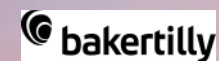

gemeente
BORSELE

JAARVERANTWOORDING

2024

Gewaarmerkt voor identificatie
doeleinden d.d: 03-07-2024

Inhoudsopgave

Inleiding	4
Programma's	5
Programma Bestuur en ondersteuning	6
Programma Veiligheid	29
Programma Verkeer, vervoer en waterstaat	38
Programma Economie	44
Programma Onderwijs	55
Programma Sport, cultuur en recreatie	66
Programma Sociaal domein	84
Programma Volksgezondheid en milieu	112
Programma Volkshuisvesting, leefomgeving en stedelijke vernieuwing	129
Paragrafen	148
Paragraaf Lokale heffingen	149
Paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing	157
Paragraaf Onderhoud kapitaalgoederen	171
Paragraaf Financiering	179
Paragraaf Bedrijfsvoering	183
Paragraaf Wet Open Overheid	192
Paragraaf Projecten	194
Paragraaf Grondbeleid	199
Paragraaf Verbonden partijen	203
Paragraaf subsidies	225
Overige ontwikkelingen	226

Jaarrekening.....	227
Balans per 31 december 2024	228
Programmarekening o.b.v. taakveld 2024	230
Waarderingsgrondslagen	234
Toelichting op de balans	242
Niet uit de balans blijkende verplichtingen.....	263
Toelichting programmarekening 2024	266
Overzicht incidentele baten en lasten	267
Overzicht reserves en voorzieningen.....	269
Rechtmatigheidsverantwoording.....	271
Wet normering bezoldiging topfunctionarissen (WNT)	274
Verplichte beleidsindicatoren	276
SiSa bijlage.....	278
Overzicht taakvelden 2024	288
Controleverklaring van de onafhankelijke accountant	294
Afkortingenlijst	302

Inleiding

De jaarverantwoording 2024 is opgesteld conform het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten.

Dit naast de opstelling van een programmabegroting. Deze is aangepast als gevolg van een aantal begrotingswijzigingen. In december hebben wij de programmarapportage en de rapportage van het sociaal domein gepresenteerd. Als sluitstuk van de budgetcyclus bieden we u nu de jaarverantwoording 2024 aan. De jaarverantwoording is op dezelfde manier opgesteld als de begroting.

De jaarverantwoording is een integraal geheel en als volgt opgebouwd:

1. Programmaverantwoording
2. Paragrafen
3. Jaarrekening

De programma's bevatten een analyse van de belangrijkste afwijkingen van het programma per taakveld. In de financiële tabellen van de begroting zijn mutaties op totaalniveau opgenomen. In de jaarrekening zijn mutaties uitgesplitst. In de programmaverantwoording is ook het overzicht van de voortgang van projecten en investeringen opgenomen.

Het jaar 2024 stond in het teken van een aantal belangrijke maatschappelijke thema's, die ook hun weerslag hebben gehad op het gemeentelijk beleid en de financiële huishouding. De aanhoudende druk op de woningmarkt, de toenemende kosten in het sociaal domein, de stijgende rente en de gevolgen van de energie- en klimaattransitie vroegen om scherpe keuzes en bestuurlijke wendbaarheid. Daarnaast bleef de impact van internationale ontwikkelingen, zoals de oorlog in Oekraïne en spanningen op wereldmarkten, merkbaar op lokaal niveau.

De jaarrekening sluit met een positief saldo van € 10.092.000. Dit bedrag is exclusief het resultaat van de bouwgrondexploitaties. Na aftrek van de vennootschapsbelasting en dotatie aan de reserve Kwaliteit Openbare Ruimte bedraagt dit resultaat € 98.000 negatief.

Saldo van baten en lasten	2024
Baten	100.317.000
Lasten	79.621.000
Saldo van baten en lasten voor bestemming	20.696.000
Toevoeging aan reserves	23.053.000
Onttrekking uit reserves	12.449.000
Saldo van baten en lasten na bestemming	10.092.000

Programma's

Programma Bestuur en ondersteuning

0.1 Bestuur

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we ervoor doen?	Wat hebben we er voor gedaan per 31 december?
De raad vindt het van groot belang een goede binding met de inwoners van de gemeente te hebben en te weten wat er bij hen leeft. Om zijn volksvertegenwoordigende rol te vervullen zal de raad meer contact met de samenleving zoeken.	Om meer contact met de samenleving te hebben, gaat de raad regelmatig op werkbezoek en is aanwezig bij inwonersbijeenkomsten. De raad werkt vanuit een lange termijnagenda. Hiermee beoogt de raad een meer sturende rol over de thema's die zij wil behandelen én krijgt de raad meer grip op zijn agenda. Om de raadsbijeenkomsten toegankelijker te maken, zijn zowel de besluitvormende, de kaderstellende als de informerende raadsvergaderingen live via de website te volgen.	De gemeenteraad bracht in 2024 een bezoek aan de in aanbouw zijnde Multifunctionele Accommodatie in Nieuwdorp. In 2024 maakten inwoners en belangenorganisaties gebruik van het maandelijks raadsledenspreekuur. In 2024 zijn we gestart met de zogeheten termijncalender. Dat is in feite een overzicht waarin we opnemen in welke besluitvormende vergadering we welke voorstellen ter behandeling aan de raad worden voorleggen.
Samenwerking dorpsraden.	We (dorpswethouder, burgemeester, college) houden jaarlijks overleg met de dorpsraden en desgewenst extra overleg. Deze periode van overleg gebruiken we om tot een actualisatie van de samenwerking met de dorpsraden te komen.	In 2024 hadden we de jaarlijkse bijeenkomst met de dorpsraden. Een extern bureau begeleidde dit. Zij spraken vooraf met een aantal dorpsraden over hoe we beter kunnen samenwerken. Het bureau hield ook een enquête onder de dorpsraden en het college van burgemeester en wethouders. Zo brachten we in kaart wat goed gaat, wat beter kan en waar we op willen focussen. Tijdens de bijeenkomst bespraken we deze punten samen. Nu overleggen we nog met elke dorpsraad apart om de samenwerkingsafspraken te verbeteren.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we ervoor doen?	Wat hebben we er voor gedaan per 31 december?
Verordening rekenkamer Borsele.	Per 1 januari 2024 beschikken we in Borsele over een onafhankelijke rekenkamer (personele unie). De rekenkamer is een instrument van de gemeenteraad om zijn controlerende taak te versterken. De rekenkamer gaat onderzoek doen naar de doelmatigheid, doeltreffendheid en rechtmatigheid van het gevoerde bestuur.	In 2024 stelde de rekenkamer het ‘Onderzoeksplan 2025/2026’ op met zowel gezamenlijke onderzoeken, een aantal landelijke ‘doe-mee-onderzoeken’ en (verzoeken tot) lokale onderzoeken. In 2024 startte de rekenkamer een onderzoek naar het woonzorgbeleid op De Bevelanden en Tholen.
We willen het politieke bewustzijn van jeugdigen (basisschoolleeftijd) aanwakken en de betrokkenheid tussen gemeente en kinderen vergroten.	Ieder jaar installeren we een kinderburgemeester die een jaar lang actief is. De kinderburgemeester gaat aan de slag met één of meerdere zelf uitgekozen thema’s en neemt deel aan verschillende activiteiten in de gemeente. Op deze manier versterken we de betrokkenheid tussen kinderen en de gemeente.	In 2024 was Bregje Boonman de kinderburgemeester van gemeente Borsele. Bregje woonde veel activiteiten, herdenkingen en openingen bij. Met name voor het project Slag om de Schelde en 700 jaar Ovezande. Daarnaast zette Bregje zich in tegen eenzaamheid door een bingo te organiseren met ouderen en basisschoolkinderen. Dit jaar is ook het project Democracy van start gegaan. Democracy is een educatief programma waarin basisschoolleerlingen spelenderwijs leren hoe het lokale bestuur werkt. Zes Borselse basisscholen deden dit jaar mee.
Duidelijkheid over de koers die we op willen met (burger)participatie.	De participatienota is in 2023 door de gemeenteraad vastgesteld. In deze nota schetsen we op welke wijze, zowel in- als extern, we onze inwoners betrekken bij het beleid en de uitvoering van gemeentelijke taken. Ook het uitdaagrecht (Right to Challenge) en digitale mogelijkheden maken hiervan onderdeel uit. In 2024 geven wij verder uitvoering aan deze nota.	In 2023 stelde de gemeenteraad de participatienota Borsele vast. Een van de acties die daaruit volgde is een online participatieplatform waarop inwoners kunnen meedenken over beleid en projecten. In 2024 lanceerden we ons participatieplatform www.praatmee.borsele.nl . Dit platform zetten we in naast onze bestaande participatiemiddelen.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we ervoor doen?	Wat hebben we er voor gedaan per 31 december?
Een goed leef- en woonklimaat in de grensregio Vlaanderen en Zeeland en verwerving van (Europese) subsidies.	In 2022 is de Benelux Groepering voor Territoriale Samenwerking (BGTS) North Sea Port District (NSPD) opgericht. Dit is een Benelux-samenwerking tussen Gent, Zelzate, Evergem, Borsele, Terneuzen, Vlissingen, provincie Oost-Vlaanderen en provincie Zeeland. Via de BGTS pakken we onderwerpen op die de landsgrenzen overstijgen zoals: de zoetwaterproblematiek, de energietransitie, wonen, natuur, infrastructuur en recreatie.	In 2024 is in verschillende demowerkgroepen gewerkt aan grensoverstijgende vraagstukken binnen het District. Zo hielden we een leefplekmetr in 's-Heerenhoek, ontwikkelden we een nieuwe website en organiseerden we een stakeholdersconferentie. Daarnaast is er, op basis van het ontwikkelperspectief, geschreven aan een uitvoeringsagenda voor het hele district. In deze agenda staan de belangrijkste grensoverstijgende projecten waar de komende jaren aan gewerkt wordt. We zochten hierbij actief de samenwerking met het Nederlandse Rijk en de Vlaamse overheid vanwege het nationale belang van het gebied.
Verbreding regionale samenwerking Platform De Bevelanden.	De regio Bevelanden wordt gezien als een sterke en vitale regio met over het algemeen een hoog niveau van brede welvaart. Dat betekent dat er een aantrekkelijk leef- en vestigingsklimaat is voor inwoners en bedrijven. De regio krijgt de komende tien jaar te maken met aanzienlijke transitie en maatschappelijke uitdagingen. Op De Bevelanden kiezen we ervoor om in deze strategische zaken gezamenlijk op te trekken met onze partners uit het bedrijfsleven en het onderwijs: de zogeheten (triple helix samenwerking). We richten ons op de concrete uitvoering van projecten die bijdragen aan onze gezamenlijke agenda. Het doel van onze samenwerking is om op alle dimensies van het dossier 'Brede Welvaart' in 2030 bovengemiddeld te scoren.	Wij willen de samenwerking in regio De Bevelanden verder professionaliseren. Daarom heeft een extern bureau opdracht gekregen om advies te geven over de ontwikkeling van de ambtelijke governance van de strategische samenwerking. Het bureau stelde een nieuwe structuur voor, met een centraal bureau. Dit helpt om het Bestuurlijk Platform goed te ondersteunen. In deze structuur zijn de rollen van alle deelnemers duidelijk omschreven. Alles is vastgelegd in een samenwerkingsconvenant. Elk college steunt en heeft het convenant eind 2024 getekend.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we ervoor doen?	Wat hebben we er voor gedaan per 31 december?
Een efficiëntere en doelmatige samenwerking tussen de GGD, VRZ en de RUD.	Op basis van uitgevoerde onderzoeken bezien we of samenwerking op onderstaande werkgebieden mogelijk is: ▪ Advisering over de Omgevingswet. ▪ Stroomlijning van de begrotings-, verantwoordings- en besluitvormingsprocessen richting de deelnemers. ▪ Samenwerking op bedrijfsvoeringsprocessen. ▪ Samenwerking op het gebied van PIOFACH-functies: Personeel, Informatie en ICT, Organisatie, Financiën, Algemene zaken, Communicatie en Huisvesting.	In 2024 is het adviesrapport ‘De Moe(T)d tot samenwerken’ opgebracht inzake de samenwerking en huisvesting van de GGD, de RUD en de VRZ. Aan de hand daarvan komen de GGD, RUD en VRZ met een inhoudelijke samenwerkingsagenda voor de komende vijf jaar (2024-2028). Daarnaast wordt een businesscase uitgewerkt om de bedrijfsvoering van GGD en VRZ samen te voegen vanuit het principe ‘gezamenlijk tenzij...’ alsook voor de gezamenlijke huisvesting voor GGD en VRZ.
Een goed lopend Just Transition Fund (JTF) programma.	We bundelen de krachten met het Rijk en de provincie voor een gezamenlijk JTF-programma. Het JTF heeft als doel om regio's die sterk afhankelijk zijn van fossiele brandstoffen financiële hulp te bieden bij de energietransitie. De strategie voor de inzet van de JTF-gelden is voor onze regio (Zeeuws-Vlaanderen/Vlissingen-Oost) ingedeeld in drie sporen: ▪ Versterking van de regionale economie. ▪ Investeren in technologie, systemen en infrastructuur. ▪ En tenslotte een wendbare en weerbare beroepsbevolking. Dit programma loopt tot en met 2027.	In 2024 leverden we een financiële bijdrage aan het JTF-programma. Deze bijdrage wordt gebruikt voor technische bijstand van het programma. Daarnaast namen we deel aan de stuurgroepvergaderingen. In 2024 zijn subsidies uitgekeerd aan VoltH2 en Ørsted. Beide projecten zijn gericht op de productie van groene waterstof in het Sloegebied en passen binnen spoor 2 van het JTF-programma.

0.2 Burgerzaken

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we ervoor doen?	Wat hebben we er voor gedaan per 31 december?
Voortdurende verbetering van onze dienstverlening.	We geven vervolg aan onze ambitie. We stellen een integrale visie op over hostmanship. Deze vormt zich in samenhang met de nieuwe dienstverlenings- en communicatievisie en het project Flexibel Werken. We maken gebruik van best practices. De dienstverlenende rol van de receptie en telefonie, én de Borselse beleving in de publieke ruimte nemen we in deze visie op. Op basis van deze visie doen wij voorstellen om onze dienstverlening te optimaliseren.	In 2024 troffen we voorbereidingen voor de splitsing tussen telefonie en receptie vanwege privacy redenen en voor een betere akoestiek. De receptie krijgt nu meer de rol van gastvrouw. Daarom hebben we investeerden we in bedrijfskleding. Zo zijn de medewerkers duidelijk herkenbaar als gastvrouw en zorgen we voor een professionelere en gastvrije uitstraling. Hierdoor voelt elke bezoeker zich welkom.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we ervoor doen?	Wat hebben we er voor gedaan per 31 december?
Optimaliseren (digitale) dienstverlening.	Inwoners doen de aanvraag en afhandeling van producten steeds meer digitaal. Het programma iBurgerzaken biedt alle modules voor een optimale dienstverlening op het gebied van Burgerzaken. Dit biedt ons de mogelijkheid om onze dienstverlening verder uit te bouwen: veilig, efficiënt en gebruikersvriendelijk. We sluiten voortdurend aan bij nieuwe ontwikkelingen. Daarnaast houden we aandacht voor inwoners die de digitale dienstverlening niet of minder goed kunnen bijhouden.	We werken samen met de vier andere Bevelandse gemeenten aan een nieuw afsprakensysteem. In 2024 begonnen we met de voorbereidingen hiervoor. We verdiepten ons ook in het begraafbeleid en het systeem om de begraafadministratie efficiënter te maken voor uitvaartondernemers. De website en de dienstverleningsmodules worden regelmatig geactualiseerd. Doordat de geldigheid van reisdocumenten in 2014 van vijf naar tien jaar ging, zien we landelijk meer aanvragen voor paspoorten en identiteitskaarten. In Borsele namen we verschillende maatregelen om deze stijging goed te beheren. We leidden ons personeel op, verruimden de werktijden en stimuleerden digitale aanvragen. Het bezoek aan de balie van team Burgerzaken blijft beschikbaar voor aanvragen die in persoon moeten plaatsvinden en voor inwoners die liever de balie bezoeken in plaats van online zaken te regelen.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we ervoor doen?	Wat hebben we er voor gedaan per 31 december?
Verdere ontwikkeling en vernieuwing van het verkiezingsproces.	Op de agenda van Nederlandse gemeenten staan onderwerpen als: ▪ Versterking kwaliteit verkiezingsproces. ▪ Vernieuwing uitbrengen en tellen stemmen. ▪ Toegankelijkheid verkiezingen. ▪ Andere vormen van stemmen ▪ Digitalisering. We volgen alle ontwikkelingen over wet- en regelgeving en vernieuwingen op de voet om tijdig aan te kunnen sluiten. In de komende jaren richten we ons vooral op betrouwbaarheid, controleerbaarheid en transparantie.	We investeerden in kwaliteit door meer stembureaus te openen en meer stembureauleden te laten werken. We gaven trainingen en voorlichting, zodat onze stembureauleden goed opgeleid waren. In Borsele verliepen de verkiezingen goed, en staan we garant voor een betrouwbare uitslag. Hoewel de vernieuwingen van het verkiezingsproces op zich laten wachten, houden we alle wetsontwikkelingen nauwlettend in de gaten. Bij elke verkiezing letten we op de toegankelijkheid van de stemlokalen en informeren we de kiezer goed.

0.3 Beheer overige gebouwen en gronden

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we ervoor doen?	Wat hebben we er voor gedaan per 31 december?
Efficiënt gebruik van gebouwen en gronden en het afstoten van gebouwen en gronden die niet (meer) nodig zijn voor gemeentelijke taken.	We blijven gronden verhuren, ver(erf)pachten, ruilen of verkopen. Zo mogelijk strategische inzet van (vrij van pacht komende landbouw-)gronden, bijvoorbeeld via het Kavelruilbureau Zeeland.	In 2024 kochten we ongeveer 15 hectare landbouwgrond. We gebruiken deze grond strategisch als ruilgrond. Een ruime voorraad grond is nodig om te voldoen aan de grote maatschappelijke uitdagingen. Denk hierbij aan wonen, klimaat, energie, landbouw, vergrijzing, zorg en mobiliteit. Bij de aan- en verkoop van landbouwgrond werken we samen met het Kavelruilbureau Zeeland.

0.4 Overhead

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we ervoor doen?	Wat hebben we er voor gedaan per 31 december?
Verbetering van zowel onze interne als externe dienstverlening en communicatie.	De dienstverlenings- en communicatievisie met onze ambities is vastgesteld. In 2024 geven we hieraan verder uitvoering. Op het gebied van dienstverlening zijn onze speerpunten een goede bereikbaarheid voor onze inwoners en de invoering van een nieuw telefonieplatform. Op het gebied van communicatie gaan we extra inzetten op interne communicatie; onszelf profileren als aantrekkelijke werkgever; en nieuwe media inzetten om nog beter onze inwoners te bereiken.	In 2024 rondde we ons uitvoeringprogramma communicatie en dienstverlening af met hierin verschillende projecten. Deze projecten pakten we hetzelfde jaar ook al op. Zo onderzochten we de telefonische bereikbaarheid, lanceerden we voor collega's de tool Klinkende Taal (voor helder en duidelijke taal), profileerden we Borsele als aantrekkelijke werkgever en realiseerden we een social media strategie.
Een geactualiseerde, zoekvraag gestuurde website.	We blijven onze website verbeteren door het zoekgedrag bij te houden. We passen het aanbod op de website periodiek aan op het zoekgedrag van onze bezoekers en houden de websites actueel en (digitaal) toegankelijk voor een brede doelgroep. We streven naar eenzelfde leverancier voor onze subsites (VrijwilligersHuis, Borsele Beweegt en Bons).	Bij de website staat de zoekreis van de gebruiker centraal. Het aanbod passen we aan naar aanleiding van de actuele ontwikkelingen. De website van het Welzijnshuis hebben we dit jaar ondergebracht bij dezelfde leverancier als van de gemeentelijke website. Hierdoor heeft het dezelfde herkenbare uitstraling.
Meepratende en meedenkende inwoners.	We onderzoeken de mogelijkheden voor een participatieplatform. Op dit platform kunnen inwoners meedenken en meepraten over projecten die in gemeente Borsele spelen. Ook het inwonerspanel blijven we in 2024 inzetten.	Op ons nieuwe participatieplatform Praat Mee Borsele kunnen inwoners meedenken over projecten vanuit de gemeente. Verschillende onderwerpen stonden al online. Bijvoorbeeld: oproep voor projecten tegen eenzaamheid, meepraten over de visie Sloerandzone, meepraten over de laadvisie en de zoektocht naar een bestemming voor de oude school en gymzaal in Nieuwdorp.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we ervoor doen?	Wat hebben we er voor gedaan per 31 december?
Een effectief en digitaal informatiebeheer inclusief duurzame toegankelijkheid van informatie.	We werken aan een effectief en digitaal informatiebeheer. Hierbij staat het ontwikkelen en het vergroten van kennis en vaardigheden centraal. Waar nodig werken we samen met andere Zeeuwse overheden.	In 2024 sloten we een overeenkomst met het Zeeuws Archief voor aansluiting op het e-Depot. Dit is een digitale bewaarplaats voor archieven. Het is een geheel van apparatuur, programmatuur, procedures, methoden, kennis en vaardigheden. Hierin bewaren we informatie veilig en voor de lange termijn. We begonnen in 2024 met de voorbereidingen. In 2025 verwachten we de eerste digitale documenten over te brengen. Daarnaast spraken we, samen met de andere Bevelandse gemeenten, met verschillende bureaus. We willen een gezamenlijke en efficiënte aanpak om ons informatiebeheer te verbeteren. In 2025 gaan we hiermee verder.
Een toekomstbestendige en stabiele informatievoorziening.	We geven verder uitvoering aan de iVisie en de speerpunten die daarin zijn opgenomen: een uitwijkprocedure; draaiboek bij hacking; datagericht werken; en het in kaart brengen met welke programma's betrokken organisaties werken.	In 2024 leverde GR de Bevelanden in samenwerking met de Bevelandse gemeenten het draaiboek hacking op. Daarnaast zijn er op verschillende plaatsen in de organisatie werkprocessen gedigitaliseerd en efficiënter ingericht. Ook voerden we door middel van het programma "continuïteit en uitwijk" een groot aantal verbeteringen door in onze technische infrastructuur. Deze verbeteringen waren daarnaast ook rand-voorwaardelijk voor het project "Teams als samenwerkplatform", waarvoor we de eerste stappen in 2024 namen.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we ervoor doen?	Wat hebben we er voor gedaan per 31 december?
Vaardige medewerkers op het gebied van iBewustzijn.	We verhogen het bewustzijn op informatiebeveiliging en privacy door aandacht te schenken aan het onderwerp bij indiensttreding (bijvoorbeeld via e-learning) en door verschillende communicatieactiviteiten voor alle medewerkers te organiseren. Dit doen we op basis van het communicatieplan informatieveiligheid 2022-2025. Vanaf 2024 oriënteren we ons op een programma voor het verhogen van het beveiligingsbewustzijn van onze medewerkers.	We zetten de eerste stappen om te komen tot een programma dat de bewustwording van onze medewerkers verder versterkt. Daarnaast brachten we het communicatieplan informatieveiligheid verder in uitvoering. We informeren alle medewerkers regelmatig over onder andere de gevaren van cybercriminaliteit.
Een organisatie in stand houden die adequaat en flexibel inspeelt op nieuwe trends en ontwikkelingen.	Met ingang van 2024 werken we met een strategische personeelsplanning (SPP) die we koppelen aan de planning-en-controlcyclus. Hierdoor stemmen we de in-, door- en uitstroom van personeel af op veranderingen in de vraag naar arbeid in de organisatie. Dit doen we zodanig dat we de taken kunnen blijven uitvoeren die nodig zijn om de doelstellingen van de organisatie te behalen.	In april 2024 leverden we ons eerste formatie-actieplan strategische personeelsplanning op en brachten deze als onderbouwing in voor de kadernota.
Integere, betrouwbare, klantgerichte en flexibele bestuurders en medewerkers.	Binnen onze organisatie bieden we opleidingsprogramma's aan op relevante thema's. Daarnaast werken we volgens het vastgestelde integriteitsprotocol en geven we aandacht aan de naleving van onze kernwaarden.	We blijven aandacht geven aan onze kernwaarden bij onder andere teamoverleggen, personeelsbijeenkomsten en medewerkersgesprekken.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we ervoor doen?	Wat hebben we er voor gedaan per 31 december?
Duurzame inzetbaarheid.	In 2024 gaan wij verder met ons beleid op het gebied van duurzame inzetbaarheid: Bfit. Thema's waar we in 2024 verder mee aan de slag gaan zijn: vitaliteit, SPP en talentmanagement. Eind 2024 bereiden we ook weer de uitvoering van de inzetbaarheidsscan voor. De inzetbaarheidsscan is een belangrijk meetinstrument voor onze doelstellingen op het gebied van duurzame inzetbaarheid die we in 2022 hebben opgesteld.	In 2024 gaven we verder vervolg aan de lopende initiatieven. Zo komt de werkgroep Vitaliteit eens per kwartaal samen om huidige en nieuwe initiatieven te bespreken. Ook maakten we weer met succes een organisatiebrede ontwikkelkalender met daarop trainingen en cursussen voor alle medewerkers. Een mooie toevoeging in 2024 is de coachpool. Alle medewerkers kunnen terecht bij een van de zeven externe coaches voor een basis coachtraject op verschillende thema's. Zo besteden we ook aandacht aan mentale gezondheid.
Verwerven van subsidies.	Door initiatieven aan elkaar te koppelen, vergroten we de kans op het verkrijgen van subsidies. We maken daarbij gebruik van een deskundige ten behoeve van een integraal subsidieadvies. We leiden een trainee op met als doel de kennis over subsidieverwerving in de organisatie te behouden.	Binnen de organisatie is een (oud) trainee werkzaam als beleidsmedewerker klimaatadaptatie en duurzaamheid. Zijn expertise op het gebied van subsidies kan worden aangewend bij verwervingsvraagstukken.
Professionaliseren van de inkoop- en aanbestedingsfunctie.	We continueren de samenwerking met het Inkoopbureau West-Brabant. Het inkoopbureau richt zich op het begeleiden en adviseren van inkooptrajecten, aanbestedingen en contractmanagement.	We maken goed gebruik van de expertise van het inkoopbureau. Dit heeft geleid tot een hogere afname van het aantal dagdelen. De samenwerking is verbeterd. Vooral de Europese aanbestedingsprocedures zijn nu beter in beeld.

0.5 Treasury

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we ervoor doen?	Wat hebben we er voor gedaan per 31 december?
Benodigde financieringsmiddelen aantrekken tegen zo laag mogelijke kosten en risico's.	We monitoren de geld- en kapitaalmarkt. Ook kijken we naar onze financieringsbehoefte. Afhankelijk hiervan zullen we zo goedkoop mogelijk lenen.	In 2024 sloten we geen kasgeldlening of langlopende lening af. We hadden ruime liquide middelen in kas om te voorzien in de financieringsbehoefte.

0.61 OZB woningen

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we ervoor doen?	
Het zo reëel mogelijk ramen van de opbrengsten.	De mutaties in de WOZ-waarden compenseren we door het bijstellen van het tarief van de OZB. We willen hiermee voorkomen dat waardeinstijgingen tot een hogere aanslag leiden voor de bedrijven. Om de stijging van de lasten als gevolg van prijsstijgingen te kunnen opvangen, passen we de tarieven voor inflatie aan.	In 2024 was er een afwijking in de opbrengst van de onroerendezaakbelasting. De raming voor komende jaren pasten we hierop aan. We stelden in 2024 de tarieven voor 2025 op basis van prognoses van SaBeWa op.

0.62 OZB niet-woningen

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we ervoor doen?	Wat hebben we er voor gedaan per 31 december?
Het zo reëel mogelijk ramen van de opbrengsten.	De mutaties in de WOZ-waarden compenseren we door het bijstellen van het tarief van de OZB. We willen hiermee voorkomen dat waardeinstijgingen tot een hogere aanslag leiden voor de bedrijven. Om de stijging van de lasten als gevolg van prijsstijgingen te kunnen opvangen, passen we de tarieven voor inflatie aan.	In 2024 was er een afwijking in de opbrengst van de onroerendezaakbelasting. De raming voor komende jaren pasten we hierop aan. We stelden in 2024 de tarieven voor 2025 op basis van prognoses van SaBeWa op.

0.64 Belastingen overig

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we ervoor doen?	Wat hebben we er voor gedaan per 31 december? Borsele
Borsele	Sinds 2022 leggen we geen precarioheffing meer op. De compensatie voor het aandeel in de betaalde precariobelasting van Evides is daarmee vervallen. Het bedrag van Enduris over vorige jaren is gereserveerd in afwachting van een gerechtelijke uitspraak.	In 2024 vond er nog geen gerechtelijke uitspraak plaats. Het bedrag van Enduris blijft gereserveerd.

0.7 Algemene uitkering en overige uitkeringen Gemeentefonds

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we ervoor doen?	Wat hebben we er voor gedaan per 31 december?
Het zo reëel mogelijk ramen van de algemene uitkering en de decentralisatie uitkeringen uit het Gemeentefonds.	De raming van de algemene uitkering en de decentralisatie-uitkeringen stemmen we af op de circulaire van het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK). In deze begroting is de meicirculaire 2023 verwerkt.	We verwerkten de ramingen van het gemeentefonds volgens de circulaire.

0.8 Overige baten en lasten

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we ervoor doen?	Wat hebben we er voor gedaan per 31 december?
Efficiënt gebruik maken van de werkplaats en het breed inzetten van het personeel.	We streven naar een optimale bezetting van de werkplaats. Verder zetten we personeel efficiënt in voor projecten met andere gemeenten.	De werkplaats verrichtte in 2024 naast het eigen onderhoud ook onderhoud en APK voor de Veiligheidsregio Zeeland en verschillende Zeeuwse gemeenten.

0.9 Vennootschapsbelasting (VpB)

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we ervoor doen?	Wat hebben we er voor gedaan per 31 december?
Een rechtvaardige belastingdruk voor die situaties waarbij de gemeente als 'ondernemer' optreedt.	We dienen aangiften in conform de fiscale regelgeving.	We hebben aangifte gedaan overeenkomstig de fiscale wetgeving. Onze belaste VpB-activiteiten betreffen grondexploitaties en een klein deel van de inkomsten uit reststromen van afval.

0.11 Resultaat van de rekening van baten en lasten

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we ervoor doen?	Wat hebben we er voor gedaan per 31 december?
Een evenwichtige en reëel structureel sluitende meerjarenbegroting.	We houden de ramingen actueel door tussentijdse begrotingswijzigingen en rapportages.	Het saldo van de programmarapportage (met daarin de effecten van de septembercirculaire) is toegevoegd aan het weerstandsvermogen. De totaalijst van begrotingswijzigingen is vastgesteld door de raad van 12 december 2024.

Wat heeft het gekost?

Baten en lasten Bestuur en ondersteuning				
	Rekening 2023	Begroting 2024	Begr. na wijziging 2024	Rekening 2024
Lasten				
0.1 Bestuur	1.816	2.031	4.907	2.172
0.2 Burgerzaken	896	822	1.003	998
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	177	196	196	221
0.4 Overhead	8.574	11.283	12.934	11.379
0.5 Treasury	353	562	293	304
0.62 OZB niet-woningen	172	150	294	254
0.7 Algemene uitkering en overige uitkeringen Gemeentefonds	0	0	-32	0
0.8 Overige baten en lasten	200	959	1.081	211
0.9 Vennootschapsbelasting (VpB)	34	22	22	141
0.11 Resultaat van de rekening van baten en lasten	11.109	98	0	10.092
Totaal lasten	23.331	16.124	20.698	25.772
Baten				
0.1 Bestuur	462	12	1.995	471
0.2 Burgerzaken	295	288	445	525
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	488	154	627	229
0.4 Overhead	323	221	231	938
0.5 Treasury	3.647	988	14.420	14.124
0.61 OZB woningen	3.256	3.290	3.370	3.377
0.62 OZB niet-woningen	5.641	5.651	6.056	6.687
0.64 Belastingen overig	-75	0	0	-1
0.7 Algemene uitkering en overige uitkeringen Gemeentefonds	43.094	43.877	46.897	47.117
0.8 Overige baten en lasten	233	96	96	168
Totaal baten	57.363	54.576	74.137	73.634
Saldo programma	-34.032	-38.453	-53.439	-47.862

Baten en lasten Bestuur en ondersteuning				
	Rekening 2023	Begroting 2024	Begr. na wijziging 2024	Rekening 2024
Mutaties reserves				
Baten				
Reserve Bestuur	24	0	1.385	64
Reserve Burgerzaken	49	0	14	14
Reserve Beheer gronden en gebouwen	10	24	24	0
Reserve Belastingen	0	0	54	54
Reserve Algemene dekkingsmiddelen/overige baten	250	83	407	113
Reserve Overhead	1.839	0	1.572	1.334
Totaal baten reserves	2.172	107	3.457	1.580
Lasten				
Reserve Burgerzaken	2	0	0	0
Reserve Beheer gronden en gebouwen	315	0	0	0
Reserve Algemene dekkingsmiddelen/overige baten	3.447	0	16.939	16.963
Totaal lasten reserves	3.764	0	16.939	16.963
Saldo reserves	1.592	-107	13.482	15.383
Totaal saldo programma	-32.440	-38.560	-39.957	-32.479

Financiële afwijking:

Het programma sluit met een nadelig saldo van € 7.478.000 ten opzichte van de begroting.

Taakveld 0.1 Bestuur € 209.000 voordeel

Mutaties	Lasten	Baten	Saldo	Voordeel/Nadeel
Ondersteuning Raad	-111.000	-	111.000	Voordeel
Ambtelijke inzet	73.000	-	-73.000	Nadeel
College B&W	-199.000	-	199.000	Voordeel
Participatie	-21.000	-21.000	-	-
Bestuurlijke samenwerking	16.000	-12.000	-28.000	Nadeel
Fonds Ontheemden (voorheen Oekrainers / Statusho	-1.000.000	-1.000.000	-	-
Totaal taakveld	-1.242.000	-1.033.000	209.000	Voordeel

Op dit taakveld zijn de lasten € 111.000 lager dan begroot. Dit betreft de personeelslasten van de plaatsvervangend griffier die dit jaar is overgestapt naar de functie bestuursadviseur. Er zijn ambtelijk meer uren benut op dit taakveld hetgeen tot € 73.000 voordeel leidt. Op dit taakveld wordt het Bestuursprogramma 2022-2026 'Schakelen met raad en daad' gereserveerd. Hiervan is dit jaar € 127.000 niet gebruikt en valt dus vrij in het resultaat. Verder resteert er budget onvoorzien wat niet volledig benut is. Het voordeel hiervan is € 72.000. Per saldo een voordeel van € 199.000. De kosten voor het 'Borsele projecten B2030' is € 21.000 lager dan begroot. Ook de onttrekking aan de reserve is lager, hiermee budget neutraal. De kosten voor bestuurlijke samenwerking zijn € 16.000 hoger dan begroot. Dit komt door hogere bijdrage aan Gezamenlijke Gemeentelijke Uitvoering (GGU). Verder zijn de baten € 12.000 lager dan begroot doordat secretariaatskosten niet zijn gefactureerd. De kosten voor het Fonds ontheemden is dit jaar niet benut en is € 1.000.000 lager dan begroot. Ook de onttrekking aan de reserve is lager, hiermee budget neutraal.

Taakveld 0.2 Burgerzaken € 84.000 voordeel

Mutaties		Lasten	Baten	Saldo	Voordeel/Nadeel
Burgelijke stand / basisregistratie / rijbewijzen / Reisdocumenten		-16.000	83.000	99.000	Voordeel
Verkiezingen		29.000		-29.000	Nadeel
Overige verschillen				14.000	Voordeel
Totaal Taakveld		13.000	83.000	84.000	Voordeel

De verlenging van de geldigheid van paspoorten en identiteitsbewijzen in 2014 van 5 naar 10 jaar heeft geleid tot een piek in aanvragen vanaf 2024. Dit resulteerde in € 83.000 hogere baten. De lasten vielen € 16.000 lager uit dan begroot. De kosten voor de Europese verkiezingen zijn € 29.000 hoger door hogere presentiegelden in verband met toegenomen aantal stembureauleden per shift en het aantal tellers.

Taakveld 0.3 Beheer overige gebouwen en gronden – € 422.000 nadeel

Mutaties	Lasten	Baten	Saldo	Voordeel/Nadeel
Gronden / Landerijen	24.000	-398.000	-422.000	Nadeel
Kapitaallasten	-39.000	-	39.000	Voordeel
Doorbelasting salarissen	35.000	-	-35.000	Nadeel
Overige verschillen	-	-	-4.000	Nadeel
Totaal taakveld	20.000	-398.000	-422.000	Nadeel

De lasten zijn € 29.000 hoger door extra inhuur van extern personeel. De lasten voor onderhoud zijn € 21.000 lager dan begroot. De kadastrale en makelaarskosten zijn € 16.000 en dit wordt grotendeels veroorzaakt afkoop van een pachtsof. De baten vallen € 398.000 lager uit, doordat onder andere een verwachte kavelruil met financieel voordeel niet is gerealiseerd. Verder is er een voordeel van € 39.000 op de kapitaallasten door niet doorgerekende rente van de activastaat. Tenslotte is er een nadeel van € 35.000 op de doorbelasting van salarislaster op dit taakveld.

Taakveld 0.4 Overhead € 1.183.000 voordeel

Mutaties	Lasten	Baten	Saldo	Voordeel/Nadeel
Ambtelijke inzet	21.000	671.000	650.000	Voordeel
Interne doorbelastingen	-358.000	-108.000	250.000	Voordeel
Kapitaallasten	-217.000	-	217.000	Voordeel
Voorziening Verlofsparen	425.000	-	-425.000	Nadeel
Voorziening RVU	196.000	-	-196.000	Nadeel
CAO effect 2024 + uitloopschalen	-1.080.000	-500.000	580.000	Voordeel
Onderhoudslaster beheersplannen	177.000	-20.000	-197.000	Nadeel
Studielaster	166.000	-	-166.000	Nadeel
GR De Bevelanden	-388.000	5.000	393.000	Voordeel
Fonds personele knelpunten	-300.000	-300.000	-	-
Inhuur extern personeel	-102.000	-65.000	37.000	Voordeel
Abonnementen	25.000	-	-25.000	Nadeel
BTW suppleties oude jaren	138.000	129.000	-9.000	Nadeel
Restantkrediet E-depot archief	-44.000	-43.000	1.000	Voordeel
Accountantsdiensten	51.000	-	-51.000	Nadeel
Restantkrediet Flexibel werken	-68.000	-68.000	-	-
Restantkrediet organisatorische aanpassing 2024	-103.000	-103.000	-	-
Overige goederen en diensten	-90.000	29.000	119.000	Voordeel
Kantoormiddelen	-5.000	-	5.000	Voordeel
Totaal taakveld	-1.556.000	-373.000	1.183.000	Voordeel

De ambtelijke inzet op SPUK-regelingen levert een voordeel op van € 650.000. Doordat er minder interne kosten naar taakveld Overhead zijn doorbelast van andere programma's is per saldo een voordeel van € 250.000. De kapitaallasten zijn € 217.000 lager, grotendeels door lagere afschrijvingen (€ 179.000) en het niet toerekenen van rente (€ 38.000).

De stijging in de voorziening verlofsparen bedraagt € 315.000 door meer gespaarde uren en hogere salarissen. Voor de nieuwe voorziening vervroegde uittreding (RVU) is € 196.000 gevormd. Bij de begroting was een stelpost CAO-verhoging opgenomen van € 1.079.000. Deze is uiteindelijk niet over alle programma's verdeeld, waardoor het effect op dit taakveld niet als voordeel geldt. De dubbele boeking van het CAO-effect 2024 levert wel een voordeel op van € 580.000.

De studielasten zijn € 166.000 hoger door vooruitbetalingen voor meerjarige studies. De kosten GR De Bevelanden zijn € 393.000 lager, dit is herverdeeld naar andere taakvelden en dus budgettair neutraal. De lasten van het fonds personele knelpunten zijn € 300.000 lager en budgettair neutraal. De lasten voor inhuur zijn € 102.000 lager, de baten vallen € 65.000 lager uit door niet volledig gerealiseerde kredieten. De kosten voor abonnementen zijn € 25.000 hoger. Door herziening van btw-suppleties is een nadeel ontstaan van € 138.000. Accountantskosten zijn € 51.000 hoger door meerwerk. De overige goederen en diensten zijn € 90.000 lager, terwijl de baten hierop € 29.000 hoger zijn door detachering van personeel.

Taakveld 0.5 Treasury € 306.000 nadeel

Mutaties	Lasten	Baten	Saldo	Voordeel/Nadeel
Schatkistbankieren		74.000	74.000	Voordeel
Staat C rente	529.000		-529.000	Nadeel
Dividenden		149.000	149.000	Voordeel
Totaal Taakveld 0.5 Treasury	529.000	223.000	-306.000	Nadeel

De rentevergoeding op middelen in de schatkist valt € 74.000 hoger uit. Ook de dividendopbrengsten zijn hoger. Er is echter geen rente doorberekend aan investerende taakvelden vanwege de lage rentelasten. Dit levert een nadeel op van € 529.000.

Taakveld 0.62 OZB niet-woningen € 671.000 voordeel

Mutaties	Lasten	Baten	Saldo	Voordeel/Nadeel
Bijdrage Sabewa	-40.000		40.000	Voordeel
Opbrengst niet-woningen gebruik		269.000	269.000	Voordeel
Opbrengst niet-woningen eigendom		362.000	362.000	Voordeel
Totaal Taakveld 0.62 OZB niet-woningen	-40.000	631.000	671.000	Voordeel

De bijdrage aan sabewa is lager op dit taakveld. Op een ander taakveld hebben we een nadeel. Dit is dus budgettair neutraal. In de programmarapportage zijn de ramingen van de onroerendezaakbelasting al omhoog bijgesteld. Ondanks de hogere raming hebben we hier een voordeel van € 269.000 op de gebruikersheffing en € 362.000 op de eigenaarsheffing van de ozb niet-woningen.

Taakveld 0.7 Algemene uitkering en overige uitkeringen Gemeentefonds € 189.000 voordeel

Mutaties	Lasten	Baten	Saldo	Voordeel/Nadeel
Algemene uitkering		221.000	221.000	Voordeel
Sociaal Domein - Jeugdzorg	32.000		-32.000	Nadeel
Totaal Taakveld 0.7 Algemene uitkering	32.000	221.000	189.000	Voordeel

De baten van de algemene uitkering zijn hoger dan begroot. Dit wordt voornamelijk veroorzaakt door de decembercirculaire 2024. Een negatieve stelpost uit de meicirculaire 2024 is niet gerealiseerd.

Taakveld 0.8 Overige baten en lasten € 704.000 voordeel

Mutaties	Lasten	Baten	Saldo	Voordeel/Nadeel
Saldo Begroting	- 735.000		735.000	Voordeel
Restantkrediet Investeringsfonds	-236.000	-236.000	-	-
Werk voor derden wagenpark	102.000	71.000	-31.000	Nadeel
Overige verschillen	-	-	-1.000	Nadeel
Totaal taakveld	-869.000	-165.000	703.000	Voordeel

Het begrotingssaldo van € 735.000 is niet besteed en valt vrij. De kosten voor het Investeringsfonds zijn € 236.000 lager. Dit is budgettair neutraal door een lagere onttrekking aan de reserve. De kosten voor het wagenpark van derden zijn € 102.000 hoger, tegenover € 71.000 hogere baten. Per saldo een nadeel van € 31.000.

Taakveld 0.9 Vennootschapsbelasting € 120.000 nadeel

Mutaties	Lasten	Baten	Saldo	Voordeel/Nadeel
Vennootschapsbelasting	120.000		-120.000	Nadeel
Totaal taakveld	120.000	-	-120.000	Nadeel

De vennootschapsbelasting van de grondexploitaties bedroeg € 141.000. Deze wordt budgettair neutraal verrekend met de reserve grondexploitaties. Door een negatieve afrekening bedroeg het nadeel € 120.000 ten opzichte van de raming.

Taakveld 0.11 Resultaat van de rekening van baten en lasten € 9.775.000 voordeel

Mutaties	Lasten	Baten	Saldo	Voordeel/Nadeel
Resultaat rekening van baten en lasten		9.775.000	9.775.000	Voordeel
Totaal taakveld	-	9.775.000	9.775.000	Voordeel

Het saldo van de jaarrekening bedraagt € 9.775.000. Het resultaat is vooral het gevolg van grote incidentele meevallers. Een aantal voordelen lopen weg in nog te maken kosten in het volgende boekjaar. In principe wordt het saldo in eerste instantie toegevoegd aan het algemeen weerstandsvermogen. Daarna worden in het raadsvoorstel voor de resultaatbestemming voorstellen gedaan voor de inzet van deze middelen.

Binnen deze taakvelden verantwoorden we ook de samenwerkingen mainport Zeeland/West-Brabant en Bestuurlijk Platform de Bevelanden.

Gemeente Borsele draagt zorg voor de geldstromen voor het gezamenlijke project Mainport Zeeland/West-Brabant. Alleen de kosten die rechtstreeks aan de gemeente zijn toe te rekenen worden in de exploitatie verantwoord. Het aandeel van de overige gemeenten verloopt via de balans van de gemeente. Dit geldt ook voor het gezamenlijk project Bestuurlijk Platform de Bevelanden waar de gemeente Borsele ook de geldstromen voor verzorgt.

Voortgang projecten/investeringen

Omschrijving	Raadsbesluit	Beschikbaar gesteld	Restant 1-1-2024	Verleend in 2024	Besteed in 2024	Saldo
Projecten						
Doorontwikkeling iBurgerzaken	5-6-2014		1.459		8.963	-7.504
Borsele projecten B2030	1-11-2018		35.210		14.484	20.726
Investeringsfonds	5-6-2014		236.351		-	236.351
E-depot archief	1-11-2018		43.000		-	43.000
GT-Connect			2.747		3.234	-487
Dienstverleningsvisie / communicatievisie	5-6-2014		38.065		24.877	13.188
Informatiebeheer op orde	7-12-2023		56.008		34.772	21.236
Flexibel werken	4-3-2021		83.475		15.382	68.093
Vervanging financieel pakket, HRM-pakket en website	8-7-2021		23.719		4.098	19.621
Organisatorische aanpassingen Borsele 2024	4-7-2024	173.000		71.667	46.667	25.000
NOZ Voorbereidingskosten	4-4-2024	500.000		500.000	161.155	338.845
Fonds personele knelpunten	4-7-2024	300.000	300.000	-	-	300.000
Fonds huisvesting ontheemden	13-7-2023	1.000.000	1.000.000	-	-	1.000.000
Investeringen						
Aanpassing werkplaatsen HKZ en 's-GVP	5-3-2020		26.721		28.922	-2.201
Flexibel werken 2024 (meubilair)	17-10-2024	700.000		700.000	19.050	680.950
Aanpassingen trouw- en raadsboerderij	4-7-2024	363.000		363.000	230.605	132.395
Huisvestingsplan Buitendienst werkplaats HKZ(K)	2-11-2024	200.000		200.000	138.027	61.973

Doorontwikkeling iBurgerzaken

Het restantbedrag is beschikbaar voor de doorontwikkeling van het iBurgerzaken dat binnen het samenwerkingsverband GR De Bevelanden wordt opgepakt.

Borsele projecten B2030

Er zijn nog lopende uit te voeren initiatieven vanuit de dorpen. De afronding van de projecten B2030 zal komende jaren plaatsvinden.

Flexibel werken

Voor het project Flexibel werken lopen er twee budgetten. Een voorbereidingsbudget en een investeringsbudget. Het voorbereidingsbudget is voor kleinere aanpassingen in het kader van flexibel werken. Het investeringsbudget van € 700.000 is bestemd voor de grotere aanpassingen binnen ons gemeentehuis. De voorbereidingen zijn deels gedaan en de verbouwingen van het gemeentehuis vindt in 2025 plaats.

Aanpassing trouw- en raadsboerderij

In 2024 is gestart met het aanpassen van de trouw- en raadsboerderij, om deze beter aan te laten sluiten op de wensen en behoeften van de gemeenteraad. De werkzaamheden zijn opgesplitst in drie onderdelen: het audiovisuele systeem, de verlichting en de inrichting van de raads- en trouwzaal. De aanpassingen aan het audiovisuele systeem en de verlichting zijn inmiddels voltooid. De herinrichting van de raads- en trouwzaal staat gepland voor 2025.

Bijdrage van gemeenschappelijke regelingen aan het programma

Gemeenschappelijke regeling De Bevelanden

NV Bank Nederlandse Gemeenten (BNG)

Samenwerkingsverband Belastingen en Waardebepaling Zeeland (SaBeWa)

Programma Veiligheid

1.1 Crisisbeheersing en brandweer

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we ervoor doen?	Wat hebben we er voor gedaan per 31 december?
Een financieel gezonde en stabiele veiligheidsregio.	De gemeenteraad heeft positieve zienswijzen uitgebracht over de programmabegroting 2024 en het nieuwe meerjarenbeleidsplan 2022-2026 van de Veiligheidsregio Zeelan (VRZ). De begroting 2024 is opgesteld in lijn met het meerjarenbeleidsplan. De laatste jaren is er een fors beroep gedaan op het vermogen van de VRZ om bepaalde kosten structureel binnen de eigen begroting op te vangen. De moeite die het gekost heeft om deze taakstellingen structureel op te vangen laat zien dat er weinig tot geen financiële ruimte meer is voor een beroep op het vermogen. Meer vragen van de VRZ betekent dat de uitvoering van de wettelijke taken ook vanuit financieel perspectief onder druk komt te staan. We vragen en nemen een actieve rol om samen met de VRZ op een gewenst en verantwoord ambitieniveau te blijven.	De VRZ bepaalt een koers om de veiligheidsregio stabiel en financieel gezond te houden. In deze eerste aanzet is in beeld gebracht welke taken en functies de VRZ allemaal uitvoert en wat dit kost. Dit vormt de basis voor toekomstige plannen. In 2024 dachten we actief mee en participeerden we in bovenstaand traject.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we ervoor doen?	Wat hebben we er voor gedaan per 31 december?
Op peil houden van de brandweezorg.	Brandweervrijwilligers verzorgen in Zeeland voor een groot deel de huidige brandweezorg. Demografische en maatschappelijke ontwikkelingen hebben een grote invloed op het op peil houden van de huidige basisbrandweezorg. Het initiatief voor de ontwikkeling van een nieuwe toekomstvisie voor de uitvoering van de brandweezorg ligt bij de VRZ. Ook hier vragen en nemen we een actieve rol om er samen met de VRZ voor te zorgen dat de basisbrandweezorg op peil blijft.	In 2024 startte de VRZ met de pilot 'Brandweerassistent'. Met dit initiatief willen ze zorgen voor een betere bezetting op de brandweerposten. De pilot vindt nu plaats op twee posten en wordt na twee jaar geëvalueerd.

1.2 Openbare orde en veiligheid

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we ervoor doen?	Wat hebben we er voor gedaan per 31 december?
Het uitvoering geven aan het vastgestelde beleid op grond van het Integraal Veiligheidsbeleid Oosterscheldebekken 2023-2026.	We geven uitvoering aan de vijf thema's die zijn vastgesteld in de Nota Integrale Veiligheid (2023-2026). Het gaat om de volgende thema's: 1. Oermijning 2. Zorg en veiligheid 3. Jeugd en veiligheid 4. Veilige- en duurzame leefomgeving 5. Digitale criminaliteit In het uitvoeringsplan behorend bij het beleidsstuk, staat beschreven hoe we uitvoering geven aan deze thema's. Dit doen we onder andere in samenwerking met ketenpartners zoals politie, justitie, woningbouwverenigingen en sociaal-maatschappelijke dienstverlening.	We werkten samen met andere gemeenten hard aan verbeteringen in ons veiligheidsbeleid. Een paar hoogtepunten zijn de uitrol van Hackshield, een programma tegen digitale criminaliteit, dat we met scholen hebben opgezet. We organiseerden ook netwerkbijeenkomsten met het thema 'Radicalisering' en hielden informatiesessies voor agrariërs over het huisvesten van arbeidsmigranten. In 2024 startten we met de Lokale Persoonsgerichte Aanpak (LPGA), waarmee we ons vooral richten op jongeren die overlast veroorzaken.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we ervoor doen?	Wat hebben we er voor gedaan per 31 december?
Het handhaven van de Algemene Plaatselijke Verordening (APV).	We beschikken over een goede en actuele APV. We verbeteren de handhaving binnen de gemeente Borsele zowel kwalitatief als kwantitatief. We professionaliseren ons handhavingsbeleid en optimaliseren onze structuren en werkwijzen. We hebben de capaciteit van onze buitengewoon opsporingsambtenaren (boa's) uitgebreid. De zichtbaarheid van onze handhavers is vergroot door te surveilleren op onze dorpen en in ons buitengebied. We leveren daardoor een bijdrage aan onze leefkwaliteit. Verder zetten we in op verdere uitwerking en verbetering van de samenwerking met de politie, de omliggende gemeenten en de overige toezichtpartners.	We actualiseerden begin 2024 onze AVP en maakten deze Omgevingswet-proof. De artikelen die over de fysieke leefomgeving gaan, verplaatsten we naar de Verordening Fysieke Leefomgeving. Daarnaast maakten we keuzes in de inzet van onze handhavingscapaciteit. Deze prioriteiten zijn opgeschreven in ons Integraal Handhaving Uitvoerings Plan (IHUP). De samenwerking met de gemeentes Kapelle en Reimerswaal is versterkt waardoor we meer aanwezig waren in de weekenden en bij evenementen.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we ervoor doen?	Wat hebben we er voor gedaan per 31 december?
Aanpak ondermijnende criminaliteit.	We blijven ons richten op de aanpak van de ondermijnende criminaliteit. Dat doen we samen met onze ketenpartners. Met de georganiseerde, integrale controles en acties boeken we resultaten. We organiseren voorlichting en controles. Hierbij richten we ons in het bijzonder op een goede, integrale uitwisseling van informatie. Daarnaast richten we ons ook op het gemeentebreed borgen van de aanpak binnen onze bestaande structuren en werkwijzen. Hiermee zorgen we voor een blijvende inbedding van de aanpak van de ondermijnende criminaliteit. De dertien Zeeuwse gemeenten hebben samen met het waterschap en de provincie de intentieverklaring Zeeuwse norm weerbare overheid ondertekend. Het doel is om de weerbaarheid en de integriteit van de Zeeuwse overheid te versterken. Daarmee werpen we ook drempels op tegen ondermijnende criminaliteit.	We blijven werken aan de aanpak in het havengebied, de huisvesting van arbeidsmigranten en het onderzoek naar misbruik van vastgoed. In 2024 stelden we het Bibob-beleid opnieuw vast. Dit deden we vanwege de invoering van de Omgevingswet en ontwikkelingen in het werkveld. We screenen nu verschillende transacties waarbij de gemeente betrokken is, zoals vastgoedtransacties en kaveluitgifte. De gemeente Borsele heeft 'Informatieveiligheid' als speerpunt gekozen binnen de Zeeuwse Norm voor een weerbare overheid. We hebben verschillende activiteiten ondernomen, waaronder een informatieve sessie voor collega's tijdens de Zeeuwse week van de weerbare overheid in september.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we ervoor doen?	Wat hebben we er voor gedaan per 31 december?
Een weerbaar- en integer havengebied.	In 2022 zijn de havengebieden van Vlissingen, Borsele, Terneuzen en Moerdijk aangewezen als mainport Zeeland/West-Brabant. Door deze aanwijzing ontvangt de mainport structurele financiële middelen tot 2030 vanuit het ministerie van Justitie en Veiligheid. Het mainportprogramma is opgedeeld in vier pijlers: 1: Onderzoek, kennis en informatiedeling 2: Preventie: weerbaarheid (fysiek, sociaal en digitaal) 3: Preventie en repressie 4: Toezicht, handhaving, opsporing en vervolging	In 2024 plaatsten we de eerste tranche van het slimme hekwerk in Vlissingen-Oost. Binnen ons samenwerkingsverband trainden we ook 35 bedrijven, 6 overheidsorganisaties, 2 scholen en 96 bedrijven. Dit komt uit op ongeveer 1000 medewerkers die onze weerbaarheidstraining hebben gevolgd. Voor de vier zeehavengemeenten (Borsele, Moerdijk, Terneuzen en Vlissingen) hebben we een havenmarinier geworven die in 2025 gaat beginnen. De havenmarinier zal leidinggeven aan het intergemeentelijke haventeam. Zo versterken we onze rol in de havengebieden.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we ervoor doen?	Wat hebben we er voor gedaan per 31 december?
De verbinding versterken tussen ‘openbare orde en veiligheid’ en het ‘sociaal domein’.	De verbinding tussen ‘openbare orde’ en het ‘sociaal domein’ loopt door. We werken nauw samen bij overlappende vraagstukken, zowel beleidsmatig als in de praktijk. Dit is noodzakelijk omdat we in de praktijk zien dat kwesties in de openbare orde vaak verband houden met problematiek binnen het sociaal domein. Onlangs evalueerden we de samenwerking. We zetten deze samenwerking voort en monitoren en verbeteren daar waar nodig. We denken continu na over uitbreiding van de samenwerking en zorgen voor afstemming en een gezamenlijke aanpak op maat. Een belangrijk onderdeel van deze samenwerking vormt het project ‘Buurtbemiddeling’. In dit project werken partners zoals de gemeentes, woningbouwverenigingen en maatschappelijke organisaties samen om woonoverlast en bijbehorende problematiek aan te pakken.	Wij blijven actief werken aan het versterken van onze samenwerking. Vorig jaar zijn we begonnen met overleg tussen beleid, uitvoering en bestuur. Dit is een van de acties uit het project "Domeinoverstijgend samenwerken zorg- en veiligheid," waar wij als Borsele een actieve rol in hebben gespeeld. Het doel van dit project is om de samenwerking tussen zorg en veiligheid in Zeeland te verbeteren. Wij omarmen de uitkomsten van het rapport en gaan het komende jaar de aanbevelingen implementeren, verdeeld over zeven deelprojecten.

Wat heeft het gekost?

Baten en lasten Veiligheid				
	Rekening 2023	Begroting 2024	Begr. na wijziging 2024	Rekening 2024
Lasten				
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	2.683	2.217	2.230	2.217
1.2 Openbare orde en veiligheid	3.167	843	1.068	4.175
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	11	0	0	2
Totaal lasten	5.862	3.060	3.298	6.394
Baten				
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	6	0	0	9
1.2 Openbare orde en veiligheid	5.586	10	188	5.926
Totaal baten	5.592	10	188	5.935
Saldo programma	270	3.050	3.110	459
Mutaties reserves				
Baten				
Reserve Veiligheid	384	25	60	62
Totaal baten reserves	384	25	60	62
Lasten				
Totaal lasten reserves	0	0	0	0
Saldo reserves	-384	-25	-60	-62
Totaal saldo programma	-114	3.025	3.051	397

Financiële afwijking:

Het programma sluit met een voordelig saldo van € 2.654.000 ten opzichte van de begroting.

Programma taakveld financiële toelichtingen

Taakveld Openbare orde en veiligheid € 2.631.000 voordeel

Mutaties	Lasten	Baten	Saldo	Voordeel/Nadeel
Opvang Oekraïners	3.318.000	5.718.000	2.400.000	Voordeel
Doorbelasting salarissen	-150.000		150.000	Voordeel
Handhaving (BOA)	-46.000	18.000	64.000	Voordeel
Overige verschillen			17.000	Voordeel
Totaal Taakveld	3.122.000	5.736.000	2.631.000	Voordeel

Voor de opvang van ontheemden ontvangt de gemeente in 2024 een vaste vergoeding per gerealiseerde opvangplek per dag (€ 61). Daarnaast worden de transitiekosten (bijvoorbeeld aanleg terrein Nieuwdorp en Nisse) volledig vergoed. De werkelijke kosten voor de opvang van ontheemden bedroegen € 3,3 miljoen, terwijl de vergoeding € 5,7 miljoen bedraagt.

Binnen dit taakveld is € 150.000 meer geraamd dan geboekt door toerekening van salarislasteren aan andere taakvelden.

Onder de post handhaving / BOA zijn de lasten € 46.000 lager dan begroot. Dit komt net name door een stelpost van € 21.000 in het kader van wet betaalbare huur waarop in 2024 geen uitgave is gedaan. Per 1 januari 2025 krijgt de gemeente de wettelijke taak om toe te zien op extra gedragsregels voor verhuurders en zal deze stelpost worden aangesproken. Daarnaast is € 25.000 minder uitgegeven aan inhuur derden met betrekking tot handhaving / BOA. De baten zijn € 18.000 hoger dan begroot door een éénmalige, onvoorziene Rijksbijdrage van € 14.000 voor handhavingstaken en € 4.000 in verband met de verrekening van een factuur met een derde partij.

Voortgang projecten/investeringen

Omschrijving	Raadsbesluit	Beschikbaar gesteld	Restant 1-1-2024	Verleend in 2024	Besteed in 2024	Saldo
Projecten						
Aanwijzen vernietigingslocatie voor ontplofbare oorlogsresten	10-10-2024 (B&W)	24.500		24.500	-	24.500
Investeringen						
Brandweerpost Heinkenszand	9-5-2019 / 1-12-2022	2.030.563	410.909		145.219	265.690
Brandweerpost Heinkenszand, openbare ruimte	9-5-2019 / 1-12-2022	121.460	85.834		42.839	42.995
Aankoop Boerderij Dorpsstraat 102 Heinkenszand	20-6-2024	883.575		883.575	866.376	17.199

Aanwijzen vernietigingslocatie voor ontplofbare oorlogsresten

Er is door het college een krediet van € 24.500 beschikbaar gesteld om een locatie te creëren om ontplofbare oorlogsresten veilig tot ontploffing te brengen.

Brandweerpost Heinkenszand:

Samen met de gemeente Borsele en Veiligheidsregio Zeeland heeft de brandweerploeg van Heinkenszand gewerkt aan het realiseren van deze nieuwe post. Op 29 juni is er een open dag gehouden voor publiek. Voor de afronding van de brandweerpost volgen er nog een aantal termijnfacturen en worden diverse aanpassingen gedaan aan onder andere: de vulinstallatie, zonwering, geluidwering warmtepomp en aanpassingen aan het interieur. Naar verwachting zal er een deel van het budget overblijven.

Aankoop Boerderij Dorpsstraat 102 Heinkenszand:

In de raad van 6 juni 2024 heeft u ingestemd met het voorstel voor de aankoop van de boerderij Dorpsstraat 102 en bijbehorende landbouwgronden te Heinkenszand.

Bijdrage van gemeenschappelijke regelingen aan het programma

Veiligheidsregio Zeeland

Programma Verkeer, vervoer en waterstaat

2.1 Verkeer en Vervoer

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we ervoor doen?	Wat hebben we er voor gedaan per 31 december?
Duurzame veilige herinrichting van wegen.	We richten onze wegen in volgens het principe Duurzaam Veilig. Bij het opstellen van plannen maken we gebruik van burgerparticipatie. We streven ernaar om inwoners zo vroeg en actief mogelijk te betrekken bij de planvorming.	Wij hebben gebruik gemaakt van de participatienota om inwoners te informeren en mee te laten denken bij een herinrichting of de aanleg van wegen.
Goed onderhouden en toegankelijke wegen.	We inspecteren in 2024 al onze wegen op basis van de landelijke normen van Centrum Regelgeving en Onderzoek Wegenbouw (CROW). Wegen die niet aan ons ambitieniveau voldoen, nemen we op in het uitvoeringsprogramma 2024-2028.	De wegen zijn in het voorjaar geïnspecteerd. Aan de hand van de inspectie hebben wij klein onderhoud uitgevoerd. Groot onderhoud verwerken wij in de meerjarenplanning 2025-2029. In het afgelopen jaar voerden wij werkzaamheden uit in o.a. de Fortrapastraat in 's-Gravenpolder en de Diaconielaan in Nisse.
Goed functionerende en duurzame openbare verlichting.	Op basis van het uitvoeringsprogramma 'openbare ruimte' 2024-2028 voeren we onderhoud uit aan masten en armaturen. We vervangen de oude straatlampen door energiezuinige ledverlichting (armaturen).	We hebben uitvoering gegeven aan de onderhoudsplanning 2024-2028. Wij voerden werkzaamheden uit in o.a. de Nieuweweg in Baarland, Johan Frisostraat in Kwadendamme en de Oostende- en Kasteelhoekstraat in Hoedekenskerke.
Een goede samenwerking en visieontwikkeling met de andere wegbeheerders.	De visies voor zowel Borsele-West als Borsele-Oost zijn klaar. In 2024 realiseren we de Randweg Hoedekenskerke. We zijn nauw betrokken bij de totstandkoming van de gebiedsontsluitingsvisie van het Veerse Meer. Eén van de uitwerkingen is de beoogde investering en herinrichting van het kruispunt Postweg-Nieuwe Kraaijertsedijk. Ook zijn we betrokken bij de optimalisatie van de fietsinfrastructuur op de school- en werkroutes richting Goes.	De voorbereidingen van de aanleg van de randweg Hoedekenskerke zijn in volle gang. Bij de gebiedsontsluitingsvisie Veerse Meer Zuid is de voorkeursvariant van de bouwroute bekend. De gemeenteraden en AV waterschap nemen in april een besluit hierover. In opdracht van de Provincie Zeeland gaat een extern bureau een multi criteria analyse uitvoeren voor de vier overgebleven varianten voor de definitieve ontsluiting van het gebied.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we ervoor doen?	Wat hebben we er voor gedaan per 31 december?
Aanleg parkeerplaatsen in relatie tot de transformatie-opgave Beveland Wonen.	We leggen extra parkeerplaatsen aan in een aantal dorpskernen. Beveland Wonen draagt hieraan ongeveer 50% bij uit hun Kernenfonds. In 2024 leggen we een parkeerterrein aan in de Boomgaardstraat in 's-Gravenpolder.	Het parkeerterrein aan de Boomgaardstraat in 's-Gravenpolder hebben wij uitgevoerd.
Herinrichting Stenevate.	Ons doel is om een deel van de Stenevate als dertigkilometerzone in te richten. Voor de uitvoering monitoren we de nieuwe verkeerssituatie naar aanleiding van de nieuwbouw van de Lidl en de aansluiting van de Platepolder.	Wij monitoren de verkeerssituatie op de Stenevate. Deze informatie verwerken wij in een ontwerp voor de herinrichting.
Mobiliteitshub Heinkenszand.	Bij de afslag van de A58 realiseren we in 2024 een mobiliteitshub. Hier faciliteren we een bushalte en mogelijkheden voor (deel)mobiliteit. Dit project maakt onderdeel uit van de Regio Deal.	De voorbereidingen voor het uitvoeren van de hub zijn gestart. Dit project maakt onderdeel uit van de Regio Deal. De hub moet voor eind 2026 gereed zijn.
De fietsinfrastructuur opschalen.	Op 20 april 2023 hebben we de Intentieverklaring Zeeuws Toekomstbeeld Fiets ondertekend. Hiermee verklaren wij dat we intensiever samen gaan werken om het fietsgebruik in Zeeland te stimuleren. Op dit moment zijn we bezig met een gezamenlijke aanpak rondom het Veerse Meer Zuid-gebied. Hierbij willen we zorgen voor een goede fietsverbinding vanaf Lewedorp richting het Veerse Meer.	We nemen deel aan een gezamenlijke aanpak rondom het Veerse Meer Zuid-gebied. Hierbij willen we zorgen voor een goede fietsverbinding vanaf Lewedorp richting het Veerse Meer. Daarnaast heeft de provincie Zeeland een MIRT-subsidie aangevraagd voor het optimaliseren van de fietsroute Heinkenszand-Goes.

Prestatieindicatoren Indicator	Realisatie 2022	Realisatie 2023	Realisatie 2024	Streefwaarde 2024
Ondergrens kwaliteitsniveau wegen	10%	10%	15%	15%
Bovengrens kwaliteitsniveau wegen	88%	89%	60%	60%
Percentage straatverlichting voorzien van led-armaturen	63%	65%	70%	70%

Onder- en bovengrens kwaliteitsniveau wegen

We beoordelen de wegen volgens de CROW-methodiek. Binnen de bebouwde kom van de gemeente Borsele streven we ernaar dat minimaal 60% van de verhardingen voldoet aan beeldkwaliteitsniveau B. We vermijden niveau D. Jaarlijkse inspecties van de wegen vormen de basis voor ons onderhoudsplan dat we aan de gemeenteraad voorleggen om achterstallig onderhoud (niveau D) te voorkomen.

Kwaliteitsniveaus CROW			
	Algemeen	Beeldkwaliteit	Technische kwaliteit
A+	Zeer goed	Prachtig	(Zo goed als) nieuw
A	Goed	Goed	Technisch goed in orde
B	Voldoende	Voldoende	Heel en veilig
C	Matig/ Onvoldoende	Sober/ Schraal	Discomfort, veiligheid komt in geding
D	Slecht	Verloedering	Kapitaalsvernietiging, functieverlies, aansprakelijkstelling

Percentage straatverlichting voorzien van LED-armaturen

Het uiteindelijke doel is om 100% te bereiken. We verwezenlijken dit door middel van een gefaseerde aanpak.

Wat heeft het gekost?

Baten en lasten Verkeer, vervoer en waterstaat				
	Rekening 2023	Begroting 2024	Begr. na wijziging 2024	Rekening 2024
Lasten				
2.1 Verkeer en Vervoer	4.275	3.872	4.241	4.400
Totaal lasten	4.275	3.872	4.241	4.400
Baten				
2.1 Verkeer en Vervoer	108	43	216	696
Totaal baten	108	43	216	696
Saldo programma	4.167	3.828	4.024	3.704
Mutaties reserves				
Baten				
Reserve Verkeer en vervoer	477	4	253	59
Totaal baten reserves	477	4	253	59
Lasten				
Reserve Verkeer en vervoer	41	0	184	-14
Totaal lasten reserves	41	0	184	-14
Saldo reserves	-436	-4	-69	-73
Totaal saldo programma	3.731	3.824	3.955	3.632

Financiële afwijking:

Het programma sluit met een voordelig saldo van € 323.000 ten opzichte van de begroting.

Taakveld 2.1 Verkeer en vervoer € 323.000 voordeel

Mutaties	Lasten	Baten	Saldo	Voordeel/Nadeel
Herstraten voor nuts	-25.000	419.000	444.000	Voordeel
Straatreiniging	-55.000		55.000	Voordeel
Openbare verlichting	44.000		-44.000	Nadeel
Ambtelijke inzet	150.000		-150.000	Nadeel
Overig			18.000	Voordeel
Totaal Taakveld 2.1 Verkeer en vervoer	114.000	419.000	323.000	Voordeel

We sluiten dit taakveld af met een fors voordeel. We hebben van de nutsbedrijven een vergoeding ontvangen voor het herstraten van de trottoirs in de gemeente. Dit heeft te maken met de aanleg van glasvezel. Het herstraten van de trottoirs zal in de komende jaren plaatsvinden. Het voordeel bedraagt € 419.000. De lasten hiervoor vallen € 25.000 lager uit. Op het onderdeel straatreiniging is er een voordeel van € 55.000. In 2024 vielen de kosten voor de openbare verlichting € 44.000 hoger uit dan begroot. Het grootste deel van deze overschrijding wordt veroorzaakt door hogere energielasten. Tot slot zijn er meer uren besteed aan dit taakveld dan we van tevoren dachten. Dit zorgt voor hogere salarislasten van € 150.000.

Voortgang projecten/investeringen

Omschrijving	Raadsbesluit	Beschikbaar gesteld	Restant 1-1-2024	Verleend in 2024	Besteed in 2024	Saldo
Investeringen						
Herinrichtingsplannen wegen + groen 2023	2-2-2023	970.000	919.362		933.711	-14.349
Herinrichtingsplannen wegen + groen 2024	25-1-2024	940.000		940.000	103.887	836.113
Herinrichtingsplannen wegen + groen 2025					91.572	-91.572
GGA Borsele Oost: Kruispost Baarlandse Zandweg 's-Gr	7-1-2021 / 29-6-2023	470.000	1.305		4.481	-3.176
GGA Borsele Oost: Randweg Hoedekenskerke	7-1-2021 / 29-6-2023	2.299.500	402.678	1.538.748	126.204	1.815.222
Parkeerterrein Boomgaardstraat 's-Gravenpolder	2-2-2023	87.500	81.853		52.213	29.640
Strekdam damwand Hoedekenskerke	1-6-2023	350.000	26.937		48.367	-21.430
Herinrichting Stenevate Heinkenszand	2-2-2023	392.665	224.505		24.681	199.824
Ontsluitingsweg Havenweg Nieuwdorp	7-9-2023	307.248		307.248	-	307.248
Herinrichting kruising Postweg - Nieuwe Kraaijertsedijk	2-11-2023	300.000		300.000	2.895	297.105

Herinrichtingsplannen:

Jaarlijks wordt het totaalkrediet voor de herinrichtingsplannen, als onderdeel van de beheersplannen openbare ruimte aan de raad voorgelegd. Dit budget wordt ingezet voor investering in de herinrichting van de wegen en groeninrichting van wegen. We hebben verschillende herinrichtingen uitgevoerd. De investeringen van de herinrichtingsplannen 2023 zijn volledig uitgevoerd. Door planningen van de nutsbedrijven en andere betrokken partijen zijn we genoodzaakt een aantal herinrichtingen gepland in 2024 door te schuiven naar het eerste halfjaar van 2025. De herinrichting van de Steenloperstraat en de Waadvogelstraat in Heinkenszand zijn uitgesteld. Deze wegen zijn nog van voldoende kwaliteit, daarom wachten we hier met het aanbrengen van een regenwaterriool. We geven prioriteit aan slechtere wegen.

Gebiedsgerichte Aanpak (GGA) Borsele Oost:

Het kruispunt Baarlandsezandweg-Schoorkenszandweg hebben we uitgevoerd. Dit is gecombineerd met de aanleg van de rotonde van de provincie aan de Bernhardweg. Het laatste deel van de eerste fase van de GGA Borsele-Oost is nog in voorbereiding. Het bestek voor de randweg Hoedekenskerke is klaar en de inschrijving van de aannemer volgt op korte termijn. Afhankelijk van de planologische procedure streven wij ernaar om medio april 2025 met de aanleg van de randweg te starten.

Parkeerterrein Boomgaardstraat 's-Gravenpolder:

In samenwerking met Beveland Wonen realiseerden wij onlangs dit parkeerterrein. Het terrein ontlast de parkeerdruk in de Ambachtsstraat, 's-Gravenstraat en Schoolstraat.

Strekdam damwand Hoedekenskerke:

De strekdam langs de Oude Veerhaven biedt de haven bescherming. De kop van deze strekdam bestaat uit een stalen damwand. De kop van de strekdam langs de oude veerhaven in Hoedekenskerke hebben we voorzien van een nieuwe stalen damwand. Ook de verharding is vernieuwd. De werkzaamheden zijn gecombineerd met de renovatie van het sectorlicht op de strekdam.

Bijdrage van gemeenschappelijke regelingen aan het programma

Geen

Programma Economie

3.1 Economische ontwikkeling

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we ervoor doen?	Wat hebben we er voor gedaan per 31 december?
Bijdragen aan een sterk, duurzaam en veilig opererend haven- en industriecomplex, dat de werkgelegenheid in de regio stimuleert.	We nemen actief deel (8,33%) in het aandelenkapitaal in North Sea Port door een bestuurlijke- en ambtelijke afvaardiging. We volgen de aandeelhoudersstrategie, waarin de aspecten 'sterk, duurzaam en veilig' zijn geborgd. North Sea Port heeft deze onderwerpen uitgewerkt in het strategisch ondernemingsplan 'Connect 2025' en voert dit de komende jaren in actieplannen uit. Sinds juni 2022 vertegenwoordigen we de Nederlandse aandeelhouders, met uitzondering van de provincie Zeeland, in het Toezicht Houdend Orgaan van North Sea Port.	North Sea Port heeft verder uitvoering gegeven aan haar ondernemingsplan zoals vastgesteld in 2021. Dat doen zij door te sturen op acht programma's (o.a. circulaire economie, energie projecten, toekomstbestendige infrastructuur en samenwerken met de omgeving) die te maken hebben met de aandeelhoudersstrategie. Wij maken deel uit van het toezichthoudend orgaan van North Sea Port. Wij rouleren deze rol met gemeente Terneuzen en gemeente Vlissingen.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we ervoor doen?	Wat hebben we er voor gedaan per 31 december?
Behoud van een sterk energieproductiebedrijf.	Via Gemeenschappelijk Bezit Evides Aqua (GBE Aqua) B.V. beheren wij onze aandelen in Evides. De dividendopbrengsten zijn, volgens het nieuwe dividendbeleid, deels afhankelijk van de dividenduitkering van Zeeuwse Energie Houdstermaatschappij (ZEH). Een groot deel van de bedrijfsonderdelen van Provinciale Zeeuwse Energie Maatschappij (PZEM) is verkocht. De resterende bedrijfsonderdelen, waaronder het aandeel in de kerncentrale Borssele, is achtergebleven in de nieuwgevormde rechtsvorm ZEH. Verwacht wordt dat in 2024 het convenant bedrijfsduurverlenging kerncentrale Borssele ter besluitvorming wordt voorgelegd. Afspraken over de eigendomssituatie moeten daar onderdeel van uitmaken en in lijn zijn met de herijkte aandeelhoudersstrategie.	Een groot deel van de bedrijfsonderdelen van PZEM is verkocht. De resterende bedrijfsonderdelen, waaronder het aandeel in de kerncentrale Borssele, is achtergebleven in de nieuw gevormde rechtsvorm ZEH. Voor zowel ZEH als GBE Aqua werd in 2023 in nauw overleg met de aandeelhouders de aandeelhouderstrategie herijkt. Eén van de uitgangspunten hiervan is de mogelijke overname van onze aandelen in EPZ door Rijksoverheid. Hierover hebben we in 2024 overleg gevoerd met het Rijk.
Een goed ondernemersklimaat in de gemeente Borsele.	We bezoeken bedrijven en zijn hun sparringpartner. Hierdoor horen we direct wat er bij de bedrijven speelt. We organiseren accountgesprekken met NV Economische Impuls Zeeland over economische ontwikkelingen en mogelijke nieuwe vestigingen.	Door de bedrijfsbezoeken hoorden we direct wat er bij de bedrijven speelt. Daarnaast hielden we nauw contact met Impuls Zeeland en Stedin over de energietransitie, netcongestie en economische ontwikkelingen.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we ervoor doen?	Wat hebben we er voor gedaan per 31 december?
Een goed ondernemersklimaat in regio De Bevelanden.	We werken samen als vijf Bevelandse gemeenten in het Bestuurlijk Platform De Bevelanden. De actielijnen 'Agri- en aquafood', 'Economie' en 'Beleving op de Bevelanden' vormen op economisch vlak de basis voor de nauwere regionale samenwerking. Met deze actielijnen versterken we de brede welvaart op de Bevelanden. We geven uitvoering aan het regionale bedrijventerreinprogramma en monitoren het.	We werken samen met de vijf Bevelandse gemeenten aan de hand van diverse actielijnen. We hebben in april samen met Zeeland Business de ondernemersdag georganiseerd en in november deelgenomen aan de Contacta. We hebben een monitoringstool laten ontwikkelen voor de bedrijventerreinen in de regio. Daarnaast hebben we de bedrijventerreinprogrammering herijkt. Deze wordt begin 2025 vastgesteld. Met de actielijn beleving adverteren we gezamenlijk in de edities van de Badkoerier Walcheren/Bevelanden en doen we mee met de Interregaanvraag (Be)leefbare Schelde.
Versterking van de leefkwaliteit door de ontwikkelingen op het gebied van de grootschalige energietransitie.	We stellen in samenwerking met de inwoners een lijst met voorwaarden en wensen op. Dit voor het geval de ontwikkelingen van de grootschalige energietransitie, waaronder de mogelijke komst van twee nieuwe kerncentrales, op Borsele afkomt. De doelstelling van de lijst is optimalisatie van de woon- en leefkwaliteit in de gemeente Borsele.	In januari 2024 heeft de gemeente Borsele de voorwaarden vastgesteld. In april zijn deze aangeboden aan de Tweede Kamer. Daarna is de gemeente, samen met de provincie, begonnen met een lokaal impactrapport over de bouw van kerncentrales. Ook heeft de provincie een compensatie ontvangen voor Netten op Zee om de leefkwaliteit te verbeteren.

3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we ervoor doen?	Wat hebben we er voor gedaan per 31 december?
In regio De Bevelanden voldoende aanbod van kwalitatief goede en toekomstbestendige bedrijvenlocaties.	We onderzoeken de toekomstbestendigheid van de bedrijventerreinen in de regio. We geven uitvoering aan acties die voortvloeien uit het regionale bedrijventerreinprogramma en monitoren het. We gaan aan de slag met de nieuwe provinciale behoefteraming voor bedrijventerreinen.	Binnen de actielijn Economie zijn projectgroepen opgericht die aan de slag zijn gegaan met de uitvoering van de regionale bedrijventerreinprogrammering zoals de monitoringstool. Daarnaast is de bedrijventerreinprogrammering herijkt op basis van de provinciale behoefteraming voor bedrijventerreinen. Voor Borsele betekent dit dat wij bedrijven die op zichzelf staan kunnen helpen uitbreiden als dat nodig is.
De bestaande bedrijventerreinen aantrekkelijk houden voor ondernemers en daarmee ook leegstand tegengaan.	We bieden maatwerk bij de uitbreiding van bedrijfslocaties binnen de kaders van het provinciaal beleid. We stimuleren verduurzaming en blazen nieuwe leven in de bedrijventerreinen in onze gemeente. De bouwgrond op bedrijventerrein Noordzak verkopen we of geven we in erfpacht uit. Via het JTF bieden we financiële en praktische hulp bij de verduurzamingsopgaven.	We hebben samen met VNO-NCW en Impuls Zeeland een plan van aanpak gemaakt voor de verduurzaming van de bedrijventerreinen in Heinkenszand. Op bedrijventerrein Noordzak hebben we alle reguliere kavels uitgegeven. Er zijn alleen nog woon-werkkavels beschikbaar.

Prestatieindicatoren Indicator	Realisatie 2022	Realisatie 2023	Realisatie 2024	Streefwaarde 2024
Aantal m2 beschikbare bouwgrond op bedrijventerreinen	16.089	11.317	5.190	5.190

Aantal m2 beschikbare bouwgrond op bedrijventerreinen

In 2023 is er ongeveer 4800m2 aan bedrijfsgrond verkocht. In 2024 hebben we ongeveer 3050m2 verkocht. Er zijn per 31-12-2024 nog vijf woon-werkkavels en een reguliere kavel beschikbaar van in totaal 6.024m2. Hiervan zijn één woon-werkkavel van 1155m2 en een reguliere kavel van 834m2 in optie.

3.3 Bedrijfsloket en bedrijfsregelingen

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we ervoor doen?	Wat hebben we er voor gedaan per 31 december?
Een sterke Zeeuwse economie, dus ook in Borsele, met genoeg kennis, sterke bedrijven en goede samenwerking tussen ondernemers, scholen en de overheid.	Wij dragen bij aan het structuurversterkingsfonds 'Zeeland in Stroomversnelling' als gevolg van het rapport Balkenende. Dit fonds zetten we in voor samenwerkingen van ondernemingen, onderwijs en overheden die haalbaarheidsonderzoek doen en demonstratieprojecten opzetten.	In 2024 zijn drie Borselse projecten gesubsidieerd vanuit het fonds Zeeland in Stroomversnelling: - Zoetwater uit de dorpskern voor de landbouw. - Circulaire hout toepassingen. - Demonstratie van slimme vlagmolens in strijd tegen netcongestie.
We willen een sterke landbouwsector houden die goed om kan gaan met extreem weer en helpt om ons landschap mooi te houden.	We zijn alert op de behoeften van moderne land- en tuinbouw, onder andere door jaarlijks overleg met de Zuidelijke Land- en Tuinbouworganisatie (ZLTO). Waar mogelijk bieden we ondersteuning aan duurzame en innovatieve initiatieven, waaronder de opslag van zoet water. Voor dit laatste onderwerp participeren we met de andere overheden om de komende jaren een grensoverschrijdende zoetwaterstrategie te ontwikkelen.	In 2024 hebben we intensief overleg gevoerd met het bestuur van de ZLTO. We hebben onderzoek gedaan naar de (on)mogelijkheden die we als gemeente hebben om een goede zoetwaterhuishouding te faciliteren. In 2024 werkten we aan het ontwikkelperspectief van het North Sea Port District. Eén van de speerpunten is water en bodem. Op basis daarvan zijn we aan de slag gegaan met het opstellen van de Uitvoeringsagenda North Sea Port District. Daarnaast hebben we extra capaciteit vrijgemaakt voor de zoetwaterhuishouding.

3.4 Economische promotie

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we ervoor doen?	Wat hebben we er voor gedaan per 31 december?
De gemeente Borsele aantrekkelijk houden om te ondernemen, zowel voor bestaande als voor startende ondernemers.	We doen mee de Contacta en mogelijk aan de regionale Ondernemersdag. We denken waar nodig mee met de (startende) ondernemers en leveren maatwerk.	In 2024 hebben we samen met Zeeland Business de Ondernemersdag georganiseerd. Gezamenlijk met de vijf Bevelandse gemeenten deden we mee aan de Contacta in november 2024.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we ervoor doen?	Wat hebben we er voor gedaan per 31 december?
Een passend aantal winkels om onze dorpen leefbaar te houden.	Ondernemers en klanten zijn vooral zelf verantwoordelijk voor het voortbestaan van winkels. Wij ondersteunen waar mogelijk, ook bij bedrijfsmatige activiteiten aan huis.	We hebben een aantal (startende) ondernemers geholpen met het opstarten van ondernemingen aan huis. We zijn in gesprek gegaan met winkeliers over hoe we genoeg en passende winkels in de dorpen kunnen houden.
Zorgen voor meer bekendheid voor het Landschapspark Borsele onder de inwoners en bezoekers, zodat deze als ambassadeur voor ons Landschapspark kunnen optreden.	We ondersteunen financieel en ambtelijk Stichting Landschapspark Borsele, zodat de stichting de lokale recreatieve en toeristische promotie uit kan voeren.	Samen met Stichting Landschapspark Borsele werken wij actief aan de promotie van Borsele. In 2024 is wederom een Toeristische Gids uitgegeven en is de Dag van het Landschapspark georganiseerd.
De rol bepalen van Borsele in de promotie van Zeeland op het gebied van economische versnelling en toerisme.	Voor de huidige en toekomstige opgaven van Zeeland werken wij het komende jaar aan een gezamenlijke en integrale Zeeuwse marketingorganisatie. In de tussentijd verzorgt Kernteam Toeristische Marketing Zeeland de overkoepelende Zeeuwse toeristische marketing. We voeren de acties uit die horen bij de Visie Bestemming Zeeland 2030.	In 2024 zijn de eerste plannen gemaakt voor de Merkorganisatie Zeeland (MOZ) als integrale Zeeuwse marketingorganisatie. Binnen de Merkorganisatie wordt invulling gegeven aan het opgestelde koersdocument. In 2024 is de Raad van Toezicht aangetrokken. Daarnaast hebben we aanbevelingen gehad voor het toekomstbeeld van Bestemming Zeeland 2030. In overleg met de regio hebben we gewerkt aan een afwegingskader voor logiesaccommodaties.
We stimuleren recreatieve ontwikkelingen die passen bij het Landschapspark Borsele, zodat het gebied aantrekkelijker wordt voor bezoekers.	We hebben vanaf 2024 in samenwerking met Stichting Landschapspark Borsele nieuw toeristisch beleid. Waar mogelijk bieden we maatwerk bij nieuwe initiatieven. We realiseren een Motoriekroute rondom Stelleplas die mede door de Regio Deal NSPD gefinancierd wordt. Stichting Landschapsbeheer Zeeland (SLZ) beheert en onderhoudt voor ons het wandel- en fietsnetwerk.	Als uitvoering van het Toeristisch Recreatief Actieplan hebben we ondernemers gestimuleerd tot het ontwikkelen van een BOB (Bijzondere overnachtingsplaats Borsele). We hebben drie fietsreparatiepunten geplaatst. Ook zijn we begonnen met het ontwikkelen van de Liberation Route en het projectteam Motoriekroute is gestart met een verkenning in verschillende beleidsvelden.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we ervoor doen?	Wat hebben we er voor gedaan per 31 december?
Toekomstbestendig maken van de eindpuntvoorziening van de Stoomtrein Goes-Borsele (SGB) in Hoedekenskerke.	Wij hebben een voorstel gedaan aan de SGB voor de overdracht van de eindpuntvoorziening aan de SGB vanwege de verzelfstandiging. De vernieuwing van de eindpuntvoorziening is afgerond.	In 2024 is het 'Kaderplan maatschappelijke voorzieningen' (deels) opgesteld. In dit plan zijn de loods en gronden van de eindpuntvoorziening Hoedekenskerke, naast enkele andere locaties, aangemerkt als alternatieve locaties voor het onderbrengen van de dorpshuisfunctie van Hoedekenskerke. Hierdoor hebben we het verkopen van de loods en gronden aan de Stoomtrein Goes-Borsele (SGB) uitgesteld. Daarnaast zijn we een projectteam gestart voor de herinrichting van de Pluimweide.

Prestatieindicatoren Indicator	Realisatie 2022	Realisatie 2023	Realisatie 2024	Streefwaarde 2024
Aantal startende ondernemers	267	281	200	200
Aantal bezoekers van gesubsidieerde attracties	38.305	46.054	40.000	40.000
Groei aantal vestigingen gemeente	129	107	150	150

Aantal startende ondernemers

De groei van het aantal starterde ondernemers zorgt voor innovatie en (op termijn) nieuwe werkgelegenheid. Daarnaast geeft het een impuls aan de verdere ontwikkeling van de regionale en lokale economische dynamiek.

Aantal bezoekers van gesubsidieerde attracties

Het aantal betalende bezoekers van de Stoomtrein Goes-Borsele. Het aantal bezoekers van de stoomtrein is weer op het niveau van voor de coronapandemie. In 2020 en 2021 heeft de trein wel gereden, maar werden er enkel tickets per coupé verkocht. In 2022 was alles weer terug naar 'normaal'.

Groei aantal vestigingen gemeente

De groei van het aantal vestigingen zorgt voor innovatie en (op termijn) nieuwe werkgelegenheid. Daarnaast geeft het een impuls aan de verdere ontwikkeling van de regionale en lokale economische dynamiek.

Wat heeft het gekost?

Baten en lasten Economie				
	Rekening 2023	Begroting 2024	Begr. na wijziging 2024	Rekening 2024
Lasten				
3.1 Economische ontwikkeling	295	282	495	370
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	2.195	0	637	2.119
3.3 Bedrijfsloket en bedrijfsregelingen	23	26	26	29
3.4 Economische promotie	87	138	218	80
Totaal lasten	2.600	445	1.376	2.598
Baten				
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	2.350	105	548	1.969
3.4 Economische promotie	87	82	92	101
Totaal baten	2.438	187	640	2.070
Saldo programma	162	258	735	529
Mutaties reserves				
Baten				
Reserve Economische zaken	49	0	604	25
Reserve Fysieke bedrijfsinfrastructuur (tv 3.2)	0	0	0	161
Totaal baten reserves	49	0	604	186
Lasten				
Totaal lasten reserves	0	0	0	0
Saldo reserves	-49	0	-604	-186
Totaal saldo programma	114	258	131	342

Financiële afwijking:

Het programma sluit met een nadelig saldo van € 211.000 ten opzichte van de begroting.

Taakveld 3.1 Economische ontwikkeling en Taakveld Fysiek bedrijfsinfrastructuur € 131.000 voordeel

Mutaties			Lasten	Baten	Saldo	Voordeel/Nadeel
Doorbelasting salarissen			-140.000		140.000	Voordeel
NOZ Lokaal Impact fonds			12.000		-12.000	Nadeel
Overige verschillen					-4.000	Nadeel
Totaal Taakveld			-128.000	-	124.000	Voordeel

De raming voor salariskosten lag € 140.000 hoger dan de werkelijke inzet. Voor de voorbereiding van het Lokaal Impactfonds is € 12.000 uitgegeven, gedekt vanuit een beschikbaar voorbereidingskrediet Gebiedsinvesteringen 'Netten op Zee' op taakveld Fysieke bedrijfsinfrastructuur.

Taakveld 3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur € 400.000 nadeel

Mutaties			Lasten	Baten	Saldo	Voordeel/Nadeel
Grootschalige Energietransitie & Leefkwaliteit Borsele			1.841.000	1.384.000	-457.000	Nadeel
Gebiedsinvesteringen Netten op Zee			-397.000	-339.000	58.000	Voordeel
Projectleider Regio Deal			36.000	36.000	-	-
Overige verschillen					-1.000	Nadeel
Totaal Taakveld			1.480.000	1.081.000	-400.000	Nadeel

Het nadeel op het taakveld Fysieke bedrijfsinfrastructuur wordt voor een groot gedeelte (€ 457.000) veroorzaakt door het project Grootschalige Energietransitie & Leefkwaliteit Borsele. Borsele is in 2022 aangewezen als voorkeurslocatie voor de bouw van twee kerncentrales. In voorbereiding op alle gevolgen voor Borsele is hiervoor een team (ambtelijk en inhuur) gevormd. De ambtelijk inzet wordt gedekt uit de Specifieke Uitkering Voorbereiding Kerncentrale. Deze was grotendeels niet geraamd. Op het taakveld Fysieke bedrijfsinfrastructuur resulteert dit in een nadeel en bij het programma bestuur en ondersteuning is dit een voordeel bij het taakveld 0.4 Overhead.

Vooruitlopend op de ontvangst van Gebiedsinvesteringen "Netten op Zee" heeft de gemeenteraad in 2024 een voorbereidingskrediet van € 500.000 beschikbaar gesteld. Van dit budget is in 2024 € 161.000 besteed, waarvan € 46.000 op taakveld 5.7 openbaar groen en (openlucht)recreatie en € 12.000 op het taakveld 3.1 Economische ontwikkeling. De onttrekking aan de reserve is per saldo € 339.000 lager.

Uit de Regiodeal is een budget beschikbaar gesteld van € 289.000 voor een Projectleider Koppelingsgebieden. Van dit budget is in 2024 € 36.000 uitgegeven. Het restantbedrag van de SPUK is naar de balans overgebracht.

Taakveld 3.4 Economische promotie € 68.000 voordeel

Mutaties	Lasten	Baten	Saldo	Voordeel/Nadeel
Toeristisch actieplan	-79.000	-79.000	-	-
Doorbelaasting salarissen	-68.000		68.000	Voordeel
Totaal Taakveld	-147.000	-79.000	68.000	Voordeel

Het budget voor het toeristisch actieplan (€ 80.000) is nauwelijks benut (€ 1.000). De lagere onttrekking uit de reserve maakt dit budgettair neutraal. De salariskosten zijn € 68.000 lager dan begroot.

Voortgang projecten/investeringen

Omschrijving	Raadsbesluit	Beschikbaar gesteld	Restant 1-1-2024	Verleend in 2024	Besteed in 2024	Saldo
Projecten						
Regio Deal: Culturele Broedplaats	29-6-2023	550.000	550.000	40.000	24.000	566.000
Beleidsplan toerisme en recreatie 2024-2027	7-12-2023	80.000		80.000	1.257	78.743
NOZ Voorbereidingskosten	4-4-2024	500.000		500.000	161.155	338.845
Investeringen						
Kapitaalstorting GBE Aqua B.V. (2024)	29-8-2024	4.150.665		4.150.665	4.150.665	-
Kapitaalstorting Stedin B.V. (2024)	7-3-2024	300.000		300.000	300.000	-
Regio Deal: Motoriekroute	29-6-2023	425.000	425.000		-	425.000
Regio Deal: Koppelingsgebieden 's-Heerenhoek	29-6-2023	4.200.000	4.200.000		25.468	4.174.532
Grondaankoop Korenweg Lewedorp	20-6-2024	310.000		310.000	306.825	3.175

Regio Deal: Culturele Broedplaats

In 2023 hebben we eigen middelen verleend, middelen van het Rijk ontvangen en cofinanciering aangewend. In 2024 zijn onderzoekskosten gemaakt voor de culturele broedplaats.

Regio Deal: Motoriekroute

In 2023 hebben we eigen middelen verleend, middelen van het Rijk ontvangen en cofinanciering aangewend. In 2024 zijn nog geen uitgaven gemaakt. Het project zal in 2025 van start gaan.

Regio Deal: Koppelingsgebied 's Heerenhoek

In 2023 hebben we eigen middelen verleend, middelen van het Rijk ontvangen en cofinanciering aangewend. In 2024 zijn de eerste uitgaven gemaakt. Het project zal in 2025 verder worden uitgewerkt.

Kapitaalstorting GBE Aqua B.V.

Dit jaar heeft voorlopig de laatste kapitaalstorting voor GBE Aqua B.V. plaatsgevonden. Door de super dividenduitkering is de uitstaande BNG-lening van GBE Aqua B.V. volledig afgelost. Over deze aflossing is rente en een éénmalige uitkering ontvangen. Hierdoor heeft er dit jaar een aanvullende dividenduitkering plaatsgevonden voor een bedrag van € 127.000. Hiermee heeft u ingestemd in de raad van 29 augustus 2024.

Kapitaalstorting Stedin B.V.

Samen met het Rijk en de andere Zeeuwse gemeenten doen we een kapitaalstorting in Stedin B.V. Het elektriciteitsnet van Zeeland zit vol en er zullen in de toekomst grote investeringen nodig zijn om deze netcongestie te verlichten.

Bijdrage van gemeenschappelijke regelingen aan het programma

PZEM NV

North Sea Port

NV Economische Impuls Zeeland

GBE Aqua B.V.

BGTS North Sea Port District

Programma Onderwijs

4.1 Openbaar basisonderwijs

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we ervoor doen?	Wat hebben we er voor gedaan per 31 december?
We zorgen voor het voortbestaan en het specifieke karakter van het openbaar onderwijs.	We houden toezicht op het openbaar onderwijs aan de hand van rapportages die de stichting Omnisscholen periodiek aanlevert. We evalueren de afspraken die zijn gemaakt bij de verzelfstandiging van het openbaar onderwijs.	Jaarlijks gaan we het gesprek aan en krijgen we het jaarverslag van de Omnisscholen opgestuurd. Dit delen we met het college en de raad.

4.2 Onderwijshuisvesting

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we ervoor doen?	Wat hebben we er voor gedaan per 31 december?
Adequate huisvesting voor alle basisscholen in onze gemeente.	We passen de Verordening huisvesting onderwijsvoorzieningen aan. In 2024 komt er nieuwe wetgeving met betrekking tot onderwijshuisvesting. Dit betekent onder andere een verplichting om voor minimaal vijftien jaar een Integraal Huisvestingsplan (IHP) op te stellen. Het IHP maakt onderdeel uit van het brede kaderplan maatschappelijke voorzieningen. Deze visie vormt de basis voor toekomstige (beleids)keuzes met betrekking tot het voorzieningenniveau. We laten periodiek gezamenlijke meerjarenonderhoudsplanningen maken ter controle van de onderhoudsstaat van de schoolgebouwen. We maken afspraken in de beheercommissies van de brede scholen over de uitvoering van het onderhoud. Bij de overige schoolgebouwen ligt de verantwoordelijkheid voor de uitvoering van het onderhoud bij de schoolbesturen.	Door de VNG is geadviseerd de verordening en een aantal bijlagen te wijzigen. We hebben de voorgestelde wijzigingen van de VNG ongewijzigd overgenomen en de verordening hierop aangepast en deze is vastgesteld. We startten met de inventarisatie voor het opstellen van het Integraal Huisvestingsplan. We stelden een breed kaderplan maatschappelijke voorzieningen op, die we begin 2025 wordt voorleggen aan de gemeenteraad. Via de onderhoudsservice overeenkomsten bieden we scholen hulp bij de uitvoering van kleine onderhoudsklussen. De multifunctionele accommodatie (MFA) in Nieuwdorp, waar een Integraal Kindcentrum (IKC) is gerealiseerd, is bouwkundig opgeleverd eind 2024. De afwerking en de terreininrichting lopen nog door in 2025. We hebben een opdracht verstrekt voor het opnieuw opstellen van de periodieke, gezamenlijke meerjarenonderhoudsplanningen ter controle van de onderhoudsstaat van de schoolgebouwen. In 2025 zullen we in de beheercommissies van de brede scholen afspraken maken over de uitvoering van het onderhoud.

4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we ervoor doen?	Wat hebben we er voor gedaan per 31 december?
Een optimale en brede ontwikkeling van ieder kind in Borsele aan de hand van de Lokale Educatieve Agenda.	We bespreken met de schoolbesturen en de kinderopvangorganisaties ontwikkelingen op het gebied van het lokaal onderwijs(achterstanden)-beleid en de verbinding tussen onderwijs en zorg. We maken afspraken over de beleidsontwikkeling en de beleidsuitvoering.	Het OLOB heeft in 2024 twee keer plaats gevonden. We werken toe naar een nieuwe overleg structuur voor de LEA. Tijdens de OLOB vergaderingen hebben we afspraken gemaakt over de ontwikkelingen (o.a. Nationaal Programma Onderwijs) binnen het onderwijs en de gemeente. We hebben voor één jaar cofinanciering met de schoolbesturen afgestemd om de inzet van onder andere CJG medewerkers voort te zetten. Dit gaat in voor het kalenderjaar 2025 met de afspraak om jaarlijks te evalueren.
Verbetering van schoolorganisaties en de kwaliteit van het onderwijs (schoolbegeleiding).	We ondersteunen onze basisscholen door twee schoolbegeleidingsdiensten te subsidiëren: Bazalt Groep en Driestar Educatief. We werken met een convenant waarin we afspraken hebben vastgelegd over de inzet van onze subsidies. We bouwen deze subsidie jaarlijks met 25% af, door een eerdere bezuinigingsopgave. Vanaf 2026 stoppen wij volledig met het subsidiëren van deze schoolbegeleidingsdiensten.	De Bazalt Groep is in gesprek gegaan met de scholen om de middelen in het jaar 2024 volledig te besteden. Daarnaast worden bijeenkomsten en afspraken, die eind 2024 niet konden doorgaan begin 2025 ingepland. Komend jaar (2025) is het laatste jaar dat deze subsidie nog wordt verleend.
Voorkomen van schoolverzuim, schooluitval en thuiszitten. Een startkwalificatie of behalen van het hoogst mogelijke niveau voor iedere leerling.	We hebben een gemeenschappelijke regeling voor de uitvoering van de taken op grond van de Leerplichtwet en de Regionale Meld- en Coördinatiefunctie. Het Regionaal Bureau Leerlingzaken (RBL) voert deze taken voor ons uit. We hebben periodiek overleg met het RBL over het te voeren beleid en speerpunten en over de financiën. We leggen de nadruk zoveel mogelijk op preventie.	Wij hebben maandelijks overleg gevoerd met het RBL over de stand van zaken rondom de genoemde taken om op die manier tijdig bij te kunnen sturen. Daarnaast bespreken we eventuele knelpunten op financieel gebied, zodat we ook daarin tijdig actie kunnen ondernemen.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we ervoor doen?	Wat hebben we er voor gedaan per 31 december?
De ontwikkelvertraging die kinderen hebben opgelopen tijdens de coronaperiode bestrijden en terugdringen.	Het Rijk heeft een specifieke uitkering verstrekt om het onderwijs te ondersteunen vanuit het Nationaal Programma Onderwijs (NPO). We hebben een werkgroep NPO samengesteld waarin onderwijs, kinderopvang en gemeente vertegenwoordigd zijn. We streven ernaar om de relatie tussen onderwijs -en zorg te intensiveren om sneller en accurater te kunnen afstemmen over (mogelijke) zorg over kinderen. De looptijd voor de besteding van de NPO-middelen loopt tot en met schooljaar 2024-2025.	Voor schooljaar 2024-2025 loopt de besteding van NPO-middelen door. We hebben voor één jaar cofinanciering met de schoolbesturen afgestemd om de inzet van onder andere CJG medewerkers voort te zetten.
Bevordering van de samenwerking tussen scholen en andere partijen op het gebied van opvang en zorg om de ontwikkelingskansen van kinderen te verbeteren.	We organiseren buitenschoolse activiteiten via Borsele Na School (BONS). Daarnaast intensiveren we het contact tussen het Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG) en de intern begeleiders van de scholen om zo vroeg mogelijk in te kunnen grijpen bij eventuele zorgbehoeften van kinderen. Via ons onderwijshuisvestingsbeleid brengen we samenwerkingspartners zoveel mogelijk onder in één gebouw.	In 2024 hebben we 146 BONS activiteiten georganiseerd waaraan 1350 kinderen hebben deelgenomen.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we ervoor doen?	Wat hebben we er voor gedaan per 31 december?
Het vaststellen van een richtinggevend kaderplan voor de toekomst aangaande onze maatschappelijke voorzieningen, waaronder school- en kinderopvangvoorzieningen.	We doen onderzoek naar de kwaliteit versus de kwantiteit van onderwijs- en kinderopvang in onze gemeente. Samen met adviesbureau Sardes, een autoriteit op onderwijsgebied, zoomen we in op de lokale situatie. We stellen onszelf de vraag of het huidige voorzieningenniveau nog passend is richting de toekomst en/of welke kaders we mee kunnen wegen om keuzes te maken in de toekomst. Naast onafhankelijk onderzoek bespreken we de uitkomsten daarvan ook met onze onderwijsbestuurders en voeren gesprekken om te komen tot een evenwichtig en passend voorstel richting uw gemeenteraad.	We hebben de onderzoeken afgerond en besproken met de schoolbesturen. Vanuit het adviesrapport van Sardes en de gesprekken met de school- en kinderopvang-besturen, hebben we het kaderplan maatschappelijke voorzieningen opgesteld. Onderwijs- en kinderopvangvoorzieningen maken deel uit van het totaalplan (naast dorpshuizen en sportaccommodaties). We formuleren uitgangspunten die richting geven aan grootschalige renovatie en nieuwbouw van onderwijs- en opvangvoorzieningen.
Regionale afstemming over het beleid van schoolbesturen en gemeenten in de Oosterschelderegio.	We voeren overleg via de Regionale Educatieve Agenda (REA) op de terreinen aansluiting onderwijs -en zorg, leerplicht, doorgaande lijn, leerlingenvervoer, onderwijshuisvesting en passend onderwijs.	Dit overleg heeft zoals gepland drie keer plaatsgevonden, waarbij we stappen hebben gezet om ons onderwijsbeleid meer en beter af te stemmen op de signalen vanuit het onderwijs én collega gemeenten. Door dit overleg willen we, zoveel mogelijk samen met andere gemeenten, naar eenduidig onderwijsbeleid. De samenwerkingsverbanden hebben hun nieuwe ondersteuningsplannen gepresenteerd, waarin nieuwe afspraken gemaakt zijn over passend onderwijs. Ook inclusie wordt hier in meegenomen.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we ervoor doen?	Wat hebben we er voor gedaan per 31 december?
We willen dat kinderen zonder of met een kleinere achterstand in het basisonderwijs starten (Voor- en Vroegschoolse Educatie) (VVE).	We zorgen voor voldoende en kwalitatief goed voorschools aanbod voor peuters met een (risico op) ontwikkelingsachterstand. Daarnaast stimuleren we een zo groot mogelijke deelname van (doelgroep-)kinderen in de leeftijd van 2 tot 4 jaar. We geven uitvoering aan het vastgestelde Bevelandse Onderwijsachterstanden beleidsplan 2023-2026 en de bijbehorende lokale paragraaf.	Ouders van peuters (2-4 jaar) zijn gestimuleerd om gebruik te maken van één van de erkende opvangvoorzieningen voor de ontwikkeling van het jonge kind. We hebben naast het onderwijsachterstanden-beleidsplan een regionaal uitvoeringsplan opgesteld. Dit in overleg met de schoolbesturen/directeuren. We werken (Bevelands breed) met een VVE monitor Zeeland. Deze monitor gaan we verder ontwikkelen om de toeleiding naar het voorschoolse aanbod beter te organiseren. Er is een goede samenwerking tussen de GGD, de kinderopvang en gemeenten. Ook loopt er een pilot om de processen en werkinstructies te verbeteren, om zo betrouwbaardere percentages te krijgen rondom de indicaties VVE.
Leerlingen uit het speciaal onderwijs zelfstandig laten reizen met het openbaar vervoer en/of de fiets.	We zetten in op het vergroten van zelfstandigheid van deze leerlingen. We enthousiasmeren en ondersteunen hen om uit te stromen naar het openbaar vervoer en/of het fietsvervoer. We zetten hiervoor maatwerk in. Dit doen we in samenwerking met scholen en ouders.	Jaarlijks kijken we samen met de scholen welke leerlingen zelfstandig kunnen reizen, per fiets of openbaar vervoer. Hierdoor stimuleren we leerlingen zichzelf te ontwikkelen en daardoor zelfstandiger te worden. Sinds 1 januari 2024 gelden de nieuwe verordening en beleidsregels voor het leerlingenvervoer. Dat heeft ons meer handvatten gegeven om met ouders en leerlingen een passende vervoersvoorziening te vinden en de leerlingen te stimuleren naar zelfstandig reizen.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we ervoor doen?	Wat hebben we er voor gedaan per 31 december?
Aandacht voor laaggeletterden en mensen met minder digitale vaardigheden.	We werken samen met het Samenwerkingsverband Welzijnzorg Oosterschelderegio (SWVO), Scalda en het (digi)Taalhuis om de doelgroep te informeren dat ze voor ondersteuning op het gebied van lezen, taal, rekenen en digitale vaardigheden bij het (digi)Taalhuis en de bibliotheek terecht kunnen.	We werkten samen met het SWVO, Scalda en het (digi)Taalhuis om de doelgroep blijvend te informeren over waar zij voor ondersteuning terecht kunnen. In november is een nieuw (digi)taalhuiskloet geopend in de bibliotheek te Heinkenszand. Daarnaast onderhielden we de nauwe samenwerking en gaven we uitvoering aan de uitvoeringsovereenkomst met (digi)Taalhuis Oosterschelde. Dit deden we samen met de Oosterschelde gemeenten en de bibliotheek Oosterschelde.

Prestatieindicatoren Indicator	Realisatie 2022	Realisatie 2023	Realisatie 2024	Streefwaarde 2024
Het aantal VVE deelnemers	45	69	54	55
Het aantal indiceringen die afgegeven zijn voor VVE deelname	65	175	169	85
Aantal BONS-activiteiten	106	145	146	130

Het aantal VVE deelnemers

Dit aantal betreft de daadwerkelijke deelname aan het Voor- en Vroegschoolse Educatie-programma op teldatum 1 januari. Deze aantallen fluctueren over de jaren heen. Dat komt omdat er gedurende een jaar kinderen op elk moment in kunnen stromen. Dat kan omdat ze twee jaar geworden zijn of ze stromen in tussen hun tweede en vierde jaar omdat ze een achterstand lijken op te lopen op het gebied van spraak- en/of taalontwikkeling. Daarnaast stromen kinderen uit wanneer ze vier jaar worden en naar school gaan. Dit betreffen dan nog steeds VVE kinderen, maar vanaf het moment dat ze vier jaar zijn, worden zij niet meer bij deze deelname gerekend.

Het aantal indiceringen die afgegeven zijn voor VVE-deelname

Dit aantal betreft de verwijfsbrieven die afgegeven zijn tot 1 januari aan ouders om hun kinderen in te kunnen laten stromen in het VVE-programma. De streefwaarden wijken nogal af van de realisatie. We zijn inmiddels Bevelands breed een pilot gestart met de GGD en de kinderopvang om de VVE-monitor

te verbeteren. Deze pilot richt zich vooral op het nalopen en verbeteren van de werkprocessen en het gebruik van de monitor, zodat we tot meer betrouwbare cijfers en percentages kunnen komen. We hopen deze pilot in 2025 af te ronden.

Aantal BONS-activiteiten

De aantallen betreffen het aantal gerealiseerde activiteiten. Een BONS activiteit bestaat vaak uit een reeks van twee à drie middagen. In de jaren 2021 en (begin) 2022 hebben we te maken gehad met de (nasleep van) corona. Hierdoor is een aanzienlijk aantal activiteiten niet doorgedaan. We proberen gemiddeld rond de 140-150 activiteiten per jaar te organiseren. Jaarlijks worden tussen de 5-10 activiteiten gecancelld. Dit komt doordat er te weinig aanmeldingen zijn of dat een aanbieder/begeleider niet (meer) beschikbaar is. Voor de komende jaren verwachten we grote uitdagingen om de huidige aantallen activiteiten te kunnen blijven organiseren. Enerzijds door personeelskrapte bij de verschillende aanbieders, maar vooral door de stijging van de kosten per activiteit vanwege de hoge inflatie.

Wat heeft het gekost?

Baten en lasten Onderwijs				
	Rekening 2023	Begroting 2024	Begr. na wijziging 2024	Rekening 2024
Lasten				
4.1 Openbaar basisonderwijs	79	0	0	41
4.2 Onderwijshuisvesting	852	768	768	697
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	2.041	2.065	2.408	1.916
Totaal lasten	2.972	2.833	3.176	2.654
Baten				
4.1 Openbaar basisonderwijs	0	0	0	0
4.2 Onderwijshuisvesting	206	124	132	157
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	739	475	726	827
Totaal baten	945	599	858	984
Saldo programma	2.027	2.234	2.318	1.670

Baten en lasten Onderwijs				
	Rekening 2023	Begroting 2024	Begr. na wijziging 2024	Rekening 2024
Mutaties reserves				
Baten				
Reserve Huisvesting basisonderwijs	77	57	57	86
Reserve Onderwijsbeleid en leerlingzaken	92	0	272	272
Totaal baten reserves	169	57	329	359
Lasten				
Totaal lasten reserves	0	0	0	0
Saldo reserves	-169	-57	-329	-359
Totaal saldo programma	1.858	2.177	1.988	1.312

Financiële afwijking:

Het programma sluit met een voordelig saldo van € 677.000 ten opzichte van de begroting.

Taakveld 4.1 Openbaar basisonderwijs € 41.000 nadeel

Mutaties	Lasten	Baten	Saldo	Voordeel/Nadeel
Doorbelasting ambtelijke inzet	41.000		-41.000	Nadeel
Totaal taakveld	41.000	-	-41.000	Nadeel

De doorbelaste salariskosten zijn € 41.000 hoger dan begroot door meer inzet van personeel.

Taakveld 4.2 Onderwijshuisvesting € 125.000 voordeel

Mutaties	Lasten	Baten	Saldo	Voordeel/Nadeel
Kapitaallasten	-90.000		90.000	Voordeel
Onderhoudslasten	29.000	29.000	-	-
Onderwijshuisvesting, energielasten		24.000	24.000	Voordeel
Overige verschillen			11.000	Voordeel
Totaal taakveld	-61.000	53.000	125.000	Voordeel

De kapitaallasten zijn € 90.000 lager door het niet toerekenen van rente. De onderhoudslasten zijn € 29.000 hoger, gedekt uit de reserve en dus budgettair neutraal. Voor energiekosten van brede scholen is een voordeel van € 24.000 gerealiseerd op afrekeningen van eerdere jaren.

Taakveld 4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken € 593.000 voordeel

Mutaties	Lasten	Baten	Saldo	Voordeel/Nadeel
Peuteropvang en VVE	-65.000		65.000	Voordeel
Onderwijsachterstandenbeleid (OAB)	-194.000	167.000	361.000	Voordeel
Doorbelasting ambtelijke inzet	-145.000		145.000	Voordeel
Aandeel in kosten de Zwake en de Stenge	-40.000		40.000	Voordeel
Leerlingenvervoer	-38.000		38.000	Voordeel
Rijksvergoeding (NPO)		-40.000	-40.000	Nadeel
Overige verschillen			-16.000	Nadeel
Totaal taakveld	-482.000	127.000	593.000	Voordeel

Het uitbetaalde voorschot 2024 voor peuteropvang en VVE is lager dan begroot. Dit resulteert in een lager last van € 65.000. De vastgestelde subsidies voor peuteropvang en voor en vroegschoolse educatie (VVE) van voorgaande jaren (2022 en 2023) zijn lager dan de uitbetaalde voorschotten. Hierdoor komt een gedeelte retour naar de gemeente. Dit leidt tot een niet geraamde baat in de exploitatie 2024 van € 167.000 op het onderdeel onderwijsachterstandenbeleid (OAB). Het niet uitgegeven deel van het OAB levert een voordeel op van € 194.000 en wordt overgeheveld naar volgend jaar zodat deze middelen alsnog ingezet kunnen worden. Er zijn ambtelijk minder uren benut op het OAB wat tot € 145.000 voordeel leidt. Het aandeel van de kosten voor de Zwake en de Stenge is € 40.000 lager uitgekomen dan begroot. Op het leerlingenvervoer hebben we € 38.000 minder aan lasten uitgegeven dan begroot. We hebben een rijksvergoeding van het Nationaal Programma Onderwijs (NPO) verkeerd begroot van € 40.000, dit leidt tot een nadeel van € 40.000.

Voortgang projecten/investeringen

Omschrijving	Raadsbesluit	Beschikbaar gesteld	Restant 1-1-2024	Verleend in 2024	Besteed in 2024	Saldo
Projecten						
Onderwijsachterstandenbeleid	13-7-2017		166.496	318.465	319.060	165.901
Investeringen						

Onderwijsachterstandenbeleid

Het onderwijsachterstandenbeleid is een specifieke uitkering. Een deel van het restantkrediet is 'Rijks geld' en een deel is 'gemeentelijk geld'. We gebruiken deze middelen om gelijke onderwijskansen te bevorderen en ongelijkheden tegen te gaan.

Bijdrage van gemeenschappelijke regelingen aan het programma

Stichting Omnischol
 Regionaal Bureau Leerlingzaken
 Zeeuwse Muziekschool
 Sportfondsen Borsele

Programma Sport, cultuur en recreatie

5.1 Sportbeleid en activering

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we ervoor doen?	Wat hebben we er voor gedaan per 31 december?
Een vitale en gezonde samenleving waarin we een gezonde leefstijl, ontmoeting en participatie stimuleren.	We geven uitvoering aan het actieplan ‘Meebewegen’ en leggen hierbij nadrukkelijk de koppeling met het Sociaal Domein en de Brede SPUK-regeling. De Brede SPUK-regeling is voor alle gemeenten in werking gesteld om de afspraken met betrekking tot sport en bewegen, gezondheidsbevordering, cultuurparticipatie en de sociale basis uit het Hoofdlijnen Sportakkoord II, het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA) en het Preventieakkoord uit te kunnen voeren. De regeling bestaat uit drie inhoudelijke hoofdthema's: 1. Sport, bewegen en cultuur 2. Gezondheid en sociale basis 3. Ondersteunende onderdelen. Daarbinnen vallen verschillende onderdelen met elk een vast beschikbaar budget per gemeente. We zetten onder andere in op het verlengen van de Jongeren op Gezond Gewicht (JOGG)-aanpak, het blijven aanbieden van activiteiten in de beweegtuinen en op vitale ontmoetingskernen. Op die manier kunnen we nog beter de kracht van sport en bewegen benutten in relatie tot gezondheid en preventie.	In 2024 is verder uitvoering gegeven aan de verschillende actiepunten uit zowel het actieplan “Meebewegen” als ook uit het Actieplan Sociaal Domein. Zo konden inwoners ook afgelopen jaar deelnemen aan activiteiten in de beweegtuinen in Heinkenszand en 's-Gravenpolder, die begeleid werden door de buurtsportcoach en vrijwilligers. Het sociale aspect, na afloop samen koffiedrinken, speelde daarbij een belangrijke rol. Gemiddeld nemen wekelijks zo'n zeventien inwoners deel aan de activiteiten. Ook voor Samen Vitaal, bewegen en gezamenlijk lunchen, bleek afgelopen jaar weer veel animo te zijn. Gemiddeld namen zestien mensen hieraan deel. Ook Fyln bleek te voorzien in een behoefte. Wekelijks namen twaalf mensen deel. Dat aantal is stabiel.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we ervoor doen?	Wat hebben we er voor gedaan per 31 december?
Elke inwoner van Borsele – jong én oud en met én zonder beperking – kan een leven lang plezier beleven aan sport en bewegen.	We stimuleren inwoners deel te nemen aan sport- en/of beweegactiviteiten. Hierbij hebben we bijzondere aandacht voor kwetsbare inwoners. We signaleren financiële, praktische en sociale drempels om te gaan sporten en/of bewegen en proberen deze drempels te verlagen of weg te nemen. Samen met de sport- en beweegaanbieders maken we ons aanbod toegankelijker en inclusiever.	Begin 2024 is besloten de voorwaarden en de budgetten voor het Jeugdfonds Sport & Cultuur en het Volwassenenfonds Sport & Cultuur te verruimen. Toch namen in 2024 iets minder kinderen (90) deel aan het Jeugdfonds Sport & Cultuur dan in 2023 (94). Hiervan namen 78 kinderen deel aan sport. De meest populaire sporten zijn zwemmen, voetbal en gymnastiek/turnen. Daarnaast kozen twaalf kinderen voor activiteiten op het gebied van cultuur. Zij kozen vooral scouting, muziek en dans. We keurden achttien aanvragen goed voor het Volwassenenfonds Sport & Cultuur; dat aantal ligt iets hoger dan in 2023 (vijftien). Afgelopen jaar deden zes kinderen uit minimagezinnen kosteloos mee aan de in totaal 146 BONS-activiteiten. In 2024 gaven we verder vorm aan de Ketenaanpak Valpreventie. Doel hiervan is om het aantal valongelukken onder 65-plussers te verminderen. Daarbij werken we samen met uiteenlopende partners, zoals diverse fysiotherapiepraktijken, huisartsen, Kernegezond Borsele en thuiszorgorganisaties. In oktober konden inwoners die een griep prik haalden tegelijkertijd een valrisico-test doen. Mensen met een midden en hoog risico stroomden vervolgens door naar een valpreventieve beweeginterventie. Door het organiseren van een Doortrapdag hebben we ook aandacht besteed aan fietsvalpreventie. Hieraan deden 25 inwoners mee.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we ervoor doen?	Wat hebben we er voor gedaan per 31 december?
De sportverenigingen in Borsele vitaal krijgen en/of houden en daarmee toekomstbestendig maken.	We onderhouden via de verenigingsondersteuner directe contacten met bestuurders van sportverenigingen, waardoor we goed op de hoogte zijn van de ontwikkelingen binnen de verenigingen. Indien nodig of wenselijk bieden wij hen vraaggestuurd ondersteuning aan. We gaan verder ook in gesprek met sportverenigingen om te kijken hoe zij een grote(re) maatschappelijke rol kunnen vervullen. Op deze manier kunnen de sportverenigingen hun bijdrage leveren aan het realiseren van gemeentelijke doelstellingen op het gebied van een gezonde leefomgeving.	De verenigingsondersteuner heeft ook in 2024 nauwe contacten onderhouden met de sportverenigingen. Zo heeft hij met elke voetbal- en tennisvereniging afzonderlijk gesprekken gevoerd over de stand van zaken en hun visie op de toekomst. Ook is samen met de buurtsportcoach gezondheid gekeken of de sportverenigingen een groter(re) maatschappelijke rol kunnen / willen spelen, zoals bijvoorbeeld op het gebied van een gezonde sportomgeving (gezond aanbod, rookvrije sportlocatie, verantwoord alkoholschenken). Inmiddels hebben we in Borsele vier gezonde sportlocaties en één gezonde dagattractie.
Alle Borselse kinderen voldoen aan de beweegrichtlijnen en verbeteren hun motorische vaardigheden.	We voeren motorische screenings (MQ-scans) uit bij zoveel mogelijk leerlingen van de Borselse basisscholen. Op basis van de resultaten van deze screenings kunnen we - indien nodig - passend advies en ondersteuning voor een kind inzetten. Op die manier voorkomen we mogelijk de inzet van zwaardere (en vaak dure) zorg.	In 2024 is op tien basisscholen de MQ-scan uitgevoerd. Dat aantal groeit. De resultaten van deze motorische screenings zijn besproken met de Intern Begeleider en de vakleerkracht bewegingsonderwijs van de betreffende school en met de JGZ-verpleegkundige. De Borselse leerlingen scoren over het algemeen boven het landelijk gemiddelde.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we ervoor doen?	Wat hebben we er voor gedaan per 31 december?
Meer kinderen en jongeren in Borsele hebben een gezond gewicht.	We stellen een nieuw plan van aanpak op met betrekking tot JOGG. De JOGG-aanpak is een lokale integrale methode gericht op kinderen en jongeren van nul tot en met negentien jaar. We maken de leefomgevingen waar zij vaak komen gezonder: thuis, school, buurt, sport, vrije tijd, werk en media. Samen met andere partijen zorgen we ervoor dat het makkelijker wordt om gezonde(re) keuzes te maken.	Begin 2024 is een nieuw uitvoeringsplan opgesteld voor de periode 2024 en 2025. Hierin zijn twee ambities geformuleerd. De ene ambitie richt zich op de leefomgeving van de jeugd. De andere ambitie richt zich met name op de structurele borging van de JOGG-aanpak. Ook in 2024 hebben we weer diverse projecten en activiteiten georganiseerd om mensen bewust te maken van het belang van een gezonde leefomgeving. Zo namen aan de “Borsele drinkt Water-week” maar liefst vijftien scholen (88%) en veertien kinderopvanglocaties (83%) deel. In het kader van de actie “Trommel zonder Rommel”, georganiseerd in samenwerking met de supermarkten, leverden vijftig kinderen een gezonde lunch bingokaart in. Ook verzorgden we op vijf scholen workshops/gastlessen en leenden we acht keer onze watertonnen uit aan organisaties, om de deelnemers/bezoekers aan hun activiteiten gratis water aan te bieden. Ondanks drie maanden afwezigheid van de JOGG-regisseur, zijn mooie acties georganiseerd, waarop veel respons kwam.

5.2 Sportaccommodaties

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we ervoor doen?	Wat hebben we er voor gedaan per 31 december?
Een functionele en duurzame sportinfrastructuur die voor iedereen bereikbaar en toegankelijk is.	In lijn met het Uitvoeringsprogramma 'Schakelen met Raad en Daad' 2022-2026 ontwikkelen we begin 2024 een visie op het gebied van buitensportaccommodaties. Deze visie maakt onderdeel uit van het brede kaderplan maatschappelijke voorzieningen en vormt de basis voor toekomstige (beleids)keuzes.	Op 22 februari heeft de gemeenteraad kaders gesteld op het gebied van de buitensportaccommodaties. Vervolgens heeft de raad in de zomer van 2024 de opdracht gegeven om een haalbaarheidsstudie uit te voeren naar de realisatie van een nieuw, centraal gelegen sportaccommodatie in het westen van de gemeente. Hiervoor is in augustus een integrale werkgroep gevormd. De werkgroep is, onder leiding van een stedenbouwkundige, aan de slag gegaan met het onderzoek. Dit onderzoek moet in het eerste kwartaal van 2025 worden afgerond. De betreffende verenigingen zijn tussentijds op de hoogte gebracht van de stand van zaken.
Goed onderhouden sportvelden.	In 2024 renoveren we één van de voetbalvelden in 's-Gravenpolder. We vervangen de volledige ondergrond en opbouw, inclusief de drainage. Het betreft een natuurgrasveld.	We zijn begonnen met de voorbereiding, maar op verzoek van de vereniging hebben we de renovatie naar 2025 verplaatst.

5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we ervoor doen?	Wat hebben we er voor gedaan per 31 december?
We zetten ons in voor aantrekkelijk cultuurbeleid voor inwoners en toeristen.	Wij geven uitvoering aan de in 2022 vastgestelde cultuurnota. Dit doen we aan de hand van vijftien thema's. We proberen bijvoorbeeld een verbinding te leggen tussen culturele activiteiten en het sociaal domein. Andere thema's zijn amateurkunst, toneel/dans/theater en muziek. Dit stimuleren we door subsidies te verlenen aan amateurkunstverenigingen en de Jeugdtheaterschool Zeeland. Een ander belangrijk thema is de Culturele Raad Borsele. In de Culturele Raad zetten inwoners zich in voor behoud en verrijking van het cultuuraanbod in Borsele. De komende jaren zetten we in op de voortzetting van deze vorm van participatie.	In samenwerking met onder andere de Culturele Raad Borsele is een aantal evenementen georganiseerd en gesubsidieerd. In samenwerking met het Welzijnshuis worden culturele activiteiten in het sociaal domein aangeboden. Er is subsidie verleend aan de amateurkunstverenigingen en de jeugdtheaterschool. Ook is een matchingsbijdrage beschikbaar gesteld voor de vierde cyclus van Cultuureducatie met Kwaliteit. In samenwerking met de Culturele Raad Borsele zijn een aantal evenementen georganiseerd en gesubsidieerd, waaronder Poëtische dorpen. In samenwerking met het Welzijnshuis werd Borsele Creatief georganiseerd. Dit zijn workshops waarin de inwoners van Borsele creatief aan de slag konden. Naast het organiseren van eigen activiteiten en medewerking aan de organisatie van Open Monumentendag, de uitreiking van de Borsele Cultuurprijs, 80 jaar Slag om de Schelde en de fotowedstrijd, heeft de Culturele Raad ook verschillende andere culturele activiteiten gesubsidieerd. Hierbij ging het onder andere om muziekovertredens, zangavonden en kindertheaterfestijnen Wajow! (cultuurfestival voor jongeren).

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we ervoor doen?	Wat hebben we er voor gedaan per 31 december?
We willen kinderen de mogelijkheid geven tot muziekonderwijs.	Wij subsidiëren de Zeeuwse muziekschool. Zij schrijven een herstelplan. Wij houden hierbij een vinger aan de pols. We nemen deel aan en subsidiëren het regionale programma Kunst- en Cultuureducatie.	De Zeeuwse muziekschool heeft uitvoering gegeven aan het herstelplan. In 2024 is een onderzoek gestart naar de toekomst van het muziekonderwijs in Zeeland. We hebben een bijdrage beschikbaar gesteld ten behoeve van CMK4, Cultuureducatie met kwaliteit voor de komende vier jaar.

5.4 Musea

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we ervoor doen?	Wat hebben we er voor gedaan per 31 december?
We stimuleren musea en evenementen met betrekking tot lokale historie.	Wij verlenen structureel subsidie aan musea op basis van de subsidieregeling musea. Bijvoorbeeld aan Historisch Museum De Bevelanden, het Trekkermuseum en Bevrijdingsmuseum Zeeland. Daarnaast verlenen we ook subsidie aan Het Kerkje van Ellesdiek. Het Kerkje van Ellesdiek neemt binnen onze gemeente een bijzondere positie in. Zij organiseren laagdrempelige optredens en exposities met bijzondere aandacht voor het Zeeuws (Borsels) immaterieel cultureel erfgoed, met name het Zeeuws dialect.	Wij hebben subsidie verleend aan de musea. Met de Stichting Musea de Bevelanden worden gesprekken gevoerd over de toekomst van deze musea. Ook is subsidie verleend aan het kerkje van Ellewoutsdijk vanuit de restant Corona middelen. Daar zijn geen structurele middelen voor beschikbaar.

5.5 Cultureel erfgoed

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we ervoor doen?	Wat hebben we er voor gedaan per 31 december?
Behouden en versterken van cultureel erfgoed.	Door samen te werken met bewoners en andere partijen richten we ons op het behoud en herstel van het erfgoed. De erfgoednota en de uitvoeringsregels actualiseren we in 2024-2025. Het beleid op basis van de kerkenvisie dat in 2023 is ingezet, zetten wij voort. Bij het uitstromen van rijksmonumenten uit de rijkssubsidieregeling faciliteren wij het instromen van die rijksmonumenten voor een nieuwe planperiode. In 2024 stromen de rijksmonumentale molens weer in voor een nieuwe periode van zes jaar. Hierdoor is het onderhoud van de molens binnen onze gemeente voor de komende jaren gewaarborgd. Verder faciliteren wij onder andere subsidietrajecten en restauraties van erfgoed.	De raad heeft de eerste fase van de Kerkenvisie bekeken en besloten de aanbevelingen uit te voeren. Deze aanbevelingen zijn onder andere het opstellen van een erfgoedvisie en het maken van afspraken met de kerkbesturen over het behouden van de kerken. Door in gesprek te gaan met eigenaren van (vervallen) boerderijen, is bijna een miljoen euro aan provinciale subsidies binnengehaald voor drie rijksmonumentale boerderijen. Ook zijn de rijksmonumentale molens opnieuw toegelaten tot een planperiode van zes jaar, waardoor hun onderhoud in onze gemeente is verzekerd.

5.6 Media

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we ervoor doen?	Wat hebben we er voor gedaan per 31 december?
Het bekostigen van de regionale omroep.	Wij bekostigen de aangewezen regionale omroep samen met de omliggende gemeenten.	Per 11 juni 2024 is Streekomroep de Bevelanden (SOB) voor vijf jaar aangewezen als lokale publieke omroep. De ingangsdatum voor de nieuwe Mediawet is wederom vooruitgeschoven, naar 2028. Op dat moment wordt het aantal lokale publieke omroepen in ons land (circa 250) teruggebracht naar 80 streekomroepen. Zoals het er nu uit ziet zal het gebied dat nu door SOB wordt bediend gelijk blijven na de invoering van de nieuwe Mediawet. Tot die tijd ontvangt SOB van ons een subsidie per huishouden in onze gemeente.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we ervoor doen?	Wat hebben we er voor gedaan per 31 december?
Een kwalitatief goede bibliotheekfunctie aanbieden aan alle inwoners.	Wij onderzoeken hoe we een kwalitatief goede bibliotheekfunctie voor onze inwoners in stand kunnen houden. Mede gezien de aankomende wetgeving op het gebied van bibliotheekwerk.	In 2024 is een nieuw samenwerkingsconvenant 2024-2027 afgesloten. In 2024 is de Voorleesexpress van start gegaan.

5.7 Openbaar groen en (openlucht)recreatie

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we ervoor doen?	Wat hebben we er voor gedaan per 31 december?
Een duurzame, klimaatadaptieve en biodiverse openbare ruimte.	We geven in samenwerking met onze inwoners uitvoering aan de vastgestelde vijftien dorpsplannen van het Groenstructuurplan. In het kader van de Regio Deal kunnen we de uitvoering van de dorpsplannen van de vier Sloeranddorpen versnellen. We continueren het biodiversiteitsbeheer op de omgevormde gazons.	In Baarland is een nieuw groen wandelpad gerealiseerd. In Oudelande is het schoolplein vergroend. Diverse gereconstrueerde woonstraten hebben we voorzien van boomstructuren, beplanting en groenparkeren. De Regio Deal en Netten op Zee-projecten vroegen veel werkvoorbereiding. Er zijn op veertig locaties bloembollen geplant en tot slot is er geïnvesteerd in materieel om ecologisch maaibeheer mogelijk te maken.
Duurzame dorpsbossen.	We geven, door middel van een nieuwe aanbesteding, uitvoering aan het beheer- en herplantingsplan van onze dorpsbossen. De nadruk ligt op duurzaam beheer. Bij de uitvoering monitoren we de biodiversiteit. Indien noodzakelijk sturen we hierop bij. We ontwikkelen het koppelingsgebied 's-Heerenhoek in het kader van de Regio Deal. We vergroten daarmee het bosareaal.	Er is een nieuwe opdrachtnemer voor de dorpsbossen. We hebben Koppelingsgebied Bosgaardshoek voorzien van bos en landschapselementen. De voorbereiding voor koppelingsgebied Lange Noordweg is gestart. In Lewedorp is een perceel verworven om de kwaliteit van het bestaande dorpsbos te vergroten.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we ervoor doen?	Wat hebben we er voor gedaan per 31 december?
Goed onderhouden recreatieterreinen.	Wij streven naar goed onderhouden recreatieterreinen, zodat deze aansluiten bij de huidige tijd, de beleving en wensen van de recreant. In het kader van de Regio Deal ontwikkelen we de Motoriekroute rondom Stelleplas.	We zijn gestart met de voorbereiding voor de Motoriekroute. Het project wordt samen met een externe partij uitgewerkt en uitgevoerd.
Het in stand houden van veilige en duurzame speelplekken.	We blijven nauw samenwerken met de vijftien speeltuinverenigingen voor de uitvoering van het speeltuinbeleid. We voeren veiligheidsinspecties uit met een nieuw beheersysteem en stemmen de vervanging van toestellen en/of de aanleg van nieuwe (groene) speelplekken gezamenlijk af. We geven in 2024 uitvoering aan het nieuwe speeltuinbeleid.	In 2024 hebben we gezamenlijke en individuele overleggen gehad met de speeltuinverenigingen. Zij zijn nauw betrokken bij onderhoudswerkzaamheden en nieuwe initiatieven, zoals de nieuwe speelplek in Ovezande. De speeltuinverenigingen zijn ondersteund met het beheer van de toestellen en de aanleg van valondergronden. De nieuwe inspectiemodule is in gebruik genomen en er is een nieuwe partij gevonden voor de wettelijke externe veiligheidsinspecties. Het nieuwe speeltuinbeleid is voorgelegd aan de verenigingen en interne collega's.

Prestatieindicatoren Indicator	Realisatie 2022	Realisatie 2023	Realisatie 2024	Streefwaarde 2024
Aantal m2 klimaatadaptieve verharding	3.850	5.410	5.410	5.000
Aantal m2 ecologisch groenbeheer	353.000	390.390	400.000	400.000
Aantal bomen per inwoner	0,51	0,51	0,51	0,51

Aantal m2 ecologisch groenbeheer

Het aantal vierkante meters ecologisch groenbeheer is het aantal graslanden en bloemenweiden waarop specifiek beheer plaatsvindt (maaïen en afvoeren) of beweiding door schapen.

Aantal bomen per inwoner

Het aantal bomen is een indicator voor onder meer de klimaatadaptiviteit van de bebouwde omgeving. Bomen zorgen voor een aanzienlijke bijdrage aan de verkoeling van de omgeving. Een grote verscheidenheid aan boomsoorten draagt ook bij aan het vergroten van de biodiversiteitswaarde. Deze indicator is het aantal gemeentelijke bomen dat als puntobject in het beheersysteem is opgenomen, gedeeld door het aantal inwoners. Het aantal bomen in bossen en op particulier eigendom is hierbij niet meegerekend.

Aantal m2 klimaatadaptieve verharding

Het aantal vierkante meters klimaatadaptieve verharding betreft voornamelijk grasbetonplaten in parkeervakken.

Voor bovenstaande indicatoren geldt dat er geen universele norm is voor het aantal bomen per inwoner, aantal m2 ecologisch groenbeheer en aantal m2 klimaatadaptieve verharding. Dit hangt onder andere af van verschillende factoren zoals grootte van het gebied, de stedelijke dichtheid, de beschikbare ruimte en de lokale plannen. Doorgaans wijst een hoger cijfer op een grotere hoeveelheid groen en een meer duurzame leefomgeving. Dit heeft dan ook weer gunstige effecten op de luchtkwaliteit, het klimaat, de esthetiek van de omgeving en het algemene welzijn van de bewoners.

Wat heeft het gekost?

Baten en lasten Sport, cultuur en recreatie				
	Rekening 2023	Begroting 2024	Begr. na wijziging 2024	Rekening 2024
Lasten				
5.1 Sportbeleid en activering	446	382	478	378
5.2 Sportaccommodaties	584	624	624	761
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	308	293	438	361
5.4 Musea	32	34	34	33
5.5 Cultureel erfgoed	363	81	336	292
5.6 Media	802	796	823	833
5.7 Openbaar groen en (openlucht)recreatie	2.662	2.510	2.866	2.821
Totaal lasten	5.197	4.719	5.599	5.481
Baten				
5.1 Sportbeleid en activering	201	142	202	148
5.2 Sportaccommodaties	202	89	89	409
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	0	0	0	24
5.5 Cultureel erfgoed	26	1	1	19
5.6 Media	58	37	60	59
5.7 Openbaar groen en (openlucht)recreatie	60	37	37	57
Totaal baten	547	306	389	716
Saldo programma	4.650	4.413	5.210	4.765

Baten en lasten Sport, cultuur en recreatie				
	Rekening 2023	Begroting 2024	Begr. na wijziging 2024	Rekening 2024
Mutaties reserves				
Baten				
Reserve Groen en recreatie (prog. 2)	65	0	117	117
Reserve Sportbeleid en activering	73	50	86	86
Reserve Buitensportaccomodaties	221	0	0	65
Reserve Musea	31	31	184	127
Reserve Cultureel erfgoed	277	0	210	2.380
Reserve Groen en recreatie (prog. 4)	0	116	146	30
Totaal baten reserves	667	197	743	2.805
Lasten				
Reserve Groen en recreatie (prog. 2)	143	0	0	30
Reserve Sportbeleid	12	0	0	12
Reserve Buitensportaccomodaties	218	0	0	48
Reserve Cultureel erfgoed	0	0	0	2.313
Totaal lasten reserves	373	0	0	2.402
Saldo reserves	-294	-197	-743	-403
Totaal saldo programma	4.356	4.216	4.467	4.362

Financiële afwijking:

Het programma sluit met een voordelig saldo van € 105.000 ten opzichte van de begroting.

Taakveld 5.1 Sportbeleid en activering € 4.000 nadeel

Mutaties	Lasten	Baten	Saldo	Voordeel/Nadeel
Actieplan sport	-50.000	-50.000	-	-
Verstrekke subsidies	-9.000		9.000	Voordeel
Doorbelaasting ambtelijke inzet	-47.000		47.000	Voordeel
Rijksvergoeding brede regeling combinatiefuncties		-60.000	-60.000	Nadeel
Totaal taakveld	-106.000	-110.000	-4.000	Nadeel

De lasten voor het Actieplan sport bedragen € 36.000, ten opzichte van een begroot budget van € 86.000. Ook de onttrekking aan de reserve is lager, hiermee budgettair neutraal. De subsidie lasten zijn € 9.000 lager dan begroot, dit leidt tot een voordeel. Binnen het taakveld zijn ambtelijk minder uren ingezet dan begroot, wat een voordeel van € 47.000 oplevert. Er is een Rijksvergoeding van € 60.000 begroot voor personeelslasten, maar de werkelijke ontvangst is nihil, wat leidt tot een nadeel.

Taakveld 5.2 Sportaccommodaties € 182.000 voordeel

Mutaties	Lasten	Baten	Saldo	Voordeel/Nadeel
Onderhoud buitensportaccommodaties	-48.000		48.000	Voordeel
Niet geraamde rijksvergoeding sportregelingen		62.000	62.000	Voordeel
Bijdrage sportfondsen	11.000		-11.000	Nadeel
Doorbelaasting kapitaallasten	-45.000		45.000	Voordeel
Doorbelaasting ambtelijke inzet	-35.000		35.000	Voordeel
Overige verschillen			3.000	Voordeel
Totaal taakveld	-117.000	62.000	182.000	Voordeel

Voor het onderhoud van buitensportaccommodaties is € 48.000 begroot, terwijl hier geen uitgaven tegenover staan. Van Sportfondsen is een niet begrote baat ontvangen van € 62.000, afkomstig uit de afrekening energielasten 2023. De bijdrage aan Sportfondsen valt € 11.000 hoger uit dan begroot, dit is een nadeel. De kapitaallasten zijn € 45.000 lager dan begroot, waarvan € 19.000 door het niet toerekenen van rente en € 26.000 door lagere afschrijvingskosten. Door minder ambtelijke inzet resteert een voordeel van € 35.000.

Taakveld 5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie € 36.000 nadeel

Mutaties	Lasten	Baten	Saldo	Voordeel/Nadeel
Budget culturele zaken	-36.000	-36.000	-	-
Klompenlab	-100.000	-100.000	-	-
Onderhoud muzikanten	-8.700		8.700	Voordeel
Doorbelaasting ambtelijke inzet	57.000		-57.000	Nadeel
Overige verschillen			12.300	Voordeel
Totaal taakveld	-87.700	-136.000	-36.000	Nadeel

Het budget voor culturele zaken is niet volledig besteed, de werkelijke lasten liggen € 36.000 lager dan begroot. Ook de onttrekking aan de reserve is lager, hiermee budget neutraal. Ook het budget voor het Klompenlab is nog niet aangewend. Ook hierbij geldt dat de onttrekking aan de reserve lager is, hiermee budget neutraal.

Voor de onderhoudslasten van de muzikanten is € 8.700 aan lasten geraamd, de werkelijke uitgaven waren nihil.

Er zijn ambtelijk binnen het taakveld meer uren benut dan begroot, dit leidt tot een nadeel van € 57.000.

Taakveld 5.5 Cultureel erfgoed € 74.000 nadeel

Mutaties	Lasten	Baten	Saldo	Voordeel/Nadeel
Slag om de Schelde	-26.000	-26.000	-	-
Kerkenvisie	-110.000	-110.000	-	-
Onderhoudslasten beheersplannen	78.000		-78.000	Nadeel
Stichting Restauratiefonds	7.000	19.000	12.000	Voordeel
Onderhoud molens	17.000		-17.000	Nadeel
Onderhoud torens en klokken	21.000		-21.000	Nadeel
Doorbelaasting ambtelijke inzet	-37.000		37.000	Voordeel
Mutatie reserve t.b.v. Regio Deal koppelingsgebieden (neutraal)	2.312.000	2.312.000	-	-
Overige verschillen			-7.000	Nadeel
Totaal taakveld	2.262.000	2.195.000	-74.000	Nadeel

Er is nog een restantbudget voor de 'Slag om de Schelde' van € 26.000 dat meegenomen wordt naar 2025, de onttrekking aan de reserve in 2024 is gelijk aan de uitgaven en dus budgettair neutraal.

In 2024 zijn er geen uitgaven gedaan uit het ter beschikking gestelde krediet van € 110.000 voor de kerkenvisie ook hier geldt een lagere onttrekking aan de reserves.

De onderhoudslasten van beheersplannen zijn € 78.000 hoger dan begroot. Van het Nationaal Restauratiefonds is een niet begrote baat van € 19.000 ontvangen, tegenover € 7.000 aan niet begrote lasten. De onderhoudslasten aan torens, klokken en molens zijn samen € 38.000 hoger dan begroot. Door minder ambtelijke inzet resteert een voordeel van € 37.000.

De reservemutatie betreft een mutatie van het algemeen weerstandsvermogen naar de bestemmingsreserve 'Afschrijving investeringen maatschappelijk nut'. Deze was niet begroot. Zodra de investering 'Regio Deal Koppelingsgebieden' is afgerond en de afschrijving van start gaat, zullen er tegenover deze kosten onttrekkingen uit de reserve plaatsvinden ter dekking.

Taakveld 5.7 Openbaar groen en (openlucht)recreatie € 64.000 nadeel

Mutaties	Lasten	Baten	Saldo	Voordeel/Nadeel
Onderhoud plantsoenen	-26.000	8.000	34.000	Voordeel
Onderhoud recreatieterreinen	-9.000		9.000	Voordeel
Onderhoud strand Baarland	-11.000		11.000	Voordeel
Evenementen	-24.000		24.000	Voordeel
Ambtelijke inzet	-19.000		19.000	Voordeel
Kapitaallasten	-217.000	-116.000	101.000	Voordeel
Doorbelasting onderhoud buitendienst	213.000		-213.000	Nadeel
Uitvoeringskosten koppelingsgebied Sloerland	46.000		-46.000	Nadeel
Overige verschillen			-3.000	Nadeel
Totaal Taakveld 5.7 Openbaar groen en (openlucht)recreatie	-47.000	-108.000	-64.000	Nadeel

Zowel de baten als de lasten zijn hoger op dit taakveld. We hebben meer baten bij de plantsoenen door werk voor derden (€ 8.000). Daarnaast hebben we op dat onderdeel ook minder lasten gehad in 2024 (€ 26.000). Dit komt door minder inhuur van extern personeel en lagere materiaalkosten. Er is wel meer werk door derden uitgevoerd. We hebben minder lasten voor onderhoud van de recreatieterreinen (€ 9.000) en het strand bij Baarland (€ 11.000). De lasten van evenementen zijn € 24.000 lager doordat we een afrekening van de stroomleverancier hebben gehad. Verder hebben we minder uren besteed aan dit taakveld (€ 19.000). De kapitaallasten vallen € 217.000 lager uit dan begroot. Dit heeft verschillende oorzaken. Ten eerste lopen de investeringen in de openbare ruimte achter op de planning. Ten tweede hebben we geen rente doorbelast aan de taakvelden. Ten slotte zijn er nog geen kapitaallasten voor de projecten in het kader van 'Netten op Zee'. Hiertegenover staat dat we ook geen onttrekking van € 116.000 hebben gedaan. De lasten die worden doorberekend van de buitendienst zijn € 213.000 hoger dan begroot. Onder deze kosten vallen onder andere onderhoud aan de maaimachines en onderhoud aan de voertuigen en het gereedschap van de groenploegen. Tot slot hebben we een nadeel op dit taakveld van € 46.000

door kosten die we hebben gemaakt in het kader van het koppelingsgebied Sloerand. We dekken deze kosten door middel van een onttrekking aan de reserve, maar deze onttrekking vindt plaats binnen taakveld 3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur in het programma Economie.

Voortgang projecten/investeringen

Omschrijving	Raadsbesluit	Beschikbaar gesteld	Restant 1-1-2024	Verleend in 2024	Besteed in 2024	Saldo
Projecten						
Actieplan sport, bewegen en gezondheid	5-3-2020		36.469	50.000	36.562	49.907
Culturele zaken (coronamiddelen)	7-12-2023		45.000		9.200	35.800
Masterplan Nieuwdorp (eenmalige lasten)	2-12-2021		73.272		9.232	64.040
Kaderplan maatschappelijke voorzieningen	12-1-2023		28.127		18.963	9.164
Kerkenvisie	7-2020 + 23-05-2024		9.931	100.000	-	109.931
80 jaar Slag om de Schelde	7-3-2024	108.000		108.000	87.211	20.789
Pre-soortenmanagementplan (Duurzaamheid)	23-5-2024	60.000		60.000	-	60.000
Haalbaarheidsstudie Sportpark Borsele-West	20-6-2024	20.000		20.000	15.949	4.051
Investeringen						
Masterplan Nieuwdorp	2-12-2021	11.520.540	8.723.678		5.185.683	3.537.995
Regio Deal: Groenstructuurplan 2022 (2018-2038)	7-7-2022 / 29-6-2023	5.044.370	4.204.500	445.370	330.902	4.318.968
Aankoop Gronden Dorpsstraat 102 Heinkenszand	20-6-2024	1.331.425		1.331.425	1.345.341	-13.916
Drainsleuven sportveld A Kwd - (Herinrichtingsplannen)	2-2-2023		75.000		-	75.000
Vorbereiding sportveld A sGVP - (Herinrichtingsplannen)	25-1-2024			25.000	-	25.000
NOZ 1.1 Groenstructuurplannen	2025				1.955.000	-1.955.000

Culturele zaken

Dit zijn overgebleven coronamiddelen bestemd voor culturele zaken. Hiervan wordt een deel gebruikt voor diverse projecten zoals Cultuureducatie met Kwaliteit en een groot deel voor het project 80 jaar Slag om de Schelde zoals besloten in de raadsvergadering van 7 maart 2024.

80 jaar Slag om de Schelde

In 2024 is het 80 jaar geleden dat de Slag om de Schelde plaatsvond. Dit herdenken we eervol in 2024 tot de zomer van 2025. Het project is hiermee dus halverwege. Het zwaartepunt van de activiteiten heeft inmiddels plaatsgevonden.

Kerkenvisie

Het traject is opgedeeld in twee fasen. De inventarisatiefase is afgerond door oplevering van de ‘Kerkenvisie’. We vervolgen met de uitwerkingsfase. Samen met de kerkeigenaren kijken we naar de toekomst van de kerkgebouwen en de mogelijke invulling hiervan. In de raad van 23 mei 2024 is de kerkenvisie besproken en is er een aanvullend budget van € 100.000 verleend voor de verdere uitwerking van de voorgestelde aanbevelingen.

Masterplan Nieuwdorp

We zijn met Masterplan Nieuwdorp in de laatste fase van de bouw. De buitenruimte is in de eerste maanden van 2025 ingericht. De oplevering van de nieuwe multifunctionele accommodatie zal in april 2025 plaatsvinden.

Haalbaarheidsstudie Sportpark Borsele-West

De raad heeft op 20 juni 2024 een krediet beschikbaar gesteld voor een haalbaarheidsstudie. Aan deze studie wordt op dit moment invulling gegeven. Uiterlijk in het eerste kwartaal van 2025 worden hiervan de resultaten verwacht.

NOZ 1.1 Groenstructuurplannen

Vooruitlopend op de uitvoering van de Netten op Zee zijn er in dit boekjaar investeringen gedaan in het kader van de NOZ-groenstructuurplannen. In dit verband zijn grondaankopen gedaan aan de Dorpstraat 102 in Heinkenszand en aan de Hollestelleweg in Ovezande. Ter voorbereiding hierop zijn investeringskredieten vastgesteld tijdens de raadsvergaderingen van 20 juni en 12 december 2025.

Programma Sociaal domein

6.1 Samenkracht en burgerparticipatie

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we ervoor doen?	Wat hebben we er voor gedaan per 31 december?
Inwoners zetten zich meer in voor burgerinitiatieven, vrijwilligerswerk en mantelzorg.	In 2024 gaan we ons onlinedienstenplatform 'Borsele voor elkaar' en onze diensten vanuit het Welzijnshuis meer onder de aandacht brengen. Daartoe gaan we onze netwerken met de lokale partners versterken, zoals ondernemers, huisartsen, vrijwilligersorganisaties, verenigingen en dorpshuizen. We stimuleren maatschappelijke activiteiten in de dorpshuizen.	Door het wijkgericht werken met vaste welzijnswerkers per dorp worden zij goed gevonden door inwoners, vrijwilligersgroepen en zorgpartners. Zij zijn de verbinders naar de passende ondersteuning. Het online dienstenplatform ondersteunt hierbij in de vraag en het aanbod van vrijwilligerswerk.
Onze (kwetsbare, eenzame) inwoners nemen zelf de regie over hun leven door te werken aan een stevig sociaal netwerk in hun eigen omgeving.	We bieden breedtoegankelijke, laagdrempelige (ontmoetings)activiteiten aan vanuit het Welzijnshuis en Borsele Beweegt. We doen dit in samenwerking met onze lokale partners. We bieden ondersteuning aan vrijwilligers en mantelzorgers. We maken inwoners bewust van hun eigen verantwoordelijkheid om te anticiperen op het ouder worden. Dit doen we door het verstrekken van informatie en advies en door hierover blijvend actief te communiceren.	Samen met dorpshuisbeheerders en inwoners organiseren we activiteiten in de dorpen en ondersteunen we initiatieven van inwoners die gericht zijn op ontmoeting. De inloopvoorzieningen in Heinkenszand en in 's Gravenpolder en Lewedorp dragen hier ook aan bij. We bieden hiermee ontmoeting voor onze kwetsbare inwoners en ook respijtzorg.
Het stimuleren van de dorpshuisfunctie.	We verstrekken exploitatiesubsidies en adviseren de dorpshuisstichtingen over exploitatie, beheer en onderhoud. Via onze contacten met de stichtingen blijven we goed op de hoogte van de ontwikkelingen binnen de dorpshuizen. Desgewenst bieden wij hen ondersteuning aan.	We stimuleren stichtingsbesturen om de dorpshuisfunctie te vergroten en bieden hierbij ondersteuning aan. We zijn verdergegaan met de voorbereidingen van het beheer en de exploitatie van de multifunctionele accommodatie (MFA) in Nieuwdorp, waar het dorpshuis van Nieuwdorp een onderdeel van is.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we ervoor doen?	Wat hebben we er voor gedaan per 31 december?
Functionele en duurzame dorpshuizen die voor iedereen bereikbaar en toegankelijk zijn.	Als gemeente denken we actief mee met het toekomstbestendig maken van de dorpshuizen en de dorpshuisfunctie. In lijn met het uitvoeringsprogramma 'Schakelen met Raad en Daad' 2022-2026 ontwikkelen we begin 2024 een visie op het gebied van dorpshuizen. Dit is onderdeel van het kaderplan maatschappelijke voorzieningen. Hierbij hebben we aandacht voor de kosten, de verduurzaming en de bezettingsgraad.	Er is een visie ontwikkeld op de dorpshuizen en de dorpshuisfunctie. Deze visie maakt onderdeel uit van het brede kaderplan maatschappelijke voorzieningen. Dat is al opgesteld en leggen we begin 2025 voor aan de gemeenteraad. In 2024 begonnen we met de voorbereidingen en uitvoering van project 'verduurzaming en renovatie dorpshuizen'. Dit project maakt onderdeel uit van de gebiedsinvesteringen 'Netten op Zee'.
Mensen met een zorg- en hulpbehoefte blijven zo lang mogelijk in hun eigen vertrouwde omgeving wonen.	We zorgen voor een laagdrempelige toegang tot onze voorliggende voorzieningen. Dit doen we via inloopsprekuren en stimuleringsregelingen zoals de Woon +++-regeling. Ook geven we toegankelijke informatie via onze website.	Via verschillende communicatiekanalen informeren we regelmatig over de mogelijkheden voor hulp en ondersteuning. We maken de inwoners bewust van het belang om vooruit te denken als je ouder wordt en langer thuis wilt blijven wonen. Daar zijn diverse diensten voor, zoals de Woon+++regeling en de warme maaltijd voorziening. Deze en andere diensten voeren we zoveel mogelijk uit met vrijwilligers.
Verdere ontwikkeling van de verbinding tussen preventie en zorg.	We zetten in op preventieactiviteiten met de nadrukkelijke aandacht voor de basisvoorzieningen. Samen met zorgaanbieders werken we aan een goede verbinding tussen voorliggende voorzieningen (informele zorg) en de maatwerkvoorzieningen Jeugd en Wmo (Wet maatschappelijke ondersteuning) (formele zorg). Het preventieve jeugd- en jongerenwerk koppelen we aan de licht-ambulante begeleiding van jongeren, de ondersteuning van gezinnen en het opbouwwerk.	Via onze inloopvoorzieningen signaleren we hulpvragen vroegtijdig. We leggen daarmee de verbinding met onze zorgaanbieders en vrijwillige ondersteuning (informeel). Het wijkgericht werken en de contacten in de sociale netwerken in de dorpen werken hierin heel positief. Kernegezond Borsele heeft door de nauwe samenwerking met de zorgpartners in Borsele ook een positieve invloed op het vinden van het voorliggend veld met informele zorg en ondersteuning.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we ervoor doen?	Wat hebben we er voor gedaan per 31 december?
Het verfijnen van 'Welzijn Nieuwe Stijl'.	'Welzijn Nieuwe Stijl' is breder dan het geven van informatie en advies. We verschuiven de werkzaamheden meer richting lichte hulpverlening in het voorliggend veld. Dit vraagt een andere inzet en vaardigheden: de rol van de welzijnswerkers verandert. We helpen hen bij het opdoen van de kennis die daarvoor nodig is.	Het welzijnswerk verschuift meer richting lichte ondersteuning en hulpverlening door Welzijn op recept, de inzet van de Wijk GGD, de verbinding met de toegang jeugd, het jeugdpreventie team onderwijs, het jeugdobbouwteam en de samenwerking tussen zorg en veiligheid.
Een aanbod en aanpak waarmee we in een vroeg stadium in hulpvragen kunnen voorzien om inzet van dure zorg te voorkomen.	We investeren in een breed netwerk met onze zorgpartners en vrijwilligers waardoor formele en informele zorg goed op elkaar aansluiten. Samen met onze zorgpartners ontwikkelen we een voorliggend aanbod dat goed past bij de behoeften van onze inwoners. Ook kijken we kritisch naar de processen, de aanpak en de resultaten van de geïndiceerde zorginzet.	De inloopvoorzieningen (indicatieloze dagbesteding) worden goed bezocht. In 2024 hadden we drie locaties, in Lewedorp, Heinkenszand en 's-Gravenpolder. Binnen Kerngezond Borsele werken we ook aan de verbinding tussen formele en informele zorg. De pilot 'Begeleiding Dichtbij' is een voorbeeld van het kritisch kijken naar processen, de aanpak en de resultaten van geïndiceerde zorginzet. Hiermee verkorten we de termijnen, de administratieve last en de zorgduur.
Veilige kinderopvang en peutergroepen waar kwaliteit vooropstaat en kinderen zich kunnen ontwikkelen.	We dragen zorg voor het toezicht op alle locaties voor kinderopvang (inclusief peutergroepen). Dit doen we in nauwe samenwerking met de GGD. Als dat nodig is, grijpen we in, zodat de kwaliteit van de opvang weer omhooggaat.	We geven de GGD Zeeland jaarlijks de opdracht om toezicht te houden op alle kinderopvanglocaties in Borsele. We handelen in lijn met ons handhavingsbeleid en zetten indien nodig handhaving in. We investeren in een goede samenwerking en relatie met de houders van kinderopvanglocaties. Bij een overtreding streven we naar een spoedig en volledig herstel, om de kwaliteit van de opvang te borgen.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we ervoor doen?	Wat hebben we er voor gedaan per 31 december?
Optimale ondersteuning van (aanstaande) ouders vanuit 'Kansrijke Start', zodat hun kinderen een gezonde en veilige start hebben. De eerste duizend dagen zijn hierin cruciaal.	Vanuit de lokale coalitie Kansrijke Start ondersteunen we ouders voor, tijdens en na de zwangerschap. Dat doen we samen met zorgorganisatie. Door inzet op vroegsignalering en een passend aanbod helpen we tijdig (aanstaande) ouders die dat nodig hebben.	We borgen de samenwerking met het CJG en (zorg)organisaties binnen het multidisciplinaire overleg (MDO) Kansrijke Start Borsele. Tijdens dit overleg bespreken en evalueren we de situatie van kwetsbare ouders met als doel snel de juiste ondersteuning te bieden. We werken samen met de GGD Zeeland in de uitvoering van 'Nu Niet Zwanger' en het prenataal huisbezoek. Daarnaast hebben we onze klantroutes Kansrijke Start aangevuld en een nieuwe flyer over Kansrijke Start en het CJG ontwikkeld. Alle ouders ontvangen deze flyer vanuit Burgerzaken bij de geboorteaangifte van hun kind.
Voldoen aan de taakstelling huisvesting statushouders die wij vanuit het Rijk opgelegd krijgen.	De afdeling Werk, Inkomen & Zorg (hierna WIZ) van GR de Bevelanden coördineert de huisvesting van de statushouders. Het betreft een integraal vraagstuk waarbij meerdere partijen betrokken zijn. Niet alleen op het gebied van wonen maar ook op sociaal vlak, zoals bij inburgering en arbeidsparticipatie. We verwachten dat de taakstelling voor de te huisvesten statushouders verder stijgt in 2024. We gaan hierop anticiperen door onze samenwerkingspartners op het gebied van integratie hierop voor te bereiden.	We zijn geëindigd met een achterstand van 13 nog te huisvesten statushouders. Door de achterstand heeft de Provincie, binnen het Interbestuurlijk toezicht (IBT), de gemeente Borsele op trede drie van de interventieladder geplaatst. We maakten een Plan van Aanpak over hoe we denken deze achterstand in te halen en hoe we onze nieuwe taakstelling voor 2025 (die we ook moeten behalen in 2025) denken in te vullen. De opgebouwde achterstand mogen we gefaseerd ingehalen.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we ervoor doen?	Wat hebben we er voor gedaan per 31 december?
Op basis van de uitgangspunten van de Veranderopgave inburgering een passend aanbod geven aan onze nieuwe inwoners in het kader van het nieuwe inburgeringsstelsel.	Namens Borsele en de andere Bevelandse gemeenten verzorgt WIZ de procesregie voor de inburgering. Ook zet WIZ het budgetcoaching in voor het aanleren van financiële vaardigheden en koopt het taaltrajecten in. We subsidiëren Vluchtelingenwerk voor onder meer de maatschappelijke begeleiding van onze statushouders. We zoeken hier nadrukkelijk de koppeling met het lokale welzijnswerk en de netwerken in onze kernen.	We helpen statushouders met hun financiën om financiële problemen te voorkomen en hen zo snel mogelijk te laten deelnemen aan de maatschappij. Stichting Vluchtelingenwerk is betrokken als partner voor de maatschappelijke begeleiding van statushouders, zodat zij hun weg weten te vinden binnen onze gemeente. In 2024 hebben we ons vooral gericht op het verbeteren van de contacten tussen Vluchtelingenwerk en het Welzijnshuis zodat we statushouders beter kunnen laten integreren in onze kernen.

Prestatieindicatoren Indicator	Realisatie 2022	Realisatie 2023	Realisatie 2024	Streefwaarde 2024
Aantal gehuisveste statushouders	28	39	n.t.b.	n.t.b.

Aantal gehuisveste statushouders

De huisvestingsopgave vanuit het Rijk voor 2024 is nog niet bekend. Onze streefwaarde is 100% van deze opgaven.

6.2 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we ervoor doen?	Wat hebben we er voor gedaan per 31 december?
Aansluiten bij de leefwereld van jonge gezinnen door middel van vroegsignalering.	Onze jeugd- en gezinsondersteuners bepalen samen met de kinderopvang en jeugdgezondheidszorg (JGZ) of ondersteuning in een vroeg stadium in het gezin nodig is. Hierbij werken we samen met de toegangsmedewerkers en het welzijnswerk.	De jeugd- en gezinsondersteuners bieden laagdrempelige en kortdurende (opvoed)ondersteuning aan gezinnen en jongeren, samen met onze kernpartners JGZ en SMWO (Stichting Maatschappelijk Werk en Welzijn Oosterschelderegio). Ze vormen een belangrijke schakel tussen onderwijs en preventieve zorg. Hun inzet voorziet in een behoefte en heeft ervoor gezorgd dat verschillende gezinnen met kortdurende ondersteuning weer verder konden, waardoor ze mogelijk geen intensieve hulpverlening met indicatie nodig hadden.
In een vroeg stadium de ondersteuningsvraag en hulpbehoefte in kaart brengen.	Voor zowel ouders als jeugdigen zetten we in op lichte ondersteuning en/of zorg. De jeugd- en gezinsondersteuners zijn onderdeel van de zorgstructuur binnen het basisonderwijs. In 2024 richten we ons bij het welzijnswerk met name op een specifieke groep jongeren ter voorkoming van overlast in enkele buurten. Samen met de Wijk-GGD doen we dit ook voor volwassenen met onbegrepen of zorgwekkend gedrag.	De verbinding 'welzijn-zorg-veiligheid' is met de inzet van de pilot 'Wijk-GGD' en de opbouwwerker sterk verbeterd. Het jeugd- en jongerenwerk met het opbouwwerk, als onderdeel van het plan ' <i>Integrale aanpak jeugdgroepen, van preventie tot repressie</i> ', werkt goed. Het voorziet in een behoefte van de jongeren, maar ook in de behoefte van de omgeving om de overlast te beperken. We zien dat door onze benadering steeds meer klanten vroegtijdig worden gesignaleerd en hulp krijgen. Dit is een goede ontwikkeling omdat we hiermee mogelijk duurdere trajecten (zwaardere vormen van hulpverlening) in een latere fase voorkomen.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we ervoor doen?	Wat hebben we er voor gedaan per 31 december?
Verdere professionalisering van onze gemeentelijke toegang.	Aan de hand van een normatief afwegingskader geven we nog duidelijker aan wat jeugdhulp precies is en wat past binnen het voorliggend veld: de grenzen van de Jeugdwet. We sturen strikter op de duur en omvang van de zorginzet. Bij de inzet van Wmo-maatwerkvoorzieningen en jeugdzorg richten we ons op instroombeperking en uitstroombevordering. Hiermee sturen we meer op het handelen en verlenen van lichte zorg van onze eigen jeugd- en gezinsprofessionals. Ook beperken we de keuzevrijheid voor de duur en het volume van de zorginzet bij de zorgaanbieders.	We zien ondanks alle inspanningen een stijging van het aantal jeugdigen met een indicatie jeugdhulp en daarmee ook een stijging van de totale kosten. We zien wel dat het aandeel verwijzingen via de gemeente stijgt ten opzichte van de 'overige wettelijk verwijzers'. Dat is een gunstige ontwikkeling omdat we in deze situaties meer grip hebben op de inzet en het verloop (effect) van de zorg. Deze stijging maakt dat er een groter beroep wordt gedaan op de inzet van onze eigen CJG-medewerkers. Begin 2024 heeft de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) 42 'startfoto's' laten samenstellen waarmee regio's en gemeenten inzicht krijgen in de stand van zaken en waarin duidelijk wordt welke stappen zij nog moeten zetten.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we ervoor doen?	Wat hebben we er voor gedaan per 31 december?
Gebiedsgericht werken waarbij integraliteit tussen de verschillende zorgdomeinen (Wmo, Jeugd en Participatie) vooropstaat.	We benaderen de complexe ondersteuningsvragen integraal en domeinoverstijgend. De toegang tot zorg en ondersteuning richten we lokaal in. We brengen onze visie op '1Gezin-1Plan-1Regisseur' onder de aandacht. Hiertoe starten met een pilot gericht op de 'doorbraakmethode'.	In 2024 zijn we gestart met een gebiedsgericht casusoverleg met alle disciplines die een rol hebben in de toegang tot ondersteuning. Dat betreft toegangsmedewerkers uit alle disciplines: welzijn, maatschappelijk werk, jeugdhulp, Wmo en participatie. Het gebiedsgerichte casusoverleg zorgt voor een meer natuurlijke werkwijze vanuit de verschillende wettelijke invalshoeken. In 2024 hebben we met enkele casussen geprobeerd of we met anders denken een doorbraak konden bereiken. In 2025 gaan we hiermee verder in het kader van het domein-overstijgend werken verder opgepakt. In 2024 is het grootste deel van onze toegangsmedewerkers en het gebiedsteam getraind in het benaderen van hulpvragen volgens de methode '1Gezin, 1Plan, 1Regisseur' (1G1P1R). Ook volgden zij de training 'positieve gezondheid'. De samenwerking tussen veiligheid en het sociaal domein is nu goed afgestemd.
Een sluitende zorgstructuur om passende zorg te leveren voor jongeren.	We bouwen verder aan de doelstellingen van het Consultatie- en Regie Team (CRT) Borsele, zoals beschreven in het koersplan. Voor de complexe zorg stimuleren we de integrale samenwerking voor inwoners van 0 tot 100 jaar voor de hele zorgketen. Binnen het CRT maken we een heroverweging van de duurste casussen én de trajecten met verblijf.	We brengen twee keer per jaar de 25 duurste klanten in beeld en bespreken deze met het team. In 2024 is een deel van de medewerkers geschoold in het uitvoeren van een verklarende analyse. Een volgende stap is dat we deze verklarende analyse onder begeleiding van een gedragswetenschapper toepassen op onze duurste en meest complexe hulpvragen.

Prestatieindicatoren Indicator	Realisatie 2022	Realisatie 2023	Realisatie 2024	Streefwaarde 2024
Aantal uitgevoerde intakes CJG	212	265	220	220

Aantal uitgevoerde intakes CJG

Aantal uitgevoerde intakes door het CJG. Dit betekent niet dat er in alle gevallen ook daadwerkelijk jeugdhulp is ingezet.

6.3 Inkomensregelingen

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we ervoor doen?	Wat hebben we er voor gedaan per 31 december?
Kinderen worden niet de dupe van de financiële situatie van hun ouders.	We zorgen voor een volledig 'kindpakket' voor kinderen in armoedegezinnen door subsidiëring van voorzieningen voor kinderen. Ook organiseren we lokaal activiteiten waardoor kinderen kunnen deelnemen aan het maatschappelijk leven. Voorbeelden hiervan zijn: Bons (Borsele Na School; laagdrempelige naschoolse activiteiten), de Kledingbank, de Voedselbank, stichting Leergeld en zowel het Jeugd- als het Volwassenenfonds Sport & Cultuur. Samen met het CJG en de JGZ kijken we hoe we de desbetreffende gezinnen nog eerder en beter kunnen ondersteunen. In 2024 onderzoeken we de mogelijkheid om alle regelingen voor kinderen onder te brengen bij één toegangsloket.	Voor de uitvoering van ons armoedebeleid subsidiëren we verschillende partijen, zoals de Voedselbank, de Kledingbank en het Jeugdfonds Sport & Cultuur. Ook zijn we aangesloten bij het Volwassenenfonds Sport & Cultuur. In 2024 is de inkomensgrens voor deelname aan het Volwassenenfonds Sport & Cultuur opgehoogd van 120% naar 130% van het sociaal minimum. In 2024 is ingezet op het onder de aandacht brengen van de bestaande kindregelingen. Gedurende het jaar is meerdere keren gecommuniceerd over de verschillende regelingen voor kinderen. Daarnaast is met een Sinterklaasactie geprobeerd nieuwe gezinnen te bereiken. Dit is gelukt. Sinds 2024 kunnen kinderen uit gezinnen, die leven in armoede, gratis mee met Kinderkamp Borsele en onbeperkt deelnemen aan BONS-activiteiten. Afgelopen jaar is samen met Stichting Leergeld, GR de Bevelanden en de andere Bevelandse gemeenten onderzocht hoe we één loket voor kindregelingen kunnen vormen. In 2025 vindt besluitvorming hierover plaats.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we ervoor doen?	Wat hebben we er voor gedaan per 31 december?
Inwoners hebben perspectief op een schuldenvrije toekomst.	We geven uitvoering aan de acties uit de kadernota 'Leven zonder geldzorgen'. Via WIZ bieden we schulddienstverlening aan en zorgen we dat inwoners en ondernemers met financiële zorgen bekend zijn met de mogelijkheid hierop een beroep te kunnen doen. We helpen inwoners met betalingsproblemen door vroegtijdige hulpverlening. Daarnaast bieden we ondersteuning vanuit ons VrijwilligersHuis en zetten we in op preventie via de vrijwillige thuisadministratie.	We gaven uitvoering aan de Kadernota Armoede & Schulden ('Leven zonder (geld)zorgen') en de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening (Wgs). Door aandacht voor vroegsignalering van schulden zetten we in op het voorkomen van grotere en ernstiger problemen. In 2024 is de inzet van vroegsignalering structureel geborgd. We zagen ook in 2024 een toename van het aantal signalen door de inflatie en de stijgende energieprijzen.
Sociale zekerheid voor inwoners die dat nodig hebben.	We bieden sociale zekerheid aan inwoners die dat nodig hebben. We informeren inwoners zodat ze weten welke rechten en plichten ze hebben. Iedere inwoner die daar recht op heeft, ontvangt tijdig de juiste uitkering en/of bijzondere bijstand.	Via het Welzijnshuis communiceerden we tijdens de 'Week van het Geld' proactief naar onze inwoners over sociale zekerheid en de rechten en plichten die dit met zich meebrengt. Dit is gecommuniceerd via flyers, sandwichborden, berichten op onze social mediakanalen en de Bevelandse Bode. We hielden een inloopspreekuur, waar inwoners terecht kunnen voor inkomensvragen, toeslagen en regelingen. Daarnaast zijn wij aangesloten bij Geldfit (NSR, Nederlandse Schuldhulp Route) en zijn hun hulpmiddelen voor inwoners onder de aandacht gebracht, zoals de inkomenscheck.

Prestatieindicatoren Indicator	Realisatie 2022	Realisatie 2023	Realisatie 2024	Streefwaarde 2024
Aantal aanvragen minimabeleid/declaratiefonds	210	211	210	210

Aantal aanvragen minimabeleid/declaratiefonds

Dit betreft het aantal toegekende aanvragen declaratiefonds. We verwachten dat het aantal aanvragen niet zal dalen, gezien de economische situatie.

6.4 WSW en beschut werk

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we ervoor doen?	Wat hebben we er voor gedaan per 31 december?
Een zo hoog en duurzaam mogelijke arbeidsparticipatie, dan wel maatschappelijke participatie van onze inwoners.	We geven uitvoering aan de zogeheten baanafspraken. Dat wil zeggen dat we personen met een arbeidshandicap plaatsen in reguliere banen. Via De Betho bieden we mensen met een beperking werkgelegenheid aan, onder aangepaste omstandigheden. Dat doen we door middel van: beschut werken, dagbesteding, de bestaande werkverbanden 'sociale werkvoorziening' en re-integratie-activiteiten voor mensen met een grote afstand tot de arbeidsmarkt.	Gemeenschappelijke regeling De Betho (hierna: De Betho) bood ook in 2024 werkgelegenheid onder aangepaste omstandigheden aan mensen met een beperking. Onder meer door uitvoering te geven aan de Wet sociale werkvoorziening (Wsw), het aanbieden van Beschut Werk plaatsen, het uitvoeren van re-integratieactiviteiten en gesubsidieerde arbeid voor mensen met een grote afstand tot de arbeidsmarkt.
Herijking van de huidige re-integratievoorzieningen en -trajecten en een integrale werkwijze ontwikkelen voor de dienstverlening aan de veranderende doelgroep in de Participatiewet.	We onderzoeken welke toekomstige functie De Betho kan vervullen in de totale benodigde re-integratie-instrumenten. We bezien op welke manier we behoeften en beschikbaarheid beter op elkaar kunnen laten aansluiten; ook waar het gaat om 'beschut werk'.	In het eerste kwartaal van 2024 is het rapport 'De Betho in ontwikkeling' opgeleverd. Naar aanleiding daarvan is besloten om in 2024 te investeren in de doorontwikkeling van De Betho voor een groter bereik en bredere dienstverlening. Onderdeel hiervan is de gezamenlijke verkenning van De Betho en GR de Bevelanden over hoe de dienstverlening beter kan aansluiten op de doelgroep vanuit de Participatiewet.

6.5 Arbeidsparticipatie

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we ervoor doen?	Wat hebben we er voor gedaan per 31 december?
Een stabiele arbeidsparticipatie voor onze inwoners.	Via onder meer het Werkgeversservicepunt begeleiden we inwoners naar betaald werk en maatschappelijke participatie. Daarbij bieden we zo nodig een inkomensvoorziening op basis van de Participatiewet. Jongeren tot 27 jaar zonder startkwalificatie geven we de mogelijkheid om aan een zogeheten kwalificerend traject deel te nemen. We doen dit in samenwerking met het RBL. Daarnaast geven we verder invulling aan de veranderingen die voortkomen vanuit het wetsvoorstel 'Breed Offensief': voor het aan een baan helpen van mensen met een arbeidsbeperking.	De afdeling WIZ van GR De Bevelanden voert de participatiewet voor ons uit. Inwoners kunnen een beroep doen op een uitkering voor levensonderhoud en begeleiden we waar mogelijk richting de arbeidsmarkt. Sinds april 2024 geldt de nieuwe Re-integratieverordening participatiewet. Hierdoor hebben we meer mogelijkheden om de arbeidsmarktkansen voor mensen met een arbeidsbeperking te vergroten. We voldoen hiermee aan de wijzigingen vanuit het 'Breed Offensief'.

6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we ervoor doen?	Wat hebben we er voor gedaan per 31 december?
Zelfredzaamheid om de zorg betaalbaar te houden.	We stimuleren de eigen kracht van inwoners door: ▪ Actief en structureel te communiceren over onze basisvoorzieningen, het anticiperen op Life-events (zoals geboorte, huwelijk, ouder worden), normalisering, het belang van ontmoeting en het belang van actief blijven. ▪ Onze basisvoorzieningen op orde te hebben (inloopvoorzieningen, sociale ontmoetingsplekken, sociale netwerken, vrijwilligersondersteuning et cetera). ▪ Onze (digitale) toegang tot de basisvoorzieningen laagdrempelig, helder en toegankelijk te maken.	We maken de inwoners bewust van het belang om vooruit te denken als je ouder wordt en langer thuis wilt blijven wonen. Daarbij zetten we in op het uitbreiden van het aanbod in het voorliggend veld zoals inloopvoorzieningen voor dagbesteding, het aanjagen van ontmoeting in diverse dorpshuizen, het stimuleren van Lief & Leedstraten en het uitvoeren van preventieve huisbezoeken bij ouderen.

6.71 Maatwerkdienstverlening 18+

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we ervoor doen?	Wat hebben we er voor gedaan per 31 december?
Een betere deelname aan de samenleving van inwoners met fysieke beperkingen.	We bieden maatwerk door de inzet van materiële- en immateriële voorzieningen en bieden de keuze aan voor een Persoonsgebonden Budget. We betrekken hierbij het netwerk van de hulpvrager.	We bieden inwoners die daar recht op hebben een maatwerkvoorziening vanuit de Wmo, zodat iedere inwoner mee kan doen in onze maatschappij. Daarbij kijken we ook wat de omgeving kan betekenen bij de zorgvraag. Indien gewenst kan een inwoner een Persoonsgebonden Budget (PGB) aanvragen. We besteden vanuit de Lokale Inclusie Agenda extra aandacht aan actiepunten die eraan bijdragen dat iedere inwoner, ongeacht een eventuele beperking, kan meedoen in de maatschappij. In 2024 startten we een pilot Algemene Begeleiding, waarbij maatwerk wordt vormgegeven als een algemene voorziening. Inwoners ontvangen hierdoor sneller kortdurende begeleiding. Deze pilot loopt nog door in 2025.

Prestatieindicatoren Indicator	Realisatie 2022	Realisatie 2023	Realisatie 2024	Streefwaarde 2024
Aantal unieke cliënten met indicatie begeleiding	175	184	184	184
Aantal unieke cliënten met indicatie dagbesteding	59	62	62	62
Aantal unieke cliënten met indicatie huishoudelijke hulp	516	698	550	550

Aantal unieke cliënten met indicatie begeleiding

We verwachten een kleine toename van het aantal unieke cliënten met indicatie begeleiding door groei van de doelgroep.

Aantal unieke cliënten met indicatie dagbesteding

We verwachten een kleine toename van het aantal unieke cliënten met indicatie dagbesteding door groei van de doelgroep.

Aantal unieke cliënten met indicatie huishoudelijke hulp

We verwachten een kleine toename van het aantal unieke cliënten met indicatie huishoudelijke hulp door groei van de doelgroep.

6.72 Maatwerkdienstverlening 18-

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we ervoor doen?	Wat hebben we er voor gedaan per 31 december?
Een aanbod van integrale, adequate en kwalitatief goede jeugdhulp. Onze toegangsprofessionals zijn voldoende toegerust om de hulpvraag te beoordelen.	Voor de toekenning van hulp maken we zoveel mogelijk gebruik van de zorgproducten, die door Inkooporganisatie Jeugdhulp Zeeland (IJZ) zijn ingekocht. De toegangsprofessionals ontwikkelen voldoende kennis van de bestaande zorgproducten binnen de diverse zorgcategorieën. Bij het toekennen van zorg wordt gebruik gemaakt van 'matched care'. Die is erop gericht de cliënt zo snel mogelijk de meest passende behandeling te geven. Dit leidt enerzijds tot - waar mogelijk - vervanging van zwaardere trajecten door lichtere. Anderzijds kan het ook leiden tot het inzetten van zwaardere hulp zonder eerst een licht traject aan te bieden (matched care).	Bij het toekennen van hulp gebruiken we zoveel mogelijk de zorgproducten die IJZ heeft ingekocht. Onze toegangsmedewerkers zorgen voor een goede vraagverheldering en voorzien waar mogelijk zelf in het opvolgen van de hulpvraag. Zo zorgen zij ervoor dat cliënten zo snel mogelijk de best passende ondersteuning krijgen. Dit leidt tot het vervangen van zwaardere trajecten door lichtere, maar soms ook tot het direct inzetten van zwaardere hulp zonder eerst een licht traject aan te bieden.

Prestatieindicatoren Indicator	Realisatie 2022	Realisatie 2023	Realisatie 2024	Streefwaarde 2024
Aantal unieke cliënten met indicatie jeugdhulp	671	698	650	650

Aantal unieke cliënten met indicatie jeugdhulp

We streven naar een afname van het aantal unieke cliënten met indicatie jeugdhulp door vroegtijdige signalering en preventieve inzet vanuit ons CJG.

6.81 Geëscaleerde zorg 18+

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we ervoor doen?	Wat hebben we er voor gedaan per 31 december?
We gaan inwoners met psychische- en/of psychosociale problemen zo veel mogelijk in de eigen omgeving zorg bieden.	Inwoners met psychische- en/of psychosociale problemen worden zoveel mogelijk via ambulante zorg in hun eigen omgeving ondersteund. We richten een zorgstructuur in met welzijnswerk, Wijk-GGD en geïndiceerde zorg. Daarin werken we samen met onze professionele partners zoals maatschappelijk werk, geestelijke gezondheidszorg en huisartsen. Voor complexe of overlastgevende casussen werken we met het Borsels netwerk van de Openbare Geestelijke Gezondheidszorg.	We pakken onze zorg samen met Welzijnswerk, Wijk-GGD en geïndiceerde zorg op, waardoor er korte lijnen en een hechte samenwerking ontstaat tussen deze partijen. Binnen deze structuur werken we samen met onze professionele zorgpartners. Voor complexe of overlastgevende situaties blijven we samenwerken met het Borsels netwerk van de Openbare Geestelijke Gezondheidszorg (OGGZ). We legden contact met 'Hersteltalent' om bij (complexe) casuïstiek te gaan werken met ervaringsdeskundigen.

6.82 Geëscaleerde zorg 18-

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we ervoor doen?	Wat hebben we er voor gedaan per 31 december?
We voorkomen dat kinderen (te) lang op passende hulp moeten wachten en creëren een gerichte integrale en efficiënte aanpak voor complexe en/of duurdere casussen.	Uit het koersplan hebben we het CRT gevormd. Het CRT richt zich op complexe casussen met veiligheidsissues. Hiermee proberen we te voorkomen dat jeugdigen gebruik moeten maken van een jeugdbeschermingsmaatregel of jeugdreclassering. De regievoering van de zwaardere casussen en de ondersteuning en versterking van onze jeugdprofessionals is hierbij volop in ontwikkeling.	Als gevolg van maatschappelijke druk kampt een groep jeugdigen met psychische problemen en staat de mentale gezondheid onder druk. We zien daardoor een verzwaring in de jeugdzorgtrajecten. De hulptrajecten die ingezet moeten worden, zijn duur en hebben grote invloed op de beschikbare budgetten. Dat uit zich vooral in een stijging van de kosten binnen de jeugd-GGZ en verblijf in een instelling met of zonder behandeling. We houden zicht op deze ontwikkelingen via sterke casusregie en kijken waar we mogelijk kunnen bijstellen of eerder kunnen afschalen.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we ervoor doen?	Wat hebben we er voor gedaan per 31 december?
Terugdringen en duurzaam oplossen van huiselijk geweld en kindermishandeling met ondersteuning van gespecialiseerde instellingen.	Binnen het CRT bouwen we, samen met Veilig Thuis en de Gecertificeerde Instelling, verder aan het verkorten van de veiligheidsketen. Hiermee leggen we een actieve verbinding met onze lokale zorg, waardoor onze professionals (ook preventief) beter in staat zijn te handelen in situaties waarin sprake is van kindermishandeling of huiselijk geweld. Vanuit het verbeterplan 'Werken aan veiligheid' implementeren we het beleidskader voor de melding en de aanpak van kindermishandeling.	Vanuit het CRT werken we nauw samen met professionals vanuit Veilig Thuis en de Gecertificeerde instelling (GI) waardoor we steeds sneller kunnen op- en afschalen en we in de toekomst verder kunnen werken aan het verkorten van de veiligheidsketen. Een aantal medewerkers is geschoold in de top-3 methode (werken aan gefaseerde veiligheid). In 2024 is een regionale projectleider gestart, die samen met de 13 gemeenten verder invulling zal geven aan het toekomstscenario. De ervaringen binnen ons Borsels CRT worden hierin meegenomen.

Wat heeft het gekost?

Baten en lasten Sociaal domein				
	Rekening 2023	Begroting 2024	Begr. na wijziging 2024	Rekening 2024
Lasten				
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	3.698	4.518	5.311	3.946
6.2 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	1.728	2.146	2.161	2.127
6.3 Inkomensregelingen	6.564	4.541	6.031	5.207
6.4 WSW en beschut werk	1.628	1.669	1.881	1.831
6.5 Arbeidsparticipatie	557	620	620	623
6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	1.287	1.221	1.358	1.535
6.71a Hulp bij het huishouden (WMO)	2.510	2.488	2.653	2.400
6.71b Begeleiding (WMO)	1.429	2.041	2.245	2.048
6.71c Dagbesteding (WMO)	1.263	720	859	882
6.71d Overige maatwerkarrangementen (WMO)	78	96	96	144
6.72a Jeugdhulp begeleiding	1.015	764	1.370	1.360
6.72b Jeugdhulp behandeling	129	727	1.414	1.404
6.72c Jeugdhulp dagbesteding	524	400	628	628
6.72d Jeugdhulp zonder verblijf overig	527	173	319	456
6.73a Pleegzorg	614	932	412	412
6.73b Gezinsgericht	126	154	213	213
6.73c Jeugdhulp met verblijf overig	954	1.063	1.175	1.116
6.74a Jeugd behandeling GGZ zonder verblijf	1.193	1.225	1.943	2.040
6.74b Jeugdhulp crisis/LTA/GGZ-verblijf	614	478	507	509
6.74c Gesloten plaatsing	176	198	204	204
6.81a Beschermd wonen (WMO)	0	8	8	0
6.81b Maatschappelijke- en vrouwenopvang (WMO)	11	32	44	12
6.82b Jeugdreclassering	23	40	55	55
6.82a Jeugdbescherming	445	510	495	404

Baten en lasten Sociaal domein				
	Rekening 2023	Begroting 2024	Begr. na wijziging 2024	Rekening 2024
Totaal lasten	27.094	26.764	32.004	29.558
Baten				
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	910	599	951	978
6.2 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	2	0	135	75
6.3 Inkomensregelingen	4.073	3.330	4.030	3.936
6.4 WSW en beschut werk	206	0	0	59
6.5 Arbeidsparticipatie	-71	0	0	0
6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	-26	0	0	0
6.71a Hulp bij het huishouden (WMO)	164	160	160	153
6.71b Begeleiding (WMO)	53	123	123	1
6.71d Overige maatwerkarrangementen (WMO)	20	0	35	97
6.72 Maatwerkdienstverlening 18-	2	0	0	0
6.72a Jeugdhulp begeleiding	23	0	0	0
6.81b Maatschappelijke- en vrouwenopvang (WMO)	0	0	36	41
Totaal baten	5.357	4.211	5.470	5.339
Saldo programma	21.737	22.552	26.534	24.219

Baten en lasten Sociaal domein				
	Rekening 2023	Begroting 2024	Begr. na wijziging 2024	Rekening 2024
Mutaties reserves				
Baten				
Reserve Kindercentra/dorpshuizen/gymzalen	331	0	8	5
Reserve Dorpshuizen	9	27	130	9
Reserve Inkomensregelingen	360	0	705	705
Reserve Wijkteams	31	0	1.467	1.448
Reserve Maatwerkvoorzieningen (WMO)	94	0	475	475
Reserve Maatsch. Werk/vrijw.Huis/jeugd	20	0	0	0
Reserve Maatwerk 18+	34	0	0	0
Reserve Maatwerk 18-	0	0	2.000	2.000
Reserve Volksgezondheid	0	0	299	75
Reserve Geëscaleerde zorg 18-	300	0	0	0
Totaal baten reserves	1.180	27	5.084	4.717
Lasten				
Reserve Kindercentra/dorpshuizen/gymzalen	620	0	0	267
Reserve Maatwerk 18-	0	0	2.000	2.000
Reserve Geëscaleerde zorg 18-	300	0	0	0
Totaal lasten reserves	920	0	2.000	2.267
Saldo reserves	-260	-27	-3.084	-2.451
Totaal saldo programma	21.477	22.525	23.450	21.768

Financiële afwijking:

Het programma sluit met een voordelig saldo van € 1.682.000 ten opzichte van de begroting.

Taakveld 6.1 Samenkracht en burgerparticipatie € 994.000 voordeel

Mutaties	Lasten	Baten	Saldo	Voordeel/Nadeel
Kinderopvang	-53.000	-44.000	9.000	Voordeel
Bijdrage GR de Bevelanden t.b.v. inburgering	-274.000		274.000	Voordeel
Subsidie vluchtelingenwerk	-21.000	23.000	44.000	Voordeel
Dorpshuizen afrekening sportfondsen en beheerders	107.000		-107.000	Nadeel
Stelpost kapitaallasten MFA Nieuwdorp	-360.000		360.000	Voordeel
Restantkrediet masterplan Nieuwdorp	-73.000	-64.000	9.000	Voordeel
Stelpost onttrekking reserve niet besteed MFA Nieuwdorp		-27.000	-27.000	Nadeel
Onderhoudslasten beheersplannen	-203.000	-203.000	-	-
Onderhoud gymzalen en verenigingsgebouwen	160.000		-160.000	Nadeel
Energielasten dorpshuizen	-30.000	-30.000	-	-
Doorbelasting overige goederen en diensten	-67.000		67.000	Voordeel
Salarislasten Brede SPUK	55.000		-55.000	Nadeel
Kaderplan maatschappelijke voorzieningen	-63.000	-9.000	54.000	Voordeel
Doorbelasting ambtelijke inzet	-382.000		382.000	Voordeel
Welzijnsactiviteiten	-46.000		46.000	Voordeel
Jeugdnota	-28.000		28.000	Voordeel
Jeugdsoos	-25.000		25.000	Voordeel
Overige verschillen			45.000	Voordeel
Totaal Sociaal Domein	-1.303.000	-354.000	994.000	Voordeel

De lasten voor de inspecties in de kinderopvang zijn € 12.000 hoger dan begroot. Daarnaast zijn de onderhoudslasten van het beheersplan € 65.000 lager, hierdoor ook een lagere onttrekking uit de reserve, deze post verloopt budget neutraal. In 2024 ontvingen wij een baat voor de energieafrekening van Kinderopvang van € 21.000, dit leidt tot een voordeel.

De bijdrage aan GR de Bevelanden ten behoeve van inburgering is € 274.000 lager dan begroot.

De betaalde subsidie aan Vluchtelingenwerk is € 21.000 lager dan begroot. Daarnaast is er een niet begrote baat ontvangen van € 23.000. Dit betreft de afrekening van Vluchtelingenwerk over 2023.

De totale lasten voor afrekening van dorpshuizen aan Sportfondsen en beheerders is € 107.000 hoger dan begroot.

In de begroting is een stelpost kapitaallasten multifunctionele accommodatie (MFA) Nieuwdorp opgenomen van € 360.000. De werkelijke uitgaven zijn nihil. Omdat het Masterplan nog niet is afgerond worden de kapitaalslasten op een later moment administratief opgenomen. Op het restantkrediet

masterplan Nieuwdorp is € 73.000 aan lasten begroot, de werkelijke uitgaven zijn nihil. Ook de onttrekking op de reserve is € 64.000 lager, per saldo resteert een voordeel van € 9.000. Een onttrekking uit de reserve van € 27.000 met betrekking tot MP Nieuwdorp is nog niet gerealiseerd. Daarnaast zit er een verschil van € 203.000 (voordeel) in de beheersplannen verenigingsgebouwen, hierdoor ook een lagere onttrekking uit de reserve, deze post verloopt budget neutraal. De onderhoudslasten (normaal onderhoud) op de gymzalen en verenigingsgebouwen zijn € 160.000 hoger dan begroot. In afwachting van het kaderplan maatschappelijke voorzieningen wachten we met groot onderhoud aan de verenigingsgebouwen. De salarislasten voor de Brede SPUK zijn voor dit taakveld € 55.000 hoger dan begroot. Op het totaal van de Brede SPUK regeling is het geen nadeel maar op dit specifieke taakveld wel. De lasten van het kaderplan maatschappelijke voorzieningen zijn € 63.000 lager dan begroot. Dit komt hoofdzakelijk door de lagere lasten van inhuur personeel. Er zijn ambtelijk binnen het taakveld minder uren benut dan begroot, dit leidt tot een voordeel van € 382.000. Op de onderdelen Welzijnsactiviteiten, Jeugdnota en Jeugdsoos zijn de bestedingen in totaal € 99.000 lager dan begroot, dit betreft een meerdere posten.

Taakveld 6.2 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen € 32.000 nadeel

Mutaties	Lasten	Baten	Saldo	Voordeel/Nadeel
Bijdrage SWVO	54.000		-54.000	Nadeel
Bijdrage IJZ	119.000		-119.000	Nadeel
Secretariaatskosten SWVO	-56.000		56.000	Voordeel
Ontvangsten SPUK kinderopvangtoeslag		-61.000	-61.000	Nadeel
Kosten toegang tot 1e en 2e lijnsvoorzieningen	-41.000		41.000	Voordeel
Koersplan	-10.000	-10.000	-	-
Doorbelasting ambtelijke inzet	-100.000		100.000	Voordeel
Overige verschillen			5.000	Voordeel
Totaal taakveld	-34.000	-71.000	-32.000	Nadeel

Hogere zorgkosten leiden tot een extra bijdrage aan het SWVO (€ 54.000) en IJZ (€ 119.000). De secretariaatskosten van het SWVO zijn €56.000 lager, dit is een voordeel.

De werkelijke baten voor de SPUK kinderopvangtoeslag (KOT) zijn € 61.000 lager dan begroot. De ontvangen baten betreffen allen vaststellingen over voorgaande jaren (2021-2023). De kosten voor de toegang tot 1e en 2e lijnsvoorzieningen zijn € 41.000 lager dan begroot.

De lasten van het koersplan zijn € 10.000 lager dan begroot. Dit wordt veroorzaakt door de lagere inhuurkosten van een adviseur voor het 'beleidsplan & hervormingsagenda'. Ook de onttrekking aan de reserve is € 10.000 lager, hiermee budget neutraal.

Er zijn ambtelijk binnen het taakveld minder uren benut dan begroot, dit leidt tot een voordeel van € 100.000.

Taakveld 6.3 Inkomensregelingen € 727.000 voordeel

Mutaties	Lasten	Baten	Saldo	Voordeel/Nadeel
Minimabeleid	-602.000		602.000	Voordeel
doorbelasting WIZ		-61.000	-61.000	Nadeel
B.U.I.G.	-16.000	63.000	79.000	Voordeel
Armoedebestrijding/schuldhulpverlening	-123.000		123.000	Voordeel
Kwijtschelding	-82.000	-88.000	-6.000	Nadeel
Doorbelasting ambtelijke inzet	-6.000		6.000	Voordeel
Overige verschillen			-16.000	Nadeel
Totaal taakveld	-829.000	-86.000	727.000	Voordeel

De lasten van minimabeleid zijn € 602.000 lager dan begroot. Dit wordt veroorzaakt door het budget energietoelage uit de decembercirculaire 2023. De besteding van deze middelen hebben in 2023 plaatsgevonden en in 2024 is het budget geraamd en niet besteed.

De baten met betrekking tot WIZ op dit taakveld zijn € 61.000 lager dan begroot, dit leidt tot een nadeel. Dit betreft o.a. terugbetalingen van SPUK-regelingen.

Voor het onderdeel B.U.I.G. zijn de lasten € 16.000 lager, maar de ontvangen uitkeringen € 63.000 hoger dan begroot.

De werkelijke lasten in 2024 voor armoedebestrijding/schuldhulpverlening zijn € 123.000 lager dan begroot.

Op het onderdeel Kwijtschelding is per saldo € 6.000 meer uitgegeven dan begroot.

Er zijn ambtelijk binnen het taakveld minder uren benut dan begroot, dit leidt tot een voordeel van € 6.000.

Taakveld 6.4 WSW en beschut werk € 49.000 voordeel

Mutaties	Lasten	Baten	Saldo	Voordeel/Nadeel
Lasten Betho	-49.000	59.000	108.000	Voordeel
Totaal taakveld	-49.000	59.000	108.000	Voordeel

De werkelijke lasten van de Betho zijn € 49.000 lager dan begroot. Verder zijn er op dit taakveld geen bijzonderheden te melden. Uit de jaarcijfers 2024 van de Betho blijkt dat we nog € 59.000 ontvangen, dit geeft een hogere baat.

Taakveld WMO voorzieningen en jeugdzorg € 192.000 nadeel

Taakveld 6.6 Maatwerkvoorzieningen WMO				
Mutaties	Lasten	Baten	Saldo	Voordeel/Nadeel
Lagere bijdrage SWVO	-15.000		15.000	Voordeel
Hogere verstrekking WMO	188.000		-188.000	Nadeel
Hogere lasten WMO vervoer	15.000		-15.000	Nadeel
Doorbelasting ambtelijke inzet	-13.000		13.000	Voordeel
Overige verschillen	2.000		-2.000	Nadeel
Totaal taakveld	177.000	-	-177.000	Nadeel

Taakveld 6.71 A t/m D WMO voorzieningen				
Mutaties	Lasten	Baten	Saldo	Voordeel/Nadeel
Subsidie ZonMW	74.000	63.000	-11.000	Nadeel
Hogere kosten WIZ	89.000		-89.000	Nadeel
Lagere PGB verstrekkingen	-41.000		41.000	Voordeel
Lagere secretariaatskosten SWVO	-72.000		72.000	Voordeel
Diverse afwijkingen op voorzieningen (GRIJS)	-39.000	-7.000	32.000	Voordeel
Hogere bijdrage SWVO	-220.000		220.000	Voordeel
Geraamde stelpost niet besteed	-40.000		40.000	Voordeel
Overige verschillen			7.000	Voordeel
Totaal taakveld	-249.000	56.000	312.000	Voordeel

Taakveld 6.81 B WMO voorzieningen				
Mutaties	Lasten	Baten	Saldo	Voordeel/Nadeel
Budget maatschappelijke opvang niet besteed	-32.000		32.000	Voordeel
Overige verschillen			12.000	Voordeel
Totaal taakveld	-32.000	-	44.000	Voordeel

Taakveld 6.72 A t/m D Inkoop Jeugdzorg (IJZ)				
Mutaties	Lasten	Baten	Saldo	Voordeel/Nadeel
Lagere PGB verstrekkingen jeugd	-17.000		17.000	Voordeel
Hogere bijdrage IJZ	42.000		-42.000	Nadeel
Overige verschillen			12.000	Voordeel
Totaal taakveld	25.000	-	-13.000	Nadeel

Taakveld 6.73 A t/m C Inkoop Jeugdzorg (IJZ)				
Mutaties	Lasten	Baten	Saldo	Voordeel/Nadeel
Bijdrage CZW en afrekening voorgaand jaar	-53.000		53.000	Voordeel
Overige verschillen			6.000	Voordeel
Totaal taakveld	-53.000	-	59.000	Voordeel

Taakveld 6.74 A t/m C Inkoop Jeugdzorg (IJZ)				
Mutaties	Lasten	Baten	Saldo	Voordeel/Nadeel
Hogere bijdrage IJZ	213.000		-213.000	Nadeel
Overige verschillen			6.000	Voordeel
Totaal taakveld	213.000	-	-207.000	Nadeel

Taakveld 6.82 A t/m B Inkoop Jeugdzorg (IJZ)				
Mutaties	Lasten	Baten	Saldo	Voordeel/Nadeel
Lagere bijdrage IJZ	-95.000		95.000	Voordeel
Overige verschillen			-3.000	Nadeel
Totaal taakveld	-95.000	-	92.000	Voordeel

Reserve volksgezondheid				
Mutaties	Lasten	Baten	Saldo	Voordeel/Nadeel
Lagere onttrekking		-224.000	-224.000	Nadeel
Totaal taakveld	-	-224.000	-224.000	Nadeel

De financiële jaarresultaten 2024 van het Samenwerkingsverband Welzijnzorg Oosterschelderegio (SWVO), GGD Zeeland en de Inkooporganisatie Jeugdhulp Zeeland (IJZ) zijn verwerkt in ons gemeentelijke jaarrekeningresultaat. Vanaf dit jaar volgen we de T-systematiek (bij jaarrekening 2023 was dit nog de T+1-systematiek).

De financiële afwijkingen tussen werkelijke en begrote bedragen binnen WMO en Jeugdzorg zijn verdeeld over meerdere taakvelden binnen dit programma.

Het voordelige effect wordt voornamelijk veroorzaakt de volgende taakvelden:

- Taakveld (6.73 A t/m C) pleegzorg, gezinsgericht en jeugdhulp met verblijf € 59.000;
- Taakveld (6.82 A t/m B) jeugdbescherming en jeugdreclassering € 92.000;
- Taakveld (6.71 A t/m D) Hulp bij het huishouden, begeleiding WMO, dagbesteding WMO en overige maatwerkarrangementen € 312.000;
- Taakveld (6.81 B) maatschappelijke- en vrouwenopvang € 44.000.

Het nadelige effect wordt voornamelijk veroorzaakt door:

- Taakveld (6.72 A t/m D) jeugdhulp begeleiding, behandeling, dagbesteding en jeugdhulp zonder verblijf € 13.000;
- Taakveld (6.74 A t/m C) jeugd behandeling GGZ zonder verblijf, jeugdhulp crisis/LTA/GGZ-verblijf en gesloten plaatsing € 207.000;
- Taakveld (6.6) maatwerkvoorzieningen WMO € 177.000.

Op dit programma is een onttrekking uit de reserve geraamd van € 299.000 voor het project Kerngezond Borsele. Echter staat het budget (lasten) op programma 7. De werkelijke lasten zijn € 75.000 en betreffen inhuur van een medewerker. Hierdoor een lagere onttrekking van € 224.000. De lasten zijn met het doorboeken van de uren verdeeld over meerdere taakvelden en daardoor niet één op één terug te vinden.

Voortgang projecten/investeringen

Omschrijving	Raadsbesluit	Beschikbaar gesteld	Restant 1-1-2024	Verleend in 2024	Besteed in 2024	Saldo
Projecten						
Scouting Heinkenszand tijdelijke huisvesting	15-9-2022		5.241		129	5.112
Regio Deal: Kerngezond Borsele	29-6-2023	275.000	275.000		75.307	199.693
Subsidieregeling AED's 2024-2028	12-12-2024	24.000		24.000	-	24.000
Beleidsplan Sociaal Domein	4-7-2024	33.520	-	33.520	23.726	9.794
Investeringen						
Scouting gebouw Heinkenszand	15-9-2022 / 29-6-2023	353.000	33.950		40.977	-7.027
Renovatie en verduurzaming dorpshuis Baarland	20-6-2024	525.000		525.000	203.223	321.777

Scouting

Door bijdragen van de Scouting en Zeeland Refinery en door zelfwerkzaamheid bedraagt de netto-investering voor Borsele € 267.000. Het nieuwe scouting gebouw te Heinkenszand is afgerond en in gebruik genomen.

Regio Deal: Kerngezond Borsele

In 2023 zijn eigen middelen ingezet voor de ambtelijke ondersteuning van het project Kerngezond Borsele. In 2024 is het project daadwerkelijk van start gegaan, waarbij een projectleider is aangesteld voor de coördinatie en uitvoering.

Subsidieregeling AED's

De gemeente Borsele stelt vanaf 2024 een specifieke subsidieregeling in voor de aanschaf van AED's. Hiermee vervalt de huidige regeling via 'Maak werk van je idee'. Per dorpskern kan eenmalig € 1.500 worden aangevraagd voor een AED, inclusief buitenkast, om een 24/7-dekking te waarborgen. Met deze gerichte regeling wordt duidelijkheid geboden over voorwaarden en wordt ingezet op een beter dekkend AED-netwerk in de gemeente.

Renovatie en verduurzaming dorpshuis Baarland

Voor de verduurzaming van dorpshuis 'The Cameronian' in Baarland is in 2024 budget beschikbaar gesteld. De investering wordt volledig gedekt door rijksmiddelen uit het programma Netten op Zee, die in 2025 definitief zijn toegekend. Vanwege de planning van andere verduurzamingsprojecten is de bouw reeds in 2024 gestart.

Bijdrage van gemeenschappelijke regelingen aan het programma

Samenwerkingsverband GR de Bevelanden
GR De Betho

Programma Volksgezondheid en milieu

7.1 Volksgezondheid

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we ervoor doen?	Wat hebben we er voor gedaan per 31 december?
Het bevorderen van de algemene gezondheidstoestand van de bevolking.	De GGD Zeeland geeft namens de dertien Zeeuwse gemeenten uitvoering aan de wettelijke taak op het gebied van preventief gezondheidsbeleid, zoals beschreven in de Wet publieke gezondheid (Wpg). De verfijning van de 'Basis op Orde', pandemische paraatheid en de toekomst van de jeugdgezondheidszorg zijn enkele speerpunten. De GGD voorziet vanuit beschikbare gezondheidscijfers en onderzoeksgegevens de gemeente met (onderbouwde) inzichten. Zij vertaalt deze naar benodigde interventies en/of regionale en lokale projecten op volksgezondheidsthema's.	In 2024 heeft de reguliere GGD de taken van de voormalige COVID-19 organisatie overgenomen. De GGD start een Taskforce Vaccinatiegraad om samen met gemeenten de vaccinatiecijfers te analyseren en een gezamenlijke aanpak te ontwikkelen om de vaccinatiegraad in Zeeland te verhogen. Daarnaast werkt de GGD aan de doorontwikkeling van de jeugdgezondheidszorg (JGZ) door het plan 'Toekomst JGZ' op te stellen, gericht op verbetering van dienstverlening, effectiviteit en toekomstbestendigheid. In 2024 voert de GGD zowel de gezondheidsmonitor 'Jongvolwassenen' als 'Volwassenen en Ouderen' uit. De resultaten van de gezondheidsmonitor 'Jeugd 2023' zijn ook gepubliceerd. Het traject 'Basis op Orde' ging in 2024 verder en eind 2024 vond een externe tussentijdse evaluatie plaats.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we ervoor doen?	Wat hebben we er voor gedaan per 31 december?
Het bevorderen van de volksgezondheid vanuit het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA) en het Integraal Zorg Akkoord (IZA).	We vertalen de nationale doelstellingen uit het GALA en het IZA naar provinciale, regionale en lokale opgaven. We leggen koppelingen tussen onder andere gezondheid, preventie, zorg, bewegen, sport en veiligheid. Ook in ons Actieplan sociaal domein hebben we preventieve gezondheidsactiviteiten beschreven, vanuit het uitgangspunt van positieve gezondheid. Met de Brede SPUK-regeling borgen we onze uitgangspositie van nieuwe en reeds gestarte activiteiten binnen het Sportakkoord en het Actieplan sociaal domein.	Samen met partners als de GGD Zeeland werkten we in 2024 aan de uitvoering van ons integraal Plan van aanpak Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA) 2024-2026. De gezondheidsthema's uit het actieplan en het lokaal preventieakkoord zijn hierin ook opgenomen. Met dit plan zetten we samen in op preventie, vroegsignalering en tijdige ondersteuning om (zwaardere) zorg te voorkomen. De GGD Zeeland leidt de vijf regionale ketenaanpakken en de preventie-infrastructuur zoals beschreven in het IZA. Deze ketenaanpakken komen overeen met de vijf aanpakken die we hebben beschreven in ons Plan van Aanpak GALA.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we ervoor doen?	Wat hebben we er voor gedaan per 31 december?
Het versterken van de gezonde leefomgeving door het slimmer organiseren van zorg en ondersteuning conform de Regio Deal.	We onderzoeken hoe we het concept 'Kerngezond' in onze bestaande zorgstructuren kunnen implementeren. We richten ons hierbij op de samenwerking met onze zorg- en welzijnspartners.	Sinds 2024 zijn we actief partner in het samenwerkingsconcept 'Kerngezond Borsele'. Vanuit Kerngezond Borsele werken we aan het verbeteren van de samenwerking tussen het medisch en sociaal domein, samen met zorg- en welzijnspartners. In 2024 hebben we enkele projecten binnen Kerngezond Borsele opgepakt, zoals: - De doorontwikkeling van 'Welzijn op recept'; - De ketenaanpak valpreventie; - Het ondersteuningspad voor kwetsbare jeugd. Waar mogelijk zorgen we ervoor dat we deze projecten inpassen en integreren in onze bestaande ondersteunings- en zorgstructuren.

Prestatieindicatoren Indicator	Realisatie 2022	Realisatie 2023	Realisatie 2024	Streefwaarde 2024
Aantal rookvrije sportaccommodaties	7	7	10	10

Aantal rookvrije sportaccommodaties

Er zijn in Borsele twintig sportaccommodaties: één zwembad, negen tennisaccommodaties en acht voetbalaccommodaties (waarvan twee clubs met twee accommodaties).

7.2 Riolering

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we ervoor doen?	Wat hebben we er voor gedaan per 31 december?
Doelmatige inzameling en transport van afvalwater.	We zorgen voor goed onderhouden rioleringen. In het Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP) 2019-2023 staat doelmatige scheiding van de afvalwaterstromen en schoon en vuil water als één van de actiepunten. Voor doelmatig onderhoud renoveren we waar mogelijk de riolering met de kousmethode of voeren we deelreparaties uit. Dit in plaats van een volledige vervanging van de buis. Bij renoveren zijn de kosten lager en is de uitvoeringstijd veel korter. Door de klimaatverandering zijn er meer zettingen in de ondergrond met meer lekkages in de rioolbuizen. Om schade aan de weg te voorkomen repareren we deze zo snel mogelijk. In 2024 actualiseren we het GRP.	In 2024 is er totaal 4 kilometer rioleringen in diverse dorpen gerelined. Door deze reparatie methode is de levensduur met 50 jaar verlengd. In Baarland, Ellewoutsdijk, s- Heer Abtskerke, Kwadendamme en Scheldeoord zijn de rioleringen gereinigd en deels geïnspecteerd. In Baarland en Oudelande zijn de sloten in 2024 gebaggerd.
Een duurzaam riolerings- en watersysteem.	De hoeveelheid rioolvreemd water op de riolering, zoals drainagewater, willen we verminderen tot maximaal 10%. We streven naar 2% minder energieverbruik voor de gemalen en drukrioleringen per jaar. Dit wordt bereikt door de werking van de gemalen meer te monitoren en te verbeteren. Hiervoor renoveren we zowel de gemalen in de dorpen als de drukriolering in het buitengebied.	In samenwerking met het waterschap zoeken we naar plaatsen waar water terugstroomt in de riolering. In Borssele worden duikers aangepast om dit te voorkomen. Met een energietool en gemaalbesturing op afstand monitoren we de draaiuren van onze pompen. Hierdoor kunnen we het energieverbruik terugdringen.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we ervoor doen?	Wat hebben we er voor gedaan per 31 december?
Voorkomen van wateroverlast en klimaatadaptatie.	Om wateroverlast en droogte te voorkomen voeren we neerslag waar mogelijk direct naar sloten en openbaar groen af. Bij extreme neerslag voeren we regenwater deels bovengronds af. In 2024 leggen we een infiltratieriool (IT-riool) in de Kievitstraat, Strandloperstraat en de Waadvogelstraat te Heinkenszand aan. Ook leggen we in de Wolphaartsweg in Borssele een IT- regenwaterriool aan. We treffen ook voorbereidingen voor verdere afkoppeling en berging van regenwater in 's-Gravenpolder. Voor de aanleg van deze riolen is een Tijdelijke impulsregeling klimaatdaptatie (TIK) -subsidie aangevraagd.	De werkzaamheden in de Kievitstraat, Strandloperstraat en Schansstraat zijn aanbesteed. De verdere uitvoer is in 2025. De werkzaamheden rond de Schuitweg zijn afgestemd met het waterschap. De uitvoer is doorgeschoven naar 2025. De aanleg van de waterberging in 's-Gravenpolder is afhankelijk van de verdere grondverwerving.
Een klimaatbestendige openbare ruimte met minder wateroverlast en hittestress.	Samen met het waterschap onderzoeken we voor de Stedelijke wateropgaves de water- en klimaatknelpunten. Voor 2024 staat Heinkenszand op het onderzoeksprogramma.	De stedelijke wateropgave Heinkenszand is uitgesteld. We wachten eerst de uitvoer van de werken in 's-Gravenpolder af.
Vasthouden van en het vergroten van de beschikbaarheid van zoetwater (Stedelijk waterplan Borsele).	Regenwater wordt vastgehouden door dit in de ondergrond te infiltreren en in groen en oppervlaktewater te bergen. Hiermee voorkomen we verdroging en zoetwaterbellen worden aangevuld met nieuw zoetwater. Dit principe is ook toegepast in de nieuwste uitbreiding Platepolder.	Door water in de bodem te infiltreren wordt in Platepolder regenwater vastgehouden in het gebied waar het valt. Afvoer wordt hierdoor voorkomen.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we ervoor doen?	Wat hebben we er voor gedaan per 31 december?
Schoon oppervlaktewater, grondwater en een schone waterbodem.	We voeren de maatregelen uit die zijn aangegeven in het GRP. Het belangrijkste onderdeel van de gemengde riolering is de riooloverstort. Via de riooloverstort kan verdund afvalwater bij hevige regen wegstromen. De uitstroomconstructies van deze overstorten maken we de komende tijd onderhoudsvrij met betonbestortingen.	Het aanbrengen van de bestortingen loopt mee met de uitvoer van de baggerwerken. In de Populierenstraat en de Maximastraat zijn uitstroomconstructies verbeterd.

Prestatieindicatoren Indicator	Realisatie 2022	Realisatie 2023	Realisatie 2024	Streefwaarde 2024
Percentage afgekoppeld regenwater van de gemengde riolering (scheiding afvalwaterstromen, vuil en schoonwater)	32,5%	33,0%	33,5%	33,0%

Percentage afgekoppeld regenwater van de gemengde riolering

Het afkoppelen van regenwater heeft positieve neveneffecten, zoals een doelmatiger beheer in de afvalwaterketen door minder energieverbruik, schoner oppervlaktewater en een beter zuiveringsrendement van de rioolwaterzuiveringsinstallatie. Het uiteindelijke doel is om in 2040 40% van het verhard oppervlak afgekoppeld te hebben van de gemengde riolering.

7.3 Afval

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we ervoor doen?	Wat hebben we er voor gedaan per 31 december?
Behalen van de doelstelling van het uitvoeringsprogramma Van afval naar Grondstof (VANG).	De uiteindelijke doelstelling is maximaal 100 kilogram huishoudelijk restafval per inwoner per jaar te bereiken en 75% afvalscheiding. Dit doen we op basis van het VANG-plan. Door aandacht te geven aan voorlichting, communicatie en controle willen we verdere stappen zetten om het aantal kilogram huishoudelijk restafval per inwoner per jaar terug te dringen. Gerichte afvalcommunicatie is daarbij leidend. Ook continueren we de actie 'Niet alles is rest'.	In 2024 is het aantal controle's van restafval uitgebreid naar alle kernen. De afvalcoach controleert de containers op de route. Als er dingen niet in orde zijn wordt een instructiekaart aan de container gehangen. Dit geeft een positief effect op de VANG-doelstelling.
Een beleid Regionalisering milieustraten.	Binnen het Openbaar Lichaam Afvalstoffenverwijdering (O.L.A.Z.) -verband lopen er onderzoeken naar het realiseren van een Milieustraat van de toekomst voor regio de Bevelanden. Onderzoek naar de gevolgen voor Borsele, een geschikte locatie en aanvullende flankerende maatregelen vindt plaats in 2023/2024.	De voorbereidingen en besluitvorming over de bouw van een milieustraat van de toekomst lopen. De milieustraat aan de Polenweg in Nieuwdorp in Borsele blijft vooralsnog open. Als de nieuwe milieustraat van de toekomst open is zullen er data verzameld worden. Op basis van deze data zal een besluit genomen worden over de milieustraat aan de Polenweg en het flankerend beleid.

Prestatieindicatoren Indicator	Realisatie 2022	Realisatie 2023	Realisatie 2024	Streefwaarde 2024
Aantal kilo's restafval per inwoner per jaar (VANG-doelstelling)	215	209	199	200
Percentage afvalscheiding (% gescheiden afval op totaal)	73%	69%	72%	73%

Aantal kilo's restafval per inwoner per jaar (VANG-doelstelling)

Gemeenten zijn verantwoordelijk voor de inzameling van het huishoudelijk afval. De landelijke VANG-doelstelling bedraagt 75% afvalscheiding en maximaal 100 kilogram huishoudelijk restafval per inwoner per jaar. Onze streefwaarde met betrekking tot de aantal kilogrammen huishoudelijk restafval per inwoner wijkt af wegens bedrijfsafval. Nog te veel bedrijven maken gebruik van de milieustraten. In O.L.A.Z.-verband lopen er onderzoeken naar toegangscontroles op de milieustraten.

Percentage afvalscheiding (% gescheiden afval op totaal)

Zie bovenstaande.

7.4 Milieubeheer

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we ervoor doen?	Wat hebben we er voor gedaan per 31 december?
Realiseren van een verduurzamingslag om te komen tot een aardgasvrije gebouwde omgeving.	We zien een versnelling van de energietransitie. Bij nieuwbouw is aardgasloos bouwen de norm. Bij woningrenovatie is er groeiende aandacht voor energiebesparing en duurzame energieopwekking. Voor een verdere versnelling geven we richting aan de transitie naar een aardgasloze gebouwde omgeving met de Transitievisie Warmte (TVW). De vertaling van de TVW naar de praktijk doen we door samen met inwoners Wijkuitvoeringsplannen (WUP's) op te stellen. We zorgen voor een concrete aanpak van diverse projecten, gericht op advies en ondersteuning aan inwoners en bedrijven.	In 2024 zijn twee wijkuitvoeringsplannen opgesteld voor de wijk Watervliet in Heinkenszand en het dorp 's-Heer Abtskerke. Daarnaast is gestart met een aanloop naar wijkuitvoeringsplannen in de dorpen Borssele, Nisse, Ellewoutsdijk en de wijk Over de Dijk in Heinkenszand. Verder is er aan bewustwording rondom de warmtetransitie gewerkt. Dit is gebeurd door onder andere de organisatie van een energiemarkt, het inzetten van de warmtebeeldcamera, het Nationaal Isolatieprogramma en de Aanpak Energiearmoede.
In Nederland streven we naar een volledig circulaire economie in 2050.	We stellen doelstellingen op en werken beleid uit. Hierbij werken we toe naar het landelijke doel van 50% grondstoffenreductie in 2030 en een volledig circulaire economie in 2050. We doen dit samen met de andere Zeeuwse gemeenten.	De doelstellingen zijn opgesteld in samenwerking met de Zeeuwse gemeenten. Het beleidsplan is eind 2024 afgerond.
We ontwikkelen een aanpak voor de bestrijding van energiearmoede.	We benutten de Rijksgelden die we hiervoor ontvangen hebben. We ontwikkelen een aanpak in samenwerking met andere Bevelandse gemeenten en voeren deze in 2024 en 2025 uit. We richten ons hierbij op zowel huur- als koopwoningen.	In 2024 zijn we verder gegaan met de uitvoering van deze regeling. We voerden samen met de woningcorporatie, GR de Bevelanden en de Bevelandse gemeenten een aantal gerichte communicatieacties uit. We hebben dit jaar 650 huishoudens geholpen.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we ervoor doen?	Wat hebben we er voor gedaan per 31 december?
We ontwikkelen een aanpak binnen het Nationaal Isolatie Programma om de komende jaren woningeigenaren te ondersteunen bij het isoleren van woningen.	We werken gezamenlijk met de andere Zeeuwse gemeenten aan de uitvoering van het Nationaal Isolatie Programma. Dit programma loopt van 2024 tot en met 2027.	De aanpak is in uitvoering gegaan. We richtten ons op particuliere woningeigenaren. Het gaat om spouwmuur, dak en vloerisolatie. We haalden de doelstelling doordat 400 woningeigenaren gebruik maakten van de regeling.
Uitvoering geven aan Klimaatadaptatiestrategie voor Zeeland (KasZ).	In 2024 vertalen we de provinciale strategie naar lokale opgaven.	Verschiedende projecten en acties zijn opgepakt vanuit de uitvoeringsagenda van de KASZ. Dit betreft zowel gemeente overstijgende projecten zoals de realisatie van een klimaatdataset als ook gemeentelijke projecten zoals realisatie van wadi's. Daarnaast deden we ook mee aan acties om bewustwording te vergroten. Zo deden we mee met NK-tegelwippen en realiseerden we groene schoolpleinen om jongeren een groene, klimaat adaptieve omgeving te laten ervaren.

7.5 Begraafplaatsen en crematoria

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we ervoor doen?	Wat hebben we er voor gedaan per 31 december?
Toegankelijke en goed onderhouden begraafplaatsen.	We houden de gemeentelijke begraafplaatsen op orde en geven uitvoering aan het bestaande begraafbeleid. We treffen voorbereidingen om de begraafplaats in Nisse uit te breiden. We werken tot slot aan oplossingen voor vervuilde grindpaden en situaties met open grond.	We hebben een perceel verworven en daarmee de begraafplaats van Nisse uitgebreid. In 's-Gravenpolder hebben we grindpaden omgevormd tot graspaden. We draaiden een proef met elektrische onkruidbestrijding.

Wat heeft het gekost?

Baten en lasten Volksgezondheid en milieu				
	Rekening 2023	Begroting 2024	Begr. na wijziging 2024	Rekening 2024
Lasten				
7.1 Volksgezondheid	1.336	1.503	1.817	1.621
7.2 Riolering	1.432	1.387	1.546	1.564
7.3 Afval	2.734	2.696	2.728	2.759
7.4 Milieubeheer	1.543	1.202	3.649	2.462
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	409	363	420	420
Totaal lasten	7.455	7.150	10.160	8.826
Baten				
7.1 Volksgezondheid	163	124	248	301
7.2 Riolering	2.056	2.056	2.165	2.220
7.3 Afval	3.789	3.707	3.772	3.852
7.4 Milieubeheer	421	54	1.562	1.085
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	346	327	327	275
Totaal baten	6.774	6.267	8.073	7.733
Saldo programma	681	883	2.087	1.093
Mutaties reserves				
Baten				
Reserve Riolering	601	0	0	0
Reserve Afval	95	0	0	0
Reserve Milieubeheer	958	0	941	326
Reserve Begraafplaatsen (tv 7.5)	0	0	0	39
Totaal baten reserves	1.654	0	941	366

Baten en lasten Volksgezondheid en milieu				
	Rekening 2023	Begroting 2024	Begr. na wijziging 2024	Rekening 2024
Lasten				
Reserve Riolering	531	0	0	0
Reserve Milieubeheer	584	0	33	33
Totaal lasten reserves	1.114	0	33	33
Saldo reserves	-540	0	-908	-333
Totaal saldo programma	141	883	1.179	761

Financiële afwijking:

Het programma sluit met een voordelig saldo van € 418.000 ten opzichte van de begroting.

Taakveld 7.1 Volksgezondheid € 50.000 nadeel

Mutaties	Lasten	Baten	Saldo	Voordeel/Nadeel
Bijdrage GGD jeugdgezondheidszorg	-62.000		62.000	Voordeel
Kerngezond Borsele	-275.000	-275.000	-	-
Hogere bijdrage GGD gezondheidszorg	33.000		-33.000	Nadeel
Subsidie AED	-24.000	-24.000	-	-
Salarislasten Brede SPUK	82.000		-82.000	Nadeel
Integrale Zorgaanpak (Spuk IZA)	95.000	95.000	-	-
Doorbelasting ambtelijke inzet	-45.000		45.000	Voordeel
Overige verschillen			-42.000	Nadeel
Totaal taakveld	-196.000	-204.000	-50.000	Nadeel

De bijdrage aan de GGD jeugdgezondheidszorg voor dit taakveld is € 62.000 lager dan begroot. De bijdrage aan de GGD gezondheidszorg voor dit taakveld is € 33.000 hoger dan begroot.

De kosten voor 'Kerngezond Borsele' zijn € 275.000 lager dan begroot. Ook de onttrekking aan de reserve is lager, hiermee budget neutraal.

Voor de subsidieregeling AED's is een bedrag begroot van € 24.000. Ook de onttrekking aan de reserve is lager, hiermee budget neutraal.

De salarislasteren voor de Brede SPUK zijn voor dit taakveld € 82.000 hoger dan begroot. Op het totaal van de Brede SPUK is het geen nadeel maar op dit specifieke taakveld wel.

Taakveld 7.2 Riolering € 40.000 voordeel

Mutaties	Lasten	Baten	Saldo	Voordeel/Nadeel
Bijdrage Sabewa	100.000		-100.000	Nadeel
Vrijverval riolering	90.000		-90.000	Nadeel
Zoetwaterhuishouding	-50.000		50.000	Voordeel
Baggerwerk	60.000		-60.000	Nadeel
Rioolheffing		30.000	30.000	Voordeel
Ambtelijke inzet	-130.000		130.000	Voordeel
Kapitaallasten	-80.000		80.000	Voordeel
Totaal Taakveld 7.2 Riolering	-10.000	30.000	40.000	Voordeel

Er zijn in 2024 meer kosten geweest voor reparatie aan de vrijverval rioleringen (€ 90.000) en baggerwerk (€ 60.000). daartegenover zijn er minder uren besteed aan dit taakveld (€ 130.000). Er was een budget van € 50.000 beschikbaar voor onderzoek naar zoetwaterhuishouding, hier is echter nog niets aan uitgegeven. Bij de programmarapportage 2024 hebben we de tweede begrotingswijziging 2024 van Sabewa verwerkt bij de taakvelden afval en onroerendezaakbelasting. Dat is bij dit taakveld niet gebeurd. Daardoor hebben we nu een nadeel van € 100.000. De opbrengst rioolheffing is € 30.000 hoger dan begroot. Tot slot zijn de kapitaallasten fors lager dan begroot (€ 80.000). Dit komt enerzijds doordat de herinrichtingen van de wegen achter blijft op schema en anderzijds doordat er geen rente is doorberekend.

Taakveld 7.3 Afval € 48.000 voordeel

Mutaties	Lasten	Baten	Saldo	Voordeel/Nadeel
Afvalinzameling	-17.000	-51.000	-34.000	Nadeel
Opbrengst afvalstromen	-8.000	17.000	25.000	Voordeel
Project Zwerfafval	-11.000	9.000	20.000	Voordeel
Afvalstoffenheffing		74.000	74.000	Voordeel
Reinigingsrechten		4.000	4.000	Voordeel
Bijdrage Sabewa	15.000		-15.000	Nadeel
Onttrekking voorziening		26.000	26.000	Voordeel
Ambtelijke inzet	45.000		-45.000	Nadeel
Overige verschillen			-7.000	Nadeel
Totaal Taakveld 7.3 Afval	24.000	79.000	48.000	Voordeel

De baten op dit taakveld zijn hoger dan begroot. Dit komt door hogere opbrengst van de belastingen afvalstoffenheffing (€ 74.000) en reinigingsrecht (€ 4.000) en door hogere opbrengst uit de afvalstromen glas, papier en kunststof (€ 25.000). De kosten voor afvalinzameling zijn € 17.000 lager dan begroot. Het verschil in baten wordt veroorzaakt door de afrekening van de OLAZ. Het project zwerfafval levert een voordeel op van € 20.000 op. Bij de programmarapportage hebben we de bijdrage aan Sabewa verhoogd op basis van de tweede begrotingswijziging 2024. Er resteert een nadeel van € 15.000. De onttrekking aan de tariefegalisatievoorziening is 26.000 hoger. Tot slot zijn er meer uren besteed aan dit taakveld (€ 45.000).

Taakveld 7.4 Milieubeheer € 157.000 voordeel

Mutaties	Lasten	Baten	Saldo	Voordeel/Nadeel
Klimaatadaptatie	-105.000	-103.000	2.000	Voordeel
Energietransitie	-74.000	-74.000		
Toekomstbestendig wonen	-82.000	-82.000	-	-
Vitaal platteland	-108.000	-108.000	-	-
Duurzaamheidsvisie	-153.000	-125.000	28.000	Voordeel
Asbestsanering woningen	-61.000	-61.000	-	-
Nationaal Isolatie Programma	-773.000	-713.000	60.000	Voordeel
Ambtelijke inzet	-70.000		70.000	Voordeel
CDOKE	279.000	207.000	-72.000	Nadeel
Bijdrage RUD	-11.000	70.000	81.000	Voordeel
Overige verschillen			-12.000	Nadeel
Totaal Taakveld 7.4 Milieubeheer	-1.158.000	-989.000	157.000	Voordeel

Voor de werkzaamheden op het gebied van milieu en duurzaamheid krijgen we veel middelen van het rijk via specifieke uitkeringen. Daarnaast zetten we zelf een deel van de IBP-middelen in. Deze middelen zijn in totaliteit beschikbaar om uit geven, daarom worden deze geraamd als lasten. De daadwerkelijke uitgaven worden echter in meerdere jaren gedaan. Dat zorgt voor een positief saldo op dit taakveld. Dit is terug te zien op het onderdeel Duurzaamheidsvisie (€ 28.000). De lasten op Nationaal Isolatie Programma zijn lager. De spuk is naar de balans geboekt. Hierdoor ontstaat een voordeel van € 60.000. Op de specifieke uitkering CDOKE hebben we een nadeel van € 72.000. Daarnaast hebben we een voordeel op de ambtelijke inzet van € 70.000. Dit komt onder andere door de CDOKE-middelen. We hebben ook nog een afrekening van de RUD ontvangen wat per saldo een voordeel van € 81.000 oplevert.

Taakveld 7.5 Begraafplaatsen en crematoria € 12.000 voordeel

Mutaties	Lasten	Baten	Saldo	Voordeel/Nadeel
Begraven	-12.000		12.000	Voordeel
Onderhoud begraafplaatsen	21.000	39.000	18.000	Voordeel
Leges begraven		-56.000	-56.000	Nadeel
Ambtelijke inzet	-13.000		13.000	Voordeel
Totaal Taakveld 7.5 Begraafplaatsen en crematoria	-4.000	-17.000	-13.000	Nadeel

Op dit taakveld zijn zowel de lasten als de baten lager. Dit komt door minder kosten voor begraven (€ 12.000) en minder ambtelijke inzet (€ 13.000). De kosten voor beheer en onderhoud aan de begraafplaatsen zijn € 21.000 hoger, maar door een baat uit de reserves van € 39.000 is het per saldo voordelig. De leges zijn € 56.000 lager dan begroot.

Voortgang projecten/investeringen

Omschrijving	Raadsbesluit	Beschikbaar gesteld	Restant 1-1-2024	Verleend in 2024	Besteed in 2024	Saldo
Projecten						
Asbestsanering	2-6-2016		69.765		8.039	61.726
Energiearmoedebestrijding	3-11-2022		344.629		42.894	301.735
Nationaal Isolatieprogramma (Lokale Aanpak Isolatie)	3-11-2022		1.094.731	1.519.088	212.899	2.400.920
Duurzaamheidsvisie (IBP)	4-11-2021		145.932		20.286	125.646
Vitaal Platteland (IBP)	4-11-2021		107.698		-	107.698
Klimaatadaptie (IBP)	4-11-2021		135.677		32.193	103.484
Toekomstbestendig wonen (IBP)	4-11-2021		188.858		106.858	82.000
Energietransitie (IBP)	4-11-2021		148.228		73.875	74.353
Evaluatie begraafbeleid	29-8-2024	33.450		33.450	22.340	11.110
Investeringen						
Spelingsdetector	3-11-2022	278.000	23.820		-	23.820
Herinrichtingsplannen riolering 2023	2-2-2023	776.000	474.581		163.430	311.151
Herinrichtingsplannen riolering 2024	25-1-2024	1.090.000		1.090.000	666.161	423.839
Uitbreiding begraafplaats Nisse - grond	23-5-2024	56.000		56.000	32.222	23.778
Uitbreiding begraafplaats Nisse - inrichting	12-12-2024	46.000		46.000	49.020	-3.020
Werktuigdrager en nieuwe borstel 2024 ipv OW-715	2-11-2023	90.000		90.000	-	90.000
Diepbeluchter 2024 ipv OW-334	2-11-2023	50.000		50.000	-	50.000
John Deere maaier Zero Turn 2024 ipv OW-221	2-11-2023	35.000		35.000	-	35.000
John Deere zero turn maaier GRA 2024 ipv OW-218	2-11-2023	35.000		35.000	-	35.000
Gator transporter 2023 ipv OW-301	2-11-2023	37.000		37.000	36.726	274
Huisvuilwagen zijlader ipv OW-72(K)	2-11-2023	215.000		215.000	214.049	951
Uitbreiding wagenpark groenvoorziening	4-7-2024	120.000		120.000	-	120.000
Veegwagen OW-3 (staat op lijst vervangingsinvesteringen)	7-11-2024	240.000		240.000	226.233	13.767
Vrachtwagen straatmakers OW-2	3-11-2022	81.950	81.950		84.607	-2.657
Combi-Unit onderhoudsdienst riolering	2-11-2023	120.000		120.000	194.950	-74.950
Lichte vrachtwagen 2021 OW-51	5-11-2020		32.000		-	32.000
Zoutoplosser + betonbak 2020 (OW 517)	7-11-2019		27.000		-	27.000
Bestelauto Chemokar 2023 ipv OW-62	2-11-2023	50.000		50.000	53.460	-3.460
Bestelauto groenploeg West 2023	2-11-2023	40.000	40.000		55.117	-15.117

Projecten

Asbestsanering

Asbestsanering is een doorlopend krediet om subsidies aan particulieren te verstrekken voor asbestsanering. Hier zijn geen bijzonderheden over te melden.

Energiearmoedebestrijding

Binnen de Bevelanden werken we samen aan de uitvoering van deze regeling. Komende winter starten we met een uitgebreid programma waarbij we inzetten op ontzorging van de groep inwoners die lijdt onder energiearmoede. Hierbij gaan we gebruik maken van coaches en klusteams.

IBP-middelen (Interbestuurlijk Programma):

De IBP-middelen evalueren we jaarlijks. Het budget van de duurzaamheidsvisie zal worden gebruikt voor Duurzaamheid-B uit het uitvoeringsprogramma 'Schakelen met raad en daad'. Het budget voor vitaal platteland wordt gebruikt voor natuuronderzoeken. Het budget klimaatadaptatie wordt gebruikt voor het uitvoeren van het uitvoeringsplan Klimaatadaptatiestrategie Zeeland (KasZ). Het budget van toekomstbestendig wonen wordt gebruikt voor stimuleringslening kwaliteitsverbetering van bestaande particuliere woningen, het ontwikkelen van bijzondere woonvormen en het opstellen van een handhaving uitvoeringsprogramma.

Investerings

Herinrichtingsplannen riolering:

Een deel van de herinrichtingen zijn in 2024 afgerond. Enkele werken zullen in Q4 van 2024 nog afgerond worden. Het restant schuift door naar 2025. Voor enkele herinrichtingen uit 2023 en 2024 hebben we Tijdelijke Impulsregeling Klimaatadaptatie (TIK) subsidie ontvangen. Deze middelen worden in mindering gebracht op het bestede bedrag. Hierdoor lijkt het alsof er nog meer budget beschikbaar is dan in werkelijkheid. Door de TIK-subsidie zal de kapitaallast van deze werken lager uitvallen.

Huisvuilwagen zijlader:

Deze investering is in 2024 afgerond.

Combi-unit onderhoudsdienst riolering:

In 2024 is een combi-unit voor de onderhoudsdienst riolering aangeschaft voor € 194.950, terwijl het beschikbare investeringskrediet € 120.000 bedroeg. De overschrijding van € 74.950 is het gevolg van prijsstijgingen in de markt, aanvullende technische specificaties en investeringen in duurzaamheid.

Verder zijn alle vervangingsinvesteringen van de buitendienst opgenomen om hierin inzicht te geven en totaalbeeld te presenteren. Vanaf 2025 gaan we de kredieten en de presentatie hiervan herzien.

Bijdrage van gemeenschappelijke regelingen aan het programma

Openbaar Lichaam Afvalstoffenverwijdering Zeeland (OLAZ)

Regionale uitvoeringsdienst Zeeland (RUD)

Programma Volkshuisvesting, leefomgeving en stedelijke vernieuwing

8.1 Ruimte en leefomgeving

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we ervoor doen?	Wat hebben we er voor gedaan per 31 december?
Opstellen omgevingsvisie.	De structuurvisie Borsele 2015-2020 had een looptijd tot en met 2020. Op 1 januari 2024 treedt de Omgevingswet in werking. Op basis van deze wet zijn wij verplicht een omgevingsvisie op te stellen. De omgevingsvisie is aan uw raad voorgelegd op 5 oktober 2023.	De Omgevingsvisie is op 5 oktober 2023 door de gemeenteraad vastgesteld. Op basis van deze vastgestelde visie zijn we in 2024 begonnen met het opstellen van Omgevingsprogramma's en een gemeentedeekkend Omgevingsplan.
Tegengaan van verpaupering van bebouwing in het buitengebied.	Het ruimtelijk beleid voorziet in ruime mogelijkheden tot herbestemming van bedrijfsgebouwen en biedt ruimte voor het toevoegen van economische nevenactiviteiten aan bestaande bedrijfsactiviteiten. Wanneer zich concrete initiatieven voordoen, zullen we deze daar waar mogelijk honoreren.	Het ruimtelijk beleid voorziet in ruime mogelijkheden tot herbestemming van bedrijfsgebouwen. Verder biedt het ruimte voor het toevoegen van economische nevenactiviteiten aan bestaande bedrijfsactiviteiten. Wij hebben initiatieven en aanvragen voor herbestemming passend binnen dit ruimtelijk beleid gehonoreerd of vergund.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we ervoor doen?	Wat hebben we er voor gedaan per 31 december?
Realiseren van een toekomstbestendige woningvoorraad.	In de nationale woon- en bouwagenda van maart 2022 is bepaald dat er in Nederland tot 2030 900.000 woningen gebouwd moeten worden, waarvan twee derde betaalbaar. Dit geldt zowel voor woningen in de koop- als in de huursector. De Provincie Zeeland heeft op basis hiervan prestatieafspraken met het Rijk gemaakt over de bouwopgave voor Zeeland (Zeeuwse Woondeal 2023). Ook staan hierin de afspraken voor de opgave voor regio De Bevelanden en voor de sub-regio gemeente Borsele. In 2024 trekken wij als regio De Bevelanden samen op om de gemaakte afspraken in de Zeeuwse Woondeal te realiseren.	Borsele bouwt tot en met 2030 minimaal 510 woningen. Daarvan vallen 323 woningen in het betaalbare segment, waaronder 141 sociale huurwoningen. In 2024 is de Woondeal aangevuld met het Afsprakenkader Ouderenhuisvesting Zeeland. Hierdoor moet Borsele tot en met 2030 extra woningen realiseren (80 nultredenwoningen, 30 geclusterde woningen, 50 zorggeschikte woningen). Deze woningen kunnen nieuw worden gebouwd of binnen de bestaande voorraad worden gerealiseerd. In 2024 zijn 9 betaalbare koopwoningen opgeleverd. Daarnaast zijn 13 nultredenwoningen gebouwd, waarmee de vastgestelde doelstelling is behaald. Samen met de Bevelandse gemeenten en woningcorporatie Beveland Wonen werken we aan flexwoningen. Deze woningen zijn voor starters, spoedzoekers en statushouders. Borsele krijgt 31 flexwoningen op drie locaties: Oudelande, 's-Heer Abtskerke en 's-Gravenpolder. Door vertraging konden deze woningen in 2024 nog niet worden opgeleverd.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we ervoor doen?	Wat hebben we er voor gedaan per 31 december?
Bouwkavels beschikbaar krijgen om te voldoen aan de afspraken volgens de Zeeuwse Woondeal.	In 2023 heeft de gemeenteraad een prioritering van woningbouwplannen vastgesteld om te kunnen voldoen aan onze bouwopgave volgens de afspraken in de Zeeuwse Woondeal (tot 2030). Wij pakken woningbouwprojecten volgens deze prioritering op. Wij leveren extra inspanningen om starters een betere kans te geven op de woningmarkt.	We werkten verder aan de woningbouwplannen in Oudelande (Tolhoek II) en 's-Heer Abtskerke (Colenshoek III), 's-Gravenpolder (flexwoningen Schuitweg) en Nisse (vml. locatie tennisbanen). Daarnaast zijn er in diverse kernen bouwplannen. Bestaande plannen zijn herontwikkeld en herstructureringslocaties verder uitgewerkt om woningbouw te realiseren passend bij de vraag vanuit de markt en bij de ambitie van de Woondeal. De Starterslening blijft een goede manier om starters te helpen. In breder Bevelands verband onderzoeken we andere instrumenten om starters een betere kans te geven op de woningmarkt.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we ervoor doen?	Wat hebben we er voor gedaan per 31 december?
We geven, onder regie van de rijksoverheid, uitvoering aan de rijkscoördinatieregelingen Zuid-West 380 kV west, 150 kV kabel, Net op zee IJmuiden Ver Alpha, Net op zee Nederwiek 1, Hoogspanningstation omgeving Sloegebied, Waterstofnetwerk Zuidwest-Nederland, 380 kV-hoogspanningsverbinding Zeeuws-Vlaanderen.	Op het grondgebied van de gemeente Borsele is de aanleg van Zuid-West 380 kV afgerond. De nieuwe verbinding is eind april 2023 in gebruik genomen, waardoor de bestaande 380 kV-verbinding niet langer in gebruik is. De voorbereiding voor de sloop hiervan vond in 2023 plaats. De daadwerkelijke sloop vindt plaats in 2024. De aanleg van de ondergrondse 150 kV verbinding van Goes naar Westdorpe op ons grondgebied is in juli 2023 gestart. De aanleg hiervan is in de eerste helft van 2024 gereed. In 2024 vindt de besluitvorming plaats van de Rijkscoördinatieregeling (RCR)-procedure Net op zee Nederwiek 1. Daarnaast verwachten wij dat het ministerie van Economische Zaken (EZK) in 2024 een (planologische) procedure gaat voeren voor de realisatie van een nieuw 380 kV hoogspanningsstation in de omgeving van het Sloegebied. Dit is voor de aanleg van het Waterstofnetwerk Zuidwest-Nederland en voor een 380 kV hoogspanningsverbinding naar Zeeuws-Vlaanderen. Het is belangrijk dat wij deze procedures nauwlettend volgen, in deze procedures meegenomen worden en daar waar nodig hierop reageren.	In 2024 hebben we de sloop voorbereid van de oude 380 kV-verbinding, die niet meer in gebruik is. De sloop zelf vindt plaats in 2025. We hebben de aanleg van de ondergrondse 150 kV-verbinding tussen Goes en Westdorpe op ons grondgebied begeleid. Voor de Rijkscoördinatieregeling Net op Zee Nederwiek 1 hebben we een omgevingsvergunning verleend voor de bouw van een converterstation. We hebben een regioadvies gegeven over de voorkeurslocatie voor een nieuw 380 kV-hoogspanningsstation. We adviseren om dit station te bouwen in het Sloegebied aan de Liechtensteinweg in Nieuwdorp. In het project 380 kV Zeeuws-Vlaanderen hebben we aangegeven dat we geen nieuwe hoogspanningsmasten willen op ons grondgebied. We pleiten voor ondergrondse aanleg. We volgen de Rijksprocedures nauwlettend. Deze trajecten duren vaak meerdere jaren. Waar nodig reageren we erop en informeren we de raad en inwoners.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we ervoor doen?	Wat hebben we er voor gedaan per 31 december?
Een goede verdeling van lusten en lasten als het rijk ervoor kiest om twee nieuwe kerncentrales in de gemeente Borsele te bouwen.	Bij de brief van 9 december 2022 heeft de minister van Energie en Klimaat de routekaart nieuwbouw kerncentrales gepresenteerd aan de Tweede Kamer. Daarin is onder meer aangegeven dat de locatie Borssele de voorkeurslocatie is voor nieuwe kerncentrales. Het streven van de minister is om in 2024 de definitieve besluitvorming over onder meer de locatie aan de Tweede Kamer voor te leggen. Wij volgen deze ontwikkeling nauwlettend en reageren daar waar nodig (pro)actief op.	De definitieve locatiekeuze is in 2024 niet gemaakt. Los daarvan zijn in januari 2024 de Borselse Voorwaarden aangenomen door de gemeenteraad. Deze voorwaarden zijn in april 2024 overhandigd aan de minister van Klimaat en Groene Groei. Deze voorwaarden blijven wij betrekken bij de projectprocedure nieuwbouw kerncentrales.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we ervoor doen?	Wat hebben we er voor gedaan per 31 december?
Vaststellen van een nieuwe regionale woonzorgvisie en uitwerken van een Borselse uitvoeringsagenda.	Wij stellen in 2024 een nieuwe regionale woonzorgvisie vast ter vervanging van de bestaande Regionale Woonvisie De Bevelanden 2019-2023. Woon(zorg)behoefteonderzoeken en gesprekken met diverse stakeholders hebben bijgedragen aan een gedegen analyse om tot een heldere visie te komen. Daarna werken we aan een uitvoeringsagenda voor de gemeente Borsele.	De gemeenteraad heeft op 4 april 2024 de Regionale Woonzorgvisie De Bevelanden 2024-2028 vastgesteld. Hier hoort een regionaal uitvoeringsprogramma bij. In 2024 hebben we in Borsele gewerkt aan een lokaal uitvoeringsprogramma met een bijbehorende uitvoeringsagenda. Dit hebben we samen gedaan vanuit het domein ruimte en het sociaal domein. In dit programma vertalen we de ambities uit het bestuursprogramma en het regionale uitvoeringsprogramma naar de lokale situatie. Onze ambities zijn in hoofdzaak: - Meer betaalbare woningen voor starters, lage- en middeninkomens. - Goede huisvesting voor ouderen, met aandacht voor zorg. In december 2024 hebben we het uitvoeringsprogramma in concept voorgelegd aan de gemeenteraad. In 2025 stelt het college het vast. We willen het programma jaarlijks actualiseren en ter informatie aan de raad aanbieden.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we ervoor doen?	Wat hebben we er voor gedaan per 31 december?
Een goede woonomgeving rondom het Sloegebied.	Sloerandbeleid algemeen: bijdragen leveren aan de leefbaarheid van (de dorpen in) de Sloerandzone, onder andere door inzet van de Sloerandreserve voor in dat gebied wenselijke voorzieningen. Groenproject 't Sloe: ontwikkeling van ongeveer 200 hectare multifunctioneel bos in een zoekgebied van ongeveer 280 hectare. Als we het aantal hectaren kunnen uitbreiden, dan zetten wij deze mogelijkheid in. We streven naar het ontwikkelen van een nieuwe visie op de Sloerand waarbij we het Sloerandbeleid en Groenproject 't Sloe herzien en borgen binnen het plan dat wordt ontwikkeld voor de versterking van de leefkwaliteit in Borsele. Dit met het oog op alle ontwikkelingen in het kader van de grootschalige energietransitie. Hierbij kijken we naar voorbeelden zoals de ontwikkelde koppelingsgebieden aan de Vlaamse kant van het North Sea Port District.	Medio 2024 hebben wij aan een extern bureau opdracht gegund voor het opstellen van een visie voor de Sloerandzone. Na opdrachtverlening heeft het bureau fase 1, het ophalen van informatie, doorlopen, zodat in 2025 gestart kan worden met het maken van scenario's om uiteindelijk te komen tot één visiebeeld.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we ervoor doen?	Wat hebben we er voor gedaan per 31 december?
Beschikbaarheid van een duurzame parkeergelegenheid voor vrachtwagens.	Wij kiezen voor een positieve insteek voor wat betreft het idee van North Sea Port om een Central Gate te ontwikkelen. Een Central Gate is een centrale verzamelplaats voor vrachtwagens als toegang tot de terminals in het Sloegebied. De plaats is uitgerust met innovatieve faciliteiten en een veilige rust- en overnachtingsmogelijkheid voor vrachtwagenchauffeurs. In het uitvoeringsprogramma 'Schakelen met Raad en Daad' 2022-2026 is vastgesteld dat deze ontwikkeling binnen de havencontouren moet plaatsvinden met voldoende groene buffers. Op 20 april 2023 is door de gemeenteraad een motie aangenomen, die inhoudt dat een grootschalige parking en/of Central Gate op de locatie Assenburgweg niet als wenselijk wordt gezien. Ondanks dat North Sea Port bekend is met deze motie voert zij toch een haalbaarheidsstudie uit naar de geschiktheid van deze locatie. Wij wachten de locatiekeuze verder af.	Op 10 juni 2024 heeft North Sea Port laten weten af te zien van de plannen voor een grote parkeerplaats aan de Assenburgweg. Wel blijft de behoefte aan een centrale parkeervoorziening voor vrachtauto's bestaan. In overleg met de gemeente Borsele, de gemeente Vlissingen, provincie Zeeland en andere betrokken partijen wil North Sea Port onderzoeken hoe zo'n voorziening ontwikkeld kan worden met draagvlak bij alle belanghebbenden.

8.2 Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we ervoor doen?	Wat hebben we er voor gedaan per 31 december?
Het behouden van een financieel gezond grondbedrijf dat invulling geeft aan de ruimtelijke ambities van de gemeente.	Bouwgrond voor woningen en bedrijven bieden we te koop aan of geven we in erfpacht uit. Het nieuwe woningbouwplan Platepolder is in de verkoop. De bouw kavels die in aanmerking komen voor projectmatige ontwikkeling zijn inmiddels verkocht aan de ontwikkelaar en de woningcorporatie. Ook de verkoop van de particuliere kavels loopt goed. Een aantal kavels is reeds verkocht. De overige kavels zijn allemaal in optie genomen door geïnteresseerden. Naast Platepolder lopen er planologische voorbereidingen om woningbouw op korte termijn mogelijk te maken in Nisse, 's-Heer Abtskerke, Oudelande en 's-Gravenpolder. In de laatste drie kernen bouwen we ook flexwoningen. In de verkavelingsplannen van 's-Heer Abtskerke en Oudelande hebben we ook de reguliere woningbouwuitbreiding meegenomen, zodat we na het realiseren van de flexwoningen zo snel mogelijk door kunnen gaan met reguliere woningbouw. In 2024 stellen we een nieuw grondbeleid vast in een Nota Grondbeleid en een Nota Kostenverhaal waarin de laatste ontwikkelingen op het gebied van wet- en regelgeving over het grondbeleid zijn verwerkt.	De verkoop van de bouw kavels liep in het 1e kwartaal 2024 terug door een teruglopend consumentenvertrouwen en sterk stijgende bouwkosten. In het 2e kwartaal zagen we de verkopen weer wat toenemen. In het 3e en 4e kwartaal 2024 hebben we nog een inhaalslag gemaakt waarvan we de resultaten ook in de 1e helft van het komende jaar terugzien. Eind 2024 waren alle particuliere kavels in Platepolder in optie of verkocht. Ook de verkoop van kavels in de woningbouwplannen Ovezande (Plataanweg en Nieuwstraat) en 's-Heerenhoek trok in het laatste kwartaal van 2024 flink aan. Voor de woningbouwplannen in 's-Heer Abtskerke, Oudelande, Nisse en 's-Gravenpolder zijn al veel voorbereidende werkzaamheden gedaan zodat we verwachten daar in 2025 mee in de verkoop te gaan. Eind 2024 hebben we de gemeenteraad geïnformeerd over de nieuwe Nota Grondbeleid en Programma Kostenverhaal en Financiële Bijdragen. Dit nieuwe beleid is in januari 2025 vastgesteld.

8.3 Wonen en bouwen

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we ervoor doen?	Wat hebben we er voor gedaan per 31 december?
Vaststellen van en uitvoering geven aan een nieuwe raamovereenkomst prestatieafspraken.	In 2023 hebben we samen met Beveland Wonen, de huurdersvereniging en de Bevelandse gemeenten de bestaande raamovereenkomst prestatieafspraken 2020-2023 geëvalueerd. In 2024 stellen we de nieuwe raamovereenkomst voor de komende jaren vast. Op basis van deze afspraken worden er jaarlijks regionale prestatieafspraken gemaakt. Per jaar evalueren we deze. We geven uitvoering aan de afspraken die onder andere betrekking hebben op leefbaarheid, beschikbaarheid, kwaliteit, duurzaamheid en wonen & zorg in relatie tot de voorraad sociale huurwoningen.	We hebben uitvoering gegeven aan de jaarlijkse prestatieafspraken, samen met de andere Bevelandse gemeenten, Beveland Wonen en de Huurdersvereniging De Bevelanden. We hebben nieuwe regionale prestatieafspraken gemaakt voor het jaar 2025 met een doorkijk naar 2026. Deze zijn in december 2024 vastgesteld. Tevens is toen de concept raamovereenkomst voor de komende 4 jaar ter kennisname ingediend. Deze wordt in Q1 van 2025 vastgesteld. Zowel de prestatieafspraken als de raamovereenkomst zijn uitgebreid met afspraken specifiek over wonen en zorg, opgesteld in nauwe samenwerking met zorgpartijen. Dit sluit aan bij de ambities van de Woonzorgvisie de Bevelanden 2024-2028.
Fatsoenlijke en humane huisvesting voor arbeidsmigranten.	We zien toe op de naleving van het (regionale) beleid. Controle van bestaande huisvesting en handhaving op illegale situaties is één van onze speerpunten. Met onze inspanning willen we realiseren dat de huisvesting voor arbeidsmigranten voldoet aan de eisen van het regionale beleid. Waar mogelijk faciliteren wij nieuwe huisvestingsinitiatieven. In 2024 evalueren we de regionale afspraken over de huisvesting van arbeidsmigranten in De Bevelanden en stellen we het beleid waar nodig bij.	We hebben het regionale beleid voor de huisvesting van arbeidsmigranten geëvalueerd en de punten benoemd die bijgesteld of aangepast moeten worden. We hebben medewerking verleend aan initiatieven voor huisvesting en we zijn een aantal handhavingszaken gestart. We hebben een start gemaakt met de inventarisatie van woningen die bewoond worden door arbeidsmigranten.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we ervoor doen?	Wat hebben we er voor gedaan per 31 december?
Implementatie van de Wet kwaliteitsborging voor het bouwen (Wkb).	De Wkb treedt naar verwachting vanaf 1 januari 2024 stapsgewijs in werking. Het doel van de wet is het verbeteren van het bouwtoezicht en de bouwkwaliteit. Het bouwtoezicht wordt uitgevoerd door de private sector. Daarnaast wordt de aansprakelijkheid van particuliere en professionele opdrachtgevers uitgebreid. De handhaving op overtredingen blijft een verantwoordelijkheid van de gemeente. In 2024 monitoren we onze opgestelde werkprocessen en onderlinge werkafspraken.	Op 1 januari 2024 is de Wkb in werking getreden voor gevolgklasse 1 (woningen en kleinere bedrijfspanden). Pas in het derde en vierde kwartaal van 2024 zijn er Wkb meldingen binnengekomen omdat veel bouwplannen begin van 2024 nog zijn vergund onder de oude wetgeving. Het evalueren en verbeteren van interne werkprocessen is een voortdurende actie. We hebben niet handhavend op moeten treden op grond van de Wkb.
Uitvoering geven aan het Handhavingsuitvoeringsprogramma (HUP).	Op 12 juli 2021 is het meest recente HUP 2021 vastgesteld. Het HUP maakt inzichtelijk hoe wij de beschikbare capaciteit en middelen inzetten op het gebied van vergunningverlening, toezicht en handhaving. Wij geven uitvoering aan het HUP 2021. In de loop van 2024 stellen we een nieuwe integrale HUP vast die aangepast is aan de nieuwe wetgeving. Hierin wordt aandacht besteed aan openbare orde en veiligheid/handhaving.	Eind 2024 is een nieuw Integraal Handhavings- en Uitvoeringsprogramma (IHUP) 2025 vastgesteld. De IHUP 2025 is integraal van opzet, waardoor meer inhoudelijke thema's behandeld worden dan voorheen. In het IHUP 2025 staan de volgende beleidsterreinen centraal: bouwen, milieu, water, groen en leefbaarheid. Binnen deze thema's is zorgvuldig bepaald hoe de schaarse capaciteit voor vergunningverlening, toezicht en handhaving (VTH) wordt ingezet. Om de regionale en lokale prioriteiten helder te krijgen, is een gezamenlijke risico- en probleemanalyse uitgevoerd. Hierdoor wordt de beschikbare capaciteit gericht en effectief ingezet op de meest urgente handhavingsvraagstukken.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we ervoor doen?	Wat hebben we er voor gedaan per 31 december?
Uitvoering geven aan de Verordening Starterslening en Verordening Regeling Particuliere Woningverbetering 1 en 2.	Vanuit de revolverende fondsen zijn er nog middelen beschikbaar voor het verstrekken van startersleningen en stimuleringsleningen. Een revolverend fonds is een fonds waaruit budget wordt toegekend aan derden, waarbij de inkomsten weer worden aangewend om opnieuw te worden ingezet. De geldverstrekking vindt plaats in de vorm van een lening met een laag rentepercentage. De Verordening Starterslening is geactualiseerd en vastgesteld in januari 2023. Wij actualiseren de Verordening Regeling Particuliere Woningverbetering 1 en 2 in 2024. Daarnaast onderzoeken wij of er nog andere regelingen mogelijk zijn om starters tegemoet te komen.	In 2024 zijn er 15 startersleningen en 7 leningen voor particuliere woningverbetering afgegeven. Daarnaast zijn er diverse informatievragen gesteld en beantwoord. Gezien de maatschappelijke- en marktontwikkelingen hebben wij de raad in juni 2024 om nieuw budget gevraagd van € 350.000,- . Dit is toegekend met het vooruitzicht dat we daar weer een jaar mee vooruit kunnen. We verwachten dat we extra budget uit de compensatiegelden van Netten op Zee in kunnen zetten voor deze fondsen.
Actualiseren van het beeldkwaliteitsbeleid.	Met een raads werkgroep actualiseren we het algemene beeldkwaliteitsbeleid waarbij we rekening houden met een mate van flexibiliteit. We laten dit beleid onderdeel uitmaken van het vast te stellen omgevingsplan (gereed 2026). In 2024 herijken we het beeldkwaliteitsbeleid voor actuele kwesties. Bijvoorbeeld: zonnepanelen binnen beschermde dorpsgezichten, windturbines in het buitengebied en toegangspoorten bij woningen.	In het 'Uitvoeringsprogramma' is de actualisatie gesplitst in Welstand A en Welstand B. Welstand A gaat over de lange termijn en de implementatie van het omgevingsplan. Welstand B gaat over de korte termijn en aanpassing van beleid. Per 1 januari 2024 is de Omgevingswet in werking getreden. Samen met de raads werkgroep zijn onderwerpen bepaald van zowel Welstand A als Welstand B. In meerdere sessies worden deze onderwerpen voorbereid om te komen tot een inforaad in het eerste kwartaal 2025. Verder is een aantal beleidsregels vastgesteld en geïmplementeerd zoals bijvoorbeeld regels voor de plaatsing van kleine windturbines in het buitengebied.

Wat willen we bereiken?	Wat gaan we ervoor doen?	Wat hebben we er voor gedaan per 31 december?
Een voorraad strategische gronden beheren waardoor we adequaat kunnen inspelen op de behoefte naar bouwgrond in grondexploitaties.	We monitoren de markt en onderzoeken waar mogelijkheden liggen voor de middellange termijn. De gemeenteraad heeft in 2023 een prioritering van woningbouwplannen vastgesteld. Om te kunnen voldoen aan de afspraken in de Zeeuwse Woondeal gaan wij verder met de voorbereidende werkzaamheden om woningbouw mogelijk te maken op onze voorraad strategische gronden volgens de vastgestelde prioritering. Waar nodig en mogelijk gaan we over tot (ver)koop/ruil van gronden om onze grondpositie te behouden of te versterken.	In diverse kernen hebben wij gronden voor woningbouw die wij tijdelijk verpachten tot deze in ontwikkeling genomen kunnen worden. In 2024 hebben wij aanvullend grond voor woningbouw aangekocht in 's-Heer Abtskerke voor Colenshoek III, in 's-Gravenpolder aan de Schuitweg en in Nieuwdorp aan de Lewedijk (huisvesting ontheemden). Wij hebben de gemeenteraad eind 2024 geïnformeerd over de globale ruimtelijke en financiële verkenning voor de herontwikkeling aan de Postweg en Zandkreekstraat in Lewedorp (school, dorps huis, kerk, woningbouw). In 2025 zetten wij deze verkenning voort samen met een werkgroep vanuit het dorp. Verder hebben wij landbouwgrond aangekocht in Heinkenszand, Ovezande en Lewedorp om (als ruilgrond) in te zetten voor realisatie voor maatschappelijke doelen zoals de groenstructuurplannen (Regiodeal, Netten op Zee).

Prestatieindicatoren Indicator	Realisatie 2022	Realisatie 2023	Realisatie 2024	Streefwaarde 2024
Aantal woningen naar eigendom (% huur)	5,0%	5,0%	5,1%	5,1%
Aantal woningen naar eigendom (% sociale huur)	21,0%	21,0%	20,6%	20,6%
Aantal afgegeven startersleningen	6	4	6	6
Aantal afgegeven leningen particuliere woningverbetering	1	2	8	8
Aantal woningen naar eigendom (% koop)	74,0%	74,0%	74,3%	74,3%
Aantal nieuwbouwwoningen (start bouw)	79	90	100	100
Percentage leegstaande woningen	4,0%	4,0%	4,0%	4,0%

Aantal woningen naar eigendom (%koop)

Deze indicator geeft inzicht in het aantal woningen dat in eigendom is van particulieren zodat wij kunnen monitoren of ons woningaanbod aansluit bij de vraag. De verwachting is dat het aandeel koopwoningen licht zal dalen vanwege de bouw van meer sociale huurwoningen in 2024 (onder andere flexwoningen).

Aantal woningen naar eigendom (%huur)

Deze indicator geeft inzicht in het aantal woningen in de particuliere verhuur zodat wij kunnen monitoren of ons woningaanbod aansluit bij de vraag. De verwachting is dat het aandeel particuliere huurwoningen gelijk blijft.

Aantal woningen naar eigendom (%sociale huur)

Deze indicator geeft inzicht in het aantal sociale huurwoningen zodat wij kunnen monitoren of ons woningaanbod aansluit bij de vraag. De verwachting is dat het aantal sociale huurwoningen licht zal stijgen vanwege de bouw van meer sociale huurwoningen in 2024 (onder andere flexwoningen).

Aantal afgegeven startersleningen

Met het aantal afgegeven startersleningen krijgen we een beeld van de inzet van de gemeente bij de ondersteuning van starters op de woningmarkt. De verwachting is dat de vraag naar startersleningen zal toenemen vanwege een toename van het aantal starters op de woningmarkt.

Aantal afgegeven leningen particuliere woningverbetering

Met de afgegeven leningen particuliere woningverbetering krijgen we een beeld van de inzet van de gemeente bij de verbetering van de bestaande woningvoorraad. De verwachting is dat de vraag naar leningen voor particuliere woningverbetering zal toenemen. Dit sluit aan bij het actieve duurzaamheidsbeleid van de overheid.

Aantal nieuwbouwwoningen (start bouw)

Deze indicator geeft inzicht in het aantal woningen dat elk jaar gebouwd wordt in de gemeente Borsele. Hiermee kunnen we de groei van de woningvoorraad monitoren. De verwachting voor 2024 is dat er meer woningen gebouwd worden dan in 2023 vanwege de versnelde bouw van flexwoningen.

Percentage leegstaande woningen

Langdurige leegstand kan leiden tot verloedering, verval en onveiligheid. We streven naar een leegstand van maximaal 6%. Leegstaande woningen zijn woningen waar geen bewoners staan ingeschreven. We verwachten dat het aantal leegstaande woningen gelijk blijft.

Wat heeft het gekost?

Baten en lasten Volkshuisvesting, leefomgeving en stedelijke vernieuwing				
	Rekening 2023	Begroting 2024	Begr. na wijziging 2024	Rekening 2024
Lasten				
8.1 Ruimte en leefomgeving	622	646	1.996	833
8.2 Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	2.225	1.972	1.972	1.544
8.3 Wonen en bouwen	1.436	1.519	3.168	1.652
Totaal lasten	4.283	4.137	7.136	4.028
Baten				
8.1 Ruimte en leefomgeving	153	160	296	373
8.2 Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	2.568	1.972	1.992	1.575
8.3 Wonen en bouwen	669	355	355	1.262
Totaal baten	3.391	2.487	2.643	3.210
Saldo programma	892	1.651	4.493	819
Mutaties reserves				
Baten				
Reserve Bouwgrondexploitatie	678	0	297	297
Reserve Monumenten	20	0	0	0
Reserve Bouwen en wonen	487	0	2.967	2.018
Totaal baten reserves	1.185	0	3.265	2.316
Lasten				
Reserve Bouwgrondexploitatie	1.172	0	317	341
Reserve Bouwen en wonen	0	0	190	1.062
Totaal lasten reserves	1.172	0	507	1.403
Saldo reserves	-13	0	-2.757	-913
Totaal saldo programma	878	1.651	1.736	-95

Financiële afwijking:

Het programma sluit met een voordelig saldo van € 1.830.000 ten opzichte van de begroting.

Taakveld Ruimte en leefomgeving € 92.000 voordeel

Mutaties	Lasten	Baten	Saldo	Voordeel/Nadeel
Vorbereidingsbudget ontwikkelscenario's Lwd	-25.000	-25.000	-	-
Inhuur extern personeel	-144.000	-144.000	-	-
Planologische procedures	-22.000		22.000	Voordeel
Sloebos	-977.125	-977.125	-	-
Leges plankosten Omgevingsplan		70.000	70.000	Voordeel
Totaal taakveld	-1.168.125	-1.076.125	92.000	Voordeel

Op dit taakveld zijn op het budget 'Vorbereidingsbudget ontwikkelscenario's Lewedorp' nog geen uitgaven gedaan, hiertegenover staat ook geen onttrekking aan de reserves, hiermee budgettair neutraal. De kosten voor inhuur extern personeel zijn € 144.000 lager dan begroot. Ook de onttrekking aan de reserve is lager en hiermee budget neutraal. De kosten voor planologische procedures zijn € 22.000 lager doordat er minder stedenbouwkundige onderzoeken zijn uitgevoerd. Voor het 'Sloebos' zijn geen uitgaven gerealiseerd waar € 977.000 begroot was. De onttrekking aan de reserve is hiermee ook lager en budgetneutraal. De baten voor planologische leges zijn € 70.000 hoger dan begroot. Dit voordeel ontstaat door meeropbrengsten van leges, met name door één groot project.

Taakveld Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen) € 31.000 voordeel

Mutaties	Lasten	Baten	Saldo	Voordeel/Nadeel
Grondexploitaties	428.000	428.000	-	-
Overige verschillen	-10.000		10.000	Voordeel
Totaal taakveld	418.000	428.000	10.000	Voordeel

Op dit taakveld zijn de lasten en de baten beide € 428.000 hoger dan begroot. De grondexploitaties worden budgettair neutraal verwerkt.

Taakveld Bouwen en wonen € 1.707.000 voordeel

Mutaties	Lasten	Baten	Saldo	Voordeel/Nadeel
Dorpsvernieuwing	-422.000	-422.000	-	-
Strategische gronden	-24.000	-	24.000	Voordeel
Omgevingswet-omgevingsvisie	-581.000	-581.000	-	-
Flex- en transformatiewoningen	-	117.000	117.000	Voordeel
Volkshuisvesting	-106.000	42.000	148.000	Voordeel
Bouwvergunningen	22.000	-	-22.000	Nadeel
Leges bouwvergunning	-	744.000	744.000	Voordeel
Ambtelijke inzet	-363.000	-	363.000	Voordeel
Overige verschillen			47.000	Voordeel
Totaal taakveld	-1.474.000	-100.000	1.421.000	Voordeel

Op dit taakveld zijn de kosten voor het project Dorpsvernieuwing € 422.000 lager dan begroot. Ook de onttrekking aan de reserve is lager, hiermee budget neutraal. De kosten voor strategische gronden zijn € 24.000 lager dan begroot doordat diverse kosten voor onderzoek naar strategische gronden zijn opgeteld bij de gerealiseerde aankopen. De kosten voor de Omgevingswet zijn € 581.000 lager dan begroot. Ook de onttrekking aan de reserve is lager, hiermee budget neutraal. Deze baten van € 235.000 zijn toegevoegd aan het project Omgevingswet maar de uitgaven zijn nog niet gedaan. Deze baten van € 162.000 zijn toegevoegd aan het project Omgevingswet maar de uitgaven zijn nog niet gedaan. De baten voor de Flex- en transformatiewoningen zijn € 117.000 hoger dan begroot. Deze kosten van het project worden gefinancierd door Spuk J85 Flex- en Transformatiewoningen zijn budget neutraal maar waren niet begroot.

Het verschil op Volkshuisvesting wordt volledig veroorzaakt door de mutaties op de SVN-leningen, de kosten van € 106.000 vallen lager uit en baten van € 42.000 vallen hoger uit dan begroot. Per saldo een voordeel van € 148.000. De kosten op bouwvergunningen zijn € 22.000 hoger dan begroot. Dit komt door meer consultancy werk voor functioneel beheer Rx.Mission dat in 2024 in gebruik is genomen. De baten op leges omgevingsvergunningen zijn € 744.000 hoger dan geraamd, dit komt doordat er veel meer bouwaanvragen zijn geweest dan verwacht. Dit heeft als gevolg ook veel druk op de organisatie waardoor we meer extern personeel moeten inhuren bij team Vergunningen. Tenslotte zijn er op taakveld Bouwen en wonen ambtelijk minder uren benut dan begroot, dit speelt grotendeels bij het team Ruimtelijke Ontwikkeling. Dit leidt tot een voordeel van € 320.000. Daarnaast zijn ook de kapitaallasten € 43.000 lager dan begroot in verband met niet doorgerekende rente.

Voortgang projecten/investeringen

Omschrijving	Raadsbesluit	Beschikbaar gesteld	Restant 1-1-2024	Verleend in 2024	Besteed in 2024	Saldo
Projecten						
Dorpsvernieuwing	7-9-2017		415.686		-	415.686
Omgevingswet, Omgevingsvisie, Omgevingsplan	2-11-2017		288.799	397.000	173.591	512.208
Omgevingsprogramma fysieke leefomgeving	4-7-2024	80.000		80.000	12.000	68.000
Zoetwaterhuishouding	5-10-2023	80.000	30.000	50.000	-	80.000
Sloebos	16-9-2010		977.125		-	977.125
Inhuur Trainee RO	7-12-2023	190.000	157.335		103.328	54.007
Inhuur Beleidsadviseur RO	4-7-2024	190.000	-	190.000	107.365	82.635
Vorbereidingsbudget ontwikkelscenario's Lewedorp	29-8-2024	25.000		25.000	-	25.000
Investeringen						
Aanvulling krediet startersleningen (SVN)	20-6-2024	350.000		350.000	350.000	-
Flexwoningen Schuitweg	12-12-2024	311.000		311.000	106.240	204.760

Dorpsvernieuwing

Wij hebben in 2024 geen subsidies in het kader van dorpsvernieuwing verstrekt. Het resterende budget blijft beschikbaar om te voldoen aan onze verplichtingen voor erfgoed, de aanpak van aandachtslocaties en voor particuliere woningverbetering. In 2025 wordt dit project herzien om beter te voldoen aan de wensen van dorpsvernieuwing binnen onze gemeente.

Omgevingswet, Omgevingsvisie, Omgevingsplan

De Omgevingswet is op 1 januari 2024 in werking getreden. De middelen gebruiken we voor het inhoudelijk opstellen van een omgevingsplan voor het gehele grondgebied van de gemeente. Hierbij schakelen we deskundigen in die helpen bij het opstellen van het omgevingsplan en voor het invoeren van de benodigde software.

Inhuur trainee RO

Vanuit het team Ruimtelijke Ontwikkeling is een senior beleidsmedewerker ingezet binnen de projectorganisatie GELB. Gelet op de ontwikkelingen op het gebied van de woningbouwopgave is het noodzakelijk om deze formatieplaats binnen het team op te vangen met inhuur van een trainee. We dekken dit met de rijksbijdrage voor GELB.

Aanvulling krediet startersleningen (SVN)

Dit jaar is er een bijdrage van € 350.000 in het fonds gestort.

Flexwoningen Schuitweg

We stimuleren de woningmarkt door het bouwen van flexwoningen voor met name starters. De flexwoningen Schuitweg zijn opgenomen in het bestemmingsplan 'Kern 's-Gravenpolder Schuitweg' waar uw raad op 7 september 2023 mee heeft ingestemd. De flexwoningen worden door Beveland Wonen gebouwd en zullen in 2025 gereed zijn.

Bijdrage van gemeenschappelijke regelingen aan het programma

Geen

Paragrafen

Paragraaf Lokale heffingen

Algemeen

Iedere inwoner van de gemeente Borsele moet lokale heffingen betalen die voor hem gelden. De inkomsten uit deze lokale heffingen gebruiken we voor de dekking van de uitgaven van de gemeente. In onze gemeente kennen we verschillende belastingen en heffingen die via verordeningen door de gemeenteraad zijn vastgesteld. De lokale belastingdruk bestaat uit de OZB, de afvalstoffenheffing en de rioolheffing. We berekenen deze op basis van een driepersoonshuishouden met een koopwoning van € 300.000 (Bron: COELO). De lastendruk vergelijken we met een vergelijkbare gemeente in de regio. Wij hebben hiervoor de gemeente Reimerswaal gekozen. De gegevens komen uit de lokale lasten-calculator van Centrum voor Onderzoek van de Economie van Lagere Overheden (COELO).

Lastendruk 2024		Borsele		Reimerswaal	
Lastensoort	Bedrag	Stijging t.o.v. 2023	Bedrag	Stijging t.o.v. 2023	
Onroerendezaakbelasting	€ 316	-4,5%	€ 260	-0,2%	
Afvalstoffenheffing*	€ 390	2,1%	€ 279	-22,2%	
Rioolheffing	€ 194	2,0%	€ 306	10,2%	
Totaal	900	-0,1%	€ 846	-5,7%	

**Reimerswaal heeft een tarief voor een 3-persoonshuishouden van €279,42, maar in deze berekening is geen rekening gehouden met het aantal ledigen van de restafvalcontainer. In Reimerswaal betaalt de inwoner hier € 8 per keer voor.*

SaBeWa Zeeland voert voor de gemeente Borsele de werkzaamheden uit met betrekking tot de uitvoering Wet WOZ en de heffing en invordering van de onroerendezaakbelastingen, afvalstoffenheffing, rioolheffing en woonforensenbelasting.

Vanaf 2017 moeten we de kostendekkendheid van de belastingen en leges aantonen. Dit doen we in deze paragraaf. Wij maken geen gebruik van de zogeheten kruissubsidiëring tussen de verschillende belastingen en leges: tekorten op de ene belasting dekken door overschotten op de andere belasting. De lasten van de overhead berekenen we met behulp van een omslagpercentage over de directe loonkosten. In het programma Bestuur en ondersteuning hebben we de berekening opgenomen. Voor 2024 bedraagt dit omslagpercentage 97,5%.

Verder onderzoeken we momenteel de mogelijkheden om rioolheffing op een andere manier te heffen. We betrekken de raads werkgroep begroting hierbij. Daarnaast loopt er een Zeeuwsbreed onderzoek via de Samenwerking (Afval)waterketen Zeeland (SAZ+) naar de mogelijkheden van een eenduidige afrekeningsystematiek voor de rioolheffing.

Kwijtscheldingsbeleid

We hanteren het uitgangspunt dat alle inwoners met een inkomen van maximaal 100% van de bijstandsnorm in aanmerking komen voor kwijtschelding van de afvalstoffen- en de rioolheffing. Tenzij het vermogen groter is dan het wettelijke normbedrag. SaBeWa doet de uitvoering van het kwijtscheldingsbeleid. Voor 2025 is voor een bedrag van € 82.160 aan kwijtschelding begroot. In het kader van de berekening van kostendeckende tarieven is in de raadsvergadering van 8 juli 2021 besloten om deze kosten voor 80% toe te rekenen aan de afvalstoffenheffing en voor 20% aan de rioolheffing.

Opbrengstramingen en realisatie belastingen en heffingen

In het onderstaande overzicht geven we de geraamde opbrengsten en de werkelijke opbrengsten van de gemeentelijke belastingen voor 2024 weer.

art. GW	Naam	Begroting 2024	Begroting na wijz	Realisatie 2024
220	Onroerendezaakbelasting	€ 8.941.000	€ 9.426.000	€ 10.064.036
223	Forensenbelasting	€ 55.000	€ 65.000	€ 71.503
229	Afvalstoffenheffing	€ 3.350.000	€ 3.425.000	€ 3.498.509
229	Reinigingsrechten	€ 83.000	€ 83.000	€ 87.108
229	Lijkbezorgingsrechten	€ 325.000	€ 325.000	€ 271.561
229	Rioolheffing	€ 1.950.000	€ 2.059.000	€ 2.088.340
	Totaal lokale heffingen	€ 14.704.000	€ 15.383.000	€ 16.081.057

Toelichting per belastingsoort en heffing*Onroerendezaakbelastingen*

De onroerendezaakbelastingen bestaan uit drie soorten belastingen: de eigenarenbelasting woningen, de eigenarenbelasting niet-woningen en de gebruikersbelasting niet-woningen. Het tarief bedraagt een vast heffingspercentage van de WOZ-waarde. Deze waarde wordt jaarlijks per 1 januari van het voorafgaande jaar opnieuw bepaald conform de wet WOZ. Voor 2024 waren de tarieven:

Tarieven OZB		2024
Woning	Eigendom	0,1081%
Niet-woning	Gebruik	0,2505%
Niet-woning	Eigendom	0,2844%

Forensenbelasting

De forensenbelasting heffen we van personen die niet binnen de gemeente Borsele wonen, maar wel een (recreatie)woning voor zichzelf ter beschikking hebben (de zogenaamde tweede woningbezitter). De heffing betreft, afhankelijk van de WOZ-waarde, een vast bedrag per woning. Voor 2024 waren de tarieven:

WOZ-waarde	2024
minder dan €50.000	€ 130,00
meer dan €50.000 maar minder dan €100.000	€ 175,00
meer dan €100.000 maar minder dan €145.000	€ 220,00
meer dan €150.000	€ 265,00

Afvalstoffenheffing

De afvalstoffenheffing is een vergoeding voor de kosten van het ophalen en verwerken van huishoudelijk afval. De directe lasten van het taakveld afvalverwerking verhogen we met 40% van de lasten voor het straatvegen en 80% van de kwijschelding. Dit conform het raadsbesluit van 8 juli 2021 en de hierover geldende jurisprudentie. In 2024 waren dit de tarieven:

Afvalstoffenheffing	2024
Eenpersoonshuishoudens	€ 260,76
Meerpersoonshuishoudens	€ 389,88
extra container 140 liter	€ 131,64
extra container 240 liter voor gft	€ 194,04
extra container 240 liter voor restafval	€ 264,96
extra container voor papier	€ 52,00

In overeenstemming met het raadsbesluit van 5 oktober 2023 doteren of onttrekken we het verschil tussen de baten en de lasten aan de egalisatievoorziening. In 2024 zijn de lasten € 106.475 hoger dan de baten. Dit verschil onttrekken we aan de tariefegalisatievoorziening.

Afvalstoffenheffing	2024
Directe lasten taakveld	2.869.249
Overhead	97,5% 448.053
Dotatie (+)/onttrekking (-) tariefegalisatievoorziening	-106.475
BTW	426.812
Indirecte lasten	768.390
Totale lasten afvalstoffenheffing	3.637.639
Afvalstoffenheffing en vergoeding afval	3.637.639
Dekkingspercentage	100,0%

Reinigingsrechten

Reinigingsrechten heffen we voor het ophalen van afvalstoffen (uitgezonderd autowrakken) van bedrijven en instellingen die door hun aard, omvang of hoeveelheid niet periodiek worden ingezameld. In 2024 waren dit de tarieven:

Reinigingsrechten 2024	
Per bedrijfspand	€ 552,60
extra container 140 liter	€ 159,48
extra container 240 liter	€ 320,76
extra container voor papier	€ 63,00

Voor de reinigingsrechten werken we niet met een egalisatievoorziening omdat dit geen publieke taak is. Het dekkingspercentage voor 2024 bedraagt 90,7%.

Reinigingsrechten 2024		
Directe lasten taakveld		73.570
Overhead	97,5%	11.489
BTW		10.944
Indirecte lasten		22.432
Totale lasten reinigingsrechten		96.003
Reinigingsrechten		87.108
Dekkingspercentage		90,7%

Lijkbezorgingsrechten

Lijkbezorgingsrechten heffen we voor het gebruik van de begraafplaatsen en voor het door de gemeente verlenen van diensten in verband met de begraafplaatsen. De kostendekkendheid bedraagt voor 2024 46,4%. Er hebben minder begravingen plaatsgevonden in 2024 waardoor de opbrengsten lager zijn. Tegelijkertijd moeten we de begraafplaatsen wel blijven onderhouden. De lasten dalen daardoor niet of nauwelijks.

Lijkbezorging		2024
Directe lasten taakveld		416.820
Overhead	97,5%	168.426
Totale lasten taakveld lijkbezorging		585.246
Begraafrechten		271.561
Dekkingspercentage		46,4%

Rioolheffing

Voor de kosten van de gemeentelijke riolering en het bestrijden van wateroverlast heffen we rioolheffing. De directe lasten van het taakveld riolering verhogen we met 60% voor het straatvegen en 20% voor de kwijschelding. Dit is conform het raadsbesluit van 8 juli 2021 en de hierover geldende jurisprudentie. In 2024 waren dit de tarieven:

Rioolheffing			2024
Eigenarenbelasting		Woning	Niet woning
Eigendom		0,0349%	0,0490%
Gebruikersbelasting			
Waterverbruik < 75m3		€	69,96
Waterverbruik 75m3 - 150m3		€	89,04
Waterverbruik 151m3 - 225m3		€	109,44
Waterverbruik 226m3 - 300m3		€	152,64
Waterverbruik > 300m3, per 100m3		€	38,16

Conform het raadsbesluit van 5 oktober 2023 doteren of onttrekken we het verschil tussen de baten en de lasten aan de egalisatievoorziening. In 2024 hebben we € 186.382 aan de voorziening gedoteerd. De kostendekkendheid komt hiermee op 100%.

Rioolheffing		2024
Directe lasten taakveld		1.563.877
Overhead	97,5%	251.579
Dotatie (egalisatie)voorziening		186.382
BTW		217.958
Indirecte lasten		655.919
Totale lasten taakveld rioleringen		2.219.796
Vergoeding kolkenzuiger, huisaansluitingen etc.		131.456
Baten		131.456
Netto lasten taakveld rioleringen		2.088.340
Rioolheffing		2.088.340
Dekkingspercentage		100,0%

Leges

Voor het verstrekken van een vergunning of document heffen we leges. Er zijn verschillende soorten leges, die we op verschillende posten en programma's in de begroting verantwoorden. Zo boeken we de leges voor het afgeven van een paspoort of rijbewijs onder het programma Bestuur en ondersteuning. Daarentegen vallen de leges voor het afgeven van een Omgevingsvergunning onder het programma Volkshuisvesting, leefomgeving en stedelijke vernieuwing. De totale kostendekkendheid van de leges is 66,8%.

Leges 2024	Salarislasten	Overhead	Overig	Totale kosten	Opbrengsten	Kostendekkendheid
Burgerlijke stand	20.751	20.232	39.463	80.447	14.319	17,8%
Basisregistratie personen	3.807	3.712	36.879	44.397	23.383	52,7%
Rijbewijzen	32.393	31.583	24.784	88.760	110.119	124,1%
Reisdocumenten	99.946	97.448	166.224	363.618	325.497	89,5%
Overige	16.349	15.941	-	32.290	23.383	72,4%
Omgevingsvergunningen	649.221	632.990	556.559	1.838.771	1.096.970	59,7%
Bestemmingswijzigingen	157.247	153.316	11.694	322.257	367.505	114,0%
Horeca, evenementen en overige	93.192	90.863	-	184.055	11.770	6,4%
Totaal	1.072.907	1.046.084	835.603	2.954.594	1.972.947	66,8%

Paragraaf Weerstandvermogen en risicobeheersing

Algemeen

De paragraaf weerstandvermogen bevat:

- Een inventarisatie van de weerstandscapaciteit;
- Een inventarisatie van de risico's;
- Het beleid over de weerstandscapaciteit en de risico's;
- De kengetallen financiële positie;
- Een beoordeling van de onderlinge verhouding tussen de kengetallen in relatie tot de financiële positie.

Op deze begrippen gaan we hieronder kort in. Daarna werken we uit wat dit betekent voor onze gemeente.

Het weerstandvermogen bestaat volgens het Besluit Begroten & Verantwoorden (BBV) uit:

- De weerstandscapaciteit, dat zijn de middelen en mogelijkheden die een gemeente heeft of kan gebruiken om niet- begrote kosten te dekken;
- Alle risico's waarvoor geen maatregelen zijn getroffen en die van materiële betekenis kunnen zijn in relatie tot de financiële positie.

Het weerstandvermogen is voldoende als we financiële tegenvallers goed op kunnen vangen. Het saldo van de weerstandscapaciteit minus de risico's moet positief zijn. We maken onderscheid tussen statisch en dynamisch weerstandvermogen. Voor de berekening hiervan hanteren we achtereenvolgend de incidentele en de structurele weerstandscapaciteit.

Weerstandscapaciteit

De weerstandscapaciteit bestaat uit middelen en mogelijkheden die de gemeente heeft om niet-begrote kosten, die onverwacht en substantieel zijn, te dekken zonder dat we de begroting en het beleid moeten aanpassen. Deze middelen bestaan uit bijvoorbeeld de algemene reserve, stille reserves en de onbenutte belastingcapaciteit. Onder incidentele weerstandscapaciteit verstaan we de capaciteit die de gemeente heeft om eenmalige tegenvallers op te vangen. Onder structurele weerstandscapaciteit verstaan we de middelen die permanent inzetbaar zijn om tegenvallers op te vangen. Risico's vangen we in de regel op binnen de incidentele weerstandscapaciteit. De gevolgen van verreweg de meeste risico's zijn éénmalig.

Bestanddeel	Incidentele weerstandscapaciteit	Structurele weerstandscapaciteit
Algemeen weerstandsvermogen	X	
Post onvoorzien uitgaven	X	
Begrotingsruimte / structureel onvoorzien		X
Stille reserves	X	
Onbenutte belastingcapaciteit		X
Kostenreductie / efficiency maatregelen		X

Met de vaststelling in 2007 van het beleid voor de weerstandscapaciteit is bepaald dat de ratio weerstandsvermogen (dit is de beschikbare weerstandscapaciteit gedeeld door de benodigde weerstandscapaciteit) minimaal 1,0 moet zijn.

Risico's

Een risico is een kans op het optreden van een gebeurtenis met een bepaald gevolg. De risico's die van belang zijn voor het weerstandsvermogen zijn die risico's die niet op een andere manier zijn afgedekt en die een financieel gevolg kunnen hebben. Doen deze risico's zich voor, dan vangen we ze op vanuit het weerstandsvermogen.

Reguliere risico's (risico's die zich regelmatig voordoen en die goed meetbaar zijn) zijn niet van belang voor het weerstandsvermogen. Daarvoor kunnen we immers verzekeringen afsluiten of voorzieningen vormen.

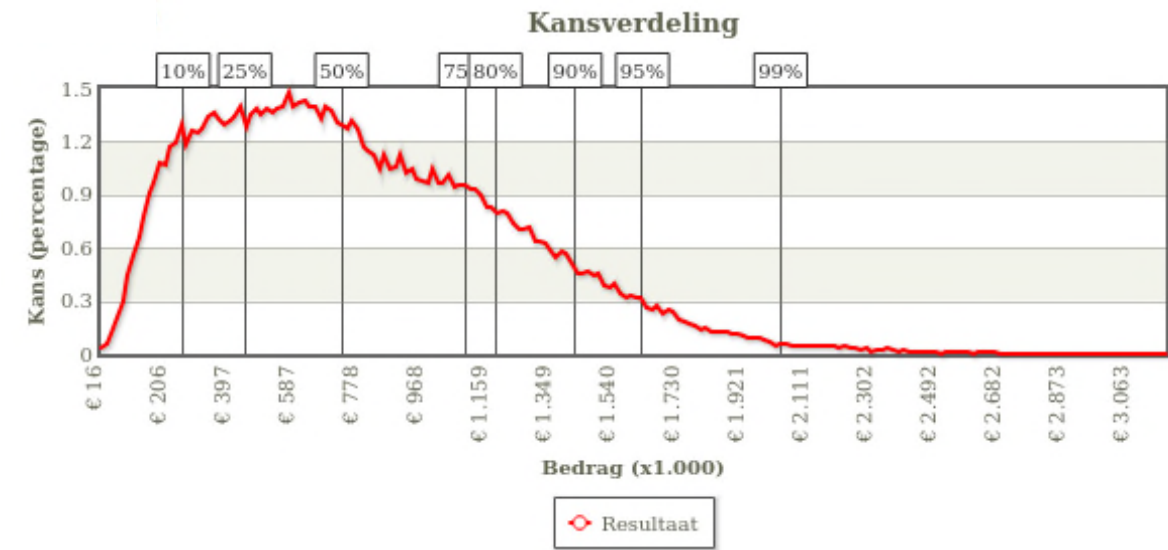
Vanaf het begrotingsjaar 2023 gebruiken wij Naris (Nederlands Adviesbureau Risicomanagement informatiesysteem) voor het bepalen van de risico's. Deze risicomanagement software wordt gebruikt voor registratie, analyse en rapportage over het risicoprofiel van de gemeente Borsele. Het ondersteunt risicomanagement en faciliteert hiermee integraal risicomanagement.

De software zorgt voor eenzelfde manier van omgaan met de risico's. Het analyseren en beoordelen van risico's in een (financieel of niet-financieel) gevolg en de kans van optreden, gebeurt met dezelfde klasse-indelingen. Hierdoor worden de risico's gelijk behandeld en zijn daarmee vergelijkbaar.

De nieuwe berekeningssystematiek is anders. Er wordt nu gebruik gemaakt van de Monte Carlo-methode. Dat wil zeggen dat de risico's door middel van een simulatie van 100.000 trekkingen worden bepaald. Een trekking wordt statistisch bepaald en kan een minimaal risico maar ook een maximaal risico zijn binnen de klasse-indeling. Hierdoor kan het risico (of het gemiddelde risico) lager uitvallen dan bij de oude berekeningssystematiek. Daarnaast hanteren wij een zekerheidspercentage van 90%, omdat alle eventuele risico's zich nooit gelijktijdig voordoen. Bij de oude berekeningssystematiek was dit 100%.

In totaal kent Borsele 43 risico's. Het absolute risicobedrag bedraagt afgerond € 6.500.000. De hiervoor benodigde weerstandscapaciteit bedraagt € 1.400.000 bij een zekerheidspercentage van 90%. Dit is nagenoeg gelijk aan het bedrag in 2024.

Visualisatie van het risicobedrag

Zekerheidspercentage Bedrag		
10%	€	244.020
25%	€	426.753
50%	€	714.103
75%	€	1.081.292
80%	€	1.169.738
90%	€	1.406.701
95%	€	1.606.270
99%	€	2.016.097

Statistieken	Waarde	
Minimum	€	-
Maximum	€	3.174.545
Gemiddeld	€	783.591
Standaarddeviatie	€	451.440
Absolute maximum	€	6.525.000
Trekkingen	€	100.000

Top 15 grootste risico's

Risicogebeurtenis	Financieel	Kans	Risicobedrag
Hoger of complexer (duurder) aantal aanvragen jeugdzorg dan ingeschat.	$x > € 500.000$	50%	€ 249.798
De zorgaanbieders kunnen niet meer aan hun betalingsverplichtingen voldoen.	$€ 250.000 < x < € 500.000$	50%	€ 124.107
Datalek/Ransomware/hacking.	$€ 250.000 < x < € 500.000$	30%	€ 74.788
Hoofdelijke aansprakelijkheid gemeente voor leningen North Sea Port. Bank doet beroep op garantstelling en eist leningen op.	$x > € 500.000$	10%	€ 50.584
Er doet zich een onvoorziene omstandigheid voor, waardoor de projectcalculatie moet worden aangepast.	$€ 25.000 < x < € 100.000$	70%	€ 34.998
Onjuist berekende en vastgestelde OZB-tarieven.	$€ 25.000 < x < € 100.000$	70%	€ 24.560
Vergunning voldoet niet aan de wet- en regelgeving.	$€ 250.000 < x < € 500.000$	10%	€ 14.970
Afwijzen subsidieaanvraag.	$€ 25.000 < x < € 100.000$	30%	€ 14.830
Niet te verzekeren uitkering ten last van het weerstandsvermogen.	$€ 25.000 < x < € 100.000$	30%	€ 12.434
Omvang klantenbestand is groter dan waarvan is uitgegaan bij de vaststelling van het budget.	$€ 100.000 < x < € 250.000$	10%	€ 12.420
Bij GR ontstaat een begrotings- of liquiditeitstekort door wanbeleid of fraude.	$€ 100.000 < x < € 250.000$	10%	€ 12.402
Regelgeving wordt ongeldig verklaard.	$€ 100.000 < x < € 250.000$	10%	€ 12.385
Overstroming als gevolg van hevige regenval.	$€ 100.000 < x < € 250.000$	10%	€ 12.167
Stichting Omnischolten kan geen onderwijs meer aanbieden omdat alle scholen moeten worden gesloten.	$€ 100.000 < x < € 250.000$	10%	€ 8.757
Exploitatietekort bij het dorpshuis	$x < € 25.000$	70%	8.757

Verdeling risico's naar bedrag en kans

Verdeling risico's naar bedrag en kans					
€ 500.000+	1		1		
€ 250.000 - € 500.000	1	1	1		
€ 100.000 - € 250.000	5				
€ 25.000 - € 100.000	7	4		2	
€ 0 - € 25.000	13	4	1	1	
Kans	10%	30%	50%	70%	90%

Toelichting:

Risico's waarvan de oorzaken en gevolgen in klassen ingedeeld zijn, kunnen geplaatst worden in een risicokaart. De risicokaart geeft inzicht in de spreiding van de risico's naar kans en gevolg. De nummers in de risicokaart corresponderen met het aantal risico's die zich in het desbetreffende vak van de risicokaart bevindt. Een risico dat in het groene gebied zit, vormt geen direct gevaar voor de continuïteit van de organisatie. Een risico dat een score heeft in het oranje gebied, vraagt om aandacht. Een risico dat een risicoscore heeft in het rode gebied vereist directe aandacht om te voorkomen dat de continuïteit van de organisatie wordt bedreigd.

Niet te kwantificeren risico's

De Wkb is in 2024 in werking getreden. Er komen taken te vervallen waarvoor we leges ontvangen. De omvang hiervan is nog onduidelijk en kan effect hebben op de meerjarenraming.

Benodigde weerstandscapaciteit

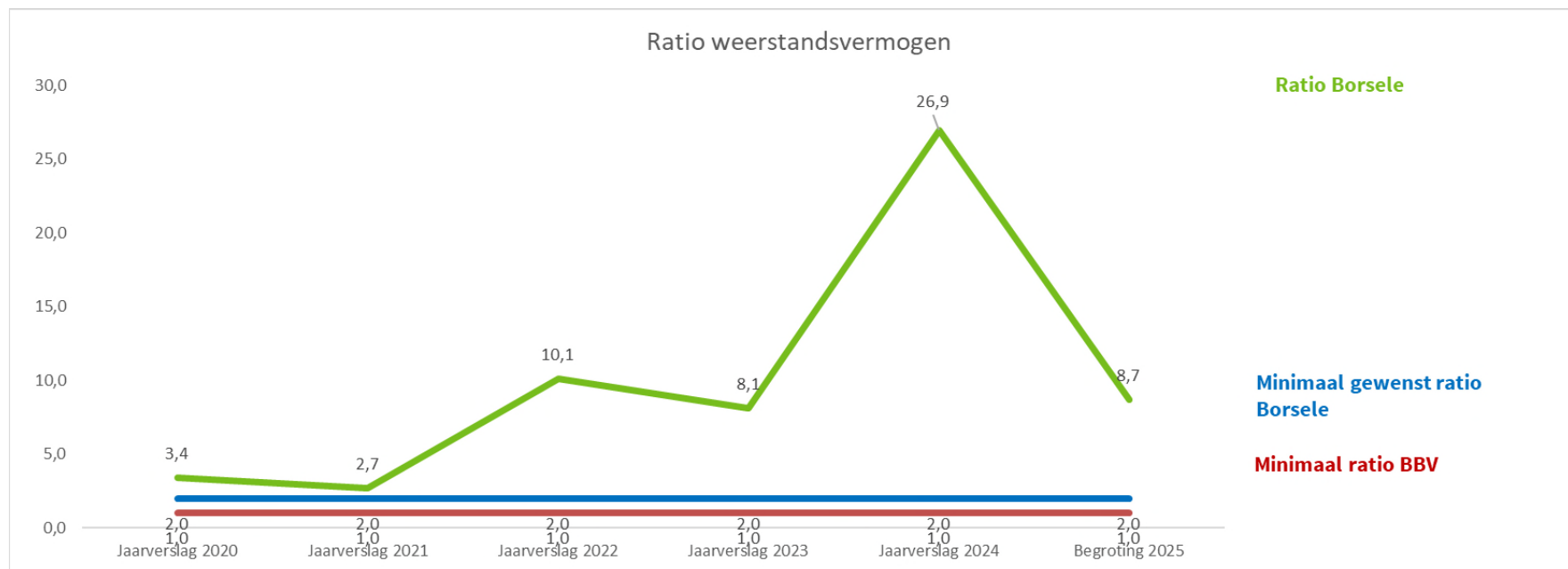
De totaal benodigde weerstandscapaciteit komt uit op afgerond € 1,4 miljoen.

Voor de bepaling van de aanwezige weerstandscapaciteit komen in aanmerking:

Algemeen weerstandsvermogen na claims	€ 35.758.056
Stille reserves (43 hectare verpachte landbouwgrond)	€ 1.967.000
Totaal komt de aanwezige weerstandscapaciteit uit op	€ 37.725.056

Uitgaande van de risico-inventarisatie, komt de ratio weerstandsvermogen uit op 26,9. We voldoen hiermee aan de eis dat het weerstandsvermogen (beschikbare weerstandscapaciteit afgezet tegen de benodigde) minimaal 1,0 moet zijn.

Onderstaande grafiek geeft het verloop van de ratio weerstandsvermogen weer door de jaren heen.

Beleid betreffende de weerstandscapaciteit en de risico's

Het beleid is sinds 2007 als volgt geformuleerd:

- De ratio weerstandsvermogen is vastgesteld op 1,0 met de kwalificatie voldoende.
- De nota 'weerstandsvermogen en risicomanagement gemeente Borsele' wordt elke vier jaar geactualiseerd.
- Het risicomanagement binnen de gemeentelijke organisatie implementeren we op de manier zoals in de nota 'weerstandsvermogen en risicomanagement gemeente Borsele' is aangegeven.
- In nota's aan het college en voorstellen aan de raad werken we met een rubriek risico's, waarin we aandacht schenken aan de identificatie, analyse, beoordeling en beheersing van (eventuele) risico's.
- In de begroting en jaarrekening nemen we een paragraaf weerstandsvermogen op, waarin we ingaan op de ontwikkeling van risico's.

In 2023 hebben we het risicobeleid opnieuw beoordeeld en geactualiseerd. Onderdeel daarvan is de implementatie van de 'Risk appetite' of risicobereidheid. Dat houdt in dat we beheers- maatregelen treffen om een lager risicoprofiel te krijgen. De beheersmaatregelen worden als eerste voor de oranje gearceerde risico's toegepast. Daarnaast kan het ook betekenen dat door toegenomen risicobewustzijn, het aantal risico's beter wordt onderkend.

Beleidsmatige opties voor risicobeheersing

Het is niet voldoende om de risico's in beeld te brengen en te waarderen. Voor elk risico moet ook besloten worden hoe we er mee omgaan. Daarvoor is er een keuze uit verschillende maatregelen:

- Vermijden: aanpassen van werkprocessen of van beleid waardoor risico's zoveel mogelijk worden vermeden.
- Verminderen: aanpakken of wegnemen van de oorzaak van het risico.
- Afdekken: instellen van een voorziening of een budget in de begroting of afsluiten van een verzekering.
- Overdragen: het beleid dat een risico met zich meebrengt laten uitvoeren door een andere partij die ook de risico's overneemt.
- Accepteren: als een risico niet kan worden vermeden, verminderd, afgedekt of overgedragen, wordt het geaccepteerd. Bij het berekenen van de weerstandscapaciteit houden we dan rekening met dit risico. Dit betekent niet dat er verder geen maatregelen genomen moeten worden. Uiteraard blijft het van belang om het risico zo klein mogelijk te houden of te krijgen.

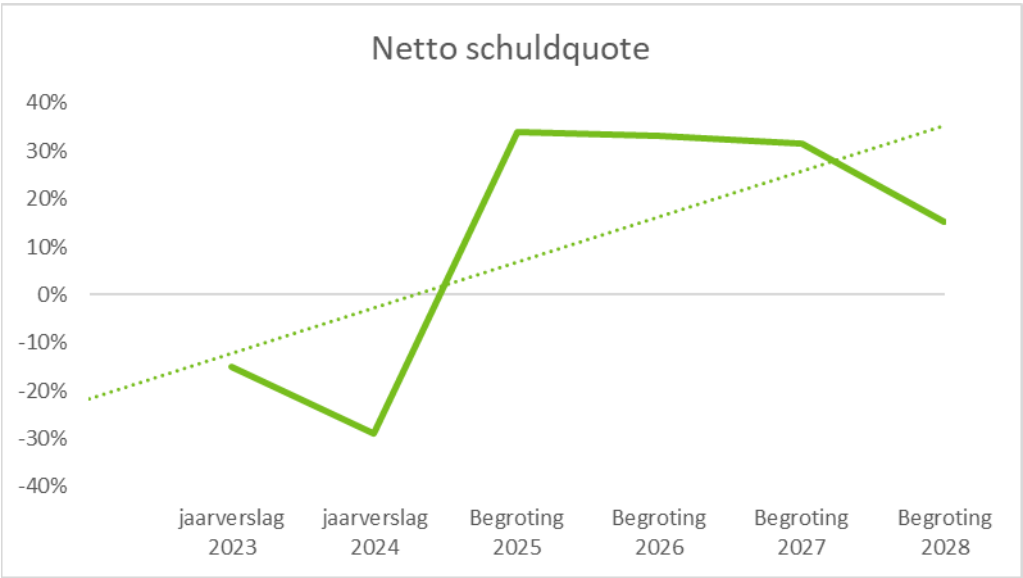
Kengetallen financiële positie

Om de financiële positie in beeld te brengen stellen we jaarlijks een overzicht van de exploitatie in baten en lasten (de begroting en jaarrekening) en een balans op. Voor een goed oordeel over de financiële positie gebruiken we aanvullende kengetallen. Zo kan bijvoorbeeld een beeld worden geschetst in welke mate we de schuldpositie kunnen dragen. De schuldpositie brengt risico's met zich mee.

Netto schuldquote

De netto schuld weerspiegelt het niveau van de schuldenlast van een gemeente ten opzichte van de eigen middelen. Onze netto-schuldquote geeft een indicatie van de druk van de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie. De schuldquote stijgt als gevolg van investeringen, maar blijft ruim onder het landelijke gemiddelde (71%).

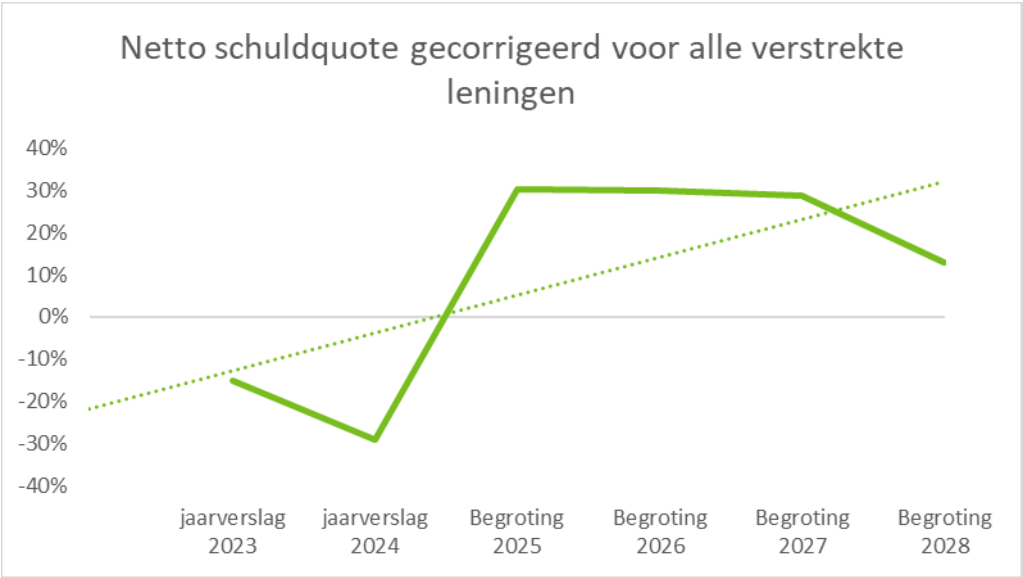
Kengetal	Landelijk gemiddelde 2024	jaarverslag 2023	Begroting 2024	jaarverslag 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Netto schuldquote	71%	-15%	37%	-29%	34%	33%	31%	15%

Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen

Om inzicht te krijgen in hoeverre sprake is van doorlenen wordt de netto-schuldquote zowel in- als exclusief doorgeleende gelden weergegeven. Op deze manier brengen we duidelijk in beeld wat het aandeel van de verstrekte leningen is en wat dit betekent voor onze schuldenlast. Bij de financiële vaste activa horen ook de verstrekte geldleningen.

Kengetal	Landelijk gemiddelde 2024	jaarverslag 2023	Begroting 2024	jaarverslag 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Netto schuldquote gecorrigeerd verstrekte leningen	65%	-15%	32%	-29%	30%	30%	29%	13%

Solvabiliteitsratio

De solvabiliteitsratio geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Bij deze ratio wordt het eigen vermogen uitgedrukt in een percentage van het balanstotaal. Het eigen vermogen van de gemeente bestaat uit de reserves (zowel de algemene reserve als de bestemmingsreserves) en het resultaat uit het overzicht van baten en lasten (resultaat jaarrekening). Onze solvabiliteitsratio stijgt fors in 2024 doordat we veel vermogen aanweenden door alle incidentele baten. Vanaf de begroting 2026 daalt het licht door de verwachte investeringen, waardoor ons vermogen daalt.

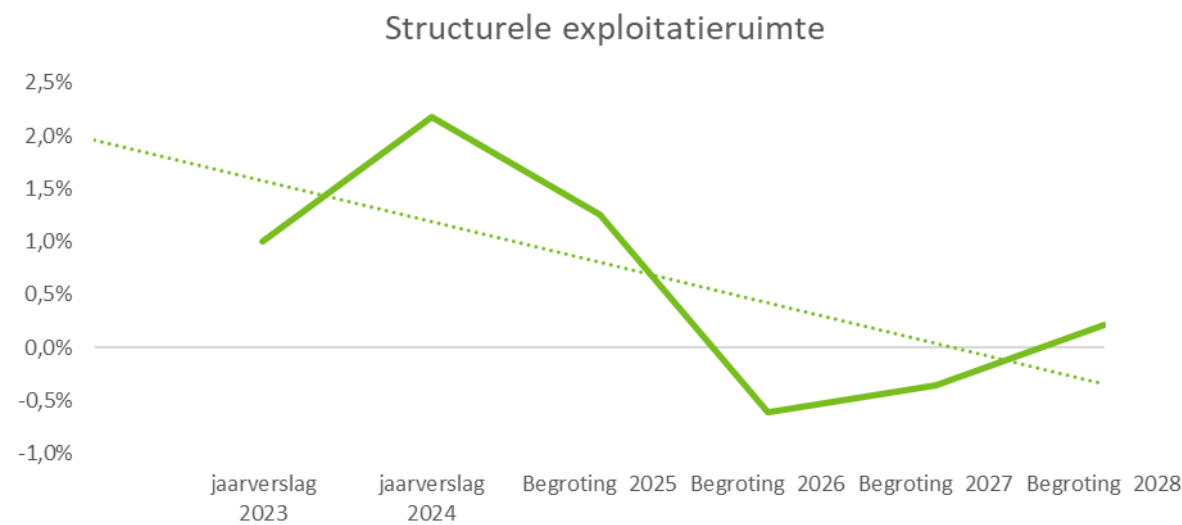
Kengetal	Landelijk gemiddelde 2024	jaarverslag 2023	Begroting 2024	jaarverslag 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Solvabiliteitsratio	31%	55%	42%	63%	43%	43%	44%	58%

Solvabiliteit

Structurele exploitatieruimte

Een begroting waarvan de structurele baten hoger zijn dan de structurele lasten is meer flexibel dan een begroting waarbij de structurele baten en lasten in evenwicht zijn. De overzichten van de geraamde incidentele baten en lasten en structurele toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves maken onderdeel uit van het overzicht van baten en lasten in de begroting. Deze gegevens nemen we ook op in de jaarstukken. Op basis hiervan berekenen we het saldo van de structurele baten en lasten. In principe stellen we een begroting op waarin de baten en lasten structureel in evenwicht zijn en is de exploitatieruimte zeer beperkt.

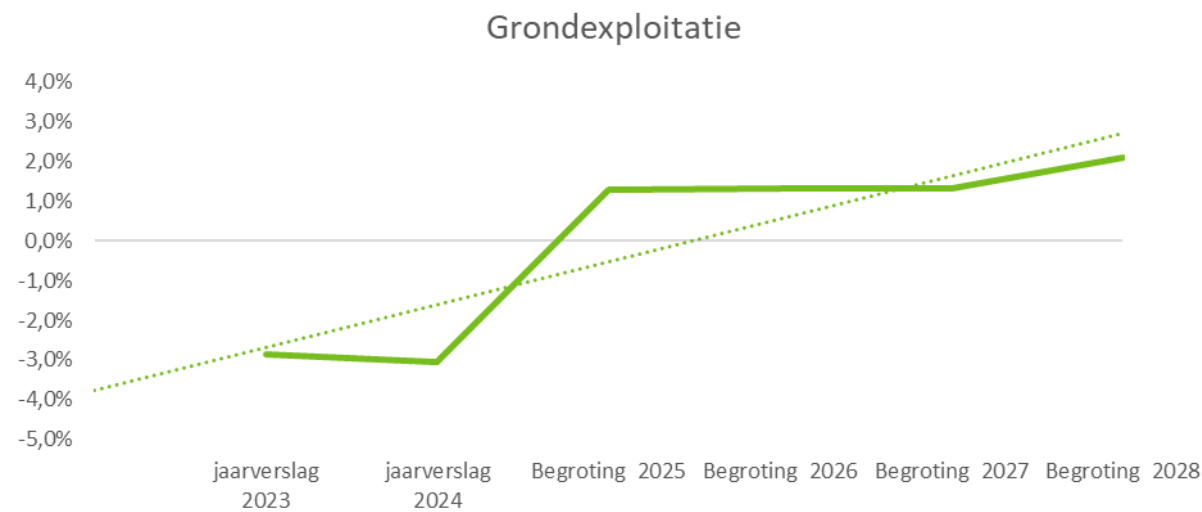
Kengetal	Landelijk gemiddelde 2024	jaarverslag 2023	Begroting 2024	jaarverslag 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Structurele exploitatieruimte	1%	1%	2%	2%	1%	-1%	0%	0%

Kengetal grondexploitatie

De afgelopen jaren is gebleken dat grondexploitatie een forse impact kan hebben op de financiële positie van gemeenten. De boekwaarde van de voorraden grond is van belang omdat deze waarde moet worden terugverdiend bij de verkoop. Het kengetal van de grondexploitatie geeft aan wat de verhouding is van de gronden in vergelijking met de baten van de begroting. Veel grondexploitaties bevinden zich in een vergevorderd stadium van hun levenscyclus, met uitzondering van grondexploitatie Platepolder. De meeste grondverkoop zijn gerealiseerd. Dat leidt tot een lage boekwaarde en dus een zeer beperkt risico. In onderstaande tabel geven we onze positie weer.

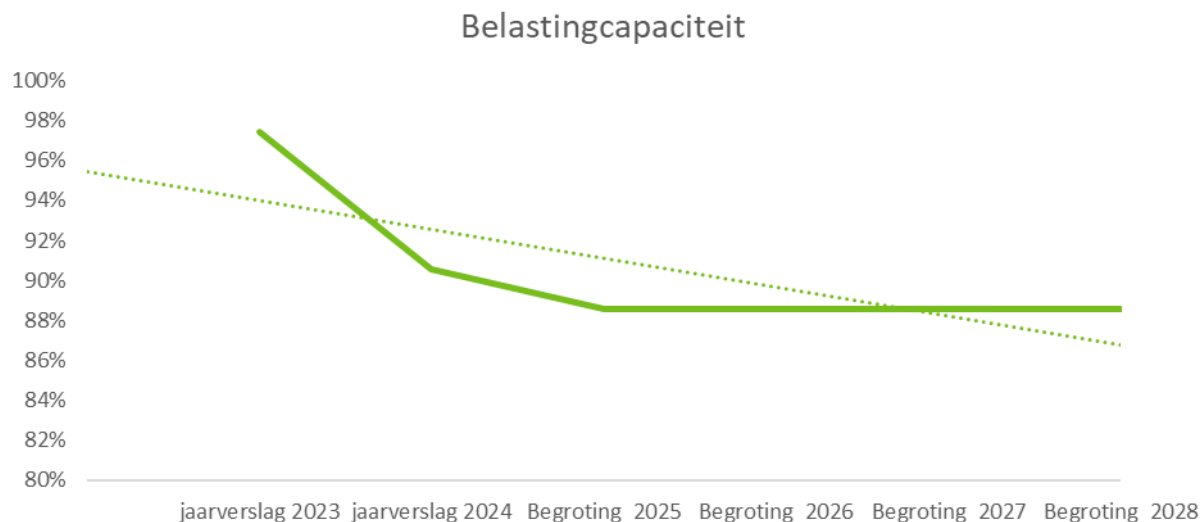
Kengetal	Landelijk gemiddelde 2024	jaarverslag 2023	Begroting 2024	jaarverslag 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Grondexploitatie	6%	-3%	1%	-3%	1%	1%	1%	2%

Belastingcapaciteit: woonlasten meerpersoonshuishouden

De totale woonlasten bestaan uit de OZB, de rioolheffing en afvalstoffenheffing. De belastingcapaciteit van de gemeente berekenen we door de totale woonlasten van een meerpersoonshuishouden te vergelijken met het landelijk gemiddelde. Het kengetal zetten we af tegen het landelijk gemiddelde van vorig jaar (t-1).

Kengetal	Landelijk gemiddelde 2024	jaarverslag 2023	Begroting 2024	jaarverslag 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Belastingcapaciteit	105%	97%	90%	91%	89%	89%	89%	89%

De kengetallen geven deels de situatie weer waarin we verkeren en deels waar we naartoe werken. We streven via bezuinigingen en beperkte belastingverhoging naar een begroting waarin de baten en lasten tenminste in evenwicht zijn. Daarnaast streven we naar een stabiel (solvabel) eigen vermogen. Dit is een strategie voor de langere termijn.

Kengetallen alleen zeggen nog niet veel. Het gaat enerzijds om de onderlinge relatie tussen kengetallen (en andere variabelen) en anderzijds om de ontwikkeling in de tijd die de kengetallen laten zien. In de afbeelding op de volgende pagina worden de kengetallen nog verder toegelicht.

Samenvattend oordeel

De financiële positie van de gemeente is gezond en stabiel. De schuldenlast is laag, het eigen vermogen is sterk en er is structurele ruimte in de exploitatie. Wel is het belangrijk om de negatieve exploitatieruimte in 2026 in de gaten te houden. Daarnaast biedt de lage belastingcapaciteit ruimte om indien nodig extra middelen aan te trekken zonder direct boven het landelijk gemiddelde uit te komen. Bovendien is er een aanzienlijke financiële buffer beschikbaar in ons weerstandsvermogen. Dit versterkt de financiële stabiliteit en het vermogen om risico's op te vangen.

Paragraaf Onderhoud kapitaalgoederen

Algemeen

In deze paragraaf komt het onderhoud van de openbare ruimte (wegen, riolering, groen en openbare verlichting), de gemeentelijke begraafplaatsen en de gemeentelijke gebouwen aan de orde. Een groot deel van het 'vermogen' van onze gemeente ligt in de grond of op het openbaar gebied. Een zorgvuldig beheer hiervan is dan ook van wezenlijk belang. Een tweede, wellicht nog belangrijker, aspect is dat de kwaliteit van het openbaar gebied door de inwoners vaak het meest intensief wordt beleefd. Zwerfvuil, hondenpoep, loszittende stoeptegels, boomwortels en toegankelijkheid van gemeentelijke gebouwen; deze onderwerpen in de leefomgeving raken de inwoners direct en hier hebben zij vaak een eigen en duidelijke mening over. Met de paragraaf onderhoud kapitaalgoederen stellen we de kaders voor het onderhoud van wegen, riolering en gebouwen. Een individueel geval of een individuele klacht beoordelen we op basis van deze totale kaders. Een derde reden voor specifieke aandacht voor het geïnvesteerde vermogen in het openbaar gebied is dat deze kapitaalgoederen vaak van belang zijn voor het realiseren van de gemeentelijke programma's.

Het onderhoud heeft plaatsgevonden aan de hand van de volgende beheerplannen:

Onderdeel	Omschrijving	Vastgesteld door raad	Frequentie actualisatie	Volgende actualisatie	Achterstallig onderhoud
Wegen	Uitvoeringsprogramma 2024-2028	2024	Jaarlijks	2025	Nee
Openbare verlichting	Uitvoeringsprogramma 2024-2028	2023	Jaarlijks	2024	Nee
Riolering	Gemeentelijk Rioleringsplan 2019-2023	2019	Eén keer per vijf jaar	2024	Nee
	Uitvoeringsprogramma 2024-2028	2023	Jaarlijks	2024	Nee
	Water- en rioleringsprogramma 2025-2030	2025*	Eén keer per vijf jaar	2030	Nee
Water	Gemeentelijk Rioleringsplan 2019-2023	2019	Eén keer per vijf jaar	2024	Nee
	Water- en rioleringsprogramma 2025-2030	2025*	Eén keer per vijf jaar	2030	Nee
Groen	Groenstructuurplan 2018-2038	2022	Eén keer per zeven jaar	2025	Nee
	Uitvoeringsprogramma 2024-2028	2023	Jaarlijks	2024	Nee
Gebouwen	Onderhoudsnota gemeentelijke gebouwen 2016 - 2025	2015	Eén keer per tien jaar	2025	Nee

Wij hebben op de genoemde onderdelen een wettelijke zorgplicht. De in de tabel genoemde beheerplannen geven inzicht in de kwantitatieve en kwalitatieve gegevens van de te beheren goederen. Zo geven ze informatie over de staat van onderhoud, uit te voeren werkzaamheden en de hiervoor benodigde (financiële) middelen.

Wegen

Elk jaar is er een budget beschikbaar voor het onderhoud van de wegen. Volgens het BBV moet onderscheid gemaakt worden tussen (groot) onderhoud en onderhoud waarbij sprake is van “significante kwaliteitsverbetering, dat leidt tot verlenging van de levensduur van de investering.” In dat geval moet het investeringsbedrag geactiveerd en afgeschreven worden over twintig jaar, de levensduur van de investering. In plaats van de onderhoudskosten in één keer te verantwoorden schrijven we jaarlijks af. Elk jaar vindt een inspectie van de wegen plaats. Dat resulteert in een kwalitatief oordeel. Wegvakken die laag scoren pakken we vervolgens aan. Hiermee voorkomen we achterstallig onderhoud en kapitaalvernietiging en hoeven we geen voorziening te vormen. In het afgelopen jaar voerden wij werkzaamheden uit aan onder andere de Fortrapastraat in 's-Gravenpolder en de Diaconielaan in Nisse.

Kerncijfers wegen	
Aantal kilometers	321 Km
Oppervlakte weggenet	1.051.472 m2
Waarvan klinkers en tegels	84%
Waarvan asfalt	15%
Waarvan halfverharding	1%

Kosten

Voor 2024 was er een bedrag van € 800.000 beschikbaar voor investeringen. Hiervan is € 131.000 uitgegeven. Daarnaast was er een bedrag van € 2.183.000 beschikbaar voor kapitaal- en exploitatielasten. De realisatie bedroeg € 1.782.000. Uitleg over dit resultaat is te vinden in programma Verkeer, vervoer en waterstaat.

	Raming		Werkelijk	
	Exploitatie	Investerings	Exploitatie	Investerings
2024	€ 2.183.000	€ 800.000	€ 1.782.000	€ 131.000

Openbare verlichting

De gemeente Borsele telt ongeveer 4.100 lichtmasten van diverse aard, kwaliteit en leeftijd. We hebben een beheerplan voor regulier onderhoud, reparatie en vervanging van onderdelen. Kwaliteitsarme masten en energieverblindende armaturen worden eerst vervangen. De vervanging stemmen we af op andere uit te voeren openbare werken. In 2024 voerden we werkzaamheden uit aan de Nieuweweg in Baarland, de Johan Frisostraat in

Kwadendamme en de Oostende- en Kasteelhoekstraat in Hoedekenskerke.

Kerncijfers openbare verlichting	
Aantal masten	4.121
Aantal armaturen	4.275
Waarvan ledverlichting	70%

Kosten

Voor 2024 was er een bedrag van € 347.000 beschikbaar voor kapitaal- en exploitatielasten. De werkelijke lasten bedroegen €392.000. Er zijn geen investeringen begroot of gerealiseerd.

	Raming		Werkelijk	
	Exploitatie	Investerings	Exploitatie	Investerings
2024	€ 347.000	€ 0	€ 392.000	€ 0

Riolering

In de huidige situatie vormen het gemeentelijk rioleringsplan en het gemeentelijk waterplan de basis voor ons riolering en waterbeleid. In 2025 worden deze beleidsdocumenten vervangen door het Water- en Rioleringsprogramma (WRP). Het rioleringsstelsel maakt een belangrijk onderdeel uit van de gemeentelijke infrastructuur. Aan de ene kant voor de inzameling en transport van afvalwater van inwoners en bedrijven. Aan de andere kant voor het afvoeren van (overtollig) hemelwater en grondwater. Op basis van leeftijd en een verwachte gemiddelde levensduur van 60 jaar voor de vrijval riolering is een inschatting gemaakt van het tijdstip waarop de meeste vervangingen te verwachten zijn. Dit is de periode tussen 2035 tot 2055. Er wordt pas gerenoveerd of vervangen als de gemeten kwaliteit slecht is. De werkelijke vervanging of renovatie gebeurt op basis van de werkelijk onderzochte kwaliteit.

In het WRP 2025-2030 gaat aandacht uit naar het onderhoud van de riolering en het voorkomen van (grond)wateroverlast. In 2025 zijn de aanleg van een regenwaterriool in de Wolphaartsweg te Borssele, de Plataanweg in Ovezande, de Van Cittersstraat in Heinkenszand en de Deltastraat in Lewedorp gepland. Voor deze werken is een impuls subsidie in het kader van de Tijdelijke Impulsregeling Klimaatadaptatie (TIK) aangevraagd. De regeling is afkomstig van het Rijk en wordt gecoördineerd door de provincie. Een nieuw doel voor het WRP is het terugdringen van het waterverbruik.

Ook herstellen we op verschillende locaties de riolering met de 'kous' renovatietechniek. Door de klimaatverandering met lange droge perioden is de trend dat door de bodemdaling eerder lekkages ontstaan in de voegverbindingen en inlaten van de rioleringen. Om schade aan de wegen te voorkomen moeten die tijdig gerepareerd worden met de 'kous' renovatietechniek. Voor een deel zijn dit ook plaatselijke reparaties met een zogenaamde deelliner.

In 2024 zijn er in heel de gemeente delen van de riolering met de de 'kous' renovatietechniek hersteld.

Een belangrijk onderdeel in de gemengde riolering is de riooloverstort. Om de werking minder afhankelijk te maken van het onderhoud worden de uitstroomconstructies van de overstorten de komende jaren verbeterd door beton bestortingen.

De vervangingen aan de drukriolering, pompen en de elektrische schakelinstallaties zijn de afgelopen jaren toegenomen.

Kerncijfers Riolering	
Aantal kilometers riolering	241 km
Waarvan vrij-vervalriolering (169 km)	70%
Waarvan drukriolering (72 km)	30%
Aantal gemalen	50
Aantal drukrioleringsgemalen	380

Kosten

Voor 2024 was er een bedrag van € 1.090.000 beschikbaar voor investeringen. Hiervan is € 666.000 uitgegeven. Er is daarnaast een bedrag van € 1.111.000 beschikbaar voor kapitaal- en exploitatielasten. De realisatie bedroeg € 996.000.

	Raming		Werkelijk	
	Exploitatie	Investerings	Exploitatie	Investerings
2024	€ 1.111.000	€ 1.090.000	€ 996.000	€ 666.000

Water

In het WRP staan normen voor de inrichting van watergangen en vijvers. Het beheer voeren we samen met het waterschap uit. In het waterplan staat ook hoe we beheren. Regenwater houden we zoveel mogelijk ter plaatse vast. Als dit niet mogelijk is, bergen we het water elders en als laatste voeren we water af. Binnen de afvalwaterketen werken we samen met andere gemeenten, het waterschap en Evides in de Samenwerking (Afval)waterketen Zeeland (SAZ+). Sloten en vijvers worden één keer in de acht jaar gebaggerd. Het maaiwerk gebeurt jaarlijks. Voor de biodiversiteit is het beter om het beheer van de sloten in twee helften op te delen. De natuur krijgt dan de kans om tijdelijk te verhuizen naar een deel van de sloot wat nog niet onderhouden is. Bagger wordt, waar mogelijk, aan de kant gezet en later verwerkt in de berm. Soms is het voor vershraling beter om bagger af te voeren. Overtollig bagger wordt naar het baggerdepot van het waterschap of naar weilanddepots afgevoerd. Afzet van gerijpte bagger is door de strenger wordende milieunormen en vervuiling met PFAS steeds moeilijker. Samen met andere gemeenten en het waterschap zoeken we naar duurzame oplossingen.

Verdroging en hittestress worden door de klimaatverandering een steeds groter probleem. Aan de randen van dorpen kan wateropslag gecombineerd worden met dorpsbossen, zoals het geplande dorpsbos in 's-Gravenpolder. Voor dit project is een subsidie aangevraagd. Door aanleg van waterbergingen wordt ook voorzien in een secundaire bluswatervoorziening. Een groene dorpsrand met bomen, bossen en water geeft vooral bij zeer warme dagen verkoeling. Dit is voor de oudere en kwetsbare inwoners belangrijk. Voor de landbouw is het noodzakelijk om meer water vast te houden en meer ruimte te maken voor water. Het meeste water kan vastgehouden worden door de sponswerking van de bodem te verbeteren, een hoger polderpeil en meer ruimte voor water te maken. Het percentage water in de dorpen is net als in het buitengebied ongeveer 2,5% tot 4,0% van het totaal oppervlak.

Om drinkwater te besparen worden bewoners voorgelicht om vooral op droge dagen minder water te gebruiken. Vaak is dit moeilijk omdat planten in de tuin dan juist water nodig hebben.

Kerncijfers water	
% sloten/oppervlaktewateren buitengebied	4,0% van het totaal oppervlak
% sloten/oppervlaktewateren in de dorpen	2,5% van het totaal oppervlak

Kosten

Het budget voor het uitvoeren van het waterplan is bestemd voor zowel rioolbeheer als voor waterbeheer. Daarom verwijzen wij u voor de verantwoording van de gemaakte kosten voor ons waterbeheer naar het hoofdstuk Riolering.

Openbaar groen

Het basisdocument groenstructuur vormt het beleidskader voor de verschijningsvorm en het verzorgingsniveau van het openbaar groen. Het geeft de hoofdlijnen voor de toekomstige ontwikkelingen weer.

De hoofddoelstellingen zijn:

1. Behoud en vergroting van de ruimtelijke kwaliteit;
2. Inspelen op veranderingen in de leefomgeving, met name biodiversiteit en klimaatadaptatie;
3. Creëren van draagvlak en participatie.

In de hoofdgroenstructuur komt het verband tussen het openbaar groen en de stedenbouwkundige opbouw van een dorpskern tot uiting. De verschijningsvorm en het kwaliteitsniveau van het groen is gekoppeld aan een groenzonering en vastgelegd in het beheersysteem. De aparte dorpsplannen per kern zijn vastgesteld door de gemeenteraad. De nadruk ligt, naast ruimtelijke kwaliteit, op het vergroten van de biodiversiteit en het klimaatadaptief maken van de dorpskernen. Bomen en beplanting spelen hierbij een belangrijke rol. Jaarlijks controleren we een derde van het areaal bomen op veiligheid. Deze controle leggen we vast in het beheersysteem.

In het 'Landschapsbeleidsplan Borsele' is de gemeentelijke visie op de ontwikkeling van het landschap beschreven. We streven behoud en versterking van natuur- en landschapswaarden na. We overleggen met de provincie, het waterschap en andere terreinbeheerders om samen projecten voor te bereiden en uit te voeren. Een actuele ontwikkeling hierbij is de uitvoering van de Zeeuwse Bosvisie. Verder gelden er richtlijnen voor erfbeplantingen die toegepast worden bij landschappelijke inpassingen in het buitengebied.

In Borsele zien we, net als in heel Nederland, de laatste jaren een toename van ongewenste exotische planten, plaagdieren en ziektes in het openbaar groen. Hierbij moet gedacht worden aan de reuzenbereklaauw, Japanse duizendknoop, eikenprocessierups, essentaksterfte, Aziatische hoornaar enzovoorts. Deze ontwikkelingen vragen de komende jaren extra aandacht.

Kerncijfers Openbaar Groen	
Oppervlakte openbaar groen	206 ha.
Aantal bomen	11.500 st.

Kosten

Voor 2024 was er een bedrag van € 98.000 beschikbaar voor investeringen. Afrekening hiervan vindt plaats zodra de werken helemaal zijn afgerond. Dat is nog niet het geval. Voorlopig staan de lasten bij wegen verantwoord. Er was daarnaast een bedrag van € 2.659.000 beschikbaar voor kapitaal- en exploitatielasten. De realisatie bedroeg € 2.666.000.

	Raming		Werkelijk	
	Exploitatie	Investerings	Exploitatie	Investerings
2024	€ 2.659.000	€ 98.000	€ 2.666.000	€ 0

Begraafplaatsen

In de gemeente Borsele hebben we dertien gemeentelijke begraafplaatsen waar nog steeds begraven wordt. Er is één gesloten begraafplaats in 's Heerenhoek. De (her)begravingen, asbezorgingen en ruiming vinden plaats volgens de Wet op de Lijkbezorging en de Beheersverordening begraafplaatsen. Uitgangspunt bij ruiming is dat monumenten van vóór 1970 en monumenten waarvoor veertig jaar grafrechten zijn betaald, niet worden verwijderd na het vervallen van de grafrechten. In 2025 evalueren wij het begraafbeleid en stellen wij kaders op voor eventueel beheer of overname van bijzondere begraafplaatsen. Voor het onderhoud zijn het groenstructuurplan en de beheersverordening (voor onderhoud graven) van toepassing. De toegankelijkheid van de begraafplaatsen is belangrijk. De hoofdpaden van de begraafplaatsen zijn veelal geasfalteerd. Komende jaren vraagt het onderhoud aan deze hoofdpaden aandacht om de toegankelijkheid te blijven borgen. In 2024 hebben we de begraafplaats in Nisse uitgebreid. In 2025 start de nazorgfase van de uitbreiding.

Kosten

Voor 2024 was er een bedrag van € 102.000 beschikbaar voor investeringen. Hiervan is € 81.000 uitgegeven. Er is daarnaast een bedrag van € 418.000 beschikbaar voor kapitaal- en exploitatielasten. De realisatie bedroeg € 417.000.

	Raming		Werkelijk	
	Exploitatie	Investerings	Exploitatie	Investerings
2025	€ 418.000	€ 102.000	€ 417.000	€ 81.000

Gebouwen

De Gemeente Borsele is eigenaar van een breed scala aan gebouwen, monumenten en bijzondere objecten. Hiervoor zijn wij verantwoordelijk voor het onderhoud. Om dit onderhoud planmatig uit te kunnen voeren maken we gebruik van een Meerjarenonderhoudsplanung (MJOP).

Op 3 december 2015 stelde u 'de Onderhoudsnota gemeentelijke gebouwen' voor de periode 2016-2025 vast. De financiële vertaling uit de nota heeft betrekking op al onze gemeentelijke gebouwen en objecten, met uitzondering van de schoolgebouwen. In 2025 stellen we een nieuwe onderhoudsnota op. Hiervoor maken we gebruik van geactualiseerde MJOP's. We nemen hierin ook de verduurzaming van de gemeentelijke gebouwen mee.

Vanuit de compensatiemiddelen Netten op Zee gaan we in 2025 aan de slag met het verduurzamen en renoveren van een groot aantal dorpshuizen. Het eerste dorpshuis waarmee we aan de slag gaan is het dorpshuis in Baarland. Waar mogelijk maken we aanvullend gebruik van subsidiemogelijkheden of cofinanciering. Een subsidie die al toe is gekend is de dumava-subsidie, deze is verstrekt door de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO).

De gebouwen zijn verdeeld over zes categorieën:

Categorieën gebouwen
Monumenten (zoals torens)
Onderwijsgebouwen
Maatschappelijke gebouwen (onder andere dorpshuizen, gymzalen en peuterspeelzalen)
Brandweerkazernes
Eigen gebouwen (onder meer het gemeentehuis, de raads- en trouwzaal, de werkplaatsen, kunstwerken en overige kleine objecten)
Geprivatiseerde gebouwen (bijvoorbeeld sport- en tennisaccommodaties)

Kerncijfers Gebouwen	
Aantal gebouwen (peildatum 1 januari 2023)	151
Totaal vloeroppervlakte	52.460 m2
Waarvan gemeentelijke gebouwen (exclusief torens) (24.500 m2)	50%

Waarvan onderwijsgebouwen	33%
Waarvan Sportfondsen accommodaties	17%

Kosten

Voor 2024 was er een bedrag van € 811.000 beschikbaar voor kapitaal- en exploitatielasten. De realisatie bedroeg € 813.000.

	Raming	Werkelijk
	Exploitatie	Exploitaite
2024	€ 811.000	€ 813.000

Paragraaf Financiering

Algemeen

De belangrijkste uitgangspunten van de Wet financiering decentrale overheden (Wet Fido) zijn het bevorderen van een solide financiering en van de kredietwaardigheid van de decentrale overheden én het beheersen van renterisico's. Om dit te bereiken worden in de Wet Fido verschillende regels gesteld. In 2022 heeft uw raad het treasury statuut vastgesteld. Naast het treasury statuut is een paragraaf financiering verplicht in de begroting en de jaarrekening.

Gemeentefinanciering

Financieringen voor een periode van één jaar en langer worden enkel aangetrokken voor de uitoefening van de publieke taak. We hebben momenteel vijf vaste geldleningen uitstaan bij de BNG Bank. Deze komen niet voor vervroegde aflossing in aanmerking. Twee leningen zullen binnenkort aflopen, namelijk in 2025 en 2027. In 2024 zag onze leningenportefeuille er als volgt uit:

Langlopende leningen 2024									
Omschrijving	Startdatum	Einddatum	Hoofdsom	Rente%	Schuldrest 01-01	Aflossing	Rente	Schuldrest 31-12	
BNG nr. 91101	4-5-2000	4-5-2025	4.537.802	6,105%	363.024	181.512	14.775	181.512,00	
BNG nr. 94425	26-3-2002	26-3-2027	25.000.000	5,560%	400.000	100.000	18.070	300.000,00	
BNG nr. 101105	2-1-2006	2-1-2031	7.000.000	3,800%	2.240.000	280.000	74.480	1.960.000,00	
BNG nr. 104856	31-12-2009	31-12-2029	10.000.000	4,120%	3.000.000	500.000	123.600	2.500.000,00	
BNG nr. 40.114790	31-12-2021	31-12-2041	10.000.000	0,490%	9.000.000	500.000	44.100	8.500.000,00	
					15.003.024	1.561.512	275.025	13.441.512,00	

Liquiditeitsbeheer

De liquiditeitspositie is voldoende om te garanderen dat de verplichtingen tijdig worden nagekomen. Om de saldi optimaal te beheren, maken wij gebruik van het pakket voor geïntegreerde dienstverlening op het terrein van betalingsverkeer en kredietverlening van de BNG Bank. Het betalingsverkeer verloopt via het digitale communicatiekanaal BNG Data Services online.

Uitgeleende middelen

We hebben een uitstaande geldlening aan de gemeente Kapelle die eindigt in 2028. Verder hebben wij geen uitstaande geldleningen.

Verstrekte geldleningen	
Gemeente Kapelle	
Hoofdsom	4.050.000
Stand per 1 januari 2024	1.350.000
Aflossing	270.000
Stand per 31 december 2024	1.080.000

Risicobeheer

In 2022 stelden we een nieuw beleidskader op voor het garant staan voor leningen van derden. In het beleidskader zijn criteria opgenomen onder welke voorwaarden we een gemeentegarantie afgeven. De gemeente kan middelen uitzetten uit hoofde van de treasuryfunctie. Voorwaarden zijn dat deze uitzettingen een bedachtzaam karakter hebben en niet gericht zijn op het genereren van inkomen door het lopen van overmatig risico. Het voorzichtige karakter van deze uitzettingen waarborgen we met de richtlijnen en limieten van het treasurystatuut. Het gebruik van derivaten is niet toegestaan. Verder mogen de kasgeldlimiet en de renterisiconorm niet worden overschreden, conform de Wet Fido.

Liquiditeitsbeheer

De liquiditeitspositie is voldoende om te garanderen dat de verplichtingen tijdig worden nagekomen. Om de saldi optimaal te beheren, maken wij gebruik van het pakket voor geïntegreerde dienstverlening op het terrein van betalingsverkeer en kredietverlening van de BNG Bank. Het betalingsverkeer verloopt via het digitale communicatiekanaal BNG Data Services online.

Kasgeldlimiet

Een kortlopende geldlening moet voldoen aan de geldende regelgeving. Deze regelgeving staat beschreven in de Uitvoeringsregeling fido. De kasgeldlimiet bepaalt welk bedrag we aan kortlopende leningen mogen afsluiten. Het maximale bedrag bedraagt 8,5% van het begrotingstotaal. Bij overschrijding van de kasgeldlimiet is het aantrekken van een vaste geldlening verplicht. Een overschrijding is in 2024 niet voorgekomen.

Kasgeldlimiet 2024 (bedragen x € 1000)				
Omschrijving	1e kwartaal	2e kwartaal	3e kwartaal	4e kwartaal
Lasten Begroting per 1 januari	110.232	110.232	110.232	110.232
Percentage kasgeldlimiet	8,50%	8,50%	8,50%	8,50%
Toegestane kasgeldlimiet	9.370	9.370	9.370	9.370
Vlottende uitzettingen	660	895	505	460
Vlottende schulden	-	-	-	-
Totale vlottende middelen	660	895	505	460
Toegestane kasgeldlimiet	9.370	9.370	9.370	9.370
Ruimte (+) / Overschrijding (-)	10.030	10.265	9.875	9.830

Renterisiconorm

De renterisiconorm geeft het renterisico op de langere termijn weer. Hieronder vallen alle leningen met een rentetypische looptijd vanaf één jaar. Het doel is om zo spreiding te krijgen in de rentetypische looptijden in de leningenportefeuille waardoor een verandering in de rente vertraagd doorwerkt op de rentelasten in de administratie. In een jaar mogen de herfinancieringen als gevolg van aflossingen en de renteherzieningsmomenten gezamenlijk niet meer dan 20% van het begrotingstotaal per 1 januari bedragen. In de onderstaande tabel hebben we de renterisiconorm voor afgelopen jaar weergegeven. Komende jaren blijven we ruim onder de norm.

Renterisiconorm 2024	
Lasten primaire begroting	110.232.437
Percentage renterisiconorm	20%
Renterisiconorm	22.046.487
Reguliere aflossing geldleningen	1.561.512
Geldleningen met renteherziening	-
Ruimte onder risiconorm	20.484.975

Renteomslag

Op basis van de begroting 2024 bedroeg het renteomslag percentage 0.78%. Het resultaat van het taakveld treasury hebben we berekend in onderstaand schema.

Renteschema 2024		
De externe rentelasten over de	korte financiering	-
	lange financiering	286.583 +/+
De externe rente baten over de	korte financiering	1.086.492 -/-
	lange financiering	30.034 -/-
Saldo rentelasten en rentebaten		-829.943
Rente grondexploitatie		21.048 -/-
Rente van projectfinanciering		- -/-
Rente van doorverstrekte leningen		- +/+
Aan de taakvelden toe te rekenen externe rente		-850.991
Rente over eigen vermogen		0 +/+
Rente over voorzieningen		0 +/+
Totaal aan de taakvelden toe te rekenen rente		-850.991
De aan taakvelden toegerekende rente (renteopslag)		- -/-
Renteresultaat op het taakveld Treasury		-850.991

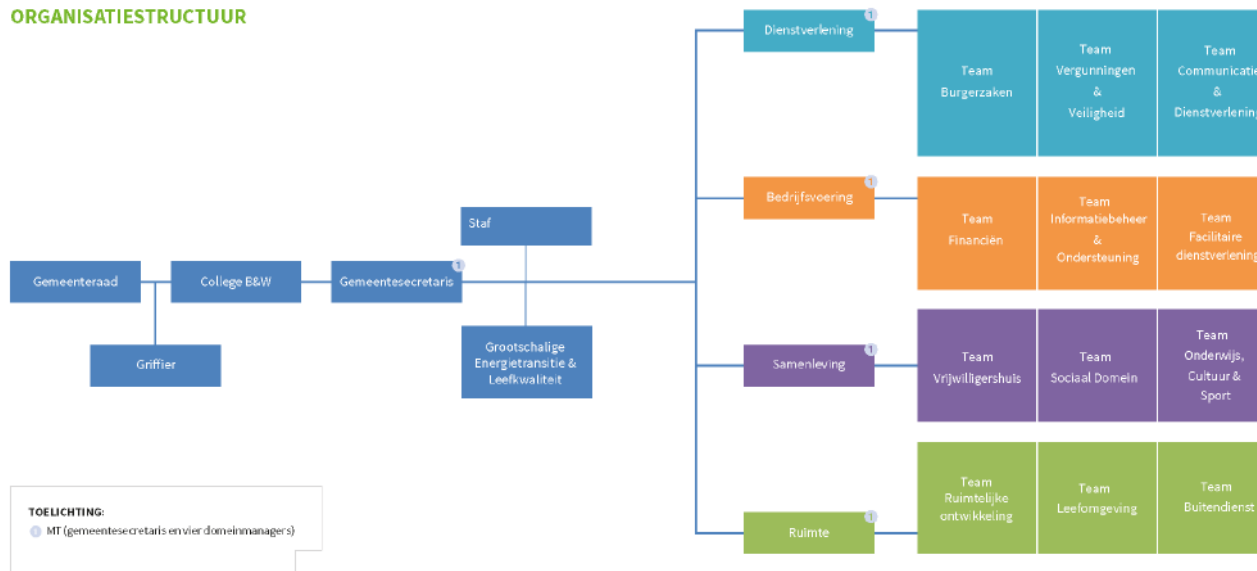
Schatkistbankieren

Sinds december 2013 is de gemeente verplicht tot schatkistbankieren. Hierbij geldt een minimale drempel van 2,00% van het begrotingstotaal. Dit betekent voor Borsele een drempel van ongeveer € 2 miljoen. De overtollige liquide middelen worden in 's Rijks schatkist aangehouden.

Berekening benutting drempelbedrag schakistbankieren (bedragen x € 1000)				
Omschrijving	1e kwartaal	2e kwartaal	3e kwartaal	4e kwartaal
Lasten Begroting per 1 januari	110.232	110.232	110.232	110.232
Percentage drempelbedrag	2,00%	2,00%	2,00%	2,00%
Drempelbedrag	2.205	2.205	2.205	2.205
Som van de per dag buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen	25.793	38.178	28.182	26.940
Dagen in het kwartaal	91	91	92	92
Kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen	283	420	306	293
Drempelbedrag	2.205	2.205	2.205	2.205
Ruimte (+) / Overschrijding (-)	1.921	1.785	1.898	1.912

Paragraaf Bedrijfsvoering

ORGANISATIESTRUCTUUR

Organisatie

In 2024 zijn we -mede in overleg met de ondernemingsraad en de organisatie- gekomen tot een aanpassing van onze organisatiestructuur. We hebben hierbij voortgeborduurd op de bestaande structuur waarbij medewerkers veel eigen verantwoordelijkheid dragen. Met de aanpassing zetten we in op het verminderen van de span of control/ attention van het management en de teamcoördinatoren, het verhogen van het strategisch vermogen van het management en het professionaliseren van het projectmatig en opgavengericht werken. De belangrijkste wijzigingen zijn de uitbreidingen van vier naar zes domeinen en de invoering van opgavengericht werken. In 2024 zijn de procedures voor de ontstane vacatures van domeinmanagers en opgavenmanager doorlopen. Per 1 januari 2025 werken we volgens deze aangepaste organisatiestructuur. Begin 2025 worden de vacatures voor de nieuwe teamcoördinatoren ingevuld. Tussentijds bent u via enkele raadsessies, een separaat raadsvoorstel, de Kadernota 2025-2028 en de Begroting 2025 over de voortgang van de aanpassing van onze organisatiestructuur geïnformeerd.

Personeel & Organisatie

De totale formatie in 2024 bedroeg per 31 december 202,19 fte. De totale salariskosten over dat jaar waren circa € 15,3 miljoen.

Als gemeente willen we een aantrekkelijke werkgever zijn voor ons personeel. Belangrijk hierbij zijn goede secundaire arbeidsvoorwaarden, een goede werksfeer en een marktconform salaris. Daar waar mogelijk harmoniseren we onze arbeidsvoorwaarden binnen de Bevelanden. In 2024 hebben wij op

succesvolle wijze invulling gegeven aan onze ontwikkelkalender door 18 incompany opleidingen aan te bieden waaraan ongeveer 160 medewerkers aan hebben deelgenomen. Stressklachten vormen een toenemend maatschappelijk probleem. In Borsele zetten we sinds 2023 actief in op vitaliteit. Het mentale welzijn is hiervan ook een belangrijk onderdeel. Daarom zijn we in 2024 met een coachpool gestart. Dit is een samenwerking met zeven professionele coaches op diverse thema's die medewerkers individueel kunnen ondersteunen bij een bepaald vraagstuk. Denk daarbij o.a. aan scheidings- en financieel advies, rouwverwerking, palliatieve zorg, trauma en mentale stress met fysieke klachten tot gevolg. De coachpool is een preventieve maatregel om langdurig verzuim te voorkomen.

Flexibel werken

Het thuis en digitaal werken is niet meer weg te denken uit onze maatschappij. Eerder stelden we een plan van aanpak op voor de herinrichting van het gemeentehuis. Hiervoor is een ruimtelijk en functioneel programma opgesteld. In 2024 zijn diverse mogelijkheden verkend en doorgerekend. Vanwege de financiële situatie is besloten geen grootschalige verbouwing van het gemeentehuis uit te voeren. Er is echter wel behoefte aan meer mogelijkheden en faciliteiten voor digitaal en flexibel werken. Daarnaast is het aantal medewerkers toegenomen. In 2024 heeft u een investeringskrediet beschikbaar gesteld voor de herinrichting van het gemeentehuis. We willen de ruimtes die we hebben, optimaler benutten en kleine aanpassingen doorvoeren die de werkomgeving verbeteren. U kunt hierbij denken aan meer belcellen, het verbeteren van de akoestiek, meer kleine vergaderruimtes en het vervangen van het meubilair. We houden hierbij rekening met de energiebespaarplicht. Hiervoor is een plan opgesteld. De uitvoering start in 2025.

Communicatie, dienstverlening en participatie

In de dienstverlenings- en communicatievisie geven we aan op welke manier we binnen Borsele omgaan met dienstverlening en communicatie en wat onze ambities voor de komende vijf jaar zijn. Zo willen we denken vanuit de leefwereld van onze inwoners, een gastvrije gemeente zijn en verbindend samenwerken met en voor onze inwoners. Maar ook eenvoudige en heldere communicatie voor alle doelgroepen en werken aan een Borsele voor iedereen. In 2024 stelden we het bijbehorende uitvoeringsprogramma vast met hierin projecten om onze ambities op het gebied van communicatie en dienstverlening te realiseren.

Communicatie

In 2024 ronden we onze socialmediastrategie af waarin we streven naar een herkenbare uitstraling en goede afwisseling in onze berichten. We zetten extra in op interne communicatie rondom de organisatieaanpassing en we voerden verschillende acties uit op het gebied van arbeidsmarktcommunicatie. Zo ontwikkelden we een film over werken bij Borsele, we pasten onze vacatureteksten aan en we lieten online zien wat ons als werkgever zo aantrekkelijk maakt.

2024 was ook het jaar dat 80 jaar Slag om de Schelde werd herdacht. Aan elke activiteit die werd georganiseerd besteedden we vanuit communicatie aandacht. Daarnaast plaatsten we in elk dorp een banner over de laatste getuigen, we realiseerden een expositie in de hal van het gemeentehuis en we maakten een online herdenkingsgids.

We deden ook verschillende oefeningen en trainingen op het gebied van crisiscommunicatie. Met als hoogtepunt de NNO (Nationale Nucleaire Oefening) in oktober.

In de hal van het gemeentehuis gaven we gratis duurzame producten weg tijdens een tentoonstelling over duurzaamheid. Duurzaamheid blijft een belangrijk onderwerp waar we vanuit communicatie op inzetten. We lanceerden een Zeeuwse afvalcampagne over het scheiden van schoon en droog papier. En uiteraard bleven we actief inzetten over de projecten rondom de grootschalige energietransitie.

Dienstverlening

Op het gebied van dienstverlening hebben we onderzoek laten uitvoeren naar onze telefonische bereikbaarheid. We onderzochten hoe goed de receptie en de teams bereikbaar waren en hoe werd omgegaan met terugbelverzoeken. Uit het onderzoek volgden diverse acties die de komende periode worden opgepakt. Naast onze schrijftrainingen en taalambassadeurs werken we met het hulpmiddel 'Klinkende Taal'. Hiermee kunnen medewerkers hun teksten verbeteren met als doel: heldere, duidelijke teksten voor onze inwoners.

Participatieplatform

We lanceerden het participatieplatform www.praatmee.borsele.nl. Met dit online platform kunnen inwoners meedenken over beleid of projecten binnen Borsele. Zo vroegen we inwoners om met ideeën te komen om eenzaamheid aan te pakken en dachten inwoners mee over de visie Sloerandzone. Inwoners konden ook input leveren voor een nieuwe bestemming voor de oude school en gymzaal in Nieuwdorp.

Informatievoorziening

In 2022 is een i-Visie voor alle zes de deelnemende organisaties (Bevelandse gemeenten en GR De Bevelanden) opgesteld. Werken vanuit een i-Visie raakt niet alleen de ICT, maar de gehele organisatie. Er zijn vier speerpunten geformuleerd:

Speerpunt 1: We versterken het contact met onze klanten.

Speerpunt 2: We hebben een toekomstgerichte duurzame organisatie.

Speerpunt 3: We werken datagedreven.

Speerpunt 4: We investeren in (digitaal) samenwerken, zowel intern als extern.

In vervolg op de i-Visie is gekeken hoe we wensen op het gebied van informatievoorziening kunnen realiseren tot resultaten middels i-Visie projecten. In 2024 hebben we het proces Project Portfoliomanagement in de praktijk gebracht en ook geëvalueerd. Op verschillende plaatsen in de organisatie zijn werkprocessen gedigitaliseerd en efficiënter ingericht. Ook zijn er door middel van het programma 'continuïteit en uitwijk' een groot aantal verbeteringen doorgevoerd in onze technische infrastructuur. Deze verbeteringen waren daarnaast ook rand-voorwaardelijk voor het project 'teams als samenwerkplatform', waarvoor in 2024 de eerste stappen genomen zijn.

Informatiebeveiliging en privacy

We investeren in beveiliging van informatie en de bescherming van de privacy van onze inwoners. Naast de technische kant van informatieveiligheid, focussen we ons ook op de menselijke kant. Bewustwording is een belangrijk thema. In 2024 hebben we stappen gezet om te komen tot een geavanceerd bewustwordingsprogramma.

Actualiteit van beleid en procedures

We werken op basis van het 'Strategisch Informatiebeveiligingsbeleid', het Privacybeleid, onderliggend beleid en procedures. We hebben bijvoorbeeld de 'Procedure rechten van betrokkenen in het kader van de AVG en Wpg' vastgesteld. In deze paragraaf staat de afkorting Wpg voor de Wet politiegegevens

ENSIA-audit

Over 2024 verantwoorden we onszelf weer via de ENSIA (Eenduidige Normatiek Single Information Audit). ENSIA is een initiatief van gemeenten, het ministerie van BZK en het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW). ENSIA streeft naar een zo effectief en efficiënt mogelijk ingericht verantwoordingsstelsel over informatiebeveiliging en informatiekwaliteit. Het onderzoek van de externe auditor geeft aan dat onze processen rondom DigiD niet geheel op orde zijn. We willen in 2025 verbeteringen doorvoeren, zodat we tijdens de volgende audit voldoen aan de strengere eisen. Het onderzoek van de externe auditor geeft daarnaast aan dat we volledig voldoen aan de wettelijk gestelde eisen en normen in het kader van informatieveiligheid rondom het gebruik en beheer van alle Suwinet-aansluitingen.

Wpg-audit

In 2024 hebben we verder gewerkt aan verbeteringen binnen het Wpg-normenkader. De laatste externe audit heeft plaatsgevonden in het jaar 2023. De volgende externe audit staat gepland over het jaar 2024, welke wordt uitgevoerd in 2025.

Cyberbeveiligingswet (uitwerking NIS2-richtlijn)

In 2023 zijn we gestart met de voorbereiding van de aankomende nieuwe Europese-richtlijn NIS2, die in 2024 in nationale wetgeving is vertaald. Dit is de Cyberbeveiligingswet (Cbw). De ingangsdatum van deze wet is met een jaar opgeschoven naar het derde kwartaal van 2025. De Cbw legt een stevige basis voor een verhoogde beveiliging van netwerk- en informatiesystemen. Het doel is om de veerkracht tegen cyberdreigingen te vergroten en de continuïteit van essentiële diensten te waarborgen, waardoor de veiligheid en het vertrouwen van burgers in de gemeente worden versterkt.

Incidenten

Er zijn 31 incidenten gemeld bij de CISO en/of FG. Dertien incidenten betroffen een datalek met persoonsgegevens. Deze datalekken zijn volgens procedure gemeld en behandeld. Waar nodig hebben we betrokkenen en/of de Autoriteit Persoonsgegevens op de hoogte gesteld. Zestien beveiligingsincidenten betroffen het te laat afmelden van een vertrokken medewerker bij de GR ICT Servicedesk. De twee overige incidenten waren een poging tot CEO-fraude en een incident bij een softwareleverancier.

Data-geïnformeerd werken

In 2024 is gewerkt aan een betere vastlegging van gegevens in het sociaal domein en zijn verschillende analyses opgeleverd. Ook is gewerkt aan betere vastlegging van gegevens in het kader van openbare orde en veiligheid. Voor afvalinzameling is een dashboard opgeleverd. Het Wmo-vervoer is geanalyseerd om te komen tot nieuwe flexibele opstappunten om de mobiliteit binnen de gemeente te verbeteren. Ook is een overzicht gemaakt van de bezetting van werkplekken in het gemeentehuis.

Concerncontrol**Inleiding**

In de jaarrekening hebben wij de rechtmatigheidsverantwoording opgenomen met betrekking tot de begrotingsonrechtmatigheden. In het op 7 december 2023 vastgestelde controleprotocol voor de jaren 2023 en 2024 is bepaald dat door het college alle bevindingen over de financiële rechtmatigheid boven de rapportagegrens van € 50.000 (voor begrotingsonrechtmatigheden) in de paragraaf bedrijfsvoering aan de raad worden toegelicht.

Naast deze toelichting gaan wij hieronder in op de bevindingen van het voorwaarden criterium en het misbruik en oneigenlijk gebruik (M&O) criterium. De in de jaarrekening opgenomen rechtmatigheidsverantwoording is opgesteld volgens de Kadernota rechtmatigheid van de commissie BBV en de financiële- en controleverordening van onze gemeente. Daarnaast geldt het door de gemeenteraad op 12 december 2024 vastgestelde normenkader.

Begrotingscriterium

Het begrotingscriterium heeft betrekking op de grenzen van de baten en lasten in de door de raad geautoriseerde begroting. Het gaat hierbij om de exploitatie, investeringskredieten en de hiermee samenhangende programma's, waarbinnen de financiële beheershandelingen tot stand komen.

In de Financiële beheersverordening van de gemeente Borsele is ten aanzien van de Begrotingsrechtmatigheid (in artikel 12) het volgende opgenomen:

12.1 Het begrotingscriterium is een criterium van rechtmatigheid dat betrekking heeft op de grenzen van de baten en lasten in de door de raad geautoriseerde begroting van exploitatie en investeringskredieten en de hiermee samenhangende programma's, waarbinnen de financiële beheershandelingen tot stand moeten zijn gekomen;

12.2. De begrotingsrechtmatigheid wordt beoordeeld op het niveau waarop de begroting door de raad is geautoriseerd, zoals is opgenomen in artikel 5.

12.3. Bij investeringsprojecten wordt de begrotingsrechtmatigheid beoordeeld op het niveau van het totaal gevoteerde kredietbedrag. Een overschrijding van het jaarbudget, passend binnen het totaalbedrag van het krediet, wordt daarmee als rechtmatig beschouwd.

12.4. Van begrotingsonrechtmatigheden is sprake als het college bij de realisatie van doelen en het realiseren van activiteiten de door de gemeenteraad vastgestelde budgetten voor wat betreft de lasten of investeringsbudgetten overschrijdt, toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves die niet door

de gemeenteraad zijn vastgesteld en als bij overschrijdingen van lasten of investeringsbudgetten en/of lagere of hogere baten dan begroot de begroting niet tijdig met begrotingswijzigingen is aangepast. Afwijkingen die in de jaarrekening aan de raad worden gemeld en toegelicht, worden in deze als tijdig beschouwd.

12.5 Uitgangspunt is dat iedere afwijking van de begroting als onrechtmatig wordt beschouwd. Afwijkingen worden als acceptabel aangemerkt in de volgende situaties:

- a. Er is sprake van een overschrijding waarbij direct gerelateerde inkomsten de overschrijding compenseren.*
- b. Er is sprake van een overschrijding op een open-einde regeling.*
- c. De overschrijding is geautoriseerd door middel van de vaststelling van een tussentijdse rapportage.*

12.6. Begrotingsonrechtmatigheden die passen binnen het bestaande beleid van de raad, worden opgenomen in de rechtmatigheidsverantwoording (voor zover de verantwoordingsgrens voor afzonderlijke fouten of onduidelijkheden is overschreden), maar worden niet nader toegelicht in de paragraaf bedrijfsvoering.

Bij onze controles voor het begrotingscriterium hebben wij onrechtmatigheden geconstateerd die uitkomen boven de verantwoordings- en rapporteringsgrens voor fouten (resp. € 1.029.000 en € 50.000).

Bevinding	Bedrag	Toelichting	Maatregel
Programma Verkeer, vervoer en waterstaat	150.000	De bestede uren waren hoger dan vooraf begroot.	Gelet op de werkwijze van het verantwoorden van uren met het huidige pakket B&V is het niet eenvoudig hier tussentijds correcties op te maken. Overigens merken we op dat er bij de overige programma's in veel gevallen sprake is van een overschrijding van uren.
Johan Frisostraat (herinrichtingsplan)	91.572	De uitvoering van dit werk is reeds gestart in 2024. Het krediet is echter pas in januari door de raad toegekend.	Indien een werk eerder gestart wordt, een apart voorstel aan college en raad voorleggen.
Combi-Unit onderhoudsdienst riolering	74.950	De raad heeft een krediet toegekend van € 120.000. De werkelijke lasten zijn € 195.000.	Betere bewaking van de bestedingen en overschrijdingen (voor einde jaar) voorleggen aan de raad bij de Prorap.
Diverse investeringen	252.464	Dit betreft 16 verschillende kredieten met een overschrijding kleiner dan € 50.000. Deze worden niet afzonderlijk toegelicht.	N.v.t.

Voorwaardencriterium

Het voorwaardencriterium heeft betrekking op de eisen die worden gesteld bij de uitvoering van de financiële beheershandelingen. Deze eisen zijn afkomstig uit diverse wet- en regelgeving en hebben betrekking op aspecten als doelgroep, termijn, grondslag, administratieve bepalingen, normbedragen, bevoegdheden, bewijsstukken, recht, hoogte en duur.

Bevinding	Bedrag	Toelichting	Maatregel
Inkopen onjuist Europees aanbesteed	2.598.000	Het betreft hier een 'raamovereenkomst voor inhuur van medewerkers' die met vrijwillige transparantie onderhands is gegund. De vereiste voorwaarden voor het toepassen van vrijwillige transparantie – dwingende spoed of aantoonbaar ontbreken van concurrentie – zijn niet aangetoond. Derhalve is deze inkoop als onrechtmatig aangemerkt.	De overeenkomst is inmiddels beëindigd per 1-3-2026 en een nieuwe aanbestedingsprocedure wordt opgestart. In het vervolg zullen aanbestedingsbesluiten boven de Europese grenswaarden niet meer via mandaat worden genomen, maar altijd met een collegeadvies worden onderbouwd.
Inkoop ten onrechte niet Europees aanbesteed	189.000	Dit betreft de leveringen van straatklinkers. Per project worden offertes opgevraagd en opdrachten gegund. Door een aantal grotere opdrachten en gestegen prijzen, is de totale waarde boven de EU-aanbestedingsgrens uitgekomen en daardoor onrechtmatig.	Voor dergelijke leveringen een raamovereenkomst afsluiten, zodat aan de EU-aanbestedingswet wordt voldaan.
Inkoop niet Europees aanbesteed	84.000	Het betreft diensten voor de uitvoering van de Wet Inburgering. GR de Bevelanden heeft aangegeven dat een overeenkomst met een dienstverlener onrechtmatig is verlengd van 1 januari tot 31 juli 2024. De verlenging was noodzakelijk, omdat de GR de Bevelanden samen met andere gemeenten bezig waren met een aanbesteding. Voor onze gemeente gaat het om een bedrag van € 84.000.	Geen maatregel nodig. Er is reeds een nieuwe aanbesteding geweest. Vanaf 1 augustus 2024 geldt dat er sprake is van een rechtmatig nieuw contract.

Misbruik en oneigenlijk gebruik (M&O) criterium

Het misbruik en oneigenlijk gebruik heeft betrekking op het voorkomen, detecteren en corrigeren van misbruik en oneigenlijk gebruik van overheidsmiddelen en gemeentelijke eigendommen bij financiële beheershandelingen. De gemeente Borsele heeft nog geen beleid met betrekking tot Misbruik & Oneigenlijk gebruik vastgesteld. Wij verwachten in 2025 een beleid hiervoor vast te stellen.

Doelmatigheidsonderzoeken

In 2024 is er één intern onderzoek afgerond met als titel: inzicht in gemeentelijk vastgoed.

Voortgang 213a Onderzoeken

In de verordening 213a gemeentewet is ten aanzien van de terugkoppeling van de verrichte onderzoeken in artikel 4 opgenomen: *Het college rapporteert in de paragraaf bedrijfsvoering van de begroting en jaarstukken over de voortgang van de onderzoeken naar de doelmatigheid en doeltreffendheid.*

Hieronder treft u een overzicht aan van de nog openstaande aanbevelingen uit eerder uitgevoerde onderzoeken van de afgelopen jaren:

Jaartal	Titel Onderzoeksrapport	
2020	Zicht op de financiële positie van de gemeente Borsele	
Nr.	nog uit te voeren aanbevelingen	Datum gereed (Voortgang)
2	Verbeter de informatiewaarde van de jaarverantwoording nog verder door: een samenvatting van de kengetallen (zoals opgenomen in de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheer) op te nemen met signaleringswaarden van de provincie Zeeland en dit ook te visualiseren door middel van een zgn. stoplichtmodel.	Vanaf de begroting 2026 zal dit in het boekwerk worden opgenomen
	een overzicht te geven van de vermogenspositie van de gemeente Borsele, met daarbij vermeld de minimumnorm als het landelijke en het Zeeuws gemiddelde.	
3	Ga het gesprek met de raad (auditcommissie of raadswerkgroep) aan over het verder verbeteren van de financiële stuurinformatie, om de informatiebehoefte van de raad nader te duiden.	Deels al gerealiseerd. Vanaf de begroting 2026 zal dit worden opgenomen bij de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing
4	Voer een houdbaarheidstest gemeentefinanciën uit.	
Jaartal	Titel Onderzoeksrapport	
2021	Inhuren met beleid	
Nr.	nog uit te voeren aanbevelingen	Datum gereed
3	Evalueer met regelmaat de ontwikkeling van de aard en omvang van externe inhuur en de werking van de beheersmaatregelen en rapporteer hierover aan de raad.	Het MT stelt jaarlijks een actie en formatieplan strategische personeelsplanning (SPP) op. Dit overzicht dient als onderbouwing voor de kadernota. In het eerstvolgende formatie- actieplan SPP (maart 2026) zal een paragraaf worden opgenomen over inhuur. Op basis daarvan zal in de P&C cyclus gerapporteerd worden over de aard en omvang van externe inhuur. Gereed.
4	Voer na afloop van iedere inhuuropdracht een evaluatie uit met de betreffende persoon om meer zicht te krijgen op mogelijke verbeterpunten ten aanzien van het opdrachtgeverschap van de gemeente.	De leidinggevenden in de gemeente Borsele bedankten de inhuurkracht op de laatste werkdag persoonlijk voor hun inzet voor de gemeente Borsele. Op dat moment wordt ook kort stilgestaan bij de opgedane ervaringen. Dit is onderdeel van de door het MT vastgestelde checklist uitdiensttreding medewerker gemeente Borsele (MT besluit 13 maart 2025) Gereed.
5	Bespreek met de raad in welke mate en op welke wijze zij bij dit onderwerp betrokken wil zijn. Is de huidige werkwijze – waarbij door de organisatie wordt gestuurd op beheersmatige aspecten – voldoende, of is er de ambitie om kaders te stellen in de vorm van een strategische visie?	Deze aanbeveling ligt in lijn met het antwoord op aanbeveling '3'. De voorgestelde werkwijze biedt de raad gelegenheid op geijkte momenten te reageren op aard en omvang van de externe inhuur en de beheersmaatregelen. Gereed.
Jaartal	Titel Onderzoeksrapport	
2022	Grip op gemeenschappelijke regelingen	
Nr.	nog uit te voeren aanbevelingen	Datum gereed
1	Nota verbonden partijen	3e kwartaal 2024
2	Opstellen risicoprofiel Grexen (onderdeel nota verbonden partijen)	3e kwartaal 2024
3	Omschrijving bestuurlijk opdrachtgeverschap en eigenaarschap per GR (onderdeel nota verbonden partijen)	2e kwartaal 2024
		Met het presidium afgesproken de kaders voor de verbonden partijen worden geïntegreerd in de teksten van de gemeentelijke begroting, paragraaf verbonden partijen. Voor het eerst bij de begroting 2026.
Jaartal	Titel Onderzoeksrapport	
2023	Inzicht gemeentelijk vastgoed	
Nr.	nog uit te voeren aanbevelingen	Datum gereed
1	Verbeter de transparantie en detaillering van de begroting (BBV-eisen)	1e kwartaal 2026
2	Zorg voor een duidelijke koppeling tussen begrotingsposten en vastgestelde bedragen	1e kwartaal 2026
3	Verbeter de kwaliteit van de informatievoorziening	2e kwartaal 2026
4	Herzie de onderhoudsplanung in het MJOP 2025	3e kwartaal 2025
5	Volg de BBV-richtlijnen en verbeter de vastgoedrapportages	3e kwartaal 2025
Jaartal	Titel Onderzoeksrapport	
2024	Effectiviteit van het subsidiebeleid	
Nr.	nog uit te voeren aanbevelingen	Datum gereed

Paragraaf Wet Open Overheid

Op 1 mei 2022 is de Wet open overheid (Woo) in werking getreden, als opvolger van de Wet openbaarheid van bestuur. Het doel van de Woo is een open overheid, die zorgdraagt voor een adequate en toegankelijke informatievoorziening. De Woo legt aan bestuursorganen een aantal verplichtingen op. Eén van deze verplichtingen is het geven van een impuls aan openbaarheid door in de begroting en het verantwoordingsverslag in de jaarstukken aan te geven hoe rekening wordt gehouden met de bepalingen uit de Woo.

De Woo kent samengevat vier belangrijke aspecten:

1. De verplichting voor ieder bestuursorgaan om een Woo contactfunctionaris aan te wijzen;
2. Verplichtingen gericht op passieve openbaarmaking;
3. Verplichtingen gericht op actieve openbaarmaking;
4. Het op orde brengen van de (digitale) informatiehuishouding.

Woo contactfunctionaris

Per 1 mei 2022 hebben we verplicht een Woo contactfunctionaris aangewezen. In 2024 is het aantal contactfunctionarissen uitgebreid van vier naar vijf. De Woo contactfunctionaris moet zorgen voor de beantwoording van vragen over de beschikbaarheid van publieke informatie. De Woo contactfunctionarissen zijn in staat om in gesprek te gaan met onze inwoners en collega's over vragen over de Woo. De uitvoering van de Woo vraagt een forse tijdsinvestering van onze medewerkers.

Passieve openbaarmaking

Ten behoeve van het recht van de inwoner om een Woo-verzoek (naast schriftelijk) ook elektronisch in te kunnen dienen is op de website van gemeente Borsele een mogelijkheid gecreëerd om eenvoudig een Woo-verzoek in te dienen.

Ten behoeve van het anonimiseren van documenten werken we uit efficiency-oogpunt met anonimiseringssoftware.

Actieve openbaarmaking

De Woo stelt de verplichting om zeventien informatiecategorieën actief te publiceren. Deze verplichting zal niet voor alle zeventien categorieën tegelijk gelden. De invoering van de verplichting tot actieve openbaarmaking verloopt gefaseerd. Sinds 1 november 2024 verplicht de Woo tot actieve openbaarmaking van documenten uit haar eerste vijf informatiecategorieën. Het betreffen de volgende categorieën:

- Wetten en algemeen verbindende voorschriften;
- Overige besluiten van algemene strekking;
- Organisatie en werkwijze;
- Bereikbaarheidsgegevens;
- Vergaderstukken Staten-Generaal.

Voor gemeenten zijn alleen de eerste vier categorieën van toepassing. Hiervan worden wetten en algemeen verbindende voorschriften en overige besluiten van algemene strekking al openbaar gemaakt, de categorieën Organisatie en werkwijze en Bereikbaarheidsgegevens nog niet. Ten behoeve van het openbaar maken van de categorieën organisatie en werkwijze en bereikbaarheidsgegevens is op de website van gemeente Borsele een aparte rubriek geplaatst waar de organisatie en werkwijze en de categorie bereikbaarheidsgegevens op zijn gepubliceerd. De publicatie op de website is met een verwijzing opgenomen in de Woo-index.

De gemeente is verantwoordelijk is voor de opslag en publicatie van documenten. Wij zorgen ervoor dat wij voldoen aan de Woo door de op dat moment verplichte informatiecategorieën actief te publiceren.

Informatiehuishouding op orde

De Woo verplicht dat de digitale informatiehuishouding binnen acht jaar na inwerkingtreding op orde is. Dit betekent dat er maatregelen moeten worden genomen om informatiebestanden duurzaam toegankelijk te creëren en te behouden. Informatie is duurzaam toegankelijk als die gedurende de vastgestelde bewaartermijn voldoet aan de duurzame toegankelijkheid van overheidsinformatie (DUTO)-kenmerken, waaronder: vindbaar, beschikbaar, leesbaar, interpreteerbaar, betrouwbaar en toekomstbestendig. In 2024 zijn we gestart met gesprekken met alle Bevelandse gemeenten om inzicht te krijgen in de gezamenlijke uitdagingen op het gebied van informatiehuishouding en de mogelijkheden te verkennen om deze gezamenlijk en efficiënt op te pakken.

Ambitie en aantallen 2024

De gemeente maakt al diverse informatie uit eigen beweging openbaar. Daarnaast werken we aan de verbetering van de informatiehuishouding. De veranderopgave is groot en de wetgeving die in werking moet gaan treden is omvangrijk. Daarom zetten we in op ambitieniveau 'Basis'. Dat houdt in dat wij voldoen aan het wettelijk minimum voor het openbaar maken van de overheidsstukken van de zeventien categorieën. Daarop voortbouwend kunnen we (eventueel) doorgroeien naar hogere ambitieniveaus. De gefaseerde inwerkingtreding van de verplichte categorieën biedt ons tijd en ruimte om aan de verplichtingen te voldoen. In het jaar 2024 zijn 22 Woo-verzoeken ontvangen: zes verzoeken zijn ingetrokken, op veertien verzoeken is besloten, één verzoek is nog in behandeling, één verzoek is doorgestuurd.

Paragraaf Projecten

Momenteel lopen er verschillende grote projecten binnen de gemeente Borsele. In deze paragraaf lichten we toe wat de projecten inhouden en wat de status ervan is.

Grootschalige energietransitie en Leefkwaliteit Borsele

Algemeen

Er komen veel ontwikkelingen op Borsele af. Met name als het gaat om ontwikkelingen rondom de grootschalige energietransitie. Naast elektriciteitsinfrastructuur, waterstofontwikkelingen en converterstations heeft de voormalige minister van Klimaat en Energie op 9 december 2022 Borssele aangewezen als voorkeurslocatie voor de mogelijke bouw van twee nieuwe kerncentrales. Ons doel is om samen met onze inwoners ervoor te zorgen dat de landelijke energietransitie bijdraagt aan een betere leefkwaliteit in de gemeente Borsele.

Onder leefkwaliteit verstaan we met name:

- Veiligheid en gezondheid;
- Landschap, natuur en water;
- Wonen, werken, voorzieningenniveau en sociale cohesie.

Uitvoering

De vastgestelde Borselse Voorwaarden vormen samen met het Impact Rapport Kernenergie de basis om in 2025 te komen tot een Rijk-Regiopakket. Het Rijk-Regiopakket bevat maatregelen die enerzijds de mogelijke overlast van de energieprojecten minimaliseert en anderzijds de kansen optimaal benut. Tegelijkertijd wachten we niet met investeren in de leefkwaliteit. In 2025 zal verder uitvoering gegeven worden aan de Gebiedsinvesteringen Netten op Zee, waaruit de gemeente Borsele ongeveer € 21.500.000 ontvangt.

Gebiedsinvesteringen Netten op Zee

Algemeen

Het doel van de Gebiedsinvesteringen Netten op Zee is om de leefkwaliteit in de omgeving van de aanlandlocaties te verbeteren. De gebiedsinvesteringen zijn een extra impuls voor de regio en staan los van de kosten voor realisatie en (wettelijke) compensatie die van toepassing zijn op de energie-infrastructuur projecten. Met de bedragen die het Rijk beschikbaar stelt, zijn structurele maatregelen mogelijk met een positieve invloed en behoorlijke impact op het gebied. Belangrijk is dat de investeringen direct merkbaar zijn voor inwoners en bijdragen aan het welbevinden van inwoners. In veel gevallen zal het gaan om fysieke maatregelen die meetbaar, tastbaar en beleefbaar zijn.

Er zijn vier thema's waarbinnen de projecten moeten passen:

- Thema 1: behoud en versterken natuur
Hierbij gaat het om maatregelen die natuur en ecologische waarden bij de aanlandlocatie behouden en/of versterken.
- Thema 2: verbeteren van de fysieke leefomgeving
Dit gaat over maatregelen die de fysieke leefomgeving bij de aanlandlocatie verbeteren, met name de fysieke levensomstandigheden van bewoners en gebruikers in het gebied.
- Thema 3: versterken van de regionale economie
Bij dit thema gaat het om maatregelen die de regionale economie verduurzamen, vernieuwen en versterken om nieuwe en toekomstbestendige bedrijvigheid en banen te creëren - in lijn met Regionale Innovatie Slimme Specialisatie Strategie (RIS3).
- Thema 4: versnellen en toepassen van de (duurzame) energietransitie.
Hier gaat het om maatregelen die de energietransitie versnellen en tot lokale toepassingen leiden. Investerings moeten in lijn zijn met de Regionale Energie Strategieën (RES).

Uitvoering

Het bestuursakkoord voor de Gebiedsinvesteringen Netten op Zee is door de betrokken partijen getekend. De komende tijd werken wij de Borselse projectplannen verder uit. Deze worden ter goedkeuring aangeboden aan de gemeenteraad.

Regio Deal

Algemeen

De Regio Deal North Sea Port District focust zich op het verhogen van de brede welvaart in en rond het kansrijke en kwetsbare grensgebied van North Sea Port District (NSPD). Het doel is om inwoners, bedrijven en voorzieningen te behouden en aan te trekken voor de regio. Dit door gericht te investeren in de verbetering van leefkwaliteit en het versterken van het vestigingsklimaat. Om brede welvaart te bereiken, zetten we in op drie sleutelopgaven:

1. Versterken van een gezonde leefomgeving door toevoegen van groene kwaliteit en positieve gezondheid in koppelingsgebieden en dorpskernen;
2. Aantrekken van talent door innovatie, kennisoverdracht en cultuurvernieuwing;
3. Vergroten bereikbaarheid van voorzieningen door slimme, landgrens-overstijgende en duurzame mobiliteit.

Uitvoering

Vanaf 2024 zijn we gestart met de uitvoering van onderstaande projecten. Voor de actuele stand van zaken van de projecten verwijzen we u naar de desbetreffende programma's.

1. Versterken van gezonde leefomgeving:
 - Groenstructuurplannen Borssele, 's-Heerenhoek, Lewedorp en Nieuwdorp.
 - Motoriekroute Heinkenszand.
 - Koppelingsgebied 's-Heerenhoek.
 - Kerngezond Borsele.

2. Aantrekken van talent:
 - Broedplaats Borsele.
3. Vergroten bereikbaarheid:
 - Hubontwikkeling Heinkenszand.

Mainportprogramma Zeeland/West-Brabant

Algemeen

De havengebieden van Vlissingen, Borsele, Terneuzen en Moerdijk zijn aangewezen als mainport, namelijk de mainport Zeeland/West-Brabant. Met de structurele financiële middelen van het ministerie van Justitie en Veiligheid werken de partners in het mainportprogramma samen aan het veilig en integer maken van de havengebieden. Ieder jaar vindt bijstelling van de projecten plaats, waarbij de ontwikkelingen in de maatschappij en het bedrijfsleven leidend zijn. We focussen ons op het opwerpen van barrières op fysiek-, technisch- en sociaal vlak. We werken als overheid nauw samen met het bedrijfsleven en nemen vooral een faciliterende rol op ons.

Pijlers

Het mainportprogramma is opgedeeld in vier pijlers. Deze pijlers vormen de rode draad door de verschillende activiteiten en projecten. Alle deelnemende partijen leveren menskracht voor de uitvoering van de projecten. De collega's van het programmabureau nemen de projectleiding op zich.

Pijler 1: Onderzoek, kennis en informatiedeling

Activiteiten in deze pijler richten zich op het tot stand brengen van transparante kennis- en informatiedeling tussen publieke en private partijen in de mainports. Zo houden we een actueel beeld en overzicht.

Pijler 2: Preventie: weerbaarheid (fysiek, sociaal en digitaal)

Focus op kwetsbare schakels is cruciaal. Verschillende criminele scenario's laten zwakke plekken zien. We proberen met verschillende barrières deze zwakke plekken weg te nemen en zo een weerbaar havengebied te creëren. Zowel op technologisch als menselijk vlak.

Pijler 3: Preventie en repressie (informatie en onderzoek als verbindende pijler)

Gezamenlijk hebben we de opgave om de integraliteit in de aanpak te versterken, meer focus te leggen op slimme interventies en kennis en expertise te delen om ondermijning tegen te gaan. Informatie en onderzoek spelen hierbij de sleutelrol. Voor een effectieve aanpak is het hebben van een actueel en compleet beeld immers noodzakelijk.

Pijler 4: toezicht, handhaving, opsporing en vervolging

De uitgestrektheid van de gebieden, de grote aantallen goederenstromen en de diversiteit aan bedrijvigheid zorgen voor een uitdaging voor opsporings- en handhavingdiensten. De druk op de Zeeuwse en West-Brabantse zeehavens zal komende jaren enkel toenemen. Dat vraagt een uitbreiding van bestaande toezichts-, handavings-, opsporings- en vervolgingscapaciteit.

Voortgang

Alle geplande ontwikkelingen zoals beschreven in het jaarplan lopen op schema. In het komende jaar (2025) wordt er meer aandacht besteed aan cybersecurity - dit onderwerp is tot nu toe onderbelicht gebleven. Met de aanstelling van de havenmarinier wordt de integrale en bestuurlijke kant van

de aanpak binnen pijler 4 verder versterkt. De uitrol en versterking van de fysieke maatregelen in beide havengebieden loopt volgens planning. Het programmateam zet continu in op sociale weerbaarheid door het aanbieden van trainingen / onderwijsprogramma's en digitale leermiddelen. In de Brabantse en Zeeuwse havens werken tienduizenden mensen.

Mainport ZWB verzorgt onder de vlag 'Veilige Zeehavens' trainingen voor personeel in de havens waarbij we ons vooral richten op de hoog-risico bedrijven. We trinden dit jaar 35 unieke bedrijven en 6 overheidsorganisaties; 96 x training "Ronselproof in de haven"; 1.000 werknemers leerden over drugscriminaliteit in de haven en hoe ze zich hiertegen kunnen verweren. 33 x Security Awarenessstraining. 500 werknemers leerden hoe criminele transporten werken, hoe ze te herkennen en hoe je dit kunt melden.

Weerbaarheidsscan voor (hoog risico) bedrijven. in 2024 lieten twee bedrijven een weerbaarheidsscan doen (3 in 2023). Deze geeft inzicht in de risico's en kwetsbaarheden voor drugssmokkel. Onderdeel is een analyse van de fysieke weerbaarheid, digitale weerbaarheid, sociale weerbaarheid, 'ken-je-klant procedures' en het logistieke proces. Op basis van de scan worden concrete maatregelen aanbevolen en geïmplementeerd. We ondersteunen de bedrijven bij het nemen van maatregelen, deze ondersteuningstrajecten lopen door in 2025.

Masterplan Nieuwdorp

Algemeen

Het doel van het Masterplan Nieuwdorp is het toekomstbestendig maken van Nieuwdorp door het duurzaam vernieuwen van de sociaal-maatschappelijke voorzieningen (waaronder het dorps huis en de school), het creëren van een dorps hart, het optimaliseren van de verkeerssituatie en de verkeersafwikkeling van het dorp en het optimaliseren van de (woon)omgeving. Daarbij houden we rekening met (toekomstige) ontwikkelingen en wetgeving op het gebied van duurzaamheid, klimaatadaptie en energietransitie. Het Masterplan voeren we uit in twee fasen. De eerste fase loopt tot en met 2025.

Uitvoering

Een tweetal deelprojecten hebben we al afgerond: kavel Steketeepad (Stekestekje) en de klimaatstraat Prinses Margrietstraat. Het dorps hart en het middengebied hebben we nog in uitvoering.

Dorps hart

In het dorps hart hebben we een multifunctionele accommodatie (mfa) met dorps huis, school, kinderopvang en gymzaal gerealiseerd. De afwerking en de terreininrichting lopen nog door in 2025.

Middengebied

De gereformeerde gemeente heeft het nieuwe kerkgebouw in gebruik genomen. In 2025 gaan we verder met de ontwikkeling van het totale gebied. De opbrengst van de verkoop van onze kavels Hertenweg 2-4 en Havenweg 30 gebruiken we mede als dekking voor de kosten van het Masterplan Nieuwdorp.

Haalbaarheidsstudies

In 2024 zijn haalbaarheidsstudies in gang gezet voor Sportaccommodatie Borsele- West en Ontwikkelplan maatschappelijke voorzieningen Lewedorp. Na deze onderzoeken kunnen de kosten beter worden ingeschat.

Paragraaf Grondbeleid

Algemeen

Voor 2024 hanteren we nog het beleid zoals vastgesteld in de Nota Grondbeleid 2015-2019. Op 9 januari 2025 heeft de gemeenteraad de nieuwe Nota Grondbeleid 2025-2028 vastgesteld en heeft de gemeenteraad ingestemd met het Programma Kostenverhaal en Financiële Bijdragen 2025. Dit in verband met de inwerkingtreding van de Omgevingswet en de vaststelling van onze nieuwe Omgevingsvisie. De nieuwe Nota Grondbeleid en het Programma sluiten aan bij deze nieuwe wet- en regelgeving.

De twee belangrijkste kerndoelstellingen van het grondbeleid:

- Het bevorderen van het gewenste ruimtegebruik en de ruimtelijke kwaliteit;
- Het streven naar een financieel gezond grondbedrijf. Winstgevende plannen moeten verlieslatende kunnen compenseren.

Visie

De nota Grondbeleid geeft inzicht in het gemeentelijk handelen bij locatieontwikkelingen. Met het grondbeleid als instrument kunnen de ruimtelijk-economische opgaven, zoals die in andere beleidsdocumenten zijn vastgelegd, uitgevoerd worden. Dit geldt met name op het gebied van woningbouw (betaalbare woningen). De kerndoelstellingen zijn vertaald naar specifieke beleidsuitgangspunten waaraan de uitvoering van het grondbeleid kan worden getoetst.

Wijze waarop grondbeleid wordt uitgevoerd

De gemeente streeft traditiegetrouw zoveel mogelijk naar een actief grondbeleid. Hiermee heeft de gemeente meer invloed en kunnen we de kerndoelstellingen beter realiseren.

Actuele prognose resultaten

Op basis van de jaarrekening 2024 prognosticeren wij op termijn nog een positief resultaat van € 4.367.759 van alle in exploitatie zijnde plannen. Op deze plannen zijn, via de jaarlijkse resultaatbepaling, al winsten genomen voor in totaal € 15.446.846.

Bouwgronden in exploitatie	Aantal m2	Boekwaarde 31-12-2024	Geraamde kosten	Geraamde opbrengsten	Geraamd Resultaat	Gerealiseerde winstnemingen
Woningbouw:						
Borssele, Stadshoek	948	-280.604	345.483	151.680	-86.801	276.598
's-Gravenpolder, Oostgaarde	6.235	-935.384	1.262.024	1.417.205	-1.090.565	2.219.141
's-Heer Abtskerke. Colenshoek 2	0	-117.702	117.616	0	-86	-123.911
's-Heer Abtskerke. Colenshoek 3	6.650	-139.165	1.766.823	1.628.653	-995	-443.000
's-Heerenhoek, De Blikken 2	3.224	-238.328	763.124	611.530	-86.734	512.258
Heinkenszand, Over de Dijk 2 en 3	0	-410.564	261.770	0	-148.794	8.534.170
Heinkenszand. Stenevate	0	-165.092	138.089	0	-27.003	264.816
Heinkenszand Platepolder	12.861	551.930	2.149.365	3.454.810	-753.515	137.148
Kwadendamme, 2001	0	0	0	0	0	556.554
Lewedorp, Nieuwe Kraaijertpolder	0	-864.531	350.217	0	-514.314	3.162.033
Oudelande, Tolhoek	3.620	-50.007	897.480	851.953	-40	-321.000
Ovezande, Plataanweg 2001	8.375	565.869	859.808	1.426.465	-788	-355.378
Ovezande, Nieuwstraat	4.119	-845.593	278.109	741.420	-1.308.904	442.133
Bedrijventerreinen:						
Heinkenszand, Noordzak fase 3	6.024	-136.309	496.889	709.800	-349.220	585.284
Totaal	52.056	-3.065.480	9.686.797	10.993.516	-4.367.759	15.446.846

NB: In de jaarrekening 2024 zijn alle plannen opnieuw doorgerekend. Bovenstaand overzicht sluit aan op de gegevens van de jaarrekening.

In het BBV en de notities van de commissie BBV zijn regels bepaald over hoe de grondexploitaties berekend moeten worden en hoe we tussentijds winsten en verliezen moeten nemen. Ieder jaar rekenen we deze opnieuw door, op grond van de laatst bekende inzichten en grondslagen. Dit kan leiden tot jaarlijkse winst- en verliesnemingen. Deze mutaties verwerken we vervolgens in de jaarrekening. In de grondslagen van de jaarrekening nemen we uitgangspunten voor onze berekeningen op, zoals het rentepercentage en de kostenindexatie. Winsten en verliezen compenseren we door onttrekkingen of dotaties aan de reserve bouwgrondexploitaties. De reserve bedroeg op 1 januari 2024 € 3.297.316. Bij de resultaatbestemming van de jaarrekening is deze reserve afgeroomd tot een bedrag van € 3.000.000.

Als gevolg van wetwijzigingen behoren de zogeheten 'niet in exploitatie genomen gronden' niet meer tot het grondbedrijf. Sinds januari 2016 nemen we deze op onder de materiële vaste activa als 'strategische gronden'. Als de gemeenteraad een bestemmingsplan vaststelt, wordt die strategische grond overgeheveld naar dat bestemmingsplan. In principe dienen strategische gronden, zogenaamde 'warme gronden', gewaardeerd te worden tegen verwervingskosten, tenzij er sprake is van een duurzame waardeontwikkeling.

Woningbouw en industrie

Regionale samenwerking en afstemming

In de nationale woon- en bouwagenda van maart 2022 is bepaald dat er in Nederland tot het jaar 2030 900.000 woningen gebouwd moeten worden, waarvan tweederde betaalbaar. De provincie Zeeland heeft op basis hiervan prestatieafspraken gemaakt met het Rijk over de bouwopgave voor

Zeeland, die zijn vastgelegd in de Zeeuwse woondeal. In 2024 hebben wij met de gemeenten in de Bevelanden een doorvertaling gemaakt van deze prestatieafspraken in een nieuwe regionale woon(zorg)visie.

De gemeenteraad heeft in 2023 een prioritering van woningbouwplannen vastgesteld. Woningbouwplannen pakken wij volgens deze prioritering op. In 2025 werken wij samen met de Bevelandse gemeenten verder aan de realisatie van 200 flexwoningen, waarvan 31 in de gemeente Borsele. Deze woningen zijn bedoeld om versnelde huisvesting mogelijk te maken voor starters, spoedzoekers en statushouders. Na evaluatie van dit project volgt na 2025 mogelijk een tweede fase met 250 woningen. In 2025 gaan wij verder met de voorbereidende werkzaamheden om woningbouw mogelijk te maken op onze voorraad strategische gronden. Bij de inrichting van nieuwe plannen houden we rekening met de Zeeuwse woondeal.

Bedrijventerreinenprogramma

In het Bedrijventerreinenprogramma De Bevelanden 2021-2030 zijn afspraken gemaakt over kwalitatieve verbetering van de huidige bedrijventerreinen en de regionale toekenning van ontwikkelruimte. Bij nieuwe initiatieven kijken we onder andere naar de geldende vraag vanuit de markt. Eén keer in de twee jaar herijken we de ingediende wensen van de individuele gemeenten aan de hand van gezamenlijk opgestelde criteria. Borsele heeft alleen op bedrijventerrein Noordzak nog een aantal kavels beschikbaar. Wij spannen ons ervoor in dat er in de regionale programmering ruimte komt voor noodzakelijke uitbreiding van bestaande solitaire bedrijven.

Grondprijzen

Wij rekenen marktconforme uitgifteprijzen.

Erfpacht

Wij blijven gronden voor woningbouw en bedrijven aanbieden op twee manieren. Zowel koop als erfpacht is mogelijk. Erfpacht is mogelijk onder voor beide partijen aantrekkelijke voorwaarden.

Reserves

Aangezien grondexploitatie omgeven is door risico's, is er een reserve Bouwgrondexploitaties. Deze reserve is bedoeld als:

- Buffer voor verlieslatende grondexploitaties;
- Dekking voor onverwachte (meer)uitgaven in de grondexploitatie;
- Egalisatie van jaarlijkse winsten en verliezen;
- Dekking van de lasten van vennootschapsbelasting;
- Egalisatie voor herwaardering van strategische gronden.

Verwant met de bouwgrondexploitaties is de reserve Kwaliteit Openbare Ruimte (reserve KOR). De reserve KOR voeden we met name uit verkoop van bouwgronden in bestemmingsplannen. Ook bouwinitiatieven van particulieren en ontwikkelaars dragen bij aan deze reserve. Wij gebruiken deze reserve voor openbare voorzieningen, zoals verbetering infrastructuur, versterking natuur, landschap en cultuurhistorie, dorpsvernieuwing,

herstructurering en revitalisering van bedrijventerreinen en waterberging. Vanaf 2025 wordt de reserve KOR geleidelijk afgebouwd en komen er twee nieuwe reserves voor in de plaats, namelijk de reserve Financiële Bijdragen en de reserve Compensatie Waterberging. Dit is vastgelegd in het Programma Kostenverhaal en Financiële Bijdragen 2025.

Overige ontwikkelingen

Hoewel de woningmarkt de laatste tijd herstel vertoont, zijn er toch ontwikkelingen die invloed hebben op het tempo van de bouw, zoals de hypotheekrente en bouwprijzen. Er zijn extra investeringen nodig voor technische voorzieningen ten behoeve van het milieu. Zo zorgen gasloos bouwen, klimaatadaptatie en de stikstofproblematiek ervoor dat extra maatregelen nodig zijn. Dit kan leiden tot vertraging in de uitgifte van bouw kavels en de bouw.

Paragraaf Verbonden partijen

Algemeen

Deze paragraaf gaat in op de definitie van en het beleid voor verbonden partijen. Van de belangrijkste verbonden partijen vermelden we: de vestigingsplaats, het publieke belang, het bestuurlijke belang, wie namens onze gemeente vertegenwoordigd is in het bestuur, wat de stemverhouding in het bestuur is, wat ons financiële belang is, financiële verwachtingen en de belangrijkste beleidsvoornemens van de verbonden partij.

Definitie verbonden partijen

Verbonden partijen zijn die partijen waarin de gemeente een bestuurlijk én een financieel belang heeft. Met financieel belang bedoelen we het bedrag dat aan de verbonden partij wordt gegeven en dat je niet terugkrijgt als die partij failliet gaat. Het gaat ook om het bedrag waarvoor je aansprakelijk bent als die partij haar afspraken niet nakomt. Deze definities houden in dat gemeenschappelijke regelingen en participaties in nv 's, bv 's, vof's en commanditaire vennootschappen verbonden partijen zijn. Ook stichtingen en verenigingen kunnen onder de verbonden partijen vallen, als de gemeente een zetel in het bestuur heeft en financiële risico's loopt. Een stichting of vereniging die jaarlijks subsidie krijgt, maar waaraan geen andere financiële verplichtingen verbonden zijn met een juridische afdwingbaarheid door derden is geen verbonden partij.

Beleid

De belangrijkste uitgangspunten voor deelname aan verbonden partijen zijn:

- De gemeente neemt uitsluitend deel in verbonden partijen als daarmee een publieke taak wordt gediend.
- De gemeente neemt uitsluitend deel in privaatrechtelijke rechtsvormen als de desbetreffende taak niet vanuit een publieke rechtsvorm kan worden uitgevoerd.

Kernvragen die de gemeente zichzelf hierbij regelmatig moet stellen zijn:

- Komen de doelstellingen van de verbonden partij nog steeds overeen met die van de gemeente?
- Worden de doelstellingen van de gemeente via de verbonden partij gerealiseerd?

Besliskader

Besliskader voor het oprichten van of deelnemen in verbonden partijen:

1. Vaststellen of er sprake is van een publiek belang dat door de gemeente moet worden behartigd.
Als dit het geval is:
2. Vaststellen of de gemeente, in de hoedanigheid van publiekrechtelijk rechtspersoon, zelf het publieke belang kan behartigen.
Als dit niet mogelijk of wenselijk is:
3. Vaststellen of de gemeente de bestuurlijke en financiële verantwoordelijkheid beter kan overdragen aan een andere publiekrechtelijke organisatie.
Als dit niet mogelijk of wenselijk is:
4. Het oprichten van of deelnemen in een besloten vennootschap, naamloze vennootschap, stichting, vereniging of publiek-private samenwerking.

Criteria

Het ontwerpbesluit voor het oprichten van of deelnemen in een verbonden partij, dat aan de gemeenteraad wordt voorgelegd, behandelt ten minste de volgende punten:

- Het besliskader verbonden partijen;
- De vertegenwoordiging in het bestuur;
- De andere betrokkenen in de verbonden partij;
- De financiële gevolgen voor de gemeente;
- De juridische aspecten.

Beleidskaders

Beleidskaders voor het aanwijzen van gemeentelijke vertegenwoordigers:

A. Gemeentelijke vertegenwoordiging in publiekrechtelijke organisaties.

Er worden geen raadsleden benoemd als vertegenwoordiger van de gemeente in een publiekrechtelijke organisatie, tenzij de publiekrechtelijke organisatie dit zelf voorschrijft.

B. Gemeentelijke vertegenwoordiging in privaatrechtelijke organisaties.

1. Het college benoemt geen collegeleden in:
 - a. Een raad van commissarissen,
 - b. Een raad van toezicht of
 - c. Het bestuur, tenzij het benoemen van collegeleden in genoemde functies in het bijzonder kan bijdragen aan het publieke belang en het private belang van de verbonden partij ook overeenstemt met het publieke belang. Het college dient de afweging tussen het publieke belang en belangenverstrengeling voor een dergelijke benoeming nadrukkelijk te motiveren.
2. Het college benoemt geen gemeenteambtenaren in:
 - a. Een raad van commissarissen;
 - b. Een raad van toezicht.
3. Gezien de controlerende functie van de raad kunnen raadsleden niet de functie van gemeentelijke vertegenwoordiger in privaatrechtelijke organisaties bekleden.
4. Voor benoeming als gemeentelijke vertegenwoordigers in toezichhoudende en adviserende organen als genoemd onder 1. en 2. komen in beginsel gekwalificeerde buitenstaanders ('externen') in aanmerking.
5. In geval van vennootschappen maakt de gemeente in ieder geval actief gebruik van haar rechten als aandeelhouder in de algemene vergadering van aandeelhouders voor het inbrengen van het gemeentelijk belang.

Naast bovenstaande uitgangspunten hanteert het college de richtlijn dat, als er om dwingende redenen toch voor een overheidscommissaris wordt gekozen, de portefeuillehouder als vertegenwoordiger in de algemene vergadering van aandeelhouders zal optreden en de wethouder van Financiën in de raad van commissarissen.

De belangrijkste verbonden partijen voor onze gemeente zijn hieronder verder toegelicht.

De verbonden partijen worden onderverdeeld in:

- gemeenschappelijke regelingen;
- vennootschappen en coöperaties;
- stichtingen en verenigingen;
- overige verbonden partijen.

*Gemeenschappelijke regelingen***Gemeenschappelijke Regeling De Bevelanden**

Vestigingsplaats	Afhankelijk van het samenwerkingsonderdeel.
Deelnemers	Borsele, Goes, Kapelle, Reimerswaal en Noord-Beveland
Publiek belang	Efficiëntie en kwaliteitsborging uitvoering gemeentelijke taken door samenwerking op diverse onderdelen van de bedrijfsvoering.
Bestuurlijk belang	De gemeente heeft zitting in het algemeen bestuur en in het dagelijks bestuur.
Vertegenwoordiging in het bestuur	Twee leden van het college vanuit elk van de deelnemende gemeenten.
Stemverhouding in het bestuur	Gelijke stemverhouding. Ieder lid van het bestuur brengt één stem uit.
Financieel belang	Aandeel in de totale kosten van de samenwerkingsonderdelen.
Belangrijkste risico's	Verdere kostenstijging door organisatieontwikkeling (zowel bij GR De Bevelanden als bij de deelnemers) en ontwikkelingen op het gebied van ICT, informatievoorziening en informatieveiligheid. De beschikbaarheid van arbeidskrachten en hiermee het risico op onvoldoende capaciteit voor het uitvoeren van de taken.
Jaarcijfers	De jaarrekening 2024 sloot af met een positief saldo van € 53.977 voor bestemming.
Bijdrage 2025	De bijdrage in 2025 bedraagt € 4.429.378
Beleidsvoornemens	Verstevigen van het huidige takenpakket en waar nodig inspelen op actuele ontwikkelingen. Het actualiseren van de Dienstverleningsovereenkomsten (DVO)'s op de verschillende onderdelen.

Gemeenschappelijke Gezondheidsdienst Zeeland (GGD)

Vestigingsplaats	Goes.
Deelnemers	Alle Zeeuwse gemeenten.
Publiek belang	Het primaire doel is het bevorderen van de algemene gezondheidstoestand van de bevolking. De GGD Zeeland voert de wettelijke taak uit op gebied van de uitvoering van preventief gezondheidsbeleid van gemeenten, zoals beschreven in de Wet publieke gezondheid (Wpg).
Bestuurlijk belang	Alle Zeeuwse gemeenten zijn vertegenwoordigd in het algemeen bestuur. De gemeente moet zich houden aan meerderheidsbesluiten. De gemeente heeft zitting in het algemeen bestuur.
Vertegenwoordiging in het bestuur	Wethouder M.C.J. van de Plasse-Nagelkerke.
Stemverhouding in het bestuur	De stemverhouding is per stem met een weging naar verhouding van het aantal inwoners.
Financieel belang	De bijdrage voor de jeugdgezondheidszorg wordt voor 100% gedekt uit de rijksbijdragen. De bijdrage voor de algemene gezondheidszorg wordt vanuit het gemeentefonds gedekt.

Belangrijkste risico's	- De beschikbaarheid van arbeidskrachten en uitval in die gevallen waar slechts één persoon bepaalde werkzaamheden verricht en krapte op de arbeidsmarkt, leiden tot hogere kosten in verband met inhuur van extern personeel. - De onzekerheid van de financiering van Veilig Thuis. Een deel van de financiering is nog incidenteel. Voor de bedrijfsvoering is een tijdig besluit over structurele financiering belangrijk.
Jaarcijfers	Resultaat 2024 van de GGD Zeeland bedroeg € 1.064.127 positief exclusief de IJZ. Het resultaat 2024 van IJZ bedroeg € 138.002 positief.
Bijdrage 2025	De bijdrage 2025 voor de GGD is € 1.408.264 en voor de IJZ € 109.318. De lasten van de jeugdhulp worden vanaf 2025 niet meer in de begroting van de GGD verwerkt, maar in de begroting van de gemeente. Hierdoor is de IJZ-bijdrage lager. De IJZ-bijdrage betreft vanaf 2025 apparaatskosten (overhead, toegang eerstelijnsvoorzieningen en coördinatie en beleid jeugd).
Beleidsvoornemens	De GGD Zeeland is de gezondheidsdienst voor alle dertien gemeenten in Zeeland. De GGD bewaakt, beschermt en bevordert de gezondheid van de Zeeuwse bevolking, op grond van de Wet publieke gezondheid. De GGD adviseert en ondersteunt gemeenten hierbij op een professionele en adequate wijze, in overleg met hen en in samenwerking met alle relevante partners in en buiten de provincie. Er zijn taken die voor alle Zeeuwse gemeenten worden uitgevoerd op basis van afspraken in de gemeenschappelijke regeling, zoals infectieziektebestrijding, jeugdgezondheidszorg en het rijksvaccinatieprogramma. Ook zijn er taken die voor individuele gemeenten worden uitgevoerd, zoals preventieprojecten, gezondheidsenquêtes enzovoort. Daarnaast worden opdrachten uitgevoerd voor politie en justitie (forensische geneeskunde) en incidenteel voor andere externe partijen (markttaken). Ook is de GGD Zeeland verantwoordelijk voor het toezicht op de kinderopvang.

Zeeuwse Muziekschool

Vestigingsplaats	Middelburg.
Deelnemers	Borsele, Goes, Tholen, Reimerswaal, Kapelle, Noord-Beveland, Middelburg, Hulst, Schouwen-Duiveland, Veere.
Publiek belang	Het verzorgen van muziekonderwijs aan particulieren, muziekverenigingen en scholen.
Bestuurlijk belang	Het bestuur bestaat uit wethouders van alle betrokken gemeenten.
Vertegenwoordiging in het bestuur	Wethouder M.C.J. van de Plasse-Nagelkerke.
Stemverhouding in het bestuur	In de vergaderingen van het algemeen bestuur wordt bij stemming het gewicht van de stem van het door de betreffende gemeente aangewezen lid bepaald door de som van het bedrag in euro's dat de deelnemende gemeente in het lopende begrotingsjaar bijdraagt in de vaste kosten, de niet

	toerekenbare kosten en de variabele kosten, afgerond naar boven op een veelvoud van 100.000, gedeeld door de factor 100.000.
Financieel belang	De gemeente verstrekt subsidie aan de Muziekschool Zeeland (MSZ).
Belangrijkste risico's	De gemeenten Reimerswaal en Tholen overwegen uit de gemeenschappelijke regeling te treden. Dit kan gevolgen hebben voor de resterende gemeenten. Er komt mogelijk een onderzoek om te kijken of het financieel interessanter is om de Muziekschool (deels) een stichting te maken.
Jaarcijfers	Het resultaat over 2024 bedraagt € 26.235 positief.
Bijdrage 2025	De bijdrage voor 2025 bedraagt € 156.017.
Beleidsvoornemens	Wij erkennen het belang van muziekonderwijs voor kinderen en van muziek in het algemeen. Ook het Rijk hecht hier veel belang aan via diverse stimuleringsregelingen. We vragen aan de Muziekschool Zeeland om het herstelplan in 2025 te actualiseren inclusief financiële beheersmaatregelen en structurele doorwerking vanuit 2024. Eventueel uittreden van de gemeenten Tholen en Reimerswaal heeft ongetwijfeld gevolgen voor de blijvende gemeenten. Wij volgen dit nauwlettend.

Samenwerkingsverband Welzijnzorg Oosterschelderegio (SWVO)

Vestigingsplaats	Goes
Deelnemers	Gemeenten in de Oosterschelderegio en Veere.
Publiek belang	Realisering van de gezamenlijke beleidsvoorbereiding, besluitvorming en beleidsuitvoering ten aanzien van nader aangeduide bovengemeentelijke voorzieningen en activiteiten op het terrein van de welzijnzorg.
Bestuurlijk belang	De gemeente heeft zitting in het algemeen bestuur.
Vertegenwoordiging in het bestuur	Wethouder M.C.J. van de Plasse-Nagelkerke
Stemverhouding in het bestuur	Naar verhouding van het inwoneraantal. Per 1.000 inwoners wordt één stem toegekend.
Financieel belang	Bijdrage in de kosten van het secretariaat. Daarnaast is het SWVO intermediair voor de financiering van het algemeen maatschappelijke werk van Stichting Maatschappelijk werk en Welzijn Oosterschelderegio, volwasseneducatie, Wmo (indiceringen, verstrekkingen, huishoudelijke hulp), doelgroepenvervoer, gezondheidsbeleid, culturele zaken en incidentele regionale projecten.
Belangrijkste risico's	De gemeente Borsele kan door een meerderheidsbesluit in het bestuur met een hogere bijdrage worden geconfronteerd, als sprak is van een afwijkend Borsels standpunt over financiële kwesties.
Jaarcijfers	Het resultaat 2024 bedroeg € 316.563 positief.
Bijdrage 2025	De totale bijdrage voor de uitvoering van taken voor SWVO voor Borsele bedraagt € 7.986.335.
Beleidsvoornemens	Het SWVO geeft uitvoering aan het programma Sociaal Domein

	Oosterschelderegio in samenwerking met de GR De Bevelanden en de acht afzonderlijke gemeenten die samen het SWVO vormen.
--	--

Samenwerkingsverband Belastingen en Waardebepaling Zeeland (SaBeWa - Zeeland)

Vestigingsplaats	Terneuzen.
Deelnemers	Borsele, Hulst, Goes, Kapelle, Reimerswaal, Sluis, Terneuzen en Tholen, waterschap Scheldestromen.
Publiek belang	Uitvoeren van de gemeentelijke en waterschapstaken op het gebied van de gemeentelijke en waterschapsbelastingen - met uitzondering van de leges - en de Wet waardering onroerende zaken. Dat wil zeggen het bepalen van de waardes van de onroerende zaken en het heffen en invorderen van de aanslagen onroerendezaakbelastingen, afvalstoffenheffing, rioolrechten, forensenbelasting en hondenbelasting.
Bestuurlijk belang	De gemeente heeft zitting in het algemeen bestuur.
Vertegenwoordiging in het bestuur	Wethouder A.P. Witkam.
Stemverhouding in het bestuur	Ieder lid brengt één stem uit.
Financieel belang	Het aandeel in de totale kosten wordt bepaald door de verhouding van het aantal aanslagen en inningen.
Belangrijkste risico's	Een belangrijk risico is het onjuist of niet tijdig versturen van de belastingaanslagen waardoor de belastingopbrengsten niet of later worden geïnd. Door de relatief nieuwe organisatie en de implementatie van een nieuwe belastingapplicatie is er in de opstartfase een grotere kans op fouten in de aanslagen en de administratieve inning en verwerking ervan. Daarnaast groeien de No Cure No Pay bureaus, wat extra lasten voor de gemeente kan meebrengen als bezwaarschriften gehonoreerd worden.
Jaarcijfers	Het resultaat 2024 bedroeg € 242.751 negatief.
Bijdrage 2025	De bijdrage van Borsele bedraagt € 465.023.
Beleidsvoornemens	Waar de afgelopen jaren de nadruk lag op 'de basis op orde' wordt in 2025 toegewerkt naar 'next level'. Naar verwachting wordt een nieuwe belastingapplicatie geïmplementeerd. Dit zal bijdragen aan verbetering en efficiëntie van de processen en de kwaliteit van dienstverlening.

Regionale Uitvoeringsdienst Zeeland (RUD)

Vestigingsplaats	Terneuzen.
Deelnemers	Alle Zeeuwse gemeenten en de provincie
Publiek belang	Uitvoering (basis)taken milieu: vergunningsverlening, toezicht en handhaving (VTH). Daarnaast de uitvoering van specialistische taken, zoals op het gebied van externe veiligheid, luchtvaart, geluid,

	bodem, luchtkwaliteit en toezicht en handhaving van de groene wetten.
Bestuurlijk belang	De gemeente heeft zitting in het algemeen bestuur en het dagelijks bestuur.
Vertegenwoordiging in het bestuur	Wethouder A.P. Witkam.
Stemverhouding in het bestuur	Gemeenten ieder één stem. Provincie zeven stemmen.
Financieel belang	Aandeel in de totale kosten.
Belangrijkste risico's	De gemeente Borsele is als deelnemer mede aansprakelijk voor financiële tekorten. Het landelijke Interbestuurlijk Programma Versterking stelsel Vergunningen Toezicht en Handhaving (IBP VTH) moet de RUD robuuster maken. Op basis van het IBP VTH hebben alle omgevingsdiensten de opdracht om een plan te maken om aan de gestelde criteria te voldoen. Er zijn extra financiële middelen nodig voor de uitvoering. In de kadernota 2025-2028 hebben we hiermee al rekening gehouden. De invoering van de Omgevingswet leidt tot extra kosten en tijdelijke verminderde dienstverlening. De RUD gaat verhuizen naar Middelburg.
Jaarcijfers	Het resultaat over 2024 bedroeg € 661.026 negatief
Bijdrage 2025	De deelnemers bijdrage van Borsele bedraagt € 932.315 op basis van de 1 ^e begrotingswijziging 2025
Beleidsvoornemens	Samen met de andere deelnemers, de komende jaren invulling geven aan IBP VTH. Dat schrijft een stevige, robuuste en klantgerichte omgevingsdienst voor Zeeland voor.

BGTS North Sea Port District

Vestigingsplaats	Gent
Publiek belang	De BGTS North Sea Port District is een grensoverschrijdend samenwerkingsverband dat bestaat uit acht deelnemers (gemeenten Gent, Evergem, Zelzate, Terneuzen, Vlissingen, Borsele, Provincie Oost-Vlaanderen en Provincie Zeeland). Iedere deelnemer heeft één stem in de aandeelhoudersvergadering.
Bestuurlijk belang	Iedere deelnemer benoemt uit zijn midden de leden van de Raad van Bestuur. De Raad van Bestuur wordt gevormd door twee afgevaardigden per deelnemer.
Vertegenwoordiging in het bestuur	De bestuurlijke vertegenwoordiging wordt ingevuld door de burgemeester en de wethouder met portefeuille ruimtelijke ontwikkeling.
Stemverhouding in het bestuur	Iedere aandeelhouder heeft één stem in de aandeelhoudersvergadering. Er wordt besloten met consensus. Een deelnemer mag zich onthouden van stemming.
Jaarcijfers	Het resultaat over 2024 bedroeg € 96.519 positief.
Bijdrage 2025	We dragen jaarlijks € 5.500 bij aan het werkkapitaal. De bedragen van de deelnemers worden berekend aan de hand van het inwonersaantal, met een degressieve correctie naargelang het inwonersaantal stijgt. Voor de provincies is een vaste bijdrage vastgesteld.
Beleidsvoornemens	Het samenwerkingsverband is aangewezen als het enige grensoverstijgende NOVEX (Nationale Omgevingsvisie Extra) gebied van Nederland. Een NOVEX-gebied is een aandachtsgebied waar grote ruimtelijke transitie vragen om een apart ontwikkelperspectief. In 2023 is het ontwikkelperspectief NOVEX vastgesteld. Dit ontwikkelperspectief geeft inzicht in de ruimtelijke opgaven waar we tot 2050 mee te maken krijgen met de focus op de periode tot 2035. Als vervolg op het ontwikkelperspectief is in 2024 gewerkt aan een Uitvoeringsagenda. Deze wordt in 2025 vastgesteld.

North Sea Port

Vestigingsplaats	Sas van Gent
Deelnemers	Gemeenten Borsele, Terneuzen, Vlissingen en de Provincie Zeeland als Zeeuwse aandeelhouders. Gemeenten Gent, Evergem, Zelzate en de Provincie Oost-Vlaanderen als Vlaamse aandeelhouders.

Publiek belang	North Sea Port beheert en ontwikkelt de Zeeuwse en Vlaamse havens van Gent en omstreken. In 2021 hebben de aandeelhouders een aandeelhoudersstrategie vastgesteld die drie hoofdambities beschrijft: ▪ creatie van werkgelegenheid en economische ontwikkeling; ▪ bijdrage aan duurzaamheid en klimaat; ▪ borgen van financiële gezondheid. Dit heeft als doel om door middel van het ontwikkelen en exploiteren van de havens welvaart te genereren in de grensoverschrijdende regio. Dit wordt nagestreefd door het accommoderen van nieuwe en het faciliteren van reeds gevestigde haven- en industriebedrijven. Ook spelen ze een grote rol in de inpassing van infrastructuur en productiemiddelen van het duurzame energiesysteem.
Bestuurlijk belang	De gemeente is sinds juni 2019 rechtstreeks voor 8,33% aandeelhouder in North Sea Port.
Vertegenwoordiging in het bestuur	Burgemeester G.M. Dijksterhuis.
Stemverhouding in het bestuur	Voor besluiten is een meerderheid van stemmen nodig. Voor besluiten met een grotere impact is 76% meerderheid nodig.
Vertegenwoordiging in het Toezichthoudend Orgaan	Wethouder C. Weststrate vertegenwoordigde de Nederlandse aandeelhouders, met uitzondering van de Provincie Zeeland, in het Toezichthoudend Orgaan tot juni 2024. De vertegenwoordiging is in het Toezichthoudend Orgaan is overgenomen door de gemeente Vlissingen.
Financieel belang	North Sea Port SE exploiteert voor eigen rekening en risico. Exploitatieverliezen komen ten laste van de SE en hebben uiteindelijk hun effect op de waarde van het aandeel. Exploitatiewinsten kunnen in de toekomst leiden tot dividenduitkeringen. Gelet op de toekomstige investeringsplannen en de garantiestelling voor de leningen is een dividenduitkering nog niet aan de orde, in principe zolang de garanties gelden. Borsele staat voor 16 2/3% garant voor de eerder door North Sea Port Netherlands (voorheen ZSP NV) afgesloten leningen. Het garantieplafond is per 31-12-2024 320 miljoen euro. Hiervan is medio 2024 ongeveer 132 miljoen euro benut. De reeds eerder aangegane garantie voor WarmCo2 bedraagt 65 miljoen euro, waarvan ongeveer 54 miljoen euro is ingezet. Samen dus ongeveer 186 miljoen euro, plus de daarop van toepassing zijnde en aflopende derivaten. Door de fusie met Gent in een 50/50 verhouding daalt het risico effectief van 16,67% naar 8,33%. North Sea Port SE heeft een 100% vrijwaring gegeven voor de eventuele garantieverplichtingen van de Zeeuwse participanten.
Belangrijkste risico's	De gemeente kan worden aangesproken voor uitstaande leningen van North Sea Port Netherlands (voorheen ZSP NV), waarvoor de gemeente zich garant heeft gesteld. Bij structureel slechte bedrijfsresultaten van North Sea Port kan het gemeentelijk aandeel in waarde achteruitgaan.
Jaarcijfers	Het resultaat over 2024 bedroeg € 37.727 negatief.

Bijdrage 2024	Niet van toepassing
Beleidsvoornemens	Voortzetting van de economische ontwikkeling van de haven. Uitvoering laten geven aan het strategisch ondernemingsplan 'Connect 2025'. De aandeelhoudersstrategie en daaropvolgend het Strategisch Plan 'Connect 2025' worden herijkt.

Openbaar Lichaam Afvalstoffenverwijdering Zeeland (O.L.A.Z.)

Vestigingsplaats	Kapelle.
Deelnemers	Alle Zeeuwse gemeenten.
Publiek belang	Behartiging van de gemeenschappelijke belangen van de deelnemers op het gebied van de afvalstoffenverwijdering.
Bestuurlijk belang	De gemeente heeft zitting in zowel het algemeen als het dagelijks bestuur.
Vertegenwoordiging in het bestuur	Wethouder C. Weststrate (voorzitter).
Stemverhouding in het bestuur	De gemeente Borsele brengt in het algemeen bestuur vijf stemmen uit.
Financieel belang	Het nadelig saldo wordt omgeslagen zowel naar rato van de hoeveelheid aangeboden afval als naar rato van het aantal inwoners.
Belangrijkste risico's	De tarieven die uit de begroting van O.L.A.Z. voortvloeien zijn voorschottarieven. De in de voorschottarieven verwerkte indexering en het tarief van de milieustraten zijn gebaseerd op aannames. Daarnaast kan de omvang van de verschillende afvalcomponenten fluctueren, evenals de opbrengsten van diverse afvalcomponenten. De ontwikkeling van de afvalstoffenbelasting (inclusief CO ₂ heffing) kan een risico vormen.
Jaarcijfers	Het resultaat over 2024 bedroeg € 129.846 positief.
Bijdrage 2025	De bijdrage van Borsele bedraagt € 1.442.930.
Beleidsvoornemens	Uitwerking van het kabinetsprogramma 'Van Afval Naar Grondstof'. Van de gemeenten wordt in dat kader een inzet verwacht op het gebied van de gescheiden inzameling. Aandacht voor standaardisatie en communicatie. Uitwerking van de plannen om de milieustraten verder te verbeteren en de ontwikkeling van een regionaal circulair ambachtscentrum in Goes.

De Betho

Vestigingsplaats	Goes
Deelnemers	Gemeenten in de Oosterschelderegio m.u.v. Schouwen-Duiveland.
Publiek belang	Het op een bedrijfsmatig verantwoorde wijze uitvoeren van alle taken die voortvloeien uit de Wet sociale werkvoorziening (Wsw), waaronder het bieden van beschutte werkplaatsen aan inwoners van de deelnemende gemeenten die behoren tot de doelgroep van de Wsw.

Bestuurlijk belang	De gemeente heeft zitting in zowel het algemeen als het dagelijks bestuur.
Vertegenwoordiging in het bestuur	Wethouder M.C.J. van de Plasse-Nagelkerke
Stemverhouding in het bestuur	Het aantal stemmen per lid van het algemeen bestuur is afhankelijk van de gemeentegrootte. In totaal zijn er 17 stemmen; Borsele heeft er 3.
Financieel belang	Er is een directe koppeling gelegd tussen de gemeentelijke bijdrage en de hoeveelheid uit te besteden werk door de gemeenten aan De Betho. Een eventueel nadelig exploitatietekort wordt als volgt berekend: - Het aandeel van niet-deelnemende gemeenten wordt berekend naar rato van hun aandeel in het totaal aantal werknemers van het openbaar lichaam; - Het resterende tekort wordt als volgt verdeeld: ▪ 50% wordt omgeslagen naar rato van het aantal inwoners van de gemeenten. ▪ 50% wordt omgeslagen naar rato van het aantal werknemers in dienst van het openbaar lichaam en woonachtig in de gemeenten.
Belangrijkste risico's	Als op landelijk niveau veranderingen worden doorgevoerd in de structuur van de Wsw kunnen deze (grote) gevolgen hebben voor de Wsw en De Betho.
Jaarcijfers	Het resultaat 2024 bedroeg € 2.099.000. Hiervan wordt € 1.589.000 toegevoegd aan de bestemmingsreserves en € 405.000 uitbetaald aan de deelnemende gemeenten. Het aandeel voor Borsele bedraagt € 58.725.
Bijdrage	Op basis van de rijksbijdrage betalen we € 1.574.000 door aan De Betho. Daarnaast betalen wij nog € 45.000 voor de NTO en € 350.000 voor Beschut Werken.
Beleidsvoornemens	De behoeften en de beschikbaarheid van de benodigde re-integratie-instrumenten beter op elkaar (laten) aansluiten; ook waar het gaat om 'beschut werk'. Een samenspel tussen de Betho, GR De Bevelanden en de gemeenten.

Regionaal Bureau Leerlingzaken

Vestigingsplaats	Goes.
Deelnemers	Borsele, Goes, Kapelle, Reimerswaal, Noord-Beveland, Schouwen-Duiveland en Tholen.
Publiek belang	Op een hoger plan brengen van de kwaliteit en de dienstverlening, volgen van een eenduidige en consistente handhavingstrategie.
Bestuurlijk belang	Het behartigen van de belangen van de deelnemende gemeenten op het gebied van de uitvoering van de Leerplichtwet en de Regionale Meld- en Coördinatiefunctie. De gemeente heeft zitting in het algemeen bestuur.

Vertegenwoordiging in het bestuur	Wethouder M.C.J. van de Plasse-Nagelkerke.
Stemverhouding in het bestuur	Gelijke stemverhouding. Ieder lid van het bestuur brengt één stem uit.
Financieel belang	Aandeel in de totale kosten van de samenwerkingsonderdelen.
Belangrijkste risico's	De inkomsten van het RBL bestaan uit de bijdragen van de deelnemende gemeenten en rijksbijdragen voor kwalificatieplicht en het Regionale Meld- en Coördinatiefunctie. Daarnaast ontvangt het RBL bijdragen uit de convenanten voor Voortijdige School Verlaters en middelen van het Europees Sociaal Fonds. Als deze extra middelen komen te vervallen, kan geen sluitende begroting worden gemaakt.
Jaarcijfers	Het resultaat 2024 bedroeg € -24.631 negatief.
Bijdrage	De bijdrage voor Borsele is € 125.841.
Beleidsvoornemens	Inzetten op preventie: leerlingen binnenhouden op de opleidingen en zorgen dat ze die afronden, met name op de mbo-opleidingen. Extra inzetten op kwetsbare jongeren.

*Vennootschappen en coöperaties***GBE AQUA B.V.**

Vestigingsplaats	Middelburg
Publiek belang	Het maatschappelijk kapitaal is verdeeld in 1.000.000 aandelen. Hiervan is 50% in eigendom van de Provincie Zeeland en 50% in eigendom van de gemeenten in Zeeland en enige gemeenten in Noord-Brabant en Zuid-Holland en de Provincie Noord-Brabant. GBE Aqua B.V. beheert en houdt 50% aandelen in Evides N.V.
Bestuurlijk belang	De gemeente Borsele neemt voor 2,644% deel in het maatschappelijk kapitaal (26.440 van de 1.000.000 aandelen) en oefent zeggenschap uit in de aandeelhoudersvergadering. Ieder aandeel vertegenwoordigd € 1.
Vertegenwoordiging in het bestuur	Wethouder A.P. Witkam
Stemverhouding in het bestuur	Stem in de aandeelhoudersvergadering naar rato van het aandelenkapitaal.
Financieel belang	Vanaf 2022 wordt dividend uitgekeerd naar rato van het aandeelhoudersbelang. Voor de gemeente Borsele waren de vrij besteedbare dividendinkomsten in 2024 afgerond € 143.000. Conform de aandeelhoudersovereenkomst worden met de dividenduitkeringen van ZEH eerst de leningen van GBE Aqua afgelost. Deze inzet van dividenden vormt een kapitaalstorting in GBE Aqua en heeft een sterkere vermogenspositie van GBE Aqua tot gevolg. In 2024 is de laatste kapitaalstorting in GBE Aqua afgerond. De openstaande lening van door afschaf van de aandelen Evides is hiermee afgelost.
Belangrijkste risico's	Het risico is beperkt tot de eenmalige kapitaalstorting van € 26.440. Afhankelijk van het dividend van ZEH (waarvan de hoogte afhankelijk is van de volatiliteit van de elektriciteitsprijzen) kan de lening van GBE Aqua B.V. versneld worden afgelost. Op basis van de huidige prognose kan deze in 2024 volledig worden afgelost. De inzet van het dividend van ZEH is voor de gemeente een kapitaalstorting in GBE Aqua.
Jaarcijfers	Het resultaat over 2024 bedroeg €53,3 miljoen.
Bijdrage	Niet van toepassing.
Beleidsvoornemens	In 2024 is de aandeelhouderstrategie voor Evides N.V. vastgesteld. In de komende jaren wordt hier uitvoering aangegeven. De beschikbaarheid en betaalbaarheid van drinkwater staat hierbij voorop.

Zeeuwse Energie Houdster Maatschappij (ZEH) NV

Vestigingsplaats	Middelburg
------------------	------------

Publiek belang	Het maatschappelijk kapitaal is verdeeld in 15.280 aandelen. Hiervan is 50% in eigendom van de Provincie Zeeland en 50% in eigendom van de gemeenten in Zeeland en enige gemeenten in Noord-Brabant en Zuid-Holland en de Provincie Noord-Brabant.
Bestuurlijk belang	De gemeente Borsele neemt voor 2,644% deel in het maatschappelijk kapitaal (404 van de 15.280 aandelen) en oefent zeggenschap uit in de aandeelhoudersvergadering.
Vertegenwoordiging in het bestuur	Wethouder A.P. Witkam
Stemverhouding in het bestuur	Stem in de aandeelhoudersvergadering naar rato van het aandelenkapitaal.
Financieel belang	Eind 2021 is nieuw dividendbeleid opgesteld. Dit is primair gebaseerd op het aflossen van de lening van GBE Aqua B.V. en formuleert de randvoorwaarden van de vrij besteedbare dividenduitkeringen. Door de verkoop van Wholesale is er in 2024 €12,5 miljoen dividend aan ons uitgekeerd. Hiervan hebben we €4 miljoen gebruikt om de lening van GBE Aqua af te betalen. Het overige dividend is toegevoegd aan het weerstandsvermogen.
Belangrijkste risico's	De volatiliteit van de elektriciteitsprijzen op de energiemarkt is voor ZEH een belangrijk risico. Dit kan de winstgevendheid en daarmee het dividend onder druk zetten.
Jaarcijfers	Het resultaat over 2024 bedroeg € 68,2 miljoen.
Bijdrage	Niet van toepassing.
Beleidsvoornemens	In 2024 wordt verder uitvoering gegeven aan de herijkte aandeelhoudersstrategie. Er samengewerkt met Rijk en andere aandeelhouders in het kader van bedrijfsduurverlenging van de kerncentrale.

NV Economische Impuls Zeeland

Vestigingsplaats	Middelburg
Deelnemers	De 13 Zeeuwse gemeenten, Provincie Zeeland en rijksoverheid.
Publiek belang	Ontwikkelingsmaatschappij NV Economische Impuls Zeeland (Impuls) heeft als doel het vergroten van de dynamiek van de Zeeuwse economie. De kerndoelen van Impuls zijn: ▪ Structuurversterking en ontwikkeling van de regionale economie door grote projecten te faciliteren. ▪ De ontwikkeling en uitvoering van projecten voor de Zeeuwse kenniseconomie. Dit in het kader van het Akkoord Zeeuwse Kenniseconomie, waarbij de nadruk wordt gelegd op het verhogen van het opleidingsniveau, betere uitwisseling tussen onderwijs en arbeidsmarkt en innovatie. ▪ Economische promotie en acquisitie.
Bestuurlijk belang	De gemeente Borsele houdt 1.503 van de totaal 750.000 aandelen in Impuls Zeeland
Vertegenwoordiging in het bestuur	Wethouder A.P. Witkam

Stemverhouding in het bestuur	Elke aandeel geeft recht op het uitbrengen van één stem. Alle besluiten van de algemene vergadering worden genomen met volstreekte meerderheid van stemmen, voor zover bij de wet of de statuten geen grotere meerderheid is voorgeschreven.
Financieel belang	Op basis van een meerjarenbegroting stemmen de aandeelhouders jaarlijks in met de deelnemersbijdrage. Dit was bedroeg in 2024 €1,18 per inwoner.
Belangrijkste risico's	Het risico beperkt zich tot een mogelijk hogere jaarlijkse bijdrage per inwoner. Impuls Zeeland had een tekort van meer dan €600.000 over 2024. Dit wordt veroorzaakt door een negatief resultaat van €798.00 bij het Investeringsfonds Zeeland. Uit de gewone bedrijfsvoering van Impuls Zeeland komt een positief resultaat van €177.000.
Jaarcijfers	Het resultaat over 2024 bedroeg € 646.000 negatief.
Bijdrage	De bijdrage over 2025 bedraagt €28.446,21 (€1,23 per inwoner).
Beleidsvoornemens	De vennootschap staat voor een verandering in het aandelenkapitaal. In dat verband stappen het rijk en de provincie uit het Investeringsfonds Zeeland. De opbrengst daarvan wordt ingezet om het aandelenkapitaal in Impuls (verder) te verwerven. De aandelen van SER Zeeland worden verdeeld over de gemeenten. Na de herverdeling van het aandelenkapitaal is de verdeling daarvan als volgt: 45% Rijk 45% Provincie Zeeland 10% Zeeuwse gemeenten (was 17%). De provincie en de gemeenten behouden daarmee een meerderheid. Het is de bedoeling om de besluitvorming over de omzetting van het aandelenkapitaal in 2025 af te ronden. Daarnaast wordt in 2025 ook voorgesteld om de Merkorganisatie Zeeland in een B.V. bij Impuls Zeeland onder te brengen.

Sportfondsen Borsele B.V.

Vestigingsplaats	Heinkenszand
Deelnemers	Borsele
Publiek belang	De gemeente Borsele heeft het beheer van drie grote sportaccommodaties ondergebracht in de Sportfondsen Borsele B.V. Die zorgt voor exploitatie, beheer en onderhoud van Sporthal De Zwake in 's-Gravenpolder, het vergader- en congrescentrum De Stenge in Heinkenszand en het zwembad Stelleplas in Heinkenszand. Sportfondsen Borsele B.V. exploiteert ook de dorpshuizen De Jeugdhoeve en De Burcht.
Bestuurlijk belang	Het bestuur wordt gevormd door een directie die wordt benoemd door de Algemene Vergadering van

	Aandeelhouders. Tweemaal per jaar is er een klant-/leverancieroverleg.
Vertegenwoordiging in het bestuur	Niet van toepassing.
Stemverhouding in het bestuur	Niet van toepassing.
Financieel belang	De gemeente verstrekt een exploitatie- en onderhoudssubsidie, evenals een bijdrage voor het gebruik van de sporthal ten behoeve van het gymnastiekonderwijs.
Belangrijkste risico's	De voeding van het onderhoudsfonds vormt een belangrijk risico.
Jaarcijfers	Van 2024 zijn nog geen gegevens beschikbaar.
Bijdrage	De gemeentelijke bijdrage in de exploitatie en het klein en groot onderhoud is vastgesteld op circa € 1.000.000. Aan huur ontvangen we circa € 375.000.

Veiligheidsregio Zeeland

Vestigingsplaats	Middelburg
Deelnemers	Alle Zeeuwse gemeenten.
Publiek belang	Het instellen en in stand houden van een overkoepelend orgaan voor fysieke veiligheid in Zeeland. De taken zijn brandweezorg, geneeskundige hulpverlening bij ongevallen en rampen, de gezamenlijke meldcentrale, de voorbereiding en uitvoering van rampenbestrijding en crisisbeheersing.
Bestuurlijk belang	De gemeente heeft 1 zetel in het algemeen bestuur.
Vertegenwoordiging in het bestuur	Burgemeester G.M. Dijksterhuis
Stemverhouding in het bestuur	De leden van het algemeen bestuur vertegenwoordigen 1 stem per 5.000 inwoners.
Financieel belang	Eind september 2014 is na bemiddeling door de provincie de verdeelsleutel vastgesteld.
Belangrijkste risico's	- Indien de werkelijke loonkosten en -prijsstijgingen de verwachte percentages (VZG-norm) te boven gaan. - Hogere onderhoudskosten van brandweermaterieel en -materiaal (ten opzichte van begroot). - Lagere uitkeringen van het Rijk voor zowel de Veiligheidsregio als gemeentes.
Jaarcijfers	Het resultaat 2024 bedroeg € 686.511 positief.
Bijdrage	De bijdrage 2025 bedraagt € 2.063.464
Beleidsvoornemens	De VRZ zet in op een goed voorbereide crisisorganisatie en een actueel risicobeeld samen met de risicopartners. Er wordt ook ingezet op een toekomstbestendige brandweezorg. De veranderende adviesfunctie van de brandweer op het gebied van omgevingsveiligheid is één van de grootste uitdagingen van de VRZ.

BNG Bank N.V.

Vestigingsplaats	Den Haag
Deelnemers	Alle Nederlandse gemeenten en het Rijk.
Publiek belang	De NV BNG is de bank van en voor overheden en instellingen voor het maatschappelijke belang. Met gespecialiseerde financiële dienstverlening draagt de BNG bij aan zo laag mogelijke kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de inwoners. Daarmee is de bank essentieel voor de publieke taak.
Bestuurlijk belang	De gemeente Borsele neemt voor 0,07% deel in het maatschappelijk kapitaal (39.273 van de 55.590.720 aandelen) en heeft zitting in de aandeelhoudersvergadering.
Vertegenwoordiging in het bestuur	Wethouder A.P. Witkam
Stemverhouding in het bestuur	Stemrecht op de aandelen die in bezit zijn: 1 stem per aandeel van € 2,50. Borsele bezit 39.273 aandelen.
Financieel belang	De gemeente bezit 39.273 aandelen van de BNG, hiermee zijn we aandeelhouder voor 0,07%. Voor 2024 hebben wij een bedrag van € 40.000 als dividenduitkering in onze begroting opgenomen.
Belangrijkste risico's	De BNG is financieel gezond, de jaarcijfers van 2024 zijn positief. Er zijn geen grote risico's.
Jaarcijfers	Het resultaat 2024 bedroeg € 294 miljoen positief.
Bijdrage	Niet van toepassing.
Beleidsvoornemens	Er zijn geen specifieke beleidsvoornemens. Behoud van het aandelenkapitaal als duurzame belegging.

Stedin Holding N.V.

Vestigingsplaats	Rotterdam
Publiek belang	Het maatschappelijk kapitaal van de vennootschap bedraagt twee miljard tweehonderd euro (EUR 2.000.000.200,00) en is verdeeld in: (i) vijftien miljoen gewone aandelen met een nominale waarde van € 100 elk; (ii) vijf miljoen cumulatief preferente aandelen met een nominale waarde van € 100 elk; (iii) één aandeel N1 met een nominale waarde van € 100; en (iv) één aandeel N2 met een nominale waarde van € 100. Elk aandeel geeft recht op een stem. De aandeelhouders zijn 61 Nederlandse gemeenten, twee provincies en de Staat der Nederlanden.
Bestuurlijk belang	De gemeente Borsele neemt voor 0,0067% deel in het maatschappelijk kapitaal (383 van de 5.684.687 geplaatste aandelen).
Vertegenwoordiging in het bestuur	Wethouder A.P. Witkam vertegenwoordigt de gemeente Borsele in de aandeelhoudersvergadering. Daarnaast is wethouder Witkam vertegenwoordiger, namens Zeeland, in de commissie Energietransitie.
Stemverhouding in het bestuur	Stem in de aandeelhoudersvergadering naar rato van het aandelenkapitaal. Voor besluiten is een meerderheid van stemmen nodig. Voor besluiten met een grotere impact is 76% meerderheid nodig.
Financieel belang	Vanaf 2024 wordt dividend uitgekeerd naar rato van het aandeelhoudersbelang. In 2024 is er €3.500

	dividend ontvangen.
Belangrijkste risico's	Het risico is beperkt tot de eenmalige kapitaalstorting van € 300.000.
Jaarcijfers	Het resultaat over 2024 bedroeg € 158 miljoen positief.
Bijdrage	Niet van toepassing. In 2024 is een eenmalige kapitaalstorting van € 300.000 gedaan. Deze is als investeringskrediet op de balans opgenomen.
Beleidsvoornemens	In 2025 wordt er uitvoering gegeven aan de, in 2024, vastgestelde warmtestrategie. De beschikbaarheid van elektriciteit en de verzwarende van het elektriciteitsnet in Zeeland/Borsele zijn hier de belangrijkste uitgangspunten.

*Stichtingen en verenigingen***Stichting Omnissholen**

Vestigingsplaats	Goes.
Deelnemers	Borsele.
Publiek belang	Het openbaar onderwijs van de gemeente Borsele is per 2013 verzelfstandigd: de stichting Omnissholen.
Bestuurlijk belang	Het bestuur wordt gevormd door één bestuurder. De bestuurder wordt benoemd door de raad van toezicht.
Vertegenwoordiging in het bestuur	Niet van toepassing. Echter, jaarlijks legt de stichting de begroting, de jaarrekening en het jaarverslag ter informatie voor aan de gemeenteraad. De gemeente ziet in het bijzonder toe op de instandhouding van de scholen en vestigingen en de wezenskenmerken van het openbaar onderwijs.
Stemverhouding in het bestuur	Er is één bestuurslid.
Financieel belang	De gemeente verstrekt diverse subsidies aan de stichting Omnissholen.
Belangrijkste risico's	▪ Landelijke beleidskeuzes hebben soms een grote impact. Het is lastig om invloed te hebben op deze besluiten. ▪ Weliswaar zijn de Omnissholen klein maar de financiële positie voldoet aan de voorwaarden.
Jaarcijfers	Het resultaat over 2024 bedroeg € 17.189 negatief.
Bijdrage	In 2025 kennen we € 37.200 aan subsidie toe in het kader van de Verordening materiële financiële gelijkstelling onderwijs gemeente Borsele.
Beleidsvoornemens	De Omnis Kindcentra (OKC) staan midden in de Borselse samenleving en dragen door hun activiteiten bij aan de leefbaarheid in de dorpen.

	De Omnisscholen zijn een samenwerkingspartner voor verschillende lokale verenigingen en vrijwilligers. Op ieder OKC is een doorgaande lijn voor kinderen van twee tot twaalf jaar. Door het geven van onderwijs op maat komt ieder kind tot zijn of haar recht.
--	---

Stichting Inkoopbureau West-Brabant (hodn Karel.)

Vestigingsplaats	Etten-Leur.
Deelnemers	21 deelnemers, waaronder gemeenten en overige non-profit instellingen
Publiek belang	Professionalisering van de inkoopfunctie bij de deelnemers
Bestuurlijk belang	Het is een stichting waarin alle deelnemers vertegenwoordigd zijn in het algemeen bestuur.
Vertegenwoordiging in het bestuur	Wethouder A.P. Witkam.
Stemverhouding in het bestuur	Ieder lid brengt één stem uit.
Financieel belang	De bijdrage is gebaseerd op het aantal dagdelen dat diensten worden afgenomen.
Belangrijkste risico's	De belangrijkste uitdagingen die impact kunnen hebben op de kwaliteit van de dienstverlening van het inkoopbureau zijn thema's zoals arbeidsmarkt, gemeentelijke fusies, de invoering van de rechtmatigheidsverantwoording, teruglopende gemeentebegrotingen, de onduidelijke impact van digitale innovatie en de steeds prominentere rol van inkoop binnen de strategie van organisaties.
Jaarcijfers	Het resultaat 2024 is nog niet bekend.
Bijdrage	De bijdrage voor 2025 bedraagt € 35.000.
Beleidsvoornemens	De stichting oriënteert zich nu op ontwikkelingen, waarbij niet langer met een vaste dagdeelafname wordt gewerkt maar waarbij meer flexibele inzet wordt geboden, afhankelijk van de capaciteitsvraag bij de deelnemers in de stichting. De stichting heeft voor de komende jaren een meerjarenvisie ontwikkeld.

*Overige verbonden partijen***Mainportprogramma Zeeland/West-Brabant**

Vestigingsplaats	Heinkenszand.
Deelnemers	Borsele, Vlissingen, Terneuzen, Moerdijk, Politie, Openbaar Ministerie, Douane, Koninklijke Marechaussee, Belastingdienst, Port of Moerdijk, North Sea Port.
Publiek belang	Het Mainportprogramma Zeeland/West-Brabant werkt aan het veilig en integer maken van het havengebied. Het mainportprogramma voert overkoepelende projecten uit op het gebied van preventie en bewustwording.
Bestuurlijk belang	Het mainportprogramma is een samenwerkingsverband. Vier keer per jaar vindt er bestuurlijk overleg plaats. De gemeente heeft hier zitting in.
Vertegenwoordiging in het bestuur	Burgemeester G.M. Dijksterhuis.
Stemverhouding in het bestuur	Gelijke stemverhouding. Ieder lid van het bestuur brengt één stem uit.
Financieel belang	Het programma wordt gefinancierd uit subsidieverstrekingen vanuit het ministerie van Justitie & Veiligheid.
Belangrijkste risico's	- De subsidie vanuit het ministerie is in principe toegekend tot 2030. Er is nog geen zicht op financiering na deze termijn. - Door politieke -en organisatorische ontwikkelingen (op landelijk niveau) is de verdeling van de subsidiëring onzeker. - Keuzes op landelijk niveau kunnen leiden tot andere inzichten voor wat betreft de aanpak van grootschalige drugssmokkel via logistieke knooppunten. Dit zou direct gevolgen hebben voor de inrichting van het programma, inclusief het programmabureau. - De gemeente Borsele fungeert als kassier voor het samenwerkingsprogramma. Verantwoording over de gelden loopt dan ook via de gemeente.
Jaarcijfers	Geen gegevens beschikbaar.
Eigen bijdrage	Niet van toepassing.
Beleidsvoornemens	Als gemeente ondersteunen we het Mainportprogramma Zeeland/West-Brabant door barrières tegen ondermijning op te werpen in onze zeehavens. We richten ons op samenwerking met publieke en private partijen om kennis te delen, preventieve maatregelen te nemen en toezicht te versterken. Zo dragen we bij aan een veilige en integere havenomgeving.

Platform De Bevelanden

Vestigingsplaats	Heinkenszand.
Deelnemers	Gemeenten Borsele, Kapelle, Noord-Beveland, Goes en Reimerswaal
Publiek belang	Platform de Bevelanden bestaat uit vijf Zeeuwse gemeenten die met elkaar én met partners samenwerken om de brede welvaart op de Bevelanden te versterken en een vitale regio te bewerkstelligen en te behouden.
Bestuurlijk belang	Gezamenlijk vergroten van de slagkracht, beheersbaarheid en sturing op de integrale maatschappelijke opgaven op het terrein van wonen, werken en recreëren en het versterken van de opdrachtgevers- en opdrachtnemersrelatie tussen gemeenten en partners.
Vertegenwoordiging in het bestuur	Wethouder C. Weststrate.
Stemverhouding in het bestuur	Het betreft een netwerkorganisatie, waarbij de besluitvorming plaatsvindt op basis van consensus.
Financieel belang	De bijdrage is gebaseerd op het aantal inwoners per gemeente.
Belangrijkste risico's	Borsele is financieel penvoerder voor het platform. De governance van de netwerkorganisatie is low profile vormgegeven. Als een van de gemeenten afhaakt, wordt in goed overleg de verdeling van de organisatorische, werkinhoudelijke-en financiële consequenties met elkaar afgestemd. Het niet bereiken van consensus, kan negatieve gevolgen hebben voor Borsele.
Jaarcijfers	Het resultaat 2024 was € 48.138 positief.
Bijdrage 2025	De bijdrage 2025 bedraagt € 85.000.
Beleidsvoornemens	Uitvoering geven aan de Strategische Uitvoeringsagenda 2022-2030 waarmee we handen en voeten geven aan huidige en toekomstige uitdagingen voor de regio De Bevelanden. De agenda laat op basis van vijf actielijnen zien hoe deze uitdagingen worden opgepakt, door partners actief te betrekken bij de uitvoering van de opgaven en de samenwerking tussen de gemeenten.

Paragraaf subsidies

Conform de financiële verordening presenteren wij in de jaarstukken een overzicht van de verschillende subsidieregelingen en de bijbehorende subsidiebudgetten uit 2024.

Overzicht subsidieregelingen	Begroting 2024	Realisatie 2024
Dorpshuizen	€ 355.000	€ 326.000
Amateurkunst	€ 16.000	€ 14.653
Culturele raad	€ 40.053	€ 36.424
Dorpsraden	€ 25.000	€ 25.772
EHBO	€ 2.900	€ 5.962
Evenementen	€ 14.500	€ 14.430
Regionale instellingen	€ 34.851	€ 35.105
Speeltuinverenigingen	€ 62.500	€ 54.474
Amateursport	€ 44.200	€ 35.814
Jeugd- en jongerenwerk	€ 56.000	€ 69.350
Maak werk van je idee	€ 8.000	€ 2.000
Ouderenwerk	€ 49.000	€ 41.821
Peutergroepen	€ 246.480	€ 180.585
Subsidiëring schoolbegeleiding	€ 51.555	€ 50.000
Vluchtelingenwerk	€ 198.500	€ 168.862
Bibliotheek	€ 690.000	€ 712.105
Musea	€ 31.837	€ 31.485
Zeeuwse Muziekschool	€ 150.000	€ 143.908
Asbest van het dak (restantkrediet)	€ 45.000	€ 8.039
Stoomtrein Goes - Borsele	€ 27.747	€ 29.863
Sociale Zaken	€ 6.310	€ 35.084
Dorpsvernieuwing	€ 14.351	€ 2.113
Gezond en Vitaal Borsele	€ 6.659	€ 7.639
Openbare orde en veiligheid	€ 35.000	€ 38.314
Eenmalige subsidies	p.m.	€ 11.958
Totaal	€ 2.211.443	€ 2.081.760

Begroting 2024 opgenomen volgens de laatste begrotingswijzigingen.

Overige ontwikkelingen

Inflatie

De oorlog in Oekraïne blijft grote invloed uitoefenen op de economie. De beschikbaarheid van fossiele brandstoffen en andere grondstoffen blijft onder druk staan. Dit veroorzaakt aanhoudende prijsstijgingen, hoge inflatie en renteverhogingen. Met name in 2022 en deels in 2023 stegen de energiekosten fors. Het Rijk en gemeenten hebben toen maatregelen getroffen, zoals het prijsplafond en de energietoeslag, om huishoudens te ondersteunen. Ook onze organisatie ervaart de gevolgen. De hogere prijzen voor energie, materialen en personeel drukken op onze exploitatie. Vooral bij investeringsprojecten die in 2022 en 2023 gestart zijn, zien we dit duidelijk terug. Voorbeelden zijn de MFA in Nieuwdorp, de brandweerpost in Heinkenszand en het scoutinggebouw in Heinkenszand. Hoewel de afschrijvingslasten over 40 jaar worden gespreid en daarmee het directe effect op de begroting beperkt blijft, leidt inflatie toch tot structurele kostenstijging. In de Kadernota 2024–2027 is hiermee, voor zover mogelijk, rekening gehouden.

Statushouders

Samen met GR De Bevelanden (WIZ), Beveland Wonen en Vluchtelingenwerk is het gelukt om de verhoogde taakstelling voor het huisvesten van statushouders in 2024 te realiseren. Welke taakstelling we in de toekomst krijgen, is nog onbekend. We hebben als gemeente geen invloed op het totale aantal statushouders in Nederland, en daarmee ook niet op ons aandeel.

Strategische personeelsontwikkeling

Strategische personeelsplanning is essentieel om de capaciteit van de organisatie af te stemmen op veranderende omstandigheden. Denk aan nieuwe wet- en regelgeving (zoals de Omgevingswet en eisen rondom informatieveiligheid), digitalisering en maatschappelijke trends zoals vergrijzing en toegenomen participatie. Daarnaast zorgen wereldwijde ontwikkelingen – zoals de coronacrisis, de oorlog in Oekraïne en de asielinstroom – voor extra taken. Hierdoor neemt de druk op de uitvoeringscapaciteit van gemeente Borsele en de gemeenschappelijke regelingen toe. De grenzen van wat met de huidige formatie mogelijk is, zijn bereikt. Binnen diverse samenwerkingsverbanden is uitbreiding van personeel nodig om de basis op orde te brengen. Ook voor gemeente Borsele geldt dat de personeelscapaciteit kritisch moet worden herzien. Dit vraagt om voortdurende aanpassing van de strategische personeelsplanning. De financiële impact hiervan wordt meegenomen in de Kadernota 2025–2028.

Jaarrekening

Balans per 31 december 2024

		31-12-2024	31-12-2023			31-12-2024	31-12-2023
ACTIVA	VASTE ACTIVA			PASSIVA	VASTE PASSIVA		
Immateriële vaste activa	- investeringen met economisch nut	46.498	33.914	Eigen vermogen	- algemene reserves	38.354.889	17.264.580
		46.498	33.914		- bestemmingsreserves	22.157.973	21.535.598
Materiële vaste activa	- investeringen met economisch nut	38.314.933	31.952.916		- gerealiseerd resultaat	10.091.646	11.108.735
	- investeringen met economisch nut waarvoor een heffing kan worden geheven	3.460.671	2.514.801	Voorzieningen	- voorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico's	6.565.792	5.818.115
	- investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut	9.370.836	7.196.254			6.565.792	5.818.115
		51.146.440	41.663.971	Vaste schulden met een rentetypische looptijd van één jaar of langer	- onderhandse leningen van binnenlandse banken	13.441.512	15.003.024
Financiële vaste activa	- kapitaalverstekkingen aan deelnemingen	9.265.192	4.814.527			13.441.512	15.003.024
	- overige langlopende leningen	3.829.503	3.611.932				
	- overige uitzettingen met rentetypische looptijd van één jaar of langer	473.100	297.139				
		13.567.795	8.723.598				
	Totaal vaste activa	64.760.733	50.421.483		Totaal vaste passiva	90.611.812	70.730.052

		31-12-2024	31-12-2023			31-12-2024	31-12-2023
Voorraden	<u>VLOTTENDE ACTIVA</u>			Netto vlottende schuld met een rentetypische looptijd korter dan één jaar	<u>VLOTTENDE PASSIVA</u>		
	grond- en hulpstoffen				- overige schulden	7.674.827	10.383.717
	- overige grond- en hulpstoffen	0	0				
	- bouwgrond in exploitatie	-3.065.480	-2.364.944			7.674.827	10.383.717
		-3.065.480	-2.364.944				
Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar	- openbare lichamen	6.365.089	5.757.721	Overlopende passiva	- voorschotbedragen van overheidslichamen met specifiek bestedingsdoel:		
	- verstrekte kasgeldleningen aan openbare lichamen	0	0		Het Rijk	6.025.574	7.771.684
	- schatkistbankieren	31.330.594	31.118.102		Overige NL. Overheidslichamen	7.156.835	529.191
	- overige vorderingen	2.743.308	3.552.947		- overige vooruitontvangen bedragen die t.b.v. volgende begrotingsjaren komen	1.013.712	0
		40.438.991	40.428.770				
Liquide middelen	- kas- en banksaldi	201.097	144.095				
	- overige nog te ontvangen en vooruitbetaalde bedragen die t.l.v. volgende begrotingsjaren komen	10.147.419	785.240				
		10.348.516	929.335			14.196.121	8.300.875
Overlopende activa					Totaal vlottende passiva	21.870.948	18.684.592
	Totaal vlottende activa	47.722.027	38.993.161				
	Totaal generaal	112.482.760	89.414.644		Totaal generaal	112.482.760	89.414.644

Bedrag waarvan het recht op verliescompensatie Krachtens de Wet op de vennootschapsbelasting 1969 bestaat	0	0	Totaal bedrag waartoe aan natuurlijke personen en rechtspersonen borgstellingen of garantstellingen zijn verstrekt	309.222.637	290.937.180
---	---	---	--	-------------	-------------

Programmarekening o.b.v. taakveld 2024

Taak- Omschrijving veld	Lasten 2024			Baten 2024			Saldo			
	<i>begroting primair</i>	<i>begroting na wijz</i>	<i>rekening</i>	<i>begroting primair</i>	<i>begroting na wijz</i>	<i>rekening</i>	<i>begroting primair</i>	<i>begroting na wijz</i>	<i>rekening 2024</i>	<i>rekening 2023</i>
0.1 Bestuur	2.031	4.907	2.172	12	1.995	471	2.019	2.912	1.701	1.354
0.2 Burgerzaken	822	1.003	998	288	445	525	534	558	473	601
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	196	196	221	154	627	229	42	-431	-8	-311
0.4 Overhead	11.283	12.934	11.379	221	231	938	11.062	12.703	10.441	8.252
0.5 Treasury	562	293	304	988	14.420	14.124	-426	-14.126	-13.820	-3.294
0.61 OZB woningen	0	0	0	3.290	3.370	3.377	-3.290	-3.370	-3.377	-3.256
0.62 OZB niet-woningen	150	294	254	5.651	6.056	6.687	-5.501	-5.762	-6.433	-5.469
0.64 Belastingen overig	0	0	0	0	0	-1	0	0	1	75
0.7 Algemene uitkering en overige uitkeringen Gemeentefonds	0	-32	0	43.877	46.897	47.117	-43.877	-46.929	-47.117	-43.093
0.8 Overige baten en lasten	959	1.081	211	96	96	168	863	985	44	-33
0.9 Vennootschapsbelasting (VpB)	22	22	141	0	0	0	22	22	141	34
Programma Bestuur en ondersteuning	16.025	20.698	15.680	54.576	74.137	73.634	-38.551	-53.439	-57.954	-45.141
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	2.217	2.230	2.217	0	0	9	2.217	2.230	2.208	2.677
1.2 Openbare orde en veiligheid	843	1.068	4.175	10	188	5.926	833	880	-1.751	-2.418
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	0	0	2	0	0	0	0	0	2	11
Programma Veiligheid	3.060	3.298	6.394	10	188	5.935	3.050	3.110	459	270
2.1 Verkeer en Vervoer	3.872	4.241	4.400	43	216	696	3.828	4.024	3.704	4.167
Programma Verkeer, vervoer en waterstaat	3.872	4.241	4.400	43	216	696	3.828	4.024	3.704	4.167
3.1 Economische ontwikkeling	282	495	370	0	0	0	282	495	370	295
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	0	637	2.119	105	548	1.969	-105	89	150	-155
3.3 Bedrijfsloket en bedrijfsregelingen	26	26	29	0	0	0	26	26	29	23
3.4 Economische promotie	138	218	80	82	92	101	56	126	-21	0
Programma Economie	445	1.376	2.598	187	640	2.070	258	735	529	162
4.1 Openbaar basisonderwijs	0	0	41	0	0	0	0	0	41	79
4.2 Onderwijshuisvesting	768	768	697	124	132	157	644	636	540	646
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	2.065	2.408	1.916	475	726	827	1.590	1.682	1.089	1.302
Programma Onderwijs	2.833	3.176	2.654	599	858	984	2.234	2.318	1.670	2.027

Taak- Omschrijving veld	Lasten 2024			Baten 2024			Saldo			
	<i>begroting primair</i>	<i>begroting na wijz</i>	<i>rekening</i>	<i>begroting primair</i>	<i>begroting na wijz</i>	<i>rekening</i>	<i>begroting primair</i>	<i>begroting na wijz</i>	<i>rekening 2024</i>	<i>rekening 2023</i>
5.1 Sportbeleid en activering	382	478	378	142	202	148	240	276	230	245
5.2 Sportaccommodaties	624	624	761	89	89	409	535	535	353	382
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	293	438	361	0	0	24	293	438	337	308
5.4 Musea	34	34	33	0	0	0	34	34	33	32
5.5 Cultureel erfgoed	81	336	292	1	1	19	81	336	273	337
5.6 Media	796	823	833	37	60	59	759	764	775	745
5.7 Openbaar groen en (openlucht)recreatie	2.510	2.866	2.821	37	37	57	2.473	2.828	2.764	2.601
Programma Sport, cultuur en recreatie	4.719	5.599	5.481	306	389	716	4.413	5.210	4.765	4.650

Taak- Omschrijving veld	Lasten 2024			Baten 2024			Saldo			
	<i>begroting primair</i>	<i>begroting na wijz</i>	<i>rekening</i>	<i>begroting primair</i>	<i>begroting na wijz</i>	<i>rekening</i>	<i>begroting primair</i>	<i>begroting na wijz</i>	<i>rekening 2024</i>	<i>rekening 2023</i>
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	4.518	5.311	3.946	599	951	978	3.920	4.360	2.968	2.788
6.2 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	2.146	2.161	2.127	0	135	75	2.146	2.026	2.052	1.725
6.3 Inkomensregelingen	4.541	6.031	5.207	3.330	4.030	3.936	1.211	2.001	1.271	2.491
6.4 WSW en beschut werk	1.669	1.881	1.831	0	0	59	1.669	1.881	1.772	1.422
6.5 Arbeidsparticipatie	620	620	623	0	0	0	620	620	623	628
6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	1.221	1.358	1.535	0	0	0	1.221	1.358	1.535	1.313
6.71a Hulp bij het huishouden (WMO)	2.488	2.653	2.400	160	160	153	2.328	2.493	2.248	2.346
6.71b Begeleiding (WMO)	2.041	2.245	2.048	123	123	1	1.918	2.122	2.047	1.375
6.71c Dagbesteding (WMO)	720	859	882	0	0	0	720	859	882	1.263
6.71d Overige maatwerkarrangementen (WMO)	96	96	144	0	35	97	96	61	47	58
6.72 Maatwerkdienstverlening 18-	0	0	0	0	0	0	0	0	0	-2
6.72a Jeugdhulp begeleiding	764	1.370	1.360	0	0	0	764	1.370	1.360	992
6.72b Jeugdhulp behandeling	727	1.414	1.404	0	0	0	727	1.414	1.404	129
6.72c Jeugdhulp dagbesteding	400	628	628	0	0	0	400	628	628	524
6.72d Jeugdhulp zonder verblijf overig	173	319	456	0	0	0	173	319	456	527
6.73a Pleegzorg	932	412	412	0	0	0	932	412	412	614
6.73b Gezinsgericht	154	213	213	0	0	0	154	213	213	126
6.73c Jeugdhulp met verblijf overig	1.063	1.175	1.116	0	0	0	1.063	1.175	1.116	954
6.74a Jeugd behandeling GGZ zonder verblijf	1.225	1.943	2.040	0	0	0	1.225	1.943	2.040	1.193
6.74b Jeugdhulp crisis/LTA/GGZ-verblijf	478	507	509	0	0	0	478	507	509	614
6.74c Gesloten plaatsing	198	204	204	0	0	0	198	204	204	176
6.81a Beschermd wonen (WMO)	8	8	0	0	0	0	8	8	0	0
6.81b Maatschappelijke- en vrouwenopvang (WMO)	32	44	12	0	36	41	32	8	-29	11
6.82b Jeugdreclassering	40	55	55	0	0	0	40	55	55	23
6.82a Jeugdbescherming	510	495	404	0	0	0	510	495	404	445
Programma Sociaal domein	26.764	32.004	29.558	4.211	5.470	5.339	22.552	26.534	24.219	21.737
7.1 Volksgezondheid	1.503	1.817	1.621	124	248	301	1.379	1.569	1.320	1.173
7.2 Riolering	1.387	1.546	1.564	2.056	2.165	2.220	-669	-619	-656	-624
7.3 Afval	2.696	2.728	2.759	3.707	3.772	3.852	-1.011	-1.044	-1.093	-1.055
7.4 Milieubeheer	1.202	3.649	2.462	54	1.562	1.085	1.148	2.087	1.377	1.122
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	363	420	420	327	327	275	36	93	145	64
Programma Volksgezondheid en milieu	7.150	10.160	8.826	6.267	8.073	7.733	883	2.087	1.093	681

Taak- Omschrijving veld	Lasten 2024			Baten 2024			Saldo			
	<i>begroting primair</i>	<i>begroting na wijz</i>	<i>rekening</i>	<i>begroting primair</i>	<i>begroting na wijz</i>	<i>rekening</i>	<i>begroting primair</i>	<i>begroting na wijz</i>	<i>rekening 2024</i>	<i>rekening 2023</i>
8.1 Ruimte en leefomgeving	646	1.996	833	160	296	373	486	1.700	460	468
8.2 Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	1.972	1.972	1.544	1.972	1.992	1.575	0	-20	-31	-344
8.3 Wonen en bouwen	1.519	3.168	1.652	355	355	1.262	1.164	2.813	389	767
Programma Volkshuisvesting, leefomgeving en stedelijke vernieuwing	4.137	7.136	4.028	2.487	2.643	3.210	1.651	4.493	819	892
0.4 Overhead	0	0	0	0	0	0	0	0	0	-2
12 Programma Bedrijfsvoering	0	0	0	0	0	0	0	0	0	-2
Resultaat voor bestemming	69.006	87.686	79.621	68.687	92.614	100.317	319	-4.928	-20.696	-10.556
Mutaties in reserves	0	19.663	23.053	417	14.735	12.449	-417	4.928	10.604	-552
94 Resultaat na bestemming	98	0	10.092	0	0	0	98	0	10.092	11.109
Totaal exploitatie	69.104	107.349	112.766	69.104	107.349	112.766	0	0	0	0

Waarderingsgrondslagen

Algemene grondslagen voor waardering en resultaatbepaling

De jaarrekening is opgesteld conform de voorschriften nageleefd zoals opgenomen in het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV) en de verordening ex artikel 212 Gemeentewet. Hierin zijn door de gemeenteraad op d.d. 7 december 2023 de uitgangspunten voor het financiële beleid ende regels voor het financiële beheer en inrichting van de financiële organisatie vastgesteld.

Algemene grondslagen voor het opstellen van de jaarrekening

Waardering van passiva en activa en de bepaling van het resultaat, vinden in principe plaats op basis van historische kosten. Activa en passiva zijn opgenomen tegen nominale waarde, tenzij in deze grondslagen anders is vermeld. Baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben, ongeacht of ze tot inkomsten of uitgaven in dat jaar hebben geleid. Baten en lasten, waaronder ook begrepen de heffing van de vennootschapsbelasting, worden daarbij verantwoord tot hun brutobedrag. Verliezen en risico's die hun oorsprong vinden voor het einde van het begrotingsjaar, worden genomen als zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden.

Personeelslasten worden in principe toegerekend aan het boekjaar waarop ze betrekking hebben. Als gevolg van het formele verbod op het opnemen van voorzieningen oftewel schulden uit hoofde van jaarlijks terugkerende arbeid gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume, worden sommige personele lasten verantwoord in het jaar dat uitbetaling plaats vindt. Voor arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van een jaarlijks vergelijkbaar volume wordt dan ook geen voorziening getroffen of op andere wijze een verplichting opgenomen. Dit gaat om overlopende vakantiegeld- en (spaar)verlofaanspraken.

De algemene uitkering is opgenomen volgens de best mogelijke schatting gebaseerd op basis van de laatst beschikbare informatie. De component over de accresmededeling nemen we op volgens de in het verslagjaar 2023 (t) laatst gepubliceerde accresmededeling. Meestal is deze accresmededeling opgenomen in de septembercircularre. De gevolgen van het bijgestelde accres zoals opgenomen in de meicircularre van het verslagjaar t+1, verantwoorden we in de jaarrekening van het op het verslagjaar volgend boekjaar.

Dividenden zijn verantwoord in het jaar waarin het besluit tot toekenning van het dividend door de Algemene vergadering van de vennootschap is genomen.

De waarderingsgrondslagen per balansonderdeel lichten we verderop in deze jaarrekening toet.

Algemeen

Hieronder geven we bij de diverse onderdelen van de vaste activa een toelichting.

Alle bedragen in de tabellen van deze paragraaf zijn gedeeld door € 1.000, tenzij anders aangegeven.

Vaste activa

Immateriële vaste activa

De immateriële vaste activa zijn gewaardeerd tegen de oorspronkelijke verkrijgingsprijs (de inkoopprijs en de bijkomende kosten) of vervaardigingsprijs (de aanschaffingskosten van de gebruikte grond- en hulpstoffen en de overige directe kosten), verminderd met de ontvangen subsidies en bijdragen van derden, de jaarlijkse afschrijvingslasten en afwaarderingen wegens duurzame waardeverminderingen. Duurzame waardeverminderingen van vaste activa worden onafhankelijk van het resultaat van het boekjaar in aanmerking genomen.

De kosten van het sluiten van geldleningen (inclusief de betaalde boeterente) en het saldo van agio en disagio worden geactiveerd en over maximaal de looptijd van de lening volledig afgeschreven, te starten vanaf het moment van het in gebruik nemen van het gerelateerde materieel of financieel vast actief. Indien geen nieuwe lening wordt aangetrokken zijn de kosten van vervroegde aflossing (boeterente) niet geactiveerd, maar als last verantwoord.

De kosten van onderzoek en ontwikkeling voor een bepaald actief zijn onder de volgende voorwaarden geactiveerd:

- Het voornemen bestaat het actief te gebruiken of te verkopen.
- De technische uitvoerbaarheid om het actief te voltooien staat vast.
- Het actief in de toekomst economisch of maatschappelijk nut genereert.
- De uitgaven die aan het actief toe te rekenen zijn, zijn betrouwbaar zijn vast te stellen.

De kosten van onderzoek en ontwikkeling worden volledig afgeschreven in maximaal vijf jaar.

De onder de kosten van onderzoek en ontwikkeling geactiveerde voorbereidingskosten voor grondexploitaties voldoen aan de volgende drie voorwaarden:

- De kosten passen binnen de kostensoortenlijst (artikel 6.2.4) van het Bro.
- De kosten blijven maximaal vijf jaar geactiveerd staan onder de immateriële vaste activa. Na maximaal vijf jaar hebben de kosten geleid tot een actieve grondexploitatie, danwel worden deze afgeboekt ten laste van het jaarresultaat.
- Plannen tot ontwikkeling van de grond waarvoor de voorbereidingskosten worden gemaakt, hebben bestuurlijke instemming, blijkend uit een raads- of – indien gedelegeerd – collegebesluit.

Bijdragen aan activa in eigendom van derden worden geactiveerd als aan de volgende vereisten is voldaan:

- Er is sprake van een investering door een derde.
- De investering draagt bij aan de publieke taak.
- De derde heeft zich verplicht tot het daadwerkelijk investeren op een wijze zoals is overeengekomen.

- De bijdrage kan door de gemeente worden teruggevorderd, indien de derde in gebreke blijft of de gemeente anders recht kan doen gelden op de activa die samenhangen met de investering.

Op de geactiveerde bijdragen aan activa in eigendom van derden wordt afgeschreven, waarbij de afschrijvingsduur maximaal gelijk is aan de verwachte gebruiksduur van de activa (bij derden) waarvoor de bijdrage aan derden is verstrekt.

Materiële vaste activa

Materiële vaste activa zijn fysiek aanwezige activa. Het BBV kent de volgende soorten materiële vaste activa:

- investeringen met een economisch nut;
- investeringen met een economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven;
- investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut.

Investerings hebben een economisch nut als ze verhandelbaar zijn en/of ze kunnen bijdragen aan het genereren van middelen. Alle investeringen met een economisch nut > € 25.000 worden volgens de financiële verordening geactiveerd.

Investerings in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut worden geactiveerd en over de gebruiksduur afgeschreven.

Alle materiële vaste activa zijn gewaardeerd tegen de oorspronkelijke verkrijgingsprijs (de inkoopprijs en de bijkomende kosten) of vervaardigingsprijs (de aanschaffingskosten van de gebruikte grond- en hulpstoffen en de overige directe kosten, verminderd met de ontvangen subsidies en bijdragen die direct gerelateerd zijn aan het actief, de jaarlijkse afschrijvingslasten en afwaarderingen wegens duurzame waardeverminderingen. Duurzame waardeverminderingen van vaste activa worden onafhankelijk van het resultaat van het boekjaar in aanmerking genomen.

Ten aanzien van investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut geldt tot aan investeringsdatum 31 december 2016 dat eventuele bijdragen uit de reserves in mindering zijn gebracht op deze investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut. Ten aanzien van investeringen met een economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven geldt dat vanuit de spaarcomponent van heffingen gevormde voorzieningen voor toekomstige vervangingsinvesteringen met economisch nut in mindering zijn gebracht op de in het boekjaar gepleegde investeringen met economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing is geheven. Over het resterende bedrag wordt afgeschreven.

De op de oorspronkelijke verkrijgings- of vervaardigingsprijs toegepaste jaarlijkse afschrijvingen corresponderen met een stelsel dat is afgestemd op de verwachte toekomstige gebruiksduur (kortste van de geschatte economische levensduur óf technische gebruiksduur) van de geactiveerde objecten en voorzieningen.

De gehanteerde afschrijvingstermijnen zijn opgenomen in de financiële verordening, zoals vastgesteld door de gemeenteraad in haar vergadering d.d. 7 december 2023. De afschrijvingen worden berekend volgens de lineaire methode en starten op het boekjaar volgend op ingebruikname van de investering. Afschrijvingen gebeuren daarnaast onafhankelijk van het resultaat van het boekjaar. Op gronden wordt niet afgeschreven, tenzij de grond deel uitmaakt van een investering in de openbare ruimte met maatschappelijk nut. Eventuele boekwinsten bij inruil of afstoting van een kapitaalgoed zijn als incidentele bate in de jaarrekening verwerkt.

Buiten gebruik gestelde vaste activa

Als een vast actief buiten gebruik is gesteld, heeft op het moment van buitengebruikstelling een afwaardering van de boekwaarde plaatsgevonden naar de lagere restwaarde.

Afschrijvingen

De volgende afschrijvingstermijnen, zoals ook vastgelegd in de financiële verordening zijn van toepassing:

Afschrijvingstermijnen

Afschrijvingstermijnen		
Gronden en terreinen		n.v.t.
Bedrijfsgebouwen	Permanent	40
	Semipermanent	15
Grond-, weg-, en waterbouw	Begraafplaatsen	25
	Trainingsvelden en sportvelden	40
	Wegen, voet- en fietspaden	20
	Openbare verlichting	20
	Riolering	20
	Tennisvelden	20
Vervoermiddelen	Aanhangwagens	15
	Huisvuilauto's	8
	Overige vervoermiddelen	10
Installaties, machines, apparatuur en inventaris	Hefbrug	20
	Sproeimachines	6
	Technische installatie	15
	Overige installaties, machines en apparatuur en inventaris	10

De lasten samenhangend met de uitvoering van klein en groot onderhoud, bodemsaneringen en het baggeren van watergangen zijn niet levensduur verlengend en zijn daarom niet geactiveerd, maar direct ten laste van de exploitatie gebracht.

Erfpacht

In erfpacht uitgegeven gronden worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs, waarbij de uitgifteprijs van eerste uitgifte geldt als verkrijgingsprijs. Gronden in eeuwigdurende erfpacht worden gewaardeerd tegen registratiewaarde. Duurzame waardeverminderingen van vaste activa worden onafhankelijk van het resultaat van het boekjaar in aanmerking genomen.

Warme gronden

Gronden verworven met het oog op gebiedsontwikkeling, maar waarvoor nog geen operationele grondexploitatie is vastgesteld, worden in de regel geduid als ‘warme gronden’. Volgens de notitie grondbeleid in begroting en jaarstukken (2019) worden deze verantwoord onder materiele vaste activa (artikel 52 lid 1 onderdeel a BBV) tegen de verwervingskosten. Het toerekenen (activeren) van andere kosten is daarbij niet toegestaan.

In de bepaling of er bij deze ‘warme gronden’ sprake is van een duurzame waardevermindering, zoals bedoeld in artikel 65 BBV lid 1, kan onder de volgende cumulatieve voorwaarden uitgegaan worden van de waarde in toekomstige bestemming in plaats van de geldende bestemming:

- de gronden moeten deel uitmaken van een door de gemeenteraad vastgestelde visie of masterplan voor (een) concrete en binnen afzienbare tijd te starten grondexploitatie(s), waarin de gebiedsontwikkeling van totaalplan naar deelgrondexploitaties is vastgelegd;
- de gebiedsontwikkeling mag niet zodanig conflicteren met de uitkomst van de inventarisatie van bedreigingen die de ontwikkeling in de weg kunnen staan, bijvoorbeeld op het gebied van milieu of bereikbaarheid;
- de visie/het masterplan mag niet strijdig zijn met beleid van de provincie en/of Rijk;
- er is een betrokkenheid bij de gebiedsontwikkeling van provincie of Rijksoverheid;
- het mag alleen gaan om gebiedsontwikkeling voor de bouw van woningen en niet voor bedrijfsterreinen;
- periodiek (minimaal eens in de twee jaar) worden de gronden getaxeerd tegen de waarde volgens de toekomstige woningbouwbestemming, met inachtneming van de inherente onzekerheden van de ontwikkelmogelijkheden.

Financiële vaste activa

De financiële vaste activa zijn gewaardeerd tegen de oorspronkelijke verkrijgingsprijs (de inkoopprijs en de bijkomende kosten) verminderd met de jaarlijkse aflossingen, afschrijvingslasten en afwaarderingen wegens duurzame waardeverminderingen. Duurzame waardeverminderingen van vaste activa worden onafhankelijk van het resultaat van het boekjaar in aanmerking genomen. Zo nodig is een voorziening voor verwachte oninbaarheid op de boekwaarde in mindering gebracht. Participaties in het aandelenkapitaal van NV's en BV's (kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen in de zin van het BBV) zijn gewaardeerd tegen de verkrijgingsprijs van de aandelen. Als de marktwaarde van de aandelen daalt tot onder de verkrijgingsprijs, vindt afwaardering naar deze lagere marktwaarde plaats.

Vorraden

Grond- en hulpstoffen

Grond- en hulpstoffen worden gewaardeerd tegen de verkrijgings- of vervaardigingsprijs. Als de marktwaarde lager is dan de verkrijgings- of vervaardigingsprijs worden de grond- en hulpstoffen tegen deze lagere marktwaarde gewaardeerd.

Onderhanden werk, waaronder bouwgronden in exploitatie

Het startpunt van een grondexploitatie is het raadsbesluit met de vaststelling van het complex, inclusief grondexploitatiebegroting. Vanaf dat moment wordt de grondexploitatie geopend en kunnen vervaardigingskosten worden geactiveerd.

De onderhanden werken grondexploitatie zijn opgenomen tegen de verkrijgings- of vervaardigingsprijs, verminderd met de opbrengst wegens verkopen. Als de boekwaarde de marktwaarde van de grond overschrijdt, wordt een afwaardering naar de lagere marktwaarde verantwoord/wordt een voorziening voor het verwachte negatieve resultaat getroffen. De vervaardigingsprijs omvat de aanschaffingskosten van de gebruikte grond- en hulpstoffen en de overige kosten (limitatief opgesomd in de kostensoortenlijst zoals opgenomen artikel 6.2.4 van het Besluit ruimtelijke ordening), welke rechtstreeks aan de vervaardiging kunnen worden toegerekend. In de vervaardigingsprijs worden daarnaast een redelijk deel van de indirecte kosten opgenomen en is de werkelijk over vreemd vermogen betaalde rente over het boekjaar toegerekend. De rente is toegerekend over de boekwaarde van de grondexploitatie per 1 januari van het betreffende boekjaar.

Voor winstneming geldt de percentage of completion methode: voor zover gronden zijn verkocht en opbrengsten zijn gerealiseerd wordt tussentijds naar rato van de voortgang van de kosten en de opbrengsten winst worden genomen. Als aan de volgende voorwaarden is voldaan, bestaat er voldoende zekerheid om winst te kunnen nemen:

1. Het resultaat op de grondexploitatie kan betrouwbaar worden ingeschat; én
2. se grond (of het deelperceel) moet zijn verkocht; én
3. de kosten zijn gerealiseerd (winst wordt naar rato van de realisatie gerealiseerd).

De verliezen op grondexploitaties worden voorzien zodra deze bekend zijn. De voorziening wordt gewaardeerd op nominale waarde.

Gereed product en handelsgoederen

De overige voorraden worden gewaardeerd tegen historische kostprijs. Als de marktwaarde lager is, dan wordt tegen marktwaarde gewaardeerd.

Vooruitbetalingen

De vooruitbetalingen zijn tegen de laatst bekende inkooprijzen gewaardeerd. Voor eventuele risico's op oninbaarheid is een voorziening getroffen.

Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar

De uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar worden gewaardeerd tegen nominale waarde. Voor verwachte oninbaarheid is een voorziening in mindering gebracht. Deze voorziening wordt statisch bepaald.

Liquide middelen

De liquide middelen zijn gewaardeerd tegen nominale waarde.

Overlopende activa

De overlopende activa zijn gewaardeerd tegen nominale waarde. Voor verwachte oninbaarheid is een voorziening in mindering gebracht. Deze voorziening wordt statisch bepaald. Onder de nog te ontvangen bedragen zijn de gemaakte voorbereidingskosten voor faciliterende exploitatieplannen of nog te sluiten anterieure overeenkomsten als 'nog te verrekenen kosten' opgenomen indien aan de volgende voorwaarden is voldaan:

1. de kosten moeten passen binnen de kostensoortenlijst Wro/Bro; en
2. de kosten mogen maximaal vijf jaar als overige nog te ontvangen bedragen blijven staan; na maximaal vijf jaar moet het kostenverhaal zijn gerealiseerd dan wel dienen de kosten te worden afgeboekt ten laste van het jaarresultaat; en
3. er is een besluit door de raad of het college genomen tot het maken van voorbereidingskosten voor faciliterend grondbeleid in een aangewezen gebied voor het ontwikkelen van het exploitatieplan of tot het sluiten van een anterieure overeenkomst.

Eigen vermogen

In het BBV worden reserves omschreven als vermogensbestanddelen die als eigen vermogen zijn aan te merken en die vanuit bedrijfseconomisch oogpunt vrij te besteden zijn. De vaststelling van de noodzakelijke omvang van reserves is een zaak van de gemeenteraad. Daarom worden reserves ook wel onderverdeeld in algemene en bestemmingsreserves. Zodra de raad aan een reserve een bepaalde bestemming heeft gegeven, is er sprake van een bestemmingsreserve. Om die reden kunnen bestemmingsreserves naar de situatie per ultimo verslagjaar geen negatieve stand kennen. Heeft een reserve geen bestemming dan wordt het een algemene reserve genoemd. Mutaties in reserves zijn enkel mogelijk op basis van een raadsbesluit genomen voor het einde van het betreffende begrotingsjaar. De reserves worden gewaardeerd tegen nominale waarde.

Voorzieningen

Voorzieningen behoren tot het vreemd vermogen (schulden) van de gemeente. Om die reden kunnen voorzieningen naar de situatie per ultimo verslagjaar geen negatieve stand kennen. Voorzieningen worden gewaardeerd op het nominale bedrag van de betrokken verplichting c.q. het voorzienbare verlies.

Voorzieningen worden gevormd als er sprake is van:

- Verplichtingen en verliezen waarvan de omvang op de balansdatum onzeker is, doch redelijkerwijs te schatten.
- Op de balansdatum bestaande risico's ter zake van bepaalde te verwachten verplichtingen of verliezen waarvan de omvang redelijkerwijs is te schatten.
- Kosten die in een volgend begrotingsjaar zullen worden gemaakt, mits het maken van die kosten zijn oorsprong vindt in het begrotingsjaar of in een voorafgaand begrotingsjaar en de voorziening strekt tot gelijkmatige verdeling van lasten over een aantal begrotingsjaren.
- Bijdragen (spaarcomponent) aan toekomstige vervangingsinvesteringen met een economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing wordt geheven.
- Middelen verkregen van derden, die specifiek besteed moeten worden, met uitzondering van de voorschotbedragen verkregen van Europese en Nederlandse overheidslichamen met een specifiek bestedingsdoel, die dienen ter dekking van lasten van volgende begrotingsjaren.

De vorming van een voorziening, dan wel een dotatie aan een al bestaande voorziening, is als een last in het betreffende boekjaar verantwoord. Alle aanwendungen aan voorzieningen zijn rechtstreeks ten laste van de voorziening gebracht en in het verslagjaar niet ten laste van de exploitatie verantwoord.

Voorzieningen worden niet gevormd voor jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume. Voor het bepalen van het “jaarlijks vergelijkbaar volume” is een tijdsperiode van vier jaar gehanteerd.

Rentetoevoegingen aan voorzieningen zijn niet toegestaan.

Vaste schulden, met een rentetypische looptijd langer dan één jaar

De vaste schulden zijn gewaardeerd tegen de nominale waarde (hoofdsom) verminderd met het totaal van de gedane aflossingen. De vaste schulden hebben een rentetypische looptijd van één jaar of langer.

Netto-vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan één jaar

De netto-vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan één jaar zijn gewaardeerd tegen nominale waarde.

Toelichting op de balans

VASTE ACTIVA

Immateriële vaste activa

Het onderstaande overzicht geeft het verloop van de boekwaarde van de immateriële vaste activa gedurende het jaar 2024:

Immateriële vaste activa	Boekwaarde 01-01-2024	Investerings Subsidies	Desinvesteringen	Afschrijvingen	Afwaarderingen	Boekwaarde 31-12-2024
Kosten van onderzoek en ontwikkeling	33.914	12.584	-	-	-	46.498
Totaal	33.914	12.584	-	-	-	46.498

De investeringen over 2024 bedroegen:

Investerings immateriële vaste activa 2024	
Vorbereidingskosten strategische grond Lewedorp	12.584
Totaal	12.584

Volgens onderstaande termijnen zijn de afschrijvingen berekend:

Materiële vaste activa met economisch nut:	
Gebouwen t.b.v. het onderwijs	40 jaar
Bedrijfsgebouwen	15 tot 40 jaar
Vervoermiddelen	8 tot 15 jaar
Machines, apparaten en installaties	6 tot 20 jaar
Overige materiële vaste activa	10 jaar
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	20 tot 40 jaar

Materiële vaste activa

Het onderstaande overzicht geeft het verloop weer van de investeringen met economisch nut gedurende het jaar 2024:

Materiële vaste activa	Boekwaarde 01-01-2024	Investeringen	Resinvesteringen	Afschrijvingen	Afwaardering	Boekwaarde 31-12-2024
			Subsidies			
Gronden en terreinen	6.625.268	781.827	-	-	-	7.407.094
Bedrijfsgebouwen	23.622.300	6.413.585	135.649	1.230.915	-	28.669.321
Grond-, weg en waterbouwkundige werken	638.090	-	-	50.474	-	587.616
Vervoermiddelen	329.933	402.683	-	83.924	-	648.691
Machines, apparaten en installaties	654.973	240.768	-	97.760	-	797.981
Overige materiële vaste activa	82.353	132.171	-	10.294	-	204.230
Totaal	31.952.916	7.971.033	135.649	1.473.368	-	38.314.933

De investeringen over 2024 bedroegen:

Investerings materiële vaste activa met economisch nut	
Gronden en terreinen	
Verpachte bouw kavels (registratiewaarde)	204.732
Landbouwperceel Lewedijk	270.270
Grondaankoop Korenweg Lewedorp	306.825
Bedrijfsgebouwen	
Masterplan MFA Nieuwdorp	4.908.535
Flexibel werken 2024	19.050
Aanpassing werkplaats HKZ en GVP	28.922
Scoutinggebouw Heinkenszand	40.977
Woning Lewedijk 17 Nieuwdorp (Oostketelaarweg 2)	84.900
Flexwoningen Schuitweg	106.240
Huisvestingsplan Buitendienst werkplaats HKZ	138.027
Brandweerpost Heinkenszand	220.558
Strategisch: Dorpstraat 102 HKZ	866.376
Vervoermiddelen	
John Deere Gator OW301	36.726
Bestelauto groenploeg West 2023	55.117
Vrachtwagen stratenmakers OW-2	84.607
Veegwagen OW-3	226.233
Machines, apparaten en installaties	
Onderhoudsdienst riolering	194.950
Zonnepanelen de Zwake	45.818
Overige materiële vaste activa	
MP Nieuwdorp: Inrichting Dorpshuis	132.171
Totale investering	7.971.033

Het totale bedrag aan in erfpacht uitgegeven grond bedraagt per 31-12-2024 € 2.996.529 resp. 31-12-2023 € 2.791.797. In 2024 zijn vier kavels verkocht zijnde in Heinkenszand. De boekwaarde van de strategische (warme) gronden bedraagt per 31-12-2024 € 1.571.421 resp. € 1.571.421 per 31-12-2023.

Het onderstaande overzicht geeft het verloop weer van de investeringen met economisch nut waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven gedurende het jaar 2024:

Materiële vaste activa	Boekwaarde 01-01-2024	Investerings Desinvesteringen	Afschrijvingen Subsidies	Afwaardering	Boekwaarde 31-12-2024
Gronden en terreinen	48.385	32.222	-	-	80.607
Grond-, weg en waterbouwkundige werken	2.014.259	212.450	-	132.580	2.094.128
Vervoermiddelen	452.158	267.509	-	99.892	619.774
Machines, apparaten en installaties	-	-	-	-	-
Totaal	2.514.801	512.181	-	232.473	2.794.510

De investeringen over 2024 bedroegen:

Investerings materiële vaste activa incl. heffing	
Gronden en terreinen	
Uitbreiding begraafplaats Nisse grond	32.222
Grond-, weg en waterbouwkundige werken	
Relining rioleringen 2022	1.703
Renovatie drukriolering en gemalen 2022	7.832
Uitbreiding begraafplaats Nisse	49.020
Beheersplan Riolering 2023	153.896
Vervoermiddelen	
Bestelauto Chemokar 2023 ipv OW-62	53.460
Zijlader 2023 ipv OW-72	214.049
Totale investering	512.181

Het onderstaande overzicht geeft het verloop weer van de investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut gedurende het jaar 2024:

Materiële vaste activa	Boekwaarde investeringen in investeringen afschrijvingen				Afwaardering Boekwaarde	
	01-01-2024		Subsidies			31-12-2024
Gronden en terreinen	1.902.702	60.860	-	-	-	1.963.562
Bedrijfsgebouwen	-	360.732	157.509	-	-	203.223
Grond-, weg en waterbouwkundige werken	5.293.551	2.469.916	556.959	233.064	-	6.973.445
Machines, apparaten en installaties	-	230.605	-	-	-	230.605
Totaal	7.196.254	3.122.114	714.468	233.064	-	9.370.836

De investeringen over 2024 bedroegen:

Investerings materiële vaste activa met maatschappelijk nut	
Gronden en terreinen	
NOZ Groene westelijke dorpsrand HAK	15.139
NOZ Klimaatadaptieve groenzone wijk buitenlvn GRA	21.197
NOZ Groene oostelijke dorpsrand OUD	24.524
Bedrijfsgebouwen	
NOZ verduurzaming dorpshuizen Baarland	360.732
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken	
Inrichting parkeerhaven voorzijde Jumbo	2.394
Groeiplaatsverbetering toekomstbomen	2.601
Kruispunt Postweg-Nieuwe Kraaijertsedijk	2.895
Wilhelminastraat ODL (weg)	5.911
Koppelingsgebied A Lange Noordweg	42.453
Koppelingsgebied C Bosgaardshoek	89.602
Groen rond gemeentehuis	24.681
Strekdam Damwand HDK	48.367
Parkeerplaatsen Boomgaardstraat GVP	52.213
Johan Frisostraat KWD	91.572
Groenstructuurplan 2022	593.418
GGA Borsele Oost	165.730
MP Nieuwdorp: buitenruimte MFA	248.126
Beheersplan Wegen en groen 2023	968.966
Beheersplan Wegen en groen 2024	130.987
Machines, apparaten en installaties	
Aanpassingen raads- en trouwzaal 2024	230.605
Totale investering	17.093.029

Financiële vaste activa

Het onderstaande overzicht geeft het verloop weer van de financiële vaste activa gedurende het jaar 2024:

Financiële vaste activa	Boekwaarde 01-01-2024	Investeringen	Reserveringen	Afschrijvingen	Afwaardering	Boekwaarde 31-12-2024
			Subsidies	Aflossingen		
Deelnemingen	310.785	300.000	-	-	-	610.785
Kapitaalverstrekingen	4.503.741	4.150.665	-	-	-	8.654.406
Overige langlopende vorderingen	3.611.932	487.571	-	270.000	-	3.829.503
Overige vorderingen	297.139	188.000	12.039	-	-	473.100
Totaal	8.723.598	5.126.235	12.039	270.000	-	13.567.795

De investeringen over 2024 bedroegen:

Investeringen financiële vaste activa	
Aandelen Stedin B.V.	300.000
Kapitaalverstreking GBE Aqua B.V.	4.150.665
SVN-leningen	487.571
Overige vorderingen	188.000
Totaal	5.126.235

De deelnemingen hebben betrekking op aandelen GBE Aqua B.V., Delta, Bank Nederlandse Gemeenten en Zeeuwind.

Overige langlopende vorderingen hebben betrekking op de lening aan gemeente Kapelle per 31-12-2024 € 1.080.000 resp. € 1.350.000 per 31-12-2023. Het saldo van SVN-leningen bedraagt per 31-12-2024 € 2.749.503 resp. € 2.261.932 per 31-12-2023. De te vorderen bijstand, krediethypotheek en leenbijstand bedraagt per 31-12-2024 € 324.292 minus een voorziening van € 39.192 resp. € 330.065 en € 32.925 per 31-12-2023.

VLOTTENDE ACTIVA*Vorraden*

	Boekwaarde 01-01-2024	Boekwaarde 31-12-2024
Financiële vaste activa		
Grond- en hulpstoffen	-	-
Totaal	-	-

Bouwgronden in exploitatie

Het verloop van de bouwgronden gedurende het jaar 2024 geven we in het onderstaande overzicht weer:

Bouwgronden in exploitatie	Boekwaarde 01-01-2024	Vermeerderingen	Verminderings	Overige opbrengsten	Terugneme/ verliesvoorz.	Winstneming en afname	Boekwaarde 31-12-2024	Aantal m2
Woningbouw:								
Borssele, Stadshoek	-277.477	8.396	-	-	11.523	-	-280.604	948
's-Gravenpolder, Oostgaarde	-1.106.953	58.972	33.370	-	-	145.967	-935.384	6.235
's-Heer Abtskerke. Colenshoek 2	-117.313	9.111	-	-	9.500	-	-117.702	-
's-Heer Abtskerke. Colenshoek 3	-303.054	106.889	-	-	-	57.000	-139.165	6.650
's-Heerenhoek, De Blikken 2	33.060	37.131	306.880	-	1.639	-	-238.328	3.224
Heinkenszand, Over de Dijk 2 en 3	-327.895	206.856	-	-	289.525	-	-410.564	-
Heinkenszand. Stenevate	-164.326	-848	-	-	-	82	-165.092	-
Heinkenszand Platepolder	963.421	177.650	653.842	-	-	64.701	551.930	12.861
Kwadendamme, 2001	-25.352	7.699	-	-	-	17.653	-	-
Lewedorp, Nieuwe Kraaijertpolder	-722.091	56.541	113.200	-	85.781	-	-864.531	-
Oudelande, Tolhoek II	-61.068	101.061	-	-	90.000	-	-50.007	3.620
Ovezande, Plataanweg 2001	549.816	28.053	-	-	12.000	-	565.869	8.375
Ovezande, Nieuwstraat	-827.451	30.384	147.560	-	-	99.034	-845.593	4.119
Bedrijventerreinen:								
Heinkenszand, Noordzak fase 3	21.739	56.799	307.250	-	-	92.403	-136.309	6.024
Totaal	-2.364.944	884.694	1.562.102	-	499.968	476.840	-3.065.480	52.056

De waardering van de in exploitatie genomen gronden is gebaseerd op de inzichten van april-2024 en de daarbij behorende inschatting van uitgangspunten, parameters en risico's. Uiteraard betreft dit een inschatting die omgeven is door onzekerheden, die periodiek, maar minimaal jaarlijks, wordt herzien en waarbij de waardering in het komende jaar zowel positief als negatief kan uitvallen. Het college is van mening dat op basis van de huidige informatie en inzichten de beste schatting is gemaakt voor de waardering van de in exploitatie genomen gronden.

Het college hanteert de volgende algemene uitgangspunten ten aanzien van haar schattingen:

- Rentepercentage bedraagt 0,66%;
- Kostenindexatie bedraagt voor 2025 4,5%, voor 2026 3,0% en vanaf 2027 3,0%;
- Opbrengstenindexatie bedraagt 0%;
- De geplande afzet is gebaseerd op cijfers uit het verleden, de uitgegeven opties die tot verkoop kunnen leiden en de verwachtingen in de huidige markt.

Ten aanzien van de geraamde nog te maken kosten heeft het college de volgende uitgangspunten gehanteerd:

- een kostenstijging bedraagt voor 2025 4,5%, voor 2026 3,0% en vanaf 2027 3,0% naar aanleiding van het rapport van Metafoor R.O. Outlook grondexploitaties;

Ten aanzien van de geraamde nog te realiseren opbrengsten heeft het college de volgende uitgangspunten gehanteerd:

- De verwachtingen naar aanleiding van de aantallen opties die nog lopen;
- De aanwezige bouwgrond in de exploitatieplannen;
- De opbrengsten uit het verleden;
- De inschatting van de opbrengsten door opgaande woningmarkt.

Vanwege de hoge inflatie, duurzaamheidseisen en de onzekerheden die zijn ontstaan als gevolg van het vervallen van de bouwvrijstelling stikstof is de schattingsgevoeligheid van de waardering ten opzichte van voorgaande jaren fors toegenomen.

Voor een nadere toelichting op de grondexploitatie verwijzen we naar de toelichting op het programma Lokale economie en de paragraaf Grondbeleid. Het verwachte verloop van de bouwgrond gedurende het jaar 2024 geven we in onderstaand overzicht weer:

Bouwgronden in exploitatie	Aantal m2	Boekwaarde 31-12-2024	Geraamde kosten	Geraamde opbrengsten	Geraamd Resultaat	Gerealiseerde winstnemingen
Woningbouw:						
Borsele, Stadshoek	948	-280.604	345.483	151.680	-86.801	276.598
's-Gravenpolder, Oostgaarde	6.235	-935.384	1.262.024	1.417.205	-1.090.565	2.219.141
's-Heer Abtskerke. Colenshoek 2	0	-117.702	117.616	0	-86	-123.911
's-Heer Abtskerke. Colenshoek 3	6.650	-139.165	1.766.823	1.628.653	-995	-443.000
's-Heerenhoek, De Blikken 2	3.224	-238.328	763.124	611.530	-86.734	512.258
Heinkenszand, Over de Dijk 2 en 3	0	-410.564	261.770	0	-148.794	8.534.170
Heinkenszand. Stenevate	0	-165.092	138.089	0	-27.003	264.816
Heinkenszand Platepolder	12.861	551.930	2.149.365	3.454.810	-753.515	137.148
Kwadendamme, 2001	0	0	0	0	0	556.554
Lewedorp, Nieuwe Kraaijertpolder	0	-864.531	350.217	0	-514.314	3.162.033
Oudelande, Tolhoek	3.620	-50.007	897.480	851.953	-40	-321.000
Ovezande, Plataanweg 2001	8.375	565.869	859.808	1.426.465	-788	-355.378
Ovezande, Nieuwstraat	4.119	-845.593	278.109	741.420	-1.308.904	442.133
Bedrijventerreinen:						
Heinkenszand, Noordzak fase 3	6.024	-136.309	496.889	709.800	-349.220	585.284
Totaal	52.056	-3.065.480	9.686.797	10.993.516	-4.367.759	15.446.846

Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar

De in de balans opgenomen uitzettingen met een looptijd korter dan een jaar kunnen als volgt gespecificeerd worden:

Uitzettingen	Boekwaarde 01-01-2024	Boekwaarde 31-12-2024
Vorderingen op openbare lichamen	5.757.721	6.365.089
Schatkistbankieren	31.118.102	31.330.594
Overige vorderingen	3.552.947	2.743.308
Totaal	40.428.769	40.438.990

Specificatie vorderingen op openbare lichamen	Boekwaarde 01-01-2024	Boekwaarde 31-12-2024
Vorderingen op de EU	-	-
Vorderingen op het Rijk	4.687.356	4.681.718
Vorderingen op provincies	95.679	108.461
Vorderingen op gemeenschappelijke regelingen	300.320	348.490
Vorderingen op gemeenten	117.768	360.475
Vorderingen op overige overheden	245.361	472.703
Vorderingen op Sabewa	311.236	393.243
Totaal	5.757.721	6.365.089

Schatkistbankieren

Drempelbedrag

In principe dienen alle overtollige middelen in de schatkist te worden aangehouden. Er zijn echter een aantal uitzonderingen. Eén daarvan is het drempelbedrag. Dat is een minimumbedrag (afhankelijk van de omvang van de decentrale overheid) dat gemiddeld per kwartaal buiten de schatkist mag worden gehouden. Voor gemeente Borsele geldt voor 2024 een drempelbedrag van € 1.380.000.

Berekening benutting drempelbedrag schatkistbankieren

Het drempelbedrag is bedoeld om het dagelijkse kasbeheer te vereenvoudigen: niet elke laatste euro hoeft in de schatkist te worden aangehouden. In principe hoeven dus alleen de liquide middelen die boven het drempelbedrag uitgaan in de schatkist te worden aangehouden. In 2024 hebben geen overschrijdingen plaatsgevonden van het drempelbedrag. In de tabel is te zien wat de benutting van het drempelbedrag schatkistbankieren gedurende de vier kwartalen 2024 is geweest:

Berekening benutting drempelbedrag schatkistbankieren (bedragen x € 1000)					
Verslagjaar					
(1)	Drempelbedrag	518		1.380	
		Kwartaal 1	Kwartaal 2	Kwartaal 3	Kwartaal 4
(2)	Kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen	283	420	306	293
(3a) = (1) > (2)	Ruimte onder het drempelbedrag	234	98	1.074	1.087
(3b) = (2) > (1)	Overschrijding van het drempelbedrag	-	-	-	-
(1) Berekening drempelbedrag					
Verslagjaar					
(4a)	Begrotingstotaal verslagjaar	69.006			
(4b)	Het deel van het begrotingstotaal dat kleiner of gelijk is aan € 500 miljoen	69.006			
(4c)	Het deel van het begrotingstotaal dat de € 500 miljoen te boven gaat	-			
(1) = (4b)*0,02 + (4c)*0,002 met een minimum van €1.000.000 als het begrotingstotaal kleiner of gelijk is aan 500 mln. En als begrotingstotaal groter dan € 500 miljoen is is het drempelbedrag gelijk aan € 10 miljoen, vermeerderd met 0,2% van het deel van het begrotingstotaal dat de € 500 miljoen te boven gaat.	Drempelbedrag	518		1.380	
(2) Berekening kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen					
		Kwartaal 1	Kwartaal 2	Kwartaal 3	Kwartaal 4
(5a)	Som van de per dag buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen (negatieve bedragen tellen als nihil)	25.793	38.178	28.182	26.940
(5b)	Dagen in het kwartaal	91	91	92	92
(2) - (5a) / (5b)	Kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen	283	420	306	293

Liquide middelen

Het saldo van de liquide middelen bestaat uit de volgende componenten:

Liquide middelen	Boekwaarde 31-12-2023	Boekwaarde 31-12-2024
Bank Nederlandse Gemeenten (BNG)	72.332	167.334
Rabobank, diverse rekeningen	16.690	7.515
Visa-card	3.173	11.552
Kas	51.899	14.696
Totaal	144.094	201.097

Overlopende activa

Het verloop van de overlopende activa was als volgt:

Overlopende activa	Boekwaarde 01-01-2024	Boekwaarde 31-12-2024
Nog te ontvangen bijdragen van de EU	-	11.634
Nog te ontvangen bijdragen van het Rijk	-	5.178.811
Nog te ontvangen bijdragen van provincies	-	1.954.788
Nog te ontvangen bijdragen van gemeenschappelijke regelingen	-	724.893
Nog te ontvangen bijdragen van gemeenten	72.515	48.058
Nog te ontvangen bijdragen van overige overheden	-	607
Nog te ontvangen bijdragen van Sabewa	-	1.804.367
Overige overlopende activa (niet-overheid)	712.725	171.864
Vooruitbetaalde bedragen	-	252.397
Totaal	785.240	10.147.419

Overlopende activa	Boekwaarde 01-01-2024	Toe- voegingen	Ontvangen bedragen	Boekwaarde 31-12-2024
Europese overheidslichamen				
Europa, Subsidie Interreg Europa	-	11.634	-	11.634
Subtotaal	-	11.634	-	11.634
Het Rijk				
SPUK M16 Bekostigingsregeling opvang ontheemden Oekraïne	-	5.178.811	-	5.178.811
Subtotaal	-	5.178.811	-	5.178.811
Overige Nederlandse overheidslichamen				
Provincie Zeeland, SPUK K2B Netten Op Zee	-	1.954.788	-	1.954.788
GR de Bevelanden, Jaarwerk WIZ 2024	-	120.516	-	120.516
SWVO, Jaarafrekening 2024	-	349.215	-	349.215
GGD, Jaarafrekening 2024	-	46.014	-	46.014
OLAZ, Jaarafrekening 2024	-	20.939	-	20.939
RUD, Jaarafrekening 2024	-	129.484	-	129.484
Betho, Jaarafrekening 2024	-	58.725	-	58.725
Gemeente Goes, Rioleringswerkzaamheden	59.858	-	59.858	-
Gemeente Kapelle, Detachering Verkeersveiligheid	12.657	-	12.657	-
Gemeente Kapelle, Detachering voor Bestuurlijk Platform	-	48.058	-	48.058
SVB, PGB afrekening 2024	-	607	-	607
Sabewa, Jaaraansluiting 2024	-	1.804.367	-	1.804.367
Subtotaal	72.515	4.532.713	72.515	4.532.713
Overige overlopende activa (niet-overheid)				
Verplichtingen nog te ontvangen	712.725	171.864	712.725	171.864
Subtotaal	712.725	171.864	712.725	171.864
Vooruitbetaalde bedragen				
Verplichtingen vooruitbetaalde bedragen	-	252.397	-	252.397
Subtotaal	-	252.397	-	252.397
Totaal	785.240	10.147.419	785.240	10.147.419

VASTE PASSIVA*Eigen vermogen*

Reserves

In het BBV worden reserves omschreven als vermogensbestanddelen die als eigen vermogen zijn aan te merken en die vanuit bedrijfseconomisch oogpunt vrij te besteden zijn. De vaststelling van de noodzakelijke omvang van reserves is een zaak van de gemeenteraad. Daarom worden reserves ook wel onderverdeeld in algemene en bestemmingsreserves. Zodra de raad aan een reserve een bepaalde bestemming heeft gegeven, is er sprake van een bestemmingsreserve. Om die reden kunnen bestemmingsreserves naar de situatie per ultimo verslagjaar geen negatieve stand kennen. Heeft een reserve geen bestemming dan wordt het een algemene reserve genoemd.

Het in de balans opgenomen eigen vermogen wordt onderscheiden in:

Eigen vermogen	Boekwaarde 1-1-2024	Boekwaarde 31-12-2024
Algemene reserves	17.264.580	38.354.889
Bestemmingsreserves	21.535.598	22.157.973
Resultaat na bestemming	11.108.735	10.091.646
Totaal	49.908.913	70.288.311

Het onderstaande overzicht geeft het verloop weer van de algemene reserves gedurende het jaar 2024:

Algemene reserves	Boekwaarde 1-1-2024	Toevoegingen	Onttrekkingen	Resultaat vorig boekjaar	Boekwaarde 31-12-2024
Algemene reserves	17.264.580	17.293.499	7.311.925	11.108.735	38.354.889
Totaal	17.264.580	17.293.499	7.311.925	11.108.735	38.354.889

Resultaat na bestemming

Saldo baten en lasten na bestemming	Boekwaarde 01-01-2024	Boekwaarde 31-12-2024
Saldo jaarrekening	11.108.735	10.091.646
Totaal	11.108.735	10.091.646

Algemene reserves

De algemene reserve bestaat uit het algemeen weerstandsvermogen. In 2024 zijn de volgende toevoegingen en onttrekkingen gedaan:

Toevoegingen	
Algemeen weerstandsvermogen	
Resultaat vorig boekjaar	11.108.735
Overige toevoegingen	
Dividend ZEH	12.399.660
Programmarapportage	3.308.881
Grondbedrijf	297.316
Meicirculaire	1.075.000
Financiële stukken GR-en	150.000
Overige toevoegingen	62.642
Totaal	17.293.499

Onttrekkingen	
Naar reserve Sociaal Domein	2.000.000
CAO effect 2024	500.000
Tekorten GR-en	376.000
Restantkredieten	1.160.195
Schuitweg flexwoningen	190.000
Aankoop Boerderij Dorpsstraat 102 Heinkenszand	872.000
Decembercirculaire 2023	943.000
Inhuur extern personeel	765.730
Urenuitbreiding personeel	230.000
Sportfondsen indexatie 2024	60.000
Actieplan Sport, bewegen en gezondheid 2022-2025	50.000
Bruidschat RUD	50.000
Uitbreiding begraafplaats Nisse	24.000
Zeeland in Stroomversnelling	24.000
Overige projecten	67.000
Totaal	7.311.925

Het onderstaande overzicht geeft het verloop weer van de bestemmings- en egalisatiereserves gedurende het jaar 2024:

Bestemmingsreserves	Boekwaarde 01-01-2024	Toevoegingen	Onttrekkingen	Dekking kapitaallasten	Boekwaarde 31-12-2024
Weerstandsvormogen bouwgrondexploitatie	3.297.316	-	396.017	-	2.901.299
Reserve kwaliteit openbare ruimte	1.603.897	141.954	-	-	1.745.851
Subtotaal	4.901.213	141.954	396.017	-	4.647.150
Reserve herwaardering activa	3.744.294	1.062.000	165.150	-	4.641.144
Reserve afschrijving investeringen maatschappelijk nut	634.375	-	-	-	634.375
Reserve Interbestuurlijk Programma (IBP)	848.412	-	233.212	-	615.200
Reserve Sloebos	1.813.090	-	-	-	1.813.090
Reserve Sloerland	907.504	-	-	-	907.504
Reserve Sociaal Domein	2.058.558	2.000.000	1.825.000	-	2.233.558
Reserve duurzaamheid	1.114.347	-	-	-	1.114.347
Subtotaal	11.120.580	3.062.000	2.223.362	-	11.959.218
Egalisatiereserve gebouwenbeheer	3.701.113	-	2.056	-	3.699.057
Egalisatiereserve wegenbeheer	525.399	-	23.910	-	501.489
Egalisatiereserve buitensportaccommodaties	301.397	47.783	-	-	349.180
Egalisatiereserve openbare verlichting	207.740	-	13.796	-	193.944
Egalisatiereserve groenbeheer	778.156	29.779	-	-	807.935
Subtotaal	5.513.805	77.562	39.762	-	5.551.605
Totaal	21.535.598	3.281.516	2.659.141	-	22.157.973

Toevoegingen	
Bouwgrondexploitaites	
Winst bouwgrondexploitaites	-
Reserve kwaliteit openbare ruimte bouwgrond	141.954
Bestemmingsreserves	
Reserve herwaardering activa	1.062.000
Sociaal domein, programmarapportage	2.000.000
Vereffening met egalisereserves:	
Buitensportaccommodaties	47.783
Groen	29.779
Totaal	3.281.516

Onttrekkingen	
Bouwgrondexploitaites	
Resultaatbestemming voorgaand jaar	297.316
Reserve Bouwgrondexploitaites	98.701
Bestemmingsreserves	
Reserve herwaardering activa	165.150
Reserve Interbestuurlijk Programma (IBP)	233.212
Reserve Sociaal Domein	1.825.000
Vereffening met egalisereserves:	
Gebouwenbeheer	2.056
Wegenbeheer	23.910
Openbare verlichting	13.796
Totaal	2.659.141

Bestemmingsreserves	
Weerstandsvormogen bouwgrondexploitaites	Voor- en nadelige saldi van bouwgrondcomplexen worden met deze reserve verrekend.
Reserve kwaliteit openbare ruimte	Reserve wordt gevoed door de verkoop van bouwgronden in bestemmingsplannen en dient ter dekking van lasten voor bovenwijkse voorzieningen en waterberging.
Reserve heractivering activa	Reserve ter dekking van de kapitaallasten gemeente gebouwen.
Reserve afschr. Invest. Maatschappelijk nut	Reserve dient ter dekking van kapitaallasten investeringen met een maatschappelijk nut.
Reserve Inter Bestuurlijk Programma (IBP)	Deze reserve dient ter dekking van (kapitaal)lasten van projecten in relatie tot het IBP.
Reserve inkomensvoorziening	Deze reserve dient om positieve of negatieve gevolgen in de BUIG (bijstand, bbz, etc) op te vangen.
Reserve Sloebos	Reserve ter egalisering van lasten voor het Sloebos.
Reserve Sloerand	Reserve dient ter dekking van investeringen in de openbare ruimte rond het Sloegebied.
Reserve Sociaal Domein	Reserve ter egalisering van tekorten binnen het sociaal domein.
Reserve Duurzaamheid	Reserve duurzaamheid dient ter dekking van investeringen in duurzaamheidsprojecten.
Egalisatiereserve Gebouwenbeheer	Reserve ter dekking van de onderhoudslasten van de onderhoudsnota gebouwen.
Egalisatiereserve Wegenbeheer	Reserve ter dekking van de lasten van het meerjarenonderhoudsplan wegen.
Egalisatiereserve Buitensportaccommodaties	Reserve ter dekking van de lasten van het meerjarenonderhoudsplan buitensportaccommodaties/sportvelden.
Egalisatiereserve Openbare verlichting	Reserve ter dekking van de lasten van het meerjarenonderhoudsplan lichtmasten/openbare verlichting.
Egalisatiereserve Groenstructuur	Reserve ter dekking van de lasten van het meerjarenonderhoudsplan groenstructuur.

Voorzieningen

Het onderstaande overzicht geeft het verloop weer van de voorzieningen gedurende het jaar 2024:

Voorzieningen	Boekwaarde 01-01-2024	Toevoegingen	Aanwendungen	Vrijval	Boekwaarde 31-12-2024
Voorziening Riolering	985.345	186.382	-	-	1.171.727
Voorziening Afvalstoffenheffing	440.471	-	106.475	-	333.996
Totaal voorziening voor bijdragen aan toekomstige vervangingsinvesteringen waarvoor een heffing wordt geheven	1.425.816	186.382	106.475	-	1.505.723
Voorziening precariorechten	2.032.797	-	-	-	2.032.797
Voorziening APPA	1.878.581	46.713	-	-	1.925.294
Voorziening Verlofsparen	480.921	425.195	-	-	906.116
Voorziening RVU (Regeling Vervroegde Uittreding)	-	195.862	-	-	195.862
Totaal verplichtingen	4.392.299	667.770	-	-	5.060.069
Totaal	5.818.115	854.152	106.475	-	6.565.792

Doel en bestemming van de voorzieningen

Voorziening APPA

Dit is de voorziening pensioenlasten (oud)wethouders

Voorziening precariorechten

Terugbetalingsverplichting voor (mogelijk ten onrechte geheven rechten

Voorziening Verlofsparen

Terugbetalingsverplichting voor overmatig verlofsaldi

Voorziening Riolering

Voorziening voor overschotten en kosten op het gebied van rioolheffing.

Voorziening Afvalstoffenheffing

Voorziening voor overschotten en kosten op het gebied van afvalstoffenheffing.

Voorziening RVU (Regeling Vervroegde Uittreding)

Voorziening voor verplichtingen aan werknemers die gebruik maken van de RVU.

Vaste schulden met rentetypische looptijd van een jaar of langer

In onderstaand overzicht wordt het verloop weergegeven van de vaste schulden over het jaar 2024:

Vaste schulden	Boekwaarde 01-01-2024	Vermeerderingen	Aflossingen	Boekwaarde 31-12-2024
Onderhandse leningen van binnenlandse banken en overige financiële instellingen	15.003.024	-	1.561.512	13.441.512
Totaal	15.003.024	-	1.561.512	13.441.512

De totale rentelast met betrekking tot de vaste schulden bedraagt voor 2024: € 286.583 resp. 2023: € 325.356.

VLOTTENDE PASSIVA

Onder de vlottende passiva zijn opgenomen:

Vlottende Passiva	Boekwaarde 01-01-2024	Boekwaarde 31-12-2024
Netto-vlottende schulden	10.383.716	7.674.824
Overlopende passiva	8.300.875	14.196.121
Totaal	18.684.591	21.870.945

Netto vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan één jaar

In onderstaand overzicht worden de kortlopende schulden over het jaar 2024 weergegeven:

Netto-vlottende schulden	Boekwaarde 01-01-2024	Boekwaarde 31-12-2024
Kasgeldleningen van provincies (art. 1a wet Fido)	-	-
Kasgeldleningen van gemeenten (art. 1a wet Fido)	-	-
Kasgeldleningen van overige overheden (art. 1a wet Fido)	-	-
Overige kasgeldleningen (niet-overheid)	-	-
Banksaldi	-	-
Overige schulden	10.383.716	7.674.824
Totaal	10.383.716	7.674.824

Overlopende passiva

In onderstaand overzicht worden de overlopende passiva over het jaar 2024 weergegeven:

Overlopende passiva	Boekwaarde 01-01-2024	Boekwaarde 31-12-2024
Vooruitontvangen bijdragen van de EU	-	-
Vooruitontvangen bijdragen van het Rijk	7.771.684	6.025.574
Vooruitontvangen bijdragen van provincies	337.147	4.537.252
Vooruitontvangen bijdragen van gemeenschappelijke regelingen	192.044	545.917
Vooruitontvangen bijdragen van gemeenten	-	1.866.533
Vooruitontvangen bijdragen van overige overheden	-	207.133
Vooruitontvangen bedragen (niet-overheid)	-	1.008.850
Overige overlopende passiva (niet-overheid)	-	4.862
Totaal	8.300.875	14.196.121

In onderstaand overzicht wordt het verloop weergegeven van de overlopende passiva gedurende het jaar 2024:

Overlopende passiva	Boekwaarde 01-01-2024	Vermeerderingen	Bestedingen	Boekwaarde 31-12-2024
Het Rijk				
SPUK A30 Structurele Mainportsgelden	2.579.875	2.488.474	2.140.723	2.927.626
SPUK C92 Informatiepunten Digitale Overheid	-	22.602	22.602	-
SPUK D8 Onderwijsachterstandenbeleid	24.098	318.465	319.060	23.503
SPUK D14 Inhalen COVID-19 gerelateerde onderwijsvertragingen	113.838	-4.023	109.815	-
SPUK E84 Regeling stimulering verkeersveiligheidsmaatregelen	92.645	-	-	92.645
SPUK G12 Kwijtschelding schulden	10.195	-	10.195	-
SPUK G13 Onderwijsroute	-	20.653	20.653	-
SPUK H4 Stimulering Sport boekjaar 2021	9.788	-	9.788	-
SPUK H4 Stimulering Sport boekjaar 2023 + 2024	250.662	66.149	316.811	-
SPUK H12 Lokale preventieakkoorden of -aanpakken	7.095	-	7.095	-
SPUK H30 Brede SPUK-regeling	-	388.899	388.899	-
SPUK J55 Aanpak energiearmoede	419.257	-	42.893	376.364
SPUK J85 Flex- en transformatiewoningen	1.983.471	-	1.983.471	-
SPUK J94 Lokale Aanpak Isolatie	851.104	1.519.088	212.899	2.326.293
SPUK K28 CDOKE	197.582	435.918	444.158	279.144
SPUK K41 Uitvoering afspraken kerncentrale	137.186	1.794.857	1.932.043	-
SPUK M16 Bekostigingsregeling opvang ontheemden Oekraïne	668.595	-	668.595	-
SPUK	177.656	-	177.656	-
Negatieve debiteur voor Algemene uitkering	248.636	-	248.636	-
Subtotaal	7.771.683	7.051.082	9.055.992	6.025.575
Overige Nederlandse lichamen				
Provincie Zeeland, SPUK E44B Tijdelijke impulsregeling klimaatadaptie (TIK)	337.147	-	-	337.147
Provincie Zeeland, SPUK J210B Flexibele Inzet Woningbouw 490118	-	33.750	33.750	-
Provincie Zeeland, SPUK J210B Flexibele Inzet Woningbouw 513799	-	33.750	31.351	2.399
Provincie Zeeland, SPUK J96B Regio Deal	-	4.434.126	252.420	4.181.706
Provincie Zeeland, Subsidie Kwaliteitsverbetering broedplaats	-	40.000	24.000	16.000
GR de Bevelanden	192.044	1.800	58.302	135.542
Gemeenschappelijke regelingen (OLAZ, RUD, Betho, SWVO, GGD)	-	410.374	-	410.374
Gemeente Goes, SPUK H35B Integratie Zorg Aanpak (IZA)	-	94.646	94.646	-
Bevelandse gemeenten, SPUK J85 Flex- en transformatiewoningen	-	1.983.471	116.938	1.866.533
Rijksdienst voor Ondernemend Nederland, DUMAVA subsidie	-	364.642	157.509	207.133
Subtotaal	529.191	7.396.559	768.916	7.156.834
Overige vooruitontvangen bedragen				
Vooruit ontvangen bedragen (niet overheid)	-	1.120.598	111.748	1.008.850
Diverse overige overlopende passiva	-	4.862	-	4.862
Subtotaal	-	1.125.460	111.748	1.013.712
Totaal	8.300.874	15.573.101	9.936.656	14.196.121

Niet uit de balans blijkende verplichtingen

Geldnemer	Leningsbedrag/ garantieplafond	Rente-%.	Schuldrestant 01-01-2024	Schuldrestant 31-12-2024	Verplichting 31-12-2024	Percentage borgstelling
Beveland Wonen / BNG	5.000.000	4,515	5.000.000	5.000.000,00	2.500.000	50%
Beveland Wonen / BNG	10.000.000	4,630	10.000.000	10.000.000,00	5.000.000	50%
Beveland Wonen / BNG	9.300.000	4,560	9.300.000	9.300.000,00	4.650.000	50%
Beveland Wonen / BNG	13.000.000	4,490	13.000.000	13.000.000,00	6.500.000	50%
Beveland Wonen / BNG	903.509	3,960	813.402	633.025,40	316.513	50%
Beveland Wonen / BNG	1.300.504	3,730	703.231	566.346,85	283.173	50%
Beveland Wonen / BNG	793.563	3,130	457.446	376.874,72	188.437	50%
Beveland Wonen / BNG	584.853	4,290	433.097	399.505,07	199.753	50%
Beveland Wonen / BNG	1.813.883	3,250	1.223.500	1.050.751,33	525.376	50%
Beveland Wonen / BNG	4.194.253	4,940	2.169.450	1.702.849,62	851.425	50%
Beveland Wonen / BNG	11.500.000	-	11.500.000	11.500.000	2.230.339	19%
Beveland Wonen / NWB	9.000.000	4,665	9.000.000	9.000.000	9.000.000	100%
Beveland Wonen / ASN	8.000.000	3,680	8.000.000	8.000.000	8.000.000	100%
Beveland Wonen / ASN	12.000.000	3,630	12.000.000	12.000.000	12.000.000	100%
Beveland Wonen / IBM	15.000.000	3,865	15.000.000	15.000.000	15.000.000	100,0%
Beveland Wonen / BNG	15.000.000	0,474	15.000.000	15.000.000	2.909.138	19,4%
Beveland Wonen / NWB	3.495.432	4,860	3.495.432	3.495.432	677.913	19,4%
Beveland Wonen / NWB	15.000.000	-	15.000.000	15.000.000	2.909.138	19,4%
Beveland Wonen / BNG	10.000.000	1,613	10.000.000	10.000.000	1.939.426	19,4%
Beveland Wonen / BNG	10.000.000	1,639	10.000.000	10.000.000	1.939.426	19,4%
Beveland Wonen / BNG	10.000.000	3,217	10.000.000	10.000.000	1.939.426	19,4%
Beveland Wonen / BNG	7.500.000	3,388	7.500.000	7.500.000	1.454.569	19,4%
Beveland Wonen / NWB	10.000.000	3,172	10.000.000	10.000.000	1.939.426	19,4%
Beveland Wonen / NWB	10.000.000	3,256	10.000.000	10.000.000	1.939.426	19,4%
Beveland Wonen	193.385.997	0,0 - 5,0	189.595.558	188.524.785	84.892.902	19,4% - 50%
Stichting Verpleeg- en rusth. ZLD / BNG	1.370.063	0,466	959.044	913.375	913.375	100%
Korte termijnfaciliteiten NSP BNG	75.000.000	variabel	-	5.000.000	5.000.000	100%
Korte termijnfaciliteiten NSP NWB	49.000.000	variabel	9.800.000	9.800.000	9.800.000	100%
Korte termijnfaciliteiten NSP Aegon	37.500.000	variabel	3.000.000	-	-	100%
Lange termijnfaciliteiten NSP BNG	128.131.083	variabel	103.673.847	93.402.777	93.402.777	100%
Lange termijnfaciliteiten NSP Paribas	75.000.000	variabel	65.625.000	61.458.333	61.458.333	100%
Lange termijnfaciliteiten NSP ING	5.000.000	variabel	-	-	-	100%
WarmCO2 kortetermijn krediet BNG	20.000.000	4,400	17.000.000	17.000.000	17.000.000	100%
WarmCO2 langetermijn STX	45.000.000	0,000	39.500.000	36.750.000	36.750.000	100%
Subtotaal	436.001.146	-	239.557.891	224.324.485	224.324.485	100%
V.V. Luctor / Rabo	72.000	4,050	21.600	-	-	50%
V.V. Luctor / Rabo	115.000	3,050	15.358	-	-	50%
LTV Lewedorpse tennisvereniging	45.000	4,350	15.000	10.500	5.250	50%
Diverse verenigingen	232.000	-	51.958	10.500	5.250	50%
Totaal	629.619.143		429.205.407	412.859.770	309.222.637	19,4% - 100%

Garantieverplichtingen

Door de gemeente zijn garanties afgegeven. Het bedrag is buiten de balans verantwoord. Hieronder treft u de specificatie aan.

*North Sea Port heeft een 100% vrijwaring gegeven voor de eventuele garantieverplichtingen van de Zeeuwse participanten

Overige verplichtingen

- Voor de afname van gas, water en energie hebben we voor de jaren 2024 en 2025 een tweejarig contract afgesloten met de PZEM voor electra en gas en een contract afgesloten met Evides voor water. De jaarlijks hieruit voortvloeiende lasten voor electra en gas inclusief netwerkkosten bedragen ca. € 155.000.
- Voor de installatietechniek elektriciteit zoals noodverlichting, ontruiming- en inbraakinstallaties van de gemeentelijke gebouwen hebben wij een contract afgesloten t/m 2027. De jaarlijkse verplichting bedraagt ca. € 51.000
- Voor de Installatietechniek werkbouwtuigkundig zoals noodverlichting, ontruiming- en inbraakinstallaties van de gemeentelijke gebouwen hebben wij een contract afgesloten t/m 2027. De jaarlijkse verplichting bedraagt ca. € 53.000
- Voor het schilderwerk van de gemeentelijke gebouwen is een contract afgesloten t/m 2021. Voor 2024 is dit contract stilzwijgend verlengd, en een nieuw contract wordt onderzocht. De jaarlijks hieruit voortvloeiende lasten bedragen ca. € 80.000. Vanaf 2025 is er een aanbestedings-procedure gestart voor schilderswerken. Deze is per heden nog niet afgerond.
- Voor schoonmaakdiensten zijn contracten afgesloten t/m 2027. De jaarlijks hieruit voortvloeiende lasten bedragen ca. € 26.000.
- Voor het jaar 2025 is een bedrag van € 23.000 geraamd voor de overige contracten. Hieronder vallen onder andere diensten van leveranciers zoals AA Protect, Nassau Deuren, Habo, Nijha Gymtoestellen, Multibel (alarmoverdracht), SMC Werkplaatsen, Tyco (brandblussers), Wisch en Heras hekwerk. Deze contracten hebben betrekking op uiteenlopende onderhouds-, service- en veiligheidsvoorzieningen binnen de gemeentelijke accommodaties.
- Voor de gebouwen, inventaris, auto's en materiaal is vanaf 2022 een verzekeringscontract afgesloten. Dit contract wordt jaarlijks stilzwijgend verlengd en bedraagt ca. € 145.000 per jaar.
- Voor onderhoud van de openbare verlichting is een onderhoudscontract afgesloten t/m 2024. Dit contract is verlengd tot en met april 2026. De jaarlijks hieruit voortvloeiende lasten bedragen ca. € 280.000. De resterende contractwaarde bedraagt ca. € 630.000.
- Voor accountantsdiensten is het bestaande contract met een jaar verlengd tot 2024. Vanaf 2025 is er een aanbestedingsprocedure gestart voor accountantsdiensten. Deze is per heden nog niet afgerond.
- Voor de ICT heeft de gemeente contracten afgesloten met GR de Bevelanden. De jaarlijkse verplichting bedraagt ca. € 100.000.

Arbeidskosten gerelateerde verplichtingen

Voor arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van een jaarlijks vergelijkbaar volume wordt geen voorziening getroffen of op andere wijze een verplichting opgenomen. Deze personele lasten worden verantwoord in het jaar waarin de uitbetaling plaatsvindt.

Er is sprake van nog niet opgenomen verlofuren en opgebouwde overuren per 31-12-2024 van ca. 35.000 uur. De kosten hiervan bedragen € 1.108.000. Hiervan is op basis van de huidige beleidsstandpunten een voorziening voor verlofsparen op de balans opgenomen van € 906.000. De resterende jaarlijks verplichting bedraagt € 202.000

Onderuitputting Algemene uitkering

Als gevolg van lagere overheidsuitgaven (waaraan de algemene uitkering gekoppeld is) kan er een korting op de algemene uitkering volgen.

Eigen bijdrage op grond van de Wmo

Een aanvrager van een voorziening op grond van de WLZ en de WMO (zoals hulp in de huishouding, begeleiding, hulp- en vervoersmiddelen of beschermd wonen) is op grond van de Wmo een bijdrage verschuldigd. De wetgever heeft bepaald dat de berekening, oplegging en incasso van deze eigen bijdrage wordt uitgevoerd door het CAK. De informatie van het CAK (om privacy redenen beperkt) is ontoereikend om als gemeente de juistheid op persoonsniveau en volledigheid van de eigen bijdragen als geheel te kunnen vaststellen.

Door de systematiek te kiezen van het vaststellen van de eigen bijdragen door het CAK, heeft de wetgever in feite bepaald, dat de verantwoordelijkheid voor de juistheid en volledigheid van de eigen bijdragen op grond van de Wmo geen gemeentelijke verantwoordelijkheid is. Dit betekent dat door de gemeenten geen zekerheden omtrent omvang en hoogte van de eigen bijdragen kunnen worden verkregen.

Niet uit de balans blijkende rechten**Stille reserves**

Conform het BBV melden we de stille reserves.

- ***Landbouwgronden.***

De voorraad verpachte landbouwgronden bedraagt 43 hectare, met een geraamde waarde van ca. € 1.967.000.

- ***Aandelen BNG Bank***

Op grond van de jaarstukken van de BNG hebben de 39.273 aandelen een waarde van € 3.575.000. Dit is € 3.485.000 hoger dan de boekwaarde.

- ***Aandelen ZEH N.V.***

De vaststelling van de jaarrekening van PZEM N.V. heeft nog niet plaatsgevonden. Gelet op de onzekerheid op de energiemarkt is de waarde bepaald op ca. € 10.000.000. Dit is aanmerkelijk lager dan de intrinsieke waarde.

- ***Aandelen Holding GBE Aqua B.V.***

De aandelen zijn in 2021 aangeschaft voor nominale waarde van € 26.440. In de jaren 2022 tot en met 2024 hebben er kapitaalstortingen van in totaal € 8.654.406 plaatsgevonden. Van een stille reserve is nog geen sprake.

- ***Aandelen Stedin Holding N.V.***

In 2024 heeft er een kapitaalstortingen van € 300.000 plaatsgevonden. Van een stille reserve is nog geen sprake.

Toelichting programmarekening 2024

In de programma's zijn de baten en lasten per taakveld opgenomen. De financiële afwijkingen t.o.v. de begroting zijn toegelicht. De analyse is opgenomen in de programmaverantwoording die integraal onderdeel uitmaakt van de jaarrekening. Om deze reden is de toelichting op deze hier achterwege gelaten. We verwijzen nadrukkelijk naar de toelichting van de analyse per programma. Het is toegestaan te volstaan met een verwijzing in de jaarrekening naar de analyse in de programma's. De jaarrekening en de programma's presenteren we integraal in één boekwerk.

Overzicht incidentele baten en lasten

In de programma's zijn de belangrijkste incidentele baten en lasten toegelicht. Veel incidentele lasten betreffen eenmalige projecten die gedekt worden uit reserves.

	Incidentele lasten	Incidentele baten	Hiervan is gedekt uit reserves	Saldo
Incidentele baten en lasten				
Programma Bestuur en ondersteuning				
Dotatie pensioenvoorziening	47			-47
OZB-woningen		7		7
OZB-niet-woningen		671		671
Forensenbelasting		6		6
Rentebaten		1.086		1.086
Meicirculaire		1.075	-1.075	0
Septembecirculaire		616	-616	0
Decembecirculaire		0	0	0
Saldo begroting 2023		735		735
Programmaraportage	411	466	-3.064	-3.009
Restantkredieten Bestuur en ondesteuning	314		314	0
Programma Veiligheid				
SPUK M16 Opvang Oekraïne	2.829	5.831		3.002
Programma Verkeer, vervoer en waterstaat				
Mutatie egalisatie wegenbeheer	24		24	0
Mutatie egalisatie openbare verlichting	13		13	0
Mutatie egalisatie groenstructuur	-30		-30	0
Programma Economie				
Grootschalige Energietransitie & Leefkwaliteit BSL	1.978	1.932		-46
Gebiedsinvesteringen aanlandlocaties Netten Op Zee	161		161	0
Dividend GBE Aqua / Stedin / BNG Bank / Evides		13.005	-13.005	0
Grondexploitaties	99			-99

	Incidentele	Incidentele	Hiervan is gedekt	Saldo
Incidentele baten en lasten	lasten	baten	uit reserves	
Programma Onderwijs				
Onderwijsachterstandenbeleid	319		319	0
Programma Sport, cultuur en recreatie				
Mutatie egalisatie buitensportaccommodaties	-48		-48	0
Mutatie egalisatie gebouwenbeheer	2		2	0
Restantkredieten Sport, cultuur en recreatie	177		177	0
Programma Sociaal Domein				
GGD uitkering jaarresultaat		46		
GGD IJZ uitkering jaarresultaat		-712		
SWVO uitkering jaarresultaat		349		
Betho uitkering jaarresultaat		59		59
Energietoeslag			602	602
SPUK H30 Brede Spuk-regeling	80	389		309
Restantkredieten Sociaal Domein	99		99	0
Programma Volksgezondheid en milieu				
RUD uitkering jaarresultaat		129		129
OLAZ afrekening reststromen		21		21
Asbestsanering	8		8	0
Energiearmoedebestrijding	43		43	0
Nationaal Isolatieprogramma	213		213	0
Projecten IBP	233		233	0
Restantkredieten Milieu	30		30	0
Programma Volkshuisv., leefomg. en stedelijke vernieuw.				
Restantkredieten Volkshuisv., leefomg. en stedelijke vernieuw.	396		396	0
Totaal incidentele lasten en baten	7.398	25.711	-15.204	3.426
Structurele baten en lasten	72.415	74.481	25.808	27.874
Totaal saldo na bestemming	79.813	100.192	10.604	9.775

In principe zijn alle projecten die gedekt worden uit reserves incidenteel van aard zijn.
Daarnaast worden de jaarlijkse resultaten van grondexploitaties niet als incidenteel beschouwd.
De bijbehorende mutaties aan de reserves zijn ook niet als incidenteel opgenomen.

Overzicht reserves en voorzieningen

Specificatie reserves	Boekwaarde 01-01-2024	Toevoegingen	Onttrekkingen	Resultaat vorig boekjaar	Boekwaarde 31-12-2024
Algemene reserves					
Algemene reserves	17.264.580	17.293.499	7.311.925	11.108.735	38.354.889
Totaal algemene reserves	17.264.580	17.293.499	7.311.925	11.108.735	38.354.889
Saldo baten/lasten na bestemming	11.108.735	9.883.754	-	-11.108.735	9.883.754
Totaal Saldo	11.108.735	9.883.754	-	-11.108.735	9.883.754
Bestemmingsreserve:					
Weerstandvermogenreserve bouwgr.expl.	3.297.316	-	396.017	-	2.901.299
Reserve kwaliteit openbare ruimte	1.603.897	141.954	-	-	1.745.851
Reserve heractivering activa	3.744.294	1.062.000	165.150	-	4.641.144
Reserve afschrijving Investering Maatschappelijk nut	634.375	-	-	-	634.375
Reserve Interbestuurlijk Programma (IBP)	848.412	-	233.212	-	615.200
Reserve Sloebos	1.813.090	-	-	-	1.813.090
Reserve Sloerand	907.504	-	-	-	907.504
Reserve Sociaal Domein	2.058.558	2.000.000	1.825.000	-	2.233.558
Reserve Duurzaamheid	1.114.347	-	-	-	1.114.347
Egalisatiereserve Gebouwenbeheer	3.701.113	-	2.056	-	3.699.057
Egalisatiereserve Wegenbeheer	525.399	-	23.910	-	501.489
Egalisatiereserve Buitensportaccommodaties	301.397	47.783	-	-	349.180
Egalisatiereserve Openbare verlichting	207.740	-	13.796	-	193.944
Egalisatiereserve Groenstructuur	778.156	29.779	-	-	807.935
Totaal Saldo	21.535.598	3.281.516	2.659.141	-	22.157.973
Totaal	49.908.913	30.458.769	9.971.066	-	70.396.616

Voorzieningen	Boekwaarde 01-01-2024	Toevoegingen	Aanwendungen	Vrijval	Boekwaarde 31-12-2024
Voorziening precariorechten (verplichting)	2.032.797	-	-	-	2.032.797
Voorziening APPA (verplichting)	1.810.620	46.713	-	-	1.857.333
Voorziening Verlofsparen (verplichting)	478.300	425.195	-	-	903.495
Voorziening RVU (Regeling Vervroegde Uittreding)	-	195.862	-	-	195.862
Voorziening Riolering (egalisatie)	1.180.558	186.382	-	-	1.366.940
Voorziening Afvalstoffenheffing (egalisatie)	386.244	-	106.475	-	279.769
Totaal	5.888.519	854.152	106.475	-	6.636.196

Rechtmatigheidsverantwoording

Inleiding

Tot 2022 gaf de accountant naast de getrouwheid een oordeel over de rechtmatigheid van de gemeente. Met ingang van 2023 geeft het college van burgemeester en wethouders een rechtmatigheidsverantwoording af. De gemeenteraad heeft hiervoor regels vastgelegd in de financiële verordening 2023, welke is vastgesteld op 7 december 2023. De controlerend accountant controleert die verantwoording en hetgeen daaraan ten grondslag ligt op getrouwheid. En geeft vervolgens een verklaring af over de getrouwheid van deze verantwoording.

Hieronder is hierover het een en ander toegelicht en wordt het rechtmatigheidsoordeel van het college van burgemeester en wethouders gegeven.

Verantwoordelijkheid college van burgemeester en wethouders

De baten en lasten alsmede de balansmutaties moeten getrouw in de jaarrekening worden opgenomen. Uit het getrouw opnemen van de baten en lasten alsmede de balansmutaties, blijken een drietal rechtmatigheidscriteria niet expliciet. Dit betreffen het begrotings-, voorwaarden-, en misbruik- en oneigenlijk gebruik criterium. In deze rechtmatigheidsverantwoording licht het college van burgemeester en wethouders toe in hoeverre deze criteria zijn nageleefd.

Dit houdt in dat de verantwoorde baten, lasten en balansmutaties in overeenstemming zijn met door de raad vastgestelde kaders en met bepalingen in relevante wet- en regelgeving. De raadskaders zijn de begroting en gemeentelijke verordeningen.

Bij de waarderingsgrondslagen in de jaarrekening 2024 is het door de raad op 7 december 2023 vastgestelde normenkader van relevante wet- en regelgeving verder toegelicht.

Deze verantwoording kent een grensbedrag. Deze grens (lees: verantwoordingsgrens) is door de raad bepaald en bedraagt 1% van de totale lasten inclusief toevoegingen aan de reserves. De grens is daarmee vastgesteld op afgerond € 1.029.000. De grondslag voor deze verantwoording is de Kadernota Rechtmatigheid 2024 van de Commissie BBV van oktober 2024.

Bevindingen

Het college is van mening dat de in deze jaarrekening verantwoorde baten, lasten en balansmutaties onrechtmatig tot stand zijn gekomen binnen de daarvoor gestelde grens.

In de paragraaf bedrijfsvoering is op basis van de Kadernota Rechtmatigheid van de commissie BBV en op basis van de afspraken met de gemeenteraad aanvullende informatie opgenomen over de financiële rechtmatigheid. In deze paragraaf heeft het college ook beschreven welke acties het onderneemt om vermelde afwijkingen in de toekomst te voorkomen.

	Begrotingsonrechtmatigheid	Fouten
1A	Overschrijding lasten programma's	4.477
1B	Overschrijding investeringsbudgetten	419
2	Ongeautoriseerde reservemutaties	0
3	Overige afwijkingen niet tijdig gewijzigd in de begroting/gemeld aan raad	0
	Totaal begrotings-onrechtmatigheden/-onduidelijkheden	4.896
4A	Acceptabel deel overschrijdingen A en B volgens financiële verordening (zie bij toelichting baten en lasten)	4.318
4B	Niet-acceptabele begrotingsonrechtmatigheden	578
	Voorwaarden criterium	Bedrag
5	Bevindingen rond aanbestedingsonrechtmatigheden	2.869
	M&O criterium	Bedrag
6	Geen M&O-beleid	0
	Totaal onrechtmatigheden / onduidelijkheden	7.765
	Waarvan acceptabel	4.318
	Waarvan niet-acceptabel	3.447
	Waarvan toegelicht in paragraaf bedrijfsvoering > € 50.000	3.190
	Verantwoordingsgrens	1.029

Bedragen x € 1.000

Toelichting Begrotingscriterium

Bij het onderdeel begrotingscriterium wordt de verantwoordingsgrens bij de fouten overschreden met € 4.896.000. Van de totale begrotingsonrechtmatigheden is € 4.318.000 acceptabel volgens de financiële verordening. Resteert een bedrag van € 578.000 als onrechtmatig.

Toelichting Voorwaardencriterium

De eerste onrechtmatigheid betreft een ‘raamovereenkomst voor inhuur van medewerkers’ die met vrijwillige transparantie onderhands is gegund. De vereiste voorwaarden voor het toepassen van vrijwillige transparantie – dwingende spoed of aantoonbaar ontbreken van concurrentie – zijn niet aangetoond. Derhalve is deze inkoop als onrechtmatig aangemerkt. Het gaat om een bedrag van € 2.596.000.

Een tweede onrechtmatigheid betreft de leveringen van straatklinkers. Per project worden offertes opgevraagd en opdrachten gegund. Door een aantal grotere opdrachten en gestegen prijzen, is de totale waarde boven de EU-aanbestedingsgrens van € 221.000 uitgekomen en daardoor onrechtmatig. Het gaat om een bedrag van € 189.000.

Een derde onrechtmatigheid betreft diensten voor de uitvoering van de Wet Inburgering. Gemeenschappelijke Regeling de Bevelanden heeft aangegeven dat een overeenkomst met een dienstverlener onrechtmatig is verlengd van 1 januari tot 31 juli 2024. De verlenging was noodzakelijk, omdat de Gemeenschappelijke Regeling de Bevelanden (samen met andere gemeenten) bezig was met een aanbesteding. Voor onze gemeente gaat het om een bedrag van € 84.000.

Er is reeds een nieuwe aanbesteding geweest. Vanaf 1 augustus 2024 geldt dat er sprake is van een rechtmatig nieuw contract.

Wet normering bezoldiging topfunctionarissen (WNT)

Informatie in het kader van de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT)

Op 1 januari 2013 is de Wet normering topinkomens (WNT) in werking getreden. De WNT is van toepassing op Gemeente Borsele. Het voor Gemeente Borsele toepasselijke bezoldigingsmaximum is in 2024: € 233.000 resp. 2023: € 223.000.

1. Bezoldiging topfunctionarissen

1a. Leidinggevende topfunctionarissen, gewezen topfunctionarissen met dienstbetrekking en leidinggevende topfunctionarissen zonder dienstbetrekking vanaf de 13e maand van de functievervulling.

Hieronder zijn de volgende personen opgenomen:

Secretaris:

J.M. Jansen: zijn formatie in 2024 en 2023 was 1 fte.

Griffier:

Ph.J.M. de Vree: zijn formatie in 2024 en 2023 was 1 fte.

Op de volgende pagina vindt u het overzicht van deze functionarissen.

Naast de hierboven vermelde topfunctionarissen zijn er geen overige functionarissen met een dienstbetrekking die in 2024 een bezoldiging boven het individueel toepasselijke drempelbedrag hebben ontvangen.

Gegevens 2024 bedragen x € 1		
	J.M. Jansen	Ph.J.M. de Vree
Functiegegevens	Gemeentesecretaris	Griffier
Aanvang en einde functievervulling in 2024	01/01 - 31/12	01/01 - 31/12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1	1
Dienstbetrekking?	ja	ja
Bezoldiging		
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	139.730	124.474
Beloningen betaalbaar op termijn	22.998	19.290
<i>Subtotaal</i>	<i>162.728</i>	<i>143.764</i>
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	233.000	233.000
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	N.v.t.	N.v.t.
Bezoldiging	162.728	143.764
Het bedrag van de overschrijding en de reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	N.v.t.	N.v.t.
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	N.v.t.	N.v.t.
Gegevens 2023 bedragen x € 1		
	J.M. Jansen	Ph.J.M. de Vree
Functiegegevens	Gemeentesecretaris	Griffier
Aanvang en einde functievervulling in 2023	01/01 - 31/12	01/01 - 31/12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1	1
Dienstbetrekking?	ja	ja
Bezoldiging		
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	133.911	115.731
Beloningen betaalbaar op termijn	29.570	27.444
<i>Subtotaal</i>	<i>163.481</i>	<i>143.175</i>
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	223.000	223.000
Bezoldiging	163.481	143.175

Verplichte beleidsindicatoren

Programma / beleidsindicator			Eenheid	Borsele	Nederland	Bron
Bestuur en ondersteuning	0.01	Formatie	Fte per 1.000 inwoners	7,93	-	Eigen gegevens
	0.02	Bezetting	Fte per 1.000 inwoners	7,93	-	Eigen gegevens
	0.03	Apparaatskosten	Kosten per inwoner	€ 436	-	Eigen begroting
	0.04	Externe inhuur	Kosten als % van totale loonsom + totale kosten inhuur externen	2,35%	-	Eigen begroting
	0.05	Overhead	% van totale lasten	14,5%	-	Eigen begroting
	8.35	Gemiddelde WOZ waarde	Duizend euro	318	379	CBS
	8.38	Gemeentelijke woonlasten eenpersoonshuishouden	In Euro's	779	957	COELO
Veiligheid	8.39	Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden	In Euro's	928	1050	COELO
	1.06	Verwijzingen Halt	Aantal per 10.000 jongeren	150	90	Bureau Halt
	1.07	Harde kern jongeren	Aantal per 10.000 inwoners	Geen data	1,2	KLPD
	1.08	Winkeldiefstallen	Aantal per 1.000 inwoners	0,2	2,2	CBS
	1.09	Geweldsmisdrijven	Aantal per 1.000 inwoners	2,4	4,3	CBS
	1.10	Diefstallen uit woning	Aantal per 1.000 inwoners	1,1	1,2	CBS
	1.11	Vernielingen en beschadigingen (in de openbare ruimte)	Aantal per 1.000 inwoners	2,8	5,7	CBS
	2.12	Ziekenhuisopname na verkeersongeval met een motorvoertuig	%	15,2	17,4	VeiligheidNL
	2.13	Overige vervoersongevallen met een gewonde(fietser)	%	13	11	VeiligheidNL
	3.14	Functiemenging	%	52,7	54,2	LISA
	3.16	Vestigingen (van bedrijven)	Aantal per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15 t/m 64 jaar	204,9	181,8	LISA
Economie	4.17	Absoluut verzuim	Aantal per 1.000 leerlingen	0,0	4,2	DUO
Onderwijs	4.18	Relatief verzuim	Aantal per 1.000 leerlingen	8	27	DUO
	4.19	Vroegtijdig schoolverlaters zonder startkwalificatie(vsv-ers)	% deelnemers aan het VO en MBO onderwijs	1,9	2,3	Ingrado

Programma / beleidsindicator			Eenheid	Borsele	Nederland	Bron
Sport, cultuur en recreatie	5.20	Niet-Sporters	%	50,9	46,4	Gezondheidsenquête (CBS, RIVM)
	6.21	Banen	Aantal per 1.000 inwoners in de leeftijd 15 – 64 jaar	783,7	836,6	LISA
Sociaal domein	6.22	Jongeren met een delict voor de rechter	% 12 t/m 21 jarigen	1	1	Verwey Jonker Instituut – Kinderen in Tel
	6.23	Kinderen in uitkeringsgezin	% kinderen tot 18 jaar	3	6	Verwey Jonker Instituut – Kinderen in Tel
	6.24	Netto arbeidsparticipatie	% van de werkzame beroepsbevolking ten opzichte van de beroepsbevolking	75,4	73,2	CBS
	6.26	Werkloze jongeren	% 16 t/m 22 jarigen	1	2	Verwey Jonker Instituut – Kinderen in Tel
	6.27	Personen met een bijstandsuitkering	Aantal per 10.000 inwoners	145,5	343,6	CBS
	6.28	Lopende re-integratievoorzieningen	Aantal per 10.000 inwoners van 15 – 64 jaar	211,5	203,1	CBS
	6.29	Jongeren met jeugdhulp	% van alle jongeren tot 18 jaar	15,7	13,7	CBS
	6.30	Jongeren met jeugdbescherming	% van alle jongeren tot 18 jaar	1,4	1,0	CBS
	6.31	Jongeren met jeugdreclassering	% van alle jongeren van 12 tot 23 jaar	0,3	0,3	CBS
	6.32	Clënten met een maatwerkarrangement WMO	Aantal per 10.000 inwoners	770	720	GMSD
Volksgesondheid en milieu	7.33	Omvang huishoudelijk restafval	Kg/inwoner	191	152	CBS
Volkshuisvesting, leefomgeving en stedelijke vernieuwing	7.34	Hernieuwbare elektriciteit	%	44,8	41,0	RWS
	8.36	Nieuw gebouwde woningen	Aantal per 1.000 woningen	7,3	9,1	Basisregistratie adressen en gebouwen
	8.37	Demografische druk	%	80,6	70,7	CBS

SiSa bijlage

SiSa bijlage verantwoordingsinformatie 2024 op grond van artikel 3 van de Regeling informatieverstrekking sisa - d.d. 7-01-2025								
Verstrekkter	Uitkeringscode	Specifieke uitkering Juridische grondslag Ontvanger	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator
JenV	A30	Specifieke uitkering Mainports Gemeenten	Besteding (jaar T) Aard controle R Indicator: A30/01 € 1.233,049	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) Aard controle n.v.t. Indicator: A30/02 € 1.233,049	Project afgerond in jaar T (Ja/Nee) Aard controle n.v.t. Indicator: A30/03 Nee	Eventuele toelichting als bij de vorige indicator "nee" is ingevuld Aard controle n.v.t. Indicator: A30/04		
FIN	B2	Regeling specifieke uitkering gemeentelijke hulp gedupeerden toeslagenproblematiek Gemeenten	Aantal uitgewerkte plannen van aanpak in (jaar T) Aard controle D2 Indicator: B2/01 4	Cumulatief aantal uitgewerkte plannen van aanpak (t/m jaar T) Aard controle n.v.t. Indicator: B2/02 25	Normbedragen voor a, b, d en f (ja/nee) Nee: reeks 1 / Ja: reeks 2 Ja	Normbedragen voor e (ja/nee) Nee: reeks 1 / Ja: reeks 2 Nee	Eindverantwoording (Ja/Nee) Aard controle n.v.t. Indicator: B2/05 Nee	
			Reeks 1 Besteding (jaar T) werkelijke kosten van onderdeel a, b, d en f (artikel 3) Keuze werkelijke kosten Aard controle R Indicator: B2/06 €90.791	Reeks 1 Cumulatieve besteding (t/m jaar T) werkelijke kosten van onderdelen a, b, d en f (artikel 3) Keuze werkelijke kosten Aard controle n.v.t. Indicator: B2/07 € 104.646				
			Reeks 1 Besteding (jaar T) werkelijke kosten van onderdeel c (artikel 3) Werkelijke kosten Aard controle R Indicator: B2/08 €90.791	Reeks 1 Cumulatieve besteding (t/m jaar T) werkelijke kosten van onderdeel c (artikel 3) Werkelijke kosten Aard controle R Indicator: B2/09 € 104.646	Reeks 1 Besteding (jaar T) werkelijke kosten van onderdeel e (artikel 3) Keuze werkelijke kosten Aard controle R Indicator: B2/10 €50.220	Reeks 1 Cumulatieve besteding (t/m jaar T) werkelijke kosten van onderdeel e (artikel 3) Keuze werkelijke kosten Aard controle R Indicator: B2/11 €50.220	Reeks 1 Besteding (jaar T) werkelijke kosten van onderdeel e met betrekking tot de kindregeling (artikel 3) Werkelijke kosten Aard controle R Indicator: B2/12 €0	Reeks 1 Cumulatieve besteding (t/m jaar T) werkelijke kosten van onderdeel e met betrekking tot de kindregeling (artikel 3) Werkelijke kosten Aard controle R Indicator: B2/13 €0
			Reeks 2 Normbedrag onderdeel a x aantal (potentieel) gedupeerden (jaar T) (artikel 3) Keuze normbedragen Aard controle R Indicator: B2/14 €0	Reeks 2 Normbedrag onderdeel a x aantal (potentieel) gedupeerde cumulatief (t/m jaar T) (artikel 3) Keuze normbedragen Aard controle R Indicator: B2/15 €7.220	Reeks 2 Normbedrag onderdeel b x aantal plannen van aanpak (jaar T) (artikel 3) Keuze normbedragen Aard controle R Indicator: B2/16 €14.276	Reeks 2 Normbedrag onderdeel b x aantal plannen van aanpak cumulatief (t/m jaar T) (artikel 3) Keuze normbedragen Aard controle R Indicator: B2/17 €21.212	Reeks 2 Normbedrag onderdeel d x aantal PvA's (jaar T) (artikel 3) Keuze normbedragen Aard controle R Indicator: B2/18 €7.388	Reeks 2 Normbedrag onderdeel d x aantal nazorgtrajecten en/of PvA's cumulatief (t/m jaar T) (artikel 3) Keuze normbedragen Aard controle R Indicator: B2/19 €13.222
			Reeks 2 Normbedrag onderdeel e (afhankelijk van aantal (potentieel) gedupeerden), indien nog niet eerder opgegeven (jaar T) (artikel 3) Keuze normbedragen Aard controle R Indicator: B2/20	Reeks 2 Normbedrag onderdeel e (afhankelijk van aantal (potentieel) gedupeerden) cumulatief (t/m jaar T) (artikel 3) Keuze normbedragen Aard controle R Indicator: B2/21	Reeks 2 Normbedrag onderdeel f x aantal driegesprekken (jaar T) (artikel 3) Keuze normbedragen Aard controle R Indicator: B2/22 €0	Reeks 2 Normbedrag onderdeel f x aantal driegesprekken cumulatief (t/m jaar T) (artikel 3) Keuze normbedragen Aard controle R Indicator: B2/23 €0	Totaal Totale verantwoording (jaar T) voor de SPUK B2 regeling Aard controle n.v.t. Indicator: B2/24 €162.675	

BZK	C62	Specifieke uitkering aan gemeenten voor de bekostiging van de kwijtschelding van gemeentelijke belastingen van gedupeerden door de toeslagenaffaire	Gederfte opbrengsten (jaar T) die voortvloeien uit het kwijtschelden van gemeentelijke belastingen	Eindverantwoording (Ja/Nee)								
			Aard controle R Indicator: C62/01	Aard controle n.v.t. Indicator: C62/02								
			€ 0	Nee								
BZK	C92	Regeling specifieke uitkering Informatiepunten Digitale Overheid	Besteding (jaar T)	Bedrag doorgeschoven naar t+1	Aantal informatiepunten dat de gemeente financiert	Aantal vragen dat in het afgelopen jaar bij de Informatiepunten in de gemeente behandeld is	Aantal gebruikte leermiddelen					
			Aard controle R Indicator: C92/01	Aard controle R Indicator: C92/02	Aard controle n.v.t. Indicator: C92/03	Aard controle n.v.t. Indicator: C92/04	Aard controle n.v.t. Indicator: C92/05					
			€ 27.895	€ 0	2	244	138					
OCW	D8	Onderwijsachterstandenbeleid 2023-2026 (OAB)	Gemeenten	Besteding (jaar T) aan voorzieningen voor voorschoolse educatie die voldoen aan de wettelijke kwaliteitseisen (conform artikel 159, eerste lid WPO)	Besteding (jaar T) aan overige activiteiten (naast VVE) voor leerlingen met een grote achterstand in de Nederlandse taal (conform artikel 158 WPO)	Besteding (jaar T) aan afspraken over voor- en voegschoolse educatie met bevoegde gezagsorganen van scholen, houders van kindcentra en peuterspeelzalen (conform artikel 160 WPO)	Correctie besteding (jaar T-1)	Opgebouwde reserve ultimo (jaar T-1)	Opgebouwde reserve ultimo (jaar T)			
				Aard controle R Indicator: D8/01	Aard controle R Indicator: D8/02	Aard controle R Indicator: D8/03	Aard controle R Indicator: D8/04	Aard controle R Indicator: D8/05	Aard controle R Indicator: D8/06			
				€ 272.320	€ 19.880	€ 26.858	€ 0	€ 24.098	€ 23.503			
				Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen	Aan andere gemeenten (in jaar T) overgeboekte middelen (lasten) uit de specifieke uitkering onderwijsachterstandenbeleid	Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen	Van andere gemeenten (in jaar T) overgeboekte middelen (baten) uit de specifieke uitkering onderwijsachterstandenbeleid					
				Aard controle n.v.t. Indicator: D8/07	Aard controle R Indicator: D8/08	Aard controle n.v.t. Indicator: D8/09	Aard controle R Indicator: D8/10					
				1 060654 Gemeente Borsele	€ 0	060654 Gemeente Borsele	€ 0					
				2								
				100								
				OCW	D14	Regeling specifieke uitkering inhalen COVID-19 gerelateerde onderwijsvertragingen	Besteding (jaar T) maatregelen artikel 3, lid 2, a t/m e samen opgesteld	Besteding (jaar T) voor tijdelijke extra huur van bestaande huisvesting indien deze extra huisvesting nodig is voor de uitvoering van maatregelen die scholen of gemeenten in het kader van het Nationaal Programma Onderwijs nemen	Besteding (jaar T) voor ambtelijke capaciteit van de gemeente of inkoop van expertise voor de uitvoering van het Nationaal Programma Onderwijs			
										Aard controle R Indicator: D14/01	Aard controle R Indicator: D14/02	Aard controle R Indicator: D14/03
€ 0	€ 0	€ 109.815										
Correctie besteding (jaar T-1)	Opgebouwde reserve ultimo (jaar T-1)	Opgebouwde reserve (jaar T)	Eindverantwoording (Ja/Nee)									
Aard controle R Indicator: D14/04	Aard controle R Indicator: D14/05	Aard controle R Indicator: D14/06	Aard controle n.v.t. Indicator: D14/07									
€ 0	€ 102.961	€ 0	Ja									
Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen	Aan andere gemeenten (in jaar T) overgeboekte middelen (lasten) uit de specifieke uitkering gemeenten t.b.v. het Nationaal Programma Onderwijs	Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen	Van andere gemeenten (in jaar T) overgeboekte middelen (baten) uit de specifieke uitkering gemeenten t.b.v. het Nationaal Programma Onderwijs									
Aard controle n.v.t. Indicator: D14/08	Aard controle R Indicator: D14/09	Aard controle n.v.t. Indicator: D14/10	Aard controle R Indicator: D14/11									
1												
2												
10												

lenW	E44B	Tijdelijke impulsregeling klimaatadaptatie 2021-2027 (SiSa tussen medeoverheden)	Hieronder per regel één CBS(code) uit (jaar T) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die medeoverheid invullen	Beschikingsnummer	Besteding (jaar T) ten laste van de verstrekker	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) ten laste van de verstrekker	Besteding ten laste van cofinanciering (jaar T)	Besteding cofinanciering cumulatief (t/m jaar T)
			Aard controle n.v.t. Indicator: E44B/01	Aard controle n.v.t. Indicator: E44B/02	Aard controle R Indicator: E44B/03	Aard controle n.v.t. Indicator: E44B/04	Aard controle R Indicator: E44B/05	Aard controle n.v.t. Indicator: E44B/06
1		030009 Provincie Zeeland	IENW/BSK-2023/43984	€ 0	€ 66.086	€ 0	€ 209.752	
2				€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	
3				€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	
4				€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	
5				€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	
6				€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	
7				€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	
8				€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	
9				€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	
10				€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	
11				€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	
12				€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	
13				€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	
14				€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	
		Kopie CBS(code)	Kopie beschikingsnummer	Eindverantwoording (Ja/Nee)				
		Aard controle n.v.t. Indicator: E44B/07	Aard controle n.v.t. Indicator: E44B/08	Aard controle n.v.t. Indicator: E44B/09				
1		030009 Provincie Zeeland	IENW/BSK-2023/43984	Nee				
2				Nee				
3				Nee				
4				Nee				
5				Nee				
6				Nee				
7				Nee				
8				Nee				
9				Nee				
10				Nee				
11				Nee				
12				Nee				
13				Nee				
14				Nee				
		Kopie CBS(code)	Kopie beschikingsnummer	Naam/nummer maatregel	Maatregel afgerond in (jaar T)? (Ja/Nee) - per maatregel			
		Aard controle n.v.t. Indicator: E44B/10	Aard controle n.v.t. Indicator: E44B/11	Aard controle n.v.t. Indicator: E44B/12	Aard controle n.v.t. Indicator: E44B/13			
1		030009 Provincie Zeeland	IENW/BSK-2023/43984	1.1 / verlagen maaiveld Clara'spad	Nee			
2				1.2 / herinrichting Groen Parkzone 's-Gravenpolder	Nee			
3				1.3 / verlagen groenzone Parkzone 's-Gravenpolder	Nee			
4				1.4 / vergroten afvoercapaciteit Parkzone 's-Gravenpolder	Nee			
5				1.5 / Aanleg Wadi Coudorp Maximastraat Nieuwdorp	Nee			
6				2.1 / vergroten afvoercapaciteit Stationsweg Heinkenszand	Nee			
7				3.1 / Ruimtelijke inrichting Schuitweg 's-Gravenpolder	Nee			
8				3.2 / Waterberging Schuitweg 's- Gravenpolder	Nee			
9				3.3 / Schuitweg 's-Gravenpolder	Nee			
10				3.4 / vergroten afvoercapaciteit Schuitweg 's-Gravenpolder	Nee			
11				4.1 / Ruimtelijke inrichting Stationstraat Oudelande	Nee			
12				4.2 / vergroten afvoercapaciteit Stationstraat Oudelande	Nee			
13				5.1 / Ruimtelijke inrichting Bosseweide 's-Gravenpolder	Nee			
14				5.2 / vergroten afvoercapaciteit Bosseweide 's-Gravenpolder	Nee			

IenW	E84	Regeling stimulering verkeersveiligheidsmaatregelen 2022-2023 Provincies en Gemeenten	Besteding (jaar T)	Cumulatieve besteding (t/m jaar T)	Cumulatieve eigen bijdrage en externe financiering (t/m jaar T)	Project afgerond (alle maatregelen) in (jaar T) (Ja/Nee)		
			Aard controle R Indicator: E84/01	Aard controle n.v.t. Indicator: E84/02	Aard controle R Indicator: E84/03	Aard controle n.v.t. Indicator: E84/04		
			€ 0	€ 0	€ 0	Nee		
			Naam/nummer per maatregel	Per maatregel, maatregel afgerond in (jaar T)? (Ja/Nee)	De hoeveelheid opgeleverde verkeersveiligheids-maatregelen per type maatregel (stuks, meters)	Eventuele toelichting, mits noodzakelijk		
			Aard controle n.v.t. Indicator: E84/05	Aard controle n.v.t. Indicator: E84/06	Aard controle n.v.t. Indicator: E84/07	Aard controle n.v.t. Indicator: E84/08		
			1 310 Aanbrengen van kant- en asmarkering op fietspaden(aantal in Meters)	Nee	0			
			2 317 Vervangen verharding fietspad(aantal in Meters)	Nee	0			
			3 319 Aanleg plateau kruispunt GOW/ETW(aantal in Stuks)	Nee	0			
			4 330 Aanleg van een kruispuntplateau ETW-ETW 30km/h(aantal in Stuks)	Nee	0			
			50 344 Het volwaardig afwaarderen van een GOW 50 km/h naar een ETW 30 km/h(aantal in meters)	Nee	0			
SZW	G2	Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet gemeentedeel 2024 Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel over (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr	Besteding (jaar T) algemene bijstand Gemeente I.1 Participatiewet (PW)	Baten (jaar T) algemene bijstand (exclusief Rijk) Gemeente I.1 Participatiewet (PW)	Besteding (jaar T) IOAW Gemeente I.2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAW)	Baten (jaar T) IOAW (exclusief Rijk) Gemeente I.2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAW)	Besteding (jaar T) IOAZ Gemeente I.3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (IOAZ)	Baten (jaar T) IOAZ (exclusief Rijk) Gemeente I.3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (IOAZ)
			Aard controle R Indicator: G2/01	Aard controle R Indicator: G2/02	Aard controle R Indicator: G2/03	Aard controle R Indicator: G2/04	Aard controle R Indicator: G2/05	Aard controle R Indicator: G2/06
			€ 3.091.465	€ 114.327	€ 169.387	€ 0	€ 63.279	€ 0
			Besteding (jaar T) Bbz 2004 levensonderhoud	Baten (jaar T) Bbz 2004 levensonderhoud (exclusief Rijk)	Baten (jaar T) WWIK (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T) Loonkostensubsidie o.g.v. art. 10d Participatiewet	Baten (jaar T) Loonkostensubsidie o.g.v. art. 10d Participatiewet (exclusief Rijk)	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden gebundelde uitkering Participatiewet in (jaar T) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente Participatiewet (PW)
			Gemeente I.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud) (Bbz 2004) Aard controle R Indicator: G2/07	Gemeente I.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud) (Bbz 2004) Aard controle R Indicator: G2/08	Gemeente I.6 Wet werk en inkomen kunstenaars (WWIK) Aard controle R Indicator: G2/09	Gemeente I.7 Participatiewet (PW) Aard controle R Indicator: G2/10	Gemeente I.7 Participatiewet (PW) Aard controle R Indicator: G2/11	Gemeente I.7 Participatiewet (PW) Aard controle R Indicator: G2/12
			€ 63.237	€ 23.866	€ 0	€ 455.241	€ 16.417	€ 0
			Mutaties (dotaties en vrijval) voorziening dubieuze debiteuren als gevolg van kwijt te schelden schulden gebundelde uitkering Participatiewet (jaar T) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente Participatiewet (PW)	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee)				
			Aard controle D2 Indicator: G2/13	Aard controle n.v.t. Indicator: G2/14				
			€ 0	Ja				
			SZW	G3	Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (uitsluitend kapitaalverstrekking), gemeentedeel 2024 Besluit bijstandverlening zelfstandigen (Bbz) 2004 Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel over (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr.	Besteding (jaar T) kapitaalverstrekking	Baten (jaar T) vanwege vanaf 1 januari 2020 verstrekt kapitaal (exclusief Rijk)	Baten vanwege vóór 1 januari 2020 verstrekt kapitaal (exclusief Rijk)
Gemeente	Gemeente	Gemeente				Gemeente	Gemeente	Gemeente
Aard controle R Indicator: G3/01	Aard controle R Indicator: G3/02	Aard controle R Indicator: G3/03				Aard controle R Indicator: G3/04	Aard controle R Indicator: G3/05	Aard controle R Indicator: G3/06
€ 0	€ 0	€ 0				€ 0	€ 0	€ 6.400
BBZ vóór 2020 – levensonderhoud (exclusief BOB)	BBZ vóór 2020 – kapitaalverstrekking (exclusief BOB)	BBZ vóór 2020 – kapitaalverstrekkingen (BOB)				BBZ vanaf 2020 – kapitaalverstrekking	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee)	
Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden levensonderhoud BBZ in (jaar T) (exclusief BOB) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden levensonderhoud BBZ in (jaar T) (exclusief BOB) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden levensonderhoud BBZ en achterstallige betalingen kapitaalverstrekkingen BOB in (jaar T) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente				Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden levensonderhoud BBZ in (jaar T) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente		
Aard controle R Indicator: G3/07	Aard controle R Indicator: G3/08	Aard controle R Indicator: G3/09				Aard controle R Indicator: G3/10	Aard controle n.v.t. Indicator: G3/11	
€ 0	€ 0	€ 0				€ 0	Ja	

SZW	G4	Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers (Tozo)_gemeentedeel 2024 Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel over Tozo (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr	Welke regeling betreft het?	Besteding (jaar T) levensonderhoud	Besteding (jaar T) kapitaalverstrekking	Baten (jaar T) levensonderhoud	Baten (jaar T) kapitaalverstrekking (aflossing)	Baten (jaar T) kapitaalverstrekking (overig)
				Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente
			Aard controle n.v.t. Indicator: G4/01	Aard controle R Indicator: G4/02	Aard controle R Indicator: G4/03	Aard controle R Indicator: G4/04	Aard controle R Indicator: G4/05	Aard controle R Indicator: G4/06
			1 Tozo 1 (1 mrt tot 1 juni 2020)	€ 0	€ 0	€ 100	€ 5.530	€ 211
			2 Tozo 2 (1 juni tot 1 oktober 2020)	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
			3 Tozo 3 (1 oktober 2020 tot 1 april 2021)	€ 0	€ 0	€ 1.419	€ 8.304	€ 412
			4 Tozo 4 (geldend van 1 april 2021 tot 1 juli 2021)	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
			5 Tozo 5 (geldend van 1 juli tot 1 oktober 2021)	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
			6 Totaal	€ 0	€ 0	€ 1.519	€ 13.834	€ 623
			Kopie regeling	Aantal besluiten levensonderhoud (jaar T)	Aantal besluiten kapitaalverstrekking (jaar T)	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee)		
			Aard controle n.v.t. Indicator: G4/07	Aard controle R Indicator: G4/08	Aard controle R Indicator: G4/09	Aard controle n.v.t. Indicator: G4/10		
			1 Tozo 1 (1 mrt tot 1 juni 2020)	0	0	Ja		
			2 Tozo 2 (1 juni tot 1 oktober 2020)	0	0	Ja		
			3 Tozo 3 (1 oktober 2020 tot 1 april 2021)	0	0	Ja		
			4 Tozo 4 (geldend van 1 april 2021 tot 1 juli 2021)	0	0	Ja		
			5 Tozo 5 (geldend van 1 juli tot 1 oktober 2021)	0	0	Ja		
			6 Totaal	0	0	N.v.t.		
			Kopie regeling	Besteding (jaar T) kapitaalverstrekking Tozo buitenland (gemeente Maastricht)	Baten (jaar T) kapitaalverstrekking Tozo buitenland (gemeente Maastricht), aflossing	Baten (jaar T) kapitaalverstrekking Tozo buitenland (gemeente Maastricht), overig	Uitvoeringskosten (jaar T) uitvoering Tozo buitenland (gemeente Maastricht)	
			Aard controle n.v.t. Indicator: G4/11	Aard controle R Indicator: G4/12	Aard controle R Indicator: G4/13	Aard controle R Indicator: G4/14	Aard controle R Indicator: G4/15	
			1 Tozo 1 (1 mrt tot 1 juni 2020)	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	
			2 Tozo 2 (1 juni tot 1 oktober 2020)	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	
			3 Tozo 3 (1 oktober 2020 tot 1 april 2021)	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	
			4 Tozo 4 (geldend van 1 april 2021 tot 1 juli 2021)	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	
			5 Tozo 5 (geldend van 1 juli tot 1 oktober 2021)	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	
			6 Totaal	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	
			Kopie regeling	Levensonderhoud - Gederfde baten die voortvloeien uit kwijschelden schulden levensonderhoud Tozo in jaar T i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire	Levensonderhoud- Mutaties (dotaties en vrijaf) voorziening dubieuze debiteuren (jaar T) als gevolg van kwijt te schelden schulden levensonderhoud Tozo i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire	Kapitaalverstrekkingen - Gederfde baten die voortvloeien uit kwijschelden van achterstallige betalingen op kapitaalverstrekkingen Tozo in jaar T i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire		
			Aard controle n.v.t. Indicator: G4/16	Aard controle R Indicator: G4/17	Aard controle D2 Indicator: G4/18	Aard controle R Indicator: G4/19		
			1 Tozo 1 (1 mrt tot 1 juni 2020)	€ 0	€ 0	€ 0		
			2 Tozo 2 (1 juni tot 1 oktober 2020)	€ 0	€ 0	€ 0		
			3 Tozo 3 (1 oktober 2020 tot 1 april 2021)	€ 0	€ 0	€ 0		
			4 Tozo 4 (geldend van 1 april 2021 tot 1 juli 2021)	€ 0	€ 0	€ 0		
			5 Tozo 5 (geldend van 1 juli tot 1 oktober 2021)	€ 0	€ 0	€ 0		
			6 Totaal	€ 0	€ 0	€ 0		

SZW	G10	Wet inburgering 2021_ gemeentedeel 2024 Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel over Wet inburgering 2021 (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr	Besteding (jaar T) Gemeente Aard controle R Indicator: G10/01	Baten (jaar T) (exclusief Rijk) Gemeente Aard controle R Indicator: G10/02	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) Gemeente Aard controle n.v.t. Indicator: G10/03		
			€ 346.745	€ 0	Ja		
SZW	G12	Kwijtschelden publieke schulden SZW-domein hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire_gemeentedeel 2024 Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden Bijzondere bijstand in (jaar T) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente Aard controle R Indicator: G12/01	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden Wet Inburgering van 13 september 2012 in (jaar T) i.v.m. de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire Gemeente Aard controle R Indicator: G12/02	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) Gemeente Aard controle n.v.t. Indicator: G12/03		
			€ 0	€ 0	Ja		
SZW	G13	Onderwijsroute_ deel gemeente 2024 Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr	Bestedingen onderwijsroute (jaar T) Gemeente Aard controle R Indicator: G13/01	Baten onderwijsroute (jaar T) (exclusief Rijk) Gemeente Aard controle R Indicator: G13/02	Bestedingen overige voorzieningen (jaar T) Gemeente Aard controle R Indicator: G13/03	Baten overige voorzieningen (jaar T) (exclusief Rijk) Gemeente Aard controle R Indicator: G13/04	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee) Aard controle n.v.t. Indicator: G13/05
			€ 20.653	€ 0	€ 0	€ 0	Ja
VWS	H4	Regeling specifieke uitkering stimulering sport 2024-2025 Gemeenten	Ontvangen Rijksbijdrage (jaar T) Aard controle n.v.t. Indicator: H4/01	Totale werkelijke berekende uitkering Aard controle n.v.t. Indicator: H4/02			
			€ 66.149	€ 211.680			
			Activiteiten Aard controle n.v.t. Indicator: H4/03	Totale werkelijke berekende uitkering per project (jaar T) Aard controle n.v.t. Indicator: H4/04	Werkelijke besteding voor de activiteiten inclusief btw x 18% (jaar T) Onroerende zaken Aard controle R Indicator: H4/05	Werkelijke besteding voor de activiteiten inclusief btw x 18% (jaar T) Roerende zaken Aard controle R Indicator: H4/06	Werkelijke besteding voor de activiteiten inclusief btw x 18% (jaar T) Dienstverlening door derden Aard controle R Indicator: H4/07
			1 bouw Sporthal Nieuwdorp	€ 211.680	€ 211.680	€ 0	€ 0
			2				
			100				
VWS	H12	Regeling specifieke uitkering lokale preventieakkoorden of preventieaanpakken	Besteding (jaar T) Aard controle R Indicator: H12/01	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) Aard controle R Indicator: H12/02	Is voldaan aan de uitvoering van het lokale preventieakkoord of aanpak? (Ja/Nee) Aard controle n.v.t. Indicator: H12/03		
			€ 13.525	€ 68.877	Ja		

VWS	H30	Specifieke uitkering versterking voor sport en bewegen, gezondheidsbevordering, cultuurparticipatie en de sociale basis 2023-2026	Naam onderdeel	Totaalbedrag (jaar T) toegekend per onderdeel	Besteding ten laste van Rijksmiddelen (jaar T) per onderdeel	Cumulatieve besteding ten laste van Rijksmiddelen (t/m jaar T) per onderdeel	Voldaan aan afspraken in akkoorden (Ja/ Nee/ n.v.t.)?	Meegewerkt aan de monitoring (Ja/Nee/ n.v.t.)?
			Aard controle n.v.t. Indicator: H30/01	Aard controle n.v.t. Indicator: H30/02	Aard controle R Indicator: H30/03	Aard controle n.v.t. Indicator: H30/04	Aard controle n.v.t. Indicator: H30/05	Aard controle n.v.t. Indicator: H30/06
			1 Lokaal Sportakkoord	€ 17.092	€ 17.092	€ 33.608	Ja	Ja
			2 Brede regeling combinatiefuncties	€ 117.009	€ 117.009	€ 230.109		
			3 Terugdringen Gezondheidsachterstanden	€ 26.085	€ 26.085	€ 79.965	Ja	Ja
			4 Kansrijke Start	€ 20.325	€ 20.325	€ 70.886	Ja	Ja
			5 Mentale Gezondheid	€ 8.206	€ 8.206	€ 26.888	Ja	Ja
			6 Aanpak overgewicht en obesitas	€ 22.613	€ 22.613	€ 48.239	Ja	Ja
			7 Valpreventie	€ 60.476	€ 60.476	€ 125.896	Ja	Ja
			8 Leefomgeving	€ 13.674	€ 13.674	€ 26.336	Ja	Ja
			9 OKO & Vroegsignalering alcoholproblematiek	€ 3.655	€ 3.655	€ 6.940		
			10 Versterken sociale basis	€ 45.698	€ 45.698	€ 141.585	Ja	Ja
			11 Mantelzorg	€ 13.543	€ 13.543	€ 67.908	Ja	Ja
			12 Eén tegen eenzaamheid	€ 15.122	€ 15.122	€ 65.783	Ja	Ja
			13 Welzijn op recept	€ 12.517	€ 12.517	€ 48.096	Ja	Ja
			14 Versterking kennis- en adviesfunctie GGD	€ 3.287	€ 3.287	€ 14.197		
			15 Coördinatiekosten regionale aanpak	€ 9.597	€ 9.597	€ 21.575	Ja	Ja
			Eindverantwoording (Ja/Nee)					
			Aard controle n.v.t. Indicator: H30/07					
			Nee					
VWS	H35B	Specifieke uitkering IZA-doelen 2023-2026 (SiSa tussen medeoverheden)	Hieronder per regel één code selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor de medeoverheid invullen	Besteding (jaar T)				
			Aard controle n.v.t. Indicator: H35B/01	Aard controle R Indicator: H35B/02				
			1 060664 Gemeente Goes	€ 94.646				
			2					
VRO	J55	Aanpak energiearmoede	Het aantal huishoudens in huurwoningen aan wie energiebesparende voorzieningen zijn verstrekt die kunnen leiden tot vermindering van energiegebruik/de energierekening	Besteding (jaar T) van de onder indicator 01 gemoeide kosten	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) van de onder indicator 01 gemoeide kosten	Het aantal huishoudens in koopwoningen aan wie energiebesparende voorzieningen zijn verstrekt die kunnen leiden tot vermindering van energiegebruik/de energierekening	Besteding (jaar T) van de onder indicator 04 gemoeide kosten	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) van de onder indicator 04 gemoeide kosten
			Aard controle n.v.t. Indicator: J55/01	Aard controle R Indicator: J55/02	Aard controle n.v.t. Indicator: J55/03	Aard controle n.v.t. Indicator: J55/04	Aard controle R Indicator: J55/05	Aard controle n.v.t. Indicator: J55/06
			55	€ 13.784	€ 13.784	47	€ 11.779	€ 18.952
			Het aantal huishoudens dat ondersteuning –bijvoorbeeld via advies aan huis- heeft gekregen in de vorm van advies over vermindering van het energiegebruik voor zijn specifieke woningen waar de bewoner direct zijn/haar energieverbruik mee heeft kunnen verminderen.	Besteding (jaar T) van de onder indicator 07 gemoeide kosten	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) van de onder indicator 07 gemoeide kosten			
			Aard controle n.v.t. Indicator: J55/07	Aard controle R Indicator: J55/08	Aard controle n.v.t. Indicator: J55/09			
			102	€ 17.331	€ 34.647			
			Het aantal kleine gasbesparende maatregelen (w.o. radiatorfolie en tochtstrips)	Het aantal kleine elektriciteitsbesparende maatregelen (w.o. LED-lampen)	Het aantal grote(re) gasbesparende maatregelen (w.o. dakisolatie, voerisolatie, spouwmuurisolatie etc.)	Het aantal grote(re) elektriciteitsbesparende maatregelen (w.o. vervangen koelkasten, wasmachines etc.)	Het aantal gegeven adviezen met directe verlaging energieverbruik/energierekening tot gevolg.	Het aantal overige energierekening verlagende maatregelen
			Aard controle n.v.t. Indicator: J55/10	Aard controle n.v.t. Indicator: J55/11	Aard controle n.v.t. Indicator: J55/12	Aard controle n.v.t. Indicator: J55/13	Aard controle n.v.t. Indicator: J55/14	Aard controle n.v.t. Indicator: J55/15
			115	10	0	0	102	0

VRO	J85	Stimuleringsregeling flex- en transformatiewoningen	Projectnaam	Cumulatief aantal flex- of transformatiewoningen gerealiseerd per project (t/m jaar T) - betreft totalen	Cumulatief aantal woningen gerealiseerd voor Ontheemden of vergunninghouders per project (t/m jaar T) - betreft totalen	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) per project – inclusief uitvoering door derden	Cumulatieve opbrengsten (t/m jaar T) per project – inclusief uitvoering door derden	
		Gemeenten	Aard controle n.v.t. Indicator: J85/01	Aard controle n.v.t. Indicator: J85/02	Aard controle n.v.t. Indicator: J85/03	Aard controle R Indicator: J85/04	Aard controle R Indicator: J85/05	
			1 B1 Colenshoek 3, 's-Heer Abtskerke	0	0	€ 131.479	€ 0	
			2 B2 Tolhoek 2, Oudelande	0	0	€ 154.473	€ 0	
			3 B3 Schuitweg, 's-Gravenpolder	0	0	€ 236.777	€ 0	
			4 G1 Stationspark, Goes	48	15	€ 7.003.575	€ 0	
			5 R1 Krabbendijke (geannuleerd)	0	0	€ 0	€ 0	
			6 R2 Hansweert	0	0	€ 1.308.239	€ 0	
			7 K1 Kapelle	27	0	€ 4.607.389	€ 0	
			8 K2 Wemeldinge	0	0	€ 2.251.021	€ 0	
			9 NB1 Kamperland	0	0	€ 956.710	€ 0	
			10 NB2 Sportvelden Galgendijk Kortgene	0	0	€ 145.230	€ 0	
			Kopie projectnaam	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee)	Eindverantwoording (Ja/Nee)			
			Aard controle n.v.t. Indicator: J85/06	Aard controle n.v.t. Indicator: J85/07	Aard controle n.v.t. Indicator: J85/08			
			1 B1 Colenshoek 3, 's-Heer Abtskerke	Nee	Nee			
			2 B2 Tolhoek 2, Oudelande	Nee	Nee			
			3 B3 Schuitweg, 's-Gravenpolder	Nee	Nee			
			4 G1 Stationspark, Goes	Nee	Nee			
			5 R1 Krabbendijke (geannuleerd)	Nee	Nee			
			6 R2 Hansweert	Nee	Nee			
			7 K1 Kapelle	Nee	Nee			
			8 K2 Wemeldinge	Nee	Nee			
			9 NB1 Kamperland	Nee	Nee			
			10 NB2 Sportvelden Galgendijk Kortgene	Nee	Nee			
VRO	J94	Regeling houdende regels verstrekking specifieke uitkering aan gemeenten verduurzaming [...] van eigenaars, woonverenigingen en wooncoöperaties	Beschikingsnummer	Besteding (jaar T), in C94/06 t/m C94/08 opgesplitst	Het totaal aantal woningen waar maatregelen zijn getroffen dat voldoet aan artikel 6, eerste lid, onderdeel a	Het aantal woningen waar maatregelen zijn getroffen met een WOZ-waarde boven het gemeentelijk gemiddelde (peildatum 2022) of een WOZ-waarde van € 429.300	Bedrag dat van de vijfde kolom van bijlage III besteed is aan doe-het-zelfmaatregelen, inclusief activiteiten als bedoeld in artikel 2, derde lid (zoals ondersteuning vanuit gemeente) (alleen van toepassing voor tranche 2).	Bedrag dat vanuit de specifieke uitkering besteed is aan gerichte ondersteuning en/of het bedrag waarvoor derden met de benodigde expertise zijn ingeschakeld als bedoeld in artikel 2, derde lid, onderdeel a
			Aard controle n.v.t. Indicator: J94/01	Aard controle R Indicator: J94/02	Aard controle D1 Indicator: J94/03	Aard controle D1 Indicator: J94/04	Aard controle R Indicator: J94/05	Aard controle R Indicator: J94/06
			1 LAI/24-03759372	€ 212.898	68	3	0	€ 45.798
			2					
			100					
			Bedrag dat vanuit de specifieke uitkering besteed is ten behoeve van uitvoering als bedoeld in artikel 2, derde lid, onderdeel b	Bedrag dat vanuit de specifieke uitkering besteed is aan die energiebesparende isolatiemaatregelen, eventueel in samenhang met energiezuinige ventilatiemaatregelen.	Eindverantwoording (ja/nee)			
			Aard controle n.v.t. Indicator: J94/07	Aard controle n.v.t. Indicator: J94/08	Aard controle n.v.t. Indicator: J94/09			
			1	€ 32.039	€ 135.061	Nee		
			2					
			100					

VRO	J96B	Regiodeals 4e tranche	Hieronder per regel één code selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die medeoverheid invullen	Kenmerk/ beschikingsnummer	Naam actielijn/ programmalijn/ pijler	Besteding per actielijn/ programmalijn/ pijler (jaar T) ten laste van Rijksmiddelen	Besteding regionale financiering (jaar T) per actielijn/ programmalijn/ pijler.	
		SiSa tussen medeoverheden	Aard controle n.v.t. Indicator: J96B/01	Aard controle n.v.t. Indicator: J96B/02	Aard controle n.v.t. Indicator: J96B/03	Aard controle R Indicator: J96B/04	Aard controle R Indicator: J96B/05	
			1 030009 Provincie Zeeland	2023-0000042389	Sleutelopgave Gezonde leefomgeving	€ 252.420	€ 247.325	
			2 030009 Provincie Zeeland	2023-0000042389	Sleutelopgave aantrekken van talent	€ 0	€ 0	
			99 030009 Provincie Zeeland	2023-0000042389	Sleutelopgave vergroten bereikbaarheid van voorzieningen	€ 0	€ 0	
			100 030009 Provincie Zeeland	2023-0000042389	Sleutelopgave versterken gezonde leefomgeving	€ 0	€ 0	
			Hieronder verschijnt de code conform de keuzes gemaakt bij indicator C96B/01	Totale cumulatieve besteding per actielijn/ programmalijn/ pijler (t/m jaar T) ten laste van Rijksmiddelen	Totale cumulatieve besteding regionale financiering (t/m jaar T) per actielijn/ programmalijn/ pijler.	Toelichting		
			Aard controle n.v.t. Indicator: J96B/06	Aard controle R Indicator: J96B/07	Aard controle R Indicator: J96B/08	Aard controle n.v.t. Indicator: J96B/09		
			1 030009 Provincie Zeeland	€ 252.420	€ 247.325			
			2 030009 Provincie Zeeland	€ 0	€ 0			
			100 030009 Provincie Zeeland	€ 0	€ 0			
			Cumulatieve besteding uitvoeringskosten zijnde kosten ten behoeve van Voorbereiding, Administratie en Toezicht (VAT-kosten) (t/m jaar T) ten laste van Rijksmiddelen	Totale compensabele BTW (t/m jaar T) deel rijksbijdrage	Eindverantwoording (Ja/Nee)			
			Aard controle n.v.t. Indicator: J96B/10	Aard controle R Indicator: J96B/11	Aard controle n.v.t. Indicator: J96B/12			
			€ 0	€ 52.028	Nee			
VRO	J210B	Meerjarige regeling specifieke uitkering flexibele inzet woningbouw	Hieronder per regel één provincie(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die provincie invullen	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) aan flexibele ondersteuning capaciteit en expertise	Cumulatieve cofinanciering (t/m jaar T)	Aantal projecten dat in (jaar T) is geholpen met middelen	Cumulatief aantal (t/m jaar T) woningen dat in deze projecten wordt gerealiseerd	Eindverantwoording (Ja/Nee)
		SiSa tussen medeoverheden	Aard controle n.v.t. Indicator: J210B/01	Aard controle R Indicator: J210B/02	Aard controle R Indicator: J210B/03	Aard controle n.v.t. Indicator: J210B/04	Aard controle n.v.t. Indicator: J210B/05	Aard controle n.v.t. Indicator: J210B/06
			1 030009 Provincie Zeeland	€ 31.351	€ 10.450	40	40	Ja
			2 030009 Provincie Zeeland	€ 45.000	€ 23.142	89	89	Ja
			3					
			4					
			5					
KGG	K2B	Specifieke uitkering gebiedsinvesteringen aanlandlocaties Net op Zee	Hieronder één code selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die medeoverheid invullen	Cumulatieve besteding ten laste van Rijksmiddelen (t/m jaar T-1)	Besteding (jaar T) ten laste van Rijksmiddelen	Cumulatieve besteding ten laste van Rijksmiddelen (t/m jaar T)	Eindverantwoording (Ja/Nee)	
		SiSa tussen medeoverheden	Aard controle n.v.t. Indicator: K2B/01	Aard controle R Indicator: K2B/02	Aard controle R Indicator: K2B/03	Aard controle n.v.t. Indicator: K2B/04	Aard controle n.v.t. Indicator: K2B/05	
			030009 Provincie Zeeland	€ 0	€ 2.380.155	€ 2.380.155	Nee	

KGG	K28	Tijdelijke regeling capaciteit decentrale overheden voor klimaat- en energiebeleid	Besteding apparaatskosten (jaar T) : salarissen en sociale lasten voor ambtelijk personeel	Besteding apparaatskosten (jaar T): kosten voor ingeleend personeel	Besteding apparaatskosten (jaar T): overige goederen en diensten	Cumulatieve bestedingen (t/m jaar T) apparaatskosten	Besteding (jaar T) overige kosten gerelateerd aan apparaatskosten	Cumulatieve bestedingen (t/m jaar T) overige kosten gerelateerd aan apparaatskosten
			Aard controle R Indicator: K28/01	Aard controle R Indicator: K28/02	Aard controle R Indicator: K28/03	Aard controle n.v.t. Indicator: K28/04	Aard controle R Indicator: K28/05	Aard controle n.v.t. Indicator: K28/06
			€ 164.745	€ 243.528	€ 35.885	€ 689.391	€ 0	€ 0
			Eindverantwoording (Ja/Nee)					
			Aard controle n.v.t. Indicator: K28/07					
			Nee					
KGG	K41	Specifieke uitkering uitvoering afspraken kerncentrale	Besteding (jaar T-1)	Besteding (jaar T)	Cumulatieve besteding (t/m jaar T)	Eindverantwoording (Ja/Nee)		
			alleen voor SiSa 2023					
			Aard controle R Indicator: K41/01	Aard controle R Indicator: K41/02	Aard controle n.v.t. Indicator: K41/03	Aard controle n.v.t. Indicator: K41/04		
			€ 0	€ 2.080.342	€ 4.427.466	Ja		
AenM	M16	Bekostigingsregeling opvang ontheemden Oekraïne	Vul in totaal te ontvangen normbedrag per gerealiseerde gemeentelijke plek per dag (GOO) (jaar T)	Vul in verschil bij hogere werkelijke bestedingen ten opzichte van de uitkomst van M16/01 (jaar T) - uitzonderingsbepaling (GOO)	Vul in vrijwillige teruggave bij lagere werkelijke bestedingen ten opzichte van de uitkomst onder M16/01 (jaar T) – uitzonderingsbepaling (GOO)	Besteding (jaar T) tbv de transitie - uitgezonderd uitvoeringskosten	Besteding (jaar T) van uitvoering ten behoeve van de transitie	Besteding (jaar T) uitgekeerde verstrekkingen (GOO en POO)
			Aard controle R Indicator: M16/01	Aard controle R Indicator: M16/02	Aard controle n.v.t. Indicator: M16/03	Aard controle R Indicator: M16/04	Aard controle R Indicator: M16/05	Aard controle R Indicator: M16/06
			€ 4.953.749			€ 225.062	€ 0	€ 0
			Totaal bedrag vorderingen (/ onrechtmatig uitgekeerde) verstrekkingen GOO en POO (jaar T)	Totaal te ontvangen normbedrag uitvoeringskosten per geregistreerde persoon waaraan in een maand een verstrekking is gedaan (POO) (jaar T)	Totaal bedrag ontvangen eigen bijdrage van ontheemden GOO (jaar T)	Berekening totale besteding (jaar T)	Cumulatieve besteding (t/m jaar T)	
			Aard controle R Indicator: M16/07	Aard controle R Indicator: M16/08	Aard controle R Indicator: M16/09	Aard controle n.v.t. Indicator: M16/10	Aard controle n.v.t. Indicator: M16/11	
			€ 0	€ 0	€ 0	€ 5.178.811	€ 14.044.259	

Overzicht taakvelden 2024

	Lasten	Baten
Hoofdstuk 0 Bestuur en ondersteuning		
0.1 Bestuur	2.172	471
0.2 Burgerzaken	998	525
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	221	229
0.4 Overhead	11.379	938
0.5 Treasury	304	14.124
0.61 OZB woningen	0	3.377
0.62 OZB niet-woningen	254	6.687
0.63 Parkeerbelasting	0	0
0.64 Belastingen overig	0	-1
0.7 Algemene uitkering en overige uitkeringen Gemeentefonds	0	47.117
0.8 Overige baten en lasten	211	168
0.9 Vennootschapsbelasting (VpB)	141	0
0.10 Mutaties reserves	23.053	12.449
0.11 Resultaat van de rekening van baten en lasten	10.092	0
Totaal hoofdstuk 0 Bestuur en ondersteuning	48.825	86.084

Hoofdstuk 1 Veiligheid		
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	2.217	9
1.2 Openbare orde en veiligheid	4.175	5.926
Totaal hoofdstuk 1 Veiligheid	6.392	5.935

	Lasten	Baten
Hoofdstuk 2 Verkeer, vervoer en waterstaat		
2.1 Verkeer en Vervoer	4.400	696
2.2 Parkeren	0	0
2.3 Recreatieve havens	0	0
2.4 Economische havens en waterwegen	0	0
2.5 Openbaar vervoer	0	0
Totaal hoofdstuk 2 Verkeer, vervoer en waterstaat	4.400	696

Hoofdstuk 3 Economie		
3.1 Economische ontwikkeling	370	0
3.2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	2.119	1.969
3.3 Bedrijfsloket en bedrijfsregelingen	29	0
3.4 Economische promotie	80	101
Totaal hoofdstuk 3 Economie	2.598	2.070

Hoofdstuk 4 Onderwijs		
4.1 Openbaar basisonderwijs	41	0
4.2 Onderwijshuisvesting	697	157
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingzaken	1.916	827
Totaal hoofdstuk 4 Onderwijs	2.654	984

	Lasten	Baten
Hoofdstuk 5 Sport, cultuur en recreatie		
5.1 Sportbeleid en activering	378	148
5.2 Sportaccommodaties	761	409
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	361	24
5.4 Musea	33	0
5.5 Cultureel erfgoed	292	19
5.6 Media	833	59
5.7 Openbaar groen en (openlucht)recreatie	2.821	57
Totaal hoofdstuk 5 Sport, cultuur en recreatie	5.481	716

	Lasten	Baten
Hoofdstuk 6 Sociaal domein		
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	3.948	978
6.2 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	2.127	75
6.21 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen WMO	0	0
6.22 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Jeugd	0	0
6.23 Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Integraal	0	0
6.3 Inkomensregelingen	5.207	3.936
6.4 WSW en beschut werk	1.831	59
6.5 Arbeidsparticipatie	623	0
6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	1.535	0
6.60 Hulpmiddelen en diensten (Wmo)	0	0
6.71 Maatwerkdienstverlening 18+	0	0
6.711 Huishoudelijke hulp (Wmo)	0	0
6.712 Begeleiding (Wmo)	0	0
6.71a Hulp bij het huishouden (WMO)	2.400	153
6.713 Dagbesteding (Wmo)	0	0
6.71b Begeleiding (WMO)	2.048	1
6.71c Dagbesteding (WMO)	882	0
6.71d Overige maatwerkarrangementen (WMO)	144	97
6.714 Overige maatwerkarrangementen (Wmo)	0	0
6.72 Maatwerkdienstverlening 18-	0	0
6.72a Jeugdhulp begeleiding	1.360	0
6.72b Jeugdhulp behandeling	1.404	0
6.72c Jeugdhulp dagbesteding	628	0
6.72d Jeugdhulp zonder verblijf overig	456	0
6.73a Pleegzorg	412	0
6.73b Gezinsgericht	213	0
6.73c Jeugdhulp met verblijf overig	1.116	0
6.74a Jeugd behandeling GGZ zonder verblijf	2.040	0
6.74b Jeugdhulp crisis/LTA/GGZ-verblijf	509	0

	Lasten	Baten
6.74c Gesloten plaatsing	204	0
6.751 Jeugdhulp ambulant lokaal	0	0
6.752 Jeugdhulp ambulant regionaal	0	0
6.753 Jeugdhulp ambulant landelijk	0	0
6.761 Jeugdhulp met verblijf lokaal	0	0
6.762 Jeugdhulp met verblijf regionaal	0	0
6.763 Jeugdhulp met verblijf landelijk	0	0
6.791 PGB Wmo	0	0
6.81 Geëscaleerde zorg 18+	0	0
6.792 PGB Jeugd	0	0
6.811 Beschermd wonen (Wmo)	0	0
6.812 Maatschappelijke - en vrouwenopvang (Wmo)	0	0
6.81a Beschermd wonen (WMO)	0	0
6.81b Maatschappelijke- en vrouwenopvang (WMO)	12	41
6.82 Geëscaleerde zorg 18-	0	0
6.82b Jeugdreclassering	55	0
6.82a Jeugdbescherming	404	0
6.821 Jeugdbescherming	0	0
6.822 Jeugdreclassering	0	0
6.91 Coördinatie en beleid Wmo	0	0
6.92 Coördinatie en beleid Jeugd	0	0
Totaal hoofdstuk 6 Sociaal domein	29.560	5.339

	Lasten	Baten
Hoofdstuk 7 Volksgezondheid en milieu		
7.1 Volksgezondheid	1.621	301
7.2 Riolering	1.564	2.220
7.3 Afval	2.759	3.852
7.4 Milieubeheer	2.462	1.085
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	420	275
Totaal hoofdstuk 7 Volksgezondheid en milieu	8.826	7.733
Hoofdstuk 8 Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing		
8.1 Ruimte en leefomgeving	833	373
8.2 Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	1.544	1.575
8.3 Wonen en bouwen	1.652	1.262
Totaal hoofdstuk 8 Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	4.028	3.210
Totaal taakvelden	112.766	112.766

Aan de Raad van
Gemeente Borsele

Baker Tilly (Netherlands) B.V.
Stationspark 8b
Postbus 85
4460 AB Goes

T: +31 (0)113 24 20 00

goes@bakertilly.nl
www.bakertilly.nl

KvK: 24425560

CONTROLEVERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT

A. Verklaring over de in de jaarverantwoording opgenomen jaarrekening 2024

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2024 van gemeente Borsele te Heinkenszand gecontroleerd.

Naar ons oordeel geeft de in de jaarverantwoording opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van zowel de grootte en de samenstelling van de baten en lasten over 2024 als van het vermogen van de gemeente Borsele op 31 december 2024 in overeenstemming met het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV).

De jaarrekening bestaat uit:

- 1 de programmarekening o.b.v. taakveld 2024;
- 2 de balans per 31 december 2024;
- 3 de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen, waaronder de rechtmatigheidsverantwoording van het college van burgemeester en wethouders over de financiële rechtmatigheid van baten, lasten en balansmutaties over 2024;
- 4 de SiSa-bijlage met de verantwoordingsinformatie over specifieke uitkeringen; en
- 5 de bijlage met het overzicht van de gerealiseerde baten en lasten per taakveld.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden, het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (Bado), het controleprotocol dat is vastgesteld door de gemeenteraad op 7 december 2023 en het Controleprotocol Wet normering topinkomens (WNT) 2024 vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van de gemeente Borsele zoals vereist in de Wet toezicht accountantsorganisaties (Wta), de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Paragraaf ter benadrukking van bepaalde aangelegenheden - rechtmatigheidsverantwoording

Wij vestigen de aandacht op het onderdeel rechtmatigheidsverantwoording in de toelichting op de jaarrekening op pagina 271 t/m 273. Het college van burgemeester en wethouders heeft in deze rechtmatigheidsverantwoording toegelicht dat een deel van de verantwoorde baten en lasten, alsmede de balansmutaties niet rechtmatig tot stand is gekomen. Het totaal aan geconstateerde afwijkingen (rechtmatigheidsfouten), voor een bedrag van in totaal € 7.765.000, ligt boven de door de gemeenteraad vastgestelde verantwoordingsgrens.

Ons oordeel is niet aangepast als gevolg van deze aangelegenheid.

B. Informatie ter ondersteuning van ons oordeel

Wij hebben onze controlewerkzaamheden bepaald in het kader van de controle van de jaarrekening als geheel en bij het vormen van ons oordeel hierover. Onderstaande informatie ter ondersteuning van ons oordeel en onze bevindingen moeten in dat kader worden gezien en niet als afzonderlijke oordelen of conclusies.

Materialiteit

Op basis van onze professionele oordeelsvorming hebben wij de materialiteit voor de jaarrekening als geheel bepaald op € 1.025.000. De bij onze controle toegepaste goedkeuringstolerantie bedraagt voor fouten 1% en voor onzekerheden 3% van de totale lasten inclusief toevoegingen aan reserves, zoals voorgeschreven in artikel 2 lid 1 Bado.

Daarbij zijn voor de controle van de in de jaarrekening opgenomen WNT-informatie de materialiteitsvoorschriften gehanteerd zoals vastgelegd in het Controleprotocol WNT 2024. Wij houden ook rekening met afwijkingen en/of mogelijke afwijkingen die naar onze mening voor de gebruikers van de jaarrekening om kwalitatieve redenen materieel zijn, zoals ook bedoeld in artikel 3 Bado.

Wij zijn met de gemeenteraad overeengekomen dat wij aan de raad tijdens onze controle geconstateerde afwijkingen boven de € 50.000 rapporteren alsmede kleinere afwijkingen, die naar onze mening om kwalitatieve, SiSa- of WNT-redenen relevant zijn.

Controleaanpak frauderisico's

Als onderdeel van onze controle hebben wij inzicht verkregen in de gemeente en haar interne beheersingsomgeving. Wij hebben een frauderisicoanalyse uitgevoerd met als doelstelling het identificeren en inschatten van mogelijke risico's op een afwijking van materieel belang als gevolg van fraude. Wij hebben onze frauderisicoanalyse besproken met het college van burgemeester en wethouders en de auditcommissie.

Op basis van onze frauderisicoanalyse hebben wij geen frauderisico onderkend ten aanzien van de opbrengstverantwoording. Dit vloeit voort uit het feit dat een deel van de opbrengststromen bestaat uit een voor gedefinieerd bedrag op basis van een beschikking waarop de gemeente geen invloed heeft (zoals de rijksbijdrage en specifieke uitkeringen vanuit het rijk). De andere opbrengststromen zijn niet complex en routinematig van aard en bij deze opbrengststromen is weinig tot geen sprake van schattingselementen. Daarnaast zijn in de opbrengsten geen frauderisicofactoren aanwezig, zoals beloningsstructuur van het management, prestatie-indicatoren en andere factoren die aanleiding geven tot het bewust foutief manipuleren van de opbrengsten.

In onze frauderisicoanalyse hebben wij de volgende frauderisico's geïdentificeerd en geëvalueerd in het kader van onze controle.

Het risico dat het management maatregelen van interne beheersing doorbreekt

Het college of management bevindt zich in een unieke positie om fraude te plegen, omdat het in staat is de administratieve vastleggingen te manipuleren en frauduleuze financiële overzichten op te stellen door interne beheersingsmaatregelen te doorbreken, die anderszins effectief lijken te werken. Een incentive van het college of management zou hierbij kunnen zijn om op die wijze een betere financiële situatie of prestatie te presenteren. Om dit frauderisico te ondervangen hebben wij de volgende werkzaamheden verricht:

- analyseren en beoordelen van op basis van risicocriteria geselecteerde journaalposten en hierop specifieke controlewerkzaamheden verricht om de nauwkeurigheid van de geselecteerde journaalposten te controleren;
- analyse van aanpassingen die tijdens het opstellen van de jaarrekening zijn gemaakt;
- beoordelen van belangrijke schattingen en de schattingsprocessen van het college of management, zoals de waardering van de grondexploitatie, vaste activa en debiteuren en het toereikend zijn van voorzieningen. Hierbij hebben we in het bijzonder aandacht gehad voor het inherente risico van vooringenomenheid van het college bij deze posten. Wij hebben onder meer de volgende werkzaamheden verricht:
 - Met betrekking tot de grondexploitatie hebben wij de plausibiliteit van de uitgangspunten op projectniveau gecontroleerd aan de hand van de economische inputparameters alsook backtestingwerkzaamheden. Daarnaast hebben we de toereikendheid van de verliesvoorzieningen en de nauwkeurigheid en volledigheid van de tussentijdse winstneming gecontroleerd;
 - Met betrekking tot de activa hebben wij vastgesteld of er sprake is van duurzame waardeverminderingen;
 - Met betrekking tot vorderingen hebben wij de inschatting van het college van de inbaarheid van de vordering en diens gevolgde de omvang van de voorziening dubieuze debiteuren gecontroleerd.
 - Met betrekking tot de voorzieningen hebben we vastgesteld dat de uitgangspunten voor de voorziening wethouderspensioenen en de voorziening precariobelasting plausibel zijn.
- beoordelen van significante transacties buiten het kader van de normale bedrijfsuitoefening om;
- doornemen van notulen van vergaderingen van het management, college en de gemeenteraad.

We onderkennen naast het algemene risico dat het management maatregelen van interne beheersing doorbreekt een specifiek risico op het doorbreken van ingeregelde functiescheidingen binnen het aanbestedingsproces. Om dit risico te ondervangen hebben we onder andere de volgende werkzaamheden verricht:

- De opzet geëvalueerd en het bestaan vastgesteld van de beheersingsmaatregelen binnen het aanbestedingsproces.
- Een gegevensgerichte controle uitgevoerd op de naleving van de Europese aanbestedingsregels.
- Indien de Europese aanbestedingsregels niet nageleefd zijn, hebben we vastgesteld in hoeverre er sprake is geweest van voldoende functiescheiding en in hoeverre er sprake is geweest van marktconforme prijzen.

Naast bovenstaande hebben wij, voor zover relevant voor onze controle, de opzet geëvalueerd en het bestaan vastgesteld van de beheersingsmaatregelen op organisatieniveau zoals het integriteitsbeleid, alsmede de maatregelen van interne beheersing in de processen voor het genereren en verwerken van journaalposten, het maken van schattingen en het bewaken van projecten. Tevens hebben wij specifieke aandacht gegeven aan de toegangsbeveiligingen in het IT-systeem en de mogelijkheid dat hierin functiescheiding kan worden doorbroken.

Het risico op betalingen aan niet-rechthebbenden waardoor inkopen ten onrechte zijn verantwoord, doordat bankrekeningnummers van crediteuren in de batchbetaling niet juist zijn als gevolg van foutief aangemaakte of gewijzigde bankrekeningnummers

Wij hebben vastgesteld dat bankrekeningnummers bij het aanmaken en wijzigen niet structureel zichtbaar extern geïmplementeerd worden. De gemeente heeft wel overige interne beheersmaatregelen geïmplementeerd om betalingsrisico's te mitigeren, zoals collegiale toetsingen op betaalregels, voordat betalingen worden uitgevoerd.

Met betrekking tot dit onderkende risico hebben wij detailcontroles verricht om de juistheid van nieuw aangemaakte en gewijzigde bankrekeningnummers vast te stellen aan de hand van onderliggende documentatie. Daarbij hebben we de juistheid van de wijzigingen vastgesteld middels een externe bankverificatie (naam-nummer check).

Wij zijn gedurende de gehele controle alert geweest op indicaties van (mogelijke) fraude. Daarnaast hebben wij middels een schriftelijke bevestiging door het college laten bevestigen dat alle gevallen van (mogelijke) fraude zijn gemeld aan ons. Wij hebben tijdens onze controle geen specifieke aanwijzingen gekregen voor (een vermoeden van) fraude.

Onze bevindingen hebben wij besproken met het college en de auditcommissie van gemeente Borsele.

Controleaanpak veronderstellingen inzake financiële risico's in relatie tot de financiële positie

Het college heeft in de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing een beoordeling gemaakt van de mogelijkheid van de gemeente om de door haar geïdentificeerde risico's op te vangen en haar bedrijfsvoering voort te zetten voor tenminste 12 maanden na het opstellen van de jaarrekening. De jaarrekening is opgesteld op basis van de continuïteitsveronderstelling. Als onderdeel van onze controle hebben wij deze veronderstelling met het college geëvalueerd aan de hand van de tot het moment van het verstrekken van deze controleverklaring beschikbare informatie, waaronder de begroting en de financiële kengetallen inclusief de weerstandsratio. Wij hebben vastgesteld dat de gemeente een sluitende begroting heeft voor 2025.

Wij hebben, op basis van de verkregen controle-informatie, overwogen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de gemeente haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten. Eventuele relevante gebeurtenissen na balansdatum die haar effect kunnen hebben op de financiële positie van de gemeente zijn toereikend toegelicht in de toelichting op de balans. Wij hebben de volgende werkzaamheden verricht:

- Wij hebben een risicoanalyse uitgevoerd gericht op het risico dat er gerede twijfel bestaat over de mogelijkheden om de financiële risico's vanuit de reguliere exploitatie en onverwachte tegenvallers financieel op te vangen, zonder tussenkomst van de toezichthouder.
- Wij hebben kennisgenomen van de analyse in de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing van het college en overwogen of deze alle relevante informatie bevat, waarvan wij als gevolg van de controle van de jaarrekening kennis hebben. Wij hebben met het college de belangrijkste veronderstellingen en uitgangspunten besproken.
- Wij hebben kennisgenomen van de meerjarenbegroting in relatie tot de ontwikkelingen in de sector decentrale overheden.
- Wij hebben kennisgenomen van de beoordeling van de (meerjaren)begroting van de gemeente door de toezichthouder.
- Wij hebben vastgesteld dat de volgens het BBV verplichte financiële kengetallen in lijn liggen met de gangbare normen.
- Wij hebben inlichtingen ingewonnen bij het college over zijn kennis van het niet in staat kunnen zijn om financiële risico's op te kunnen vangen vanuit de reguliere bedrijfsvoering.
- Wij hebben inlichtingen ingewonnen over gebeurtenissen of omstandigheden na de periode, waarvoor het college een beoordeling heeft gemaakt.

Op basis van onze kennis en ons begrip van de organisatie, verkregen tijdens onze jaarrekeningcontrole, en de financiële positie van de gemeente, zoals deze blijkt uit de jaarrekening, vinden wij het hanteren van de continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar. Onze bevindingen zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat de gemeente niet langer in staat is om de risico's vanuit de reguliere bedrijfsvoering financieel op te vangen.

Naleving anticumulatiebepaling WNT niet gecontroleerd

In overeenstemming met het Controleprotocol WNT 2024 hebben wij de anticumulatiebepaling, bedoeld in artikel 1.6 sub a WNT en artikel 5 lid 1 sub n en o Uitvoeringsregeling WNT, niet gecontroleerd. Dit betekent dat wij niet hebben gecontroleerd of er wel of niet sprake is van een normoverschrijding door een leidinggevende topfunctionaris vanwege eventuele dienstbetrekkingen als leidinggevende topfunctionaris bij andere WNT-plichtige instellingen, alsmede of de in dit kader vereiste toelichting juist en volledig is.

C. Verklaring over de in de jaarverantwoording opgenomen andere informatie

De jaarverantwoording omvat andere informatie, naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij. Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat. Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het college van burgemeester en wethouders is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het jaarverslag in overeenstemming met het BBV.

D. Verklaring betreffende overige door wet- of regelgeving gestelde vereisten

Ingevolge artikel 213 lid 3 (b) Gemeentewet hebben wij onderzocht of de baten en lasten, alsmede de balansmutaties met betrekking tot specifieke uitkeringen als bedoeld in artikel 17 Financiële-verhoudingswet (hierna: de specifieke uitkeringen) rechtmatig tot stand zijn gekomen. In de jaarrekening is verantwoordingsinformatie opgenomen over deze specifieke uitkeringen (de sisa-bijlage).

Naar ons oordeel zijn de baten en lasten, alsmede de balansmutaties over 2024 met betrekking tot de specifieke uitkeringen in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand gekomen in overeenstemming met de vereisten aan de specifieke uitkeringen bij en krachtens artikel 58a BBV en de Financiële-verhoudingswet - Regeling informatieverstrekking sisa.

Het college van burgemeester en wethouders is verantwoordelijk voor het rechtmatig tot stand komen van de baten en lasten alsmede de balansmutaties met betrekking tot de specifieke uitkeringen, in overeenstemming met de vereisten aan de specifieke uitkeringen bij en krachtens artikel 58a BBV en de Financiële-verhoudingswet - de Regeling informatieverstrekking sisa. In dit kader is het college van burgemeester en wethouders tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het college van burgemeester en wethouders noodzakelijk acht om de naleving van die relevante wet- en regelgeving mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Het is onze verantwoordelijkheid een redelijke mate van zekerheid te krijgen voor ons oordeel ingevolge artikel 213 lid 3 (b) Gemeentewet. Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens Nederlands recht, waaronder de Nederlandse controlestandaarden, het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (Bado) en de Nota Verwachtingen Accountantscontrole 2024, zoals opgenomen in de Nota procedure aanlevering sisa-verantwoordingsinformatie 2024 in bijlage 2 van de Regeling informatieverstrekking sisa.

Wij hebben bij de controle van de baten en lasten, alsmede de balansmutaties met betrekking tot specifieke uitkeringen dezelfde materialiteit toegepast als bij de controle van de jaarrekening.

Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat baten en lasten alsmede de balansmutaties met betrekking tot de specifieke uitkeringen als gevolg van fouten of fraude niet in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden.
Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de gemeente;
- het evalueren of de baten en lasten alsmede de balansmutaties met betrekking tot de specifieke uitkeringen in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen.

E. Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het college van burgemeester en wethouders en de gemeenteraad voor de jaarrekening

Het college van burgemeester en wethouders is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met het BBV. Het college van burgemeester en wethouders is ook verantwoordelijk voor de financiële rechtmatigheid van de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties, in overeenstemming met de begroting en met de in de relevante wet- en regelgeving, waaronder gemeentelijke verordeningen, opgenomen bepalingen, zoals opgenomen in het normenkader en voor het getrouw toelichten van de financiële rechtmatigheid in de jaarrekening.

In dit kader is het college van burgemeester en wethouders tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing, die het college van burgemeester en wethouders noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening en de naleving van het normenkader voor de financiële rechtmatigheid mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het college van burgemeester en wethouders de veronderstellingen inzake de financiële risico's in relatie tot de financiële positie onderbouwen en afwegen of de gemeente in staat is de financiële risico's vanuit de reguliere exploitatie en onverwachte tegenvallers financieel op te vangen zonder tussenkomst van de toezichthouder. Het college van burgemeester en wethouders moet gebeurtenissen en omstandigheden, waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de financiële risico's kunnen worden opgevangen toelichten in de jaarrekening.

De gemeenteraad is verantwoordelijk voor het vaststellen van het normenkader voor de financiële rechtmatigheid en het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de gemeente.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht, dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid, waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben, waar relevant, professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, het Bado, het controleprotocol dat is vastgesteld door de gemeenteraad op 7 december 2023, het Controleprotocol WNT 2024, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de gemeente;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het college van burgemeester en wethouders en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- het vaststellen dat de door het college van burgemeester en wethouders gehanteerde veronderstellingen aanvaardbaar zijn inzake de afweging dat de gemeente in staat is de financiële risico's vanuit de reguliere exploitatie en onverwachte tegenvallers financieel op te vangen zonder tussenkomst van de toezichthouder. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn, waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan omtrent de financiële positie. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen echter van materiële betekenis zijn voor de financiële positie van de gemeente;
- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Gegeven onze eindverantwoordelijkheid voor het oordeel zijn wij verantwoordelijk voor de controle van de jaarrekening van de gemeente, rekening houdend met de invloed daarop van de aard en de significantie van de activiteiten van uitvoeringsorganisaties ten behoeve van de gemeente. Op basis hiervan hebben wij de aard en omvang bepaald van de uit te voeren werkzaamheden ten aanzien van deze uitvoeringsorganisaties.

Wij communiceren met de gemeenteraad onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Goes, 3 juli 2025

Baker Tilly (Netherlands) B.V.

drs. A.R.M. Peelen RA

Paraaf voor waarmerkingsdoeleinden:

A handwritten signature in blue ink, consisting of stylized, cursive letters.

Afkortingenlijst

ABP	Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds
AMHK	Advies- en Meldpunt Kindermishandeling en Huiselijk Geweld
AMW	Algemeen Maatschappelijk Werk
AWBZ	Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten
B2030	Borsele 2030
BBV	Besluit Begroting en Verantwoording
BDU	Brede Doel Uitkering
BNG	Bank Nederlandse Gemeenten
BOA	Buitengewoon Opsporingsambtenaar
BONS	Borsele Na School
BRIKS	Bouwen, Reclame, Inritten, Kappen en Slopen
BRZO	Besluit Risico Zware Ongevallen
BZK	Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
BZZB	Behoud de “Zak van Zuid-Beveland”
CBS	Centraal Bureau voor de Statistiek
CEO	Chief Executive Officer
CISO/FG	Chief Information Security Officer/functionaris gegevensbescherming
CJG	Centrum voor Jeugd en Gezin
CMHF	Centrale van Middelbare en Hogere Functionarissen bij Overheid, Onderwijs, Bedrijven en Instellingen
CNV	Christelijk Nationaal Vakverbond
COELO	Centrum voor Onderzoek van de Economie van Lagere Overheden
COVRA	Centrale Organisatie Voor Radioactief Afval
CRB	Culturele Raad Borsele
CROW	Centrum Regelgeving en Onderzoek Wegenbouw
DCMR	Dienst Centraal Milieubeheer Rijnmond
DSO	Digitaal Stelsel Omgevingswet
DUO	Dienst Uitvoering Onderwijs
EMU	Europese Monetaire Unie
ENSIA	Eenduidige Normatiek Single Information Audit
ESF	Europees Sociaal Fonds

Fido	Financiering decentrale overheden
FNV	Federatie Nederlandse Vakbeweging
FPU	Flexibel Pensioen en Uittreden
GBA	Gemeentelijke Basisadministratie
GFT	Groente-, Fruit- en Tuinafval
GGD	Gemeenschappelijke Geneeskundige Dienst
GI	Gecertificeerde Instelling
GMSD	Gemeentelijke Monitor Sociaal Domein
GR	Gemeenschappelijke Regeling
GRP	Gemeentelijk Rioleringsplan
GVVP	Gemeentelijk Verkeers- en Vervoersplan
HABOG	Hoogradioactief Afval Behandelings- en Opslag Gebouw
IBP	Inter Bestuurlijk Programma
ICT	Informatie en Communicatie Technologie
IKC	Integraal Kindcentrum
i-NUP	i- Nationaal Uitvoeringsprogramma
IOAW	Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers
IOAZ	Inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen
IVB	Integraal Veiligheidsbeleid
JGZ	Jeugdgezondheidszorg
KLPD	Korps landelijke politiediensten
LEA	Lokale Educatieve Agenda
LISA	Landelijk Informatiesysteem van Arbeidsplaatsen
MDO	Multidisciplinair Overleg
NIEGG	Niet In Exploitatie Genomen Gronden
OGGZ	Openbare Geestelijke Gezondheidszorg
OKC	Omnis Kindcentra
OKE	Wet Ontwikkeling door Kwaliteit en Educatie
OLAZ	Openbaar Lichaam Afvalstoffenverwijdering Zeeland
OLOB	Overleggroep Lokaal Onderwijsbeleid
OZB	Onroerendezaakbelasting
PGB	Persoonsgebonden Budget
PZEM	Provinciale Zeeuwse Energie Maatschappij

RBL	Regionaal Bureau Leerplicht
REA	Regionale Educatieve Agenda
RIVM	Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieuhygiëne
RODIN	Referentie Opbouw Digitaal Informatiebeheer
RPCZ	Regionaal Pedagogisch Centrum Zeeland
RUD	Regionale Uitvoeringsdienst
RvC	Raad van Commissarissen
SaBeWa	Samenwerkingsverband Belastingen en Waardebepaling
SGB	Stoomtrein Goes-Borsele
SISA	Single Information Single Audit
SLOK	Stimulering Lokaal Klimaatbeleid
SMWO	Stichting Maatschappelijk werk en Welzijn Oosterschelderegio
SVn	Stimuleringsfonds Volkshuisvesting Nederlandse gemeenten
SVRZ	Stichting Verpleeg- en Rusthuizen Zeeland
SWVO	Samenwerkingsverband Welzijnszorg Oosterschelderegio
TNO	Nederlandse Organisatie voor toegepast-natuurwetenschappelijk onderzoek
Ufdo	Uitvoeringsregeling financiering decentrale overheden
UWV	Uitvoeringsinstituut Werknemersverzekeringen
VANG-HHA	Van Afval Naar Grondstof-Huishoudelijk Afval
VNG	Vereniging van Nederlandse Gemeenten
VRZ	Veiligheidsregio Zeeland
VSV	Voortijdig Schoolverlaten
VVE	Vroegtijdig Voorschoolse Educatie
VV	Vereniging voor Vreemdelingenverkeer
VZG	Vereniging van Zeeuwse Gemeenten
WIZ	Werk, Inkomen en Zorg
WMO	Wet Maatschappelijke Ontwikkeling
WNT	Wet Normering bezoldiging Topfunctionarissen
WOZ	Waardering Onroerende Zaken
WPG	Wet Publieke Gezondheid